

WINSCHOTEN

Gemeenten en Europa – Een spannende samenwerking

Een studie naar spanningen veroorzaakt door de EU in de ruimtelijke ontwikkeling van dubbelperifere grensgemeenten

Lianne Marijke Hummel

VOORPAGINA

- Titel:** Gemeenten en Europa –
Een spannende samenwerking
- Ondertitel:** Een studie naar spanningen
veroorzaakt door de EU in de
ruimtelijke ontwikkeling van
dubbelperifere grensgemeenten
- Auteur:** Lianne Marijke Hummel
Liannehummel@gmail.com
- Begeleider:** Prof. Dr. Gert de Roo
- Stuk:** Masterthesis definitief
- Studentnummer:** 1992619
- Datum:** 21 augustus '17
- Universiteit:** Rijksuniversiteit Groningen
- Faculteit:** Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
- Foto's voorpagina:** Stationsgebieden in Windschoten
(Oldambt), Yerseke (Reimerwaal) en
Kerkrade (Kerkrade) (Auteur, 2017)

VOORWOORD

Geachte lezer,

Een van mijn respondenten beschreef de samenwerking met de EU als een ‘Echternacher Springprocessie’ – drie stappen vooruit, twee stappen achteruit. Dit is ook hoe ik mijn scriptie bij tijd en wijlen heb ervaren. Mijn interesse in het onderwerp en mijn stimulerende omgeving hebben er echter voor gezorgd dat ik hier met gepaste trots mijn scriptie presenteer. Het sluitstuk van zowel de master Sociale Planologie als de educatieve master. Hiermee komt voor mij een einde aan een fantastische en leerzame studententijd.

De bijdragen van een aantal personen zijn onmisbaar geweest voor het succesvol afronden van dit onderzoek. Allereerst wil ik alle geïnterviewde mensen bedanken voor de tijd die zij hebben gestoken in het delen van hun verhalen en ervaringen. Mijn dank gaat daarnaast uit naar mijn begeleider Gert de Roo; alhoewel zijn geduldige maar kritische houding een hoge druk op mij legde heeft dit uiteindelijk geleid tot een beter eindproduct. Voor alle bemoediging die ik heb ontvangen wil ik graag mijn familie en in het bijzonder mijn moeder bedanken. Daarnaast heeft deze scriptie gedeeltelijk vorm gekregen door het geduld van Ellen Stoppels, Anja Boekenoogen, Henriëke Jonkers en Homer Wagenaar om te luisteren naar mijn gedachtenspingsels en deze te voorzien van feedback onder het genot van een kopje koffie. Tot slot, Eric, bedankt voor je steun, het luisteren en je vertrouwen in mij.

Veel leesplezier gewenst!

Lianne Hummel

Groningen, Augustus, 2017

ABSTRACT

Uit de literatuurstudie blijkt dat er twee mogelijk tegenstrijdige perspectieven op Europese ruimtelijke ontwikkeling zijn, subsidiariteit en gelijkheid. Door de invoering van het subsidiariteitsbeginsel in het verdrag van Maastricht vindt ruimtelijke ontwikkeling in lidstaten plaats op een zo laag mogelijk niveau. Dit is in Nederland op gemeentelijk niveau. In het verdrag van Lissabon is afgesproken dat de EU, naast subsidiariteit, ook inzet op gelijkheid (*level playing field*). De uitwerking van 'gelijkheid' in beleid raakt ruimtelijke ontwikkeling op verschillende wijzen, onder andere op het gebied van milieu, infrastructuur en concurrentie. Het gevolg van de combinatie van deze twee waarden is dat de EU formeel geen invloed heeft op de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland, maar dat er indirect wel (veel) ruimtelijke Europese wet- en regelgeving is. Om de invloed van de EU op gemeenten te kunnen duiden is er gebruik gemaakt van het raamwerk van Fleurke en Willemse (2006), met aanvullingen hierop van Waterhout en Janssen-Jansen (2006). Uit dit raamwerk komt naar voren dat de EU zes verschillende houdingen tegenover gemeenten kan aannemen, te weten: handhaven en uitnodigen; belemmeren en verbeteren; blokkeren en in staat stellen. Dit raamwerk is bedoeld om de verhouding tussen lagere overheden en de EU af te kunnen zetten tegen de autonomie van gemeenten. Daarmee is dit raamwerk tevens een instrument voor dit onderzoek. Uit interviews in de drie onderzochte gemeenten (Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt) zijn vervolgens vier spanningen geïdentificeerd, te weten:

- Een wens om meer informatie over de invloed van de EU op gemeentelijke ruimtelijke ontwikkeling;
- Een spanning door Europese blokkade en/of handhaving;
- Een spanning door stimulatie door de EU;
- Een wens om meer verantwoordelijkheden voor de EU in ruimtelijke ontwikkeling.

Negatieve spanningen komen voornamelijk voort uit procesmatige frustraties, waar positieve spanningen voornamelijk gebaseerd zijn op inhoudelijke vraagstukken.

Kernwoorden: Europa, Gemeenten, EU, invloed, spanningen, gelijkheid, subsidiariteit, ruimtelijke ontwikkeling

LIJST MET FIGUREN

<i>Figuur 1: Conceptueel model</i>	23
<i>Figuur 2: Topografische gemeentekaart Kerkrade</i>	27
<i>Figuur 3: Topografische gemeentekaart Oldambt</i>	28
<i>Figuur 4: Topografische gemeentekaart Reimerswaal</i>	28
<i>Figuur 5: Tekening respondent T over de huidige en 'ideale' verdeling van macht in de RO</i>	43
<i>Figuur 6: Conceptueel model met de 'wens om meer informatie' uitgelicht</i>	47
<i>Figuur 7: Conceptueel model met de 'spanning door blokkade en handhaving uitgelicht</i>	48
<i>Figuur 8: Conceptueel model met de 'spanning door blokkade en handhaving uitgelicht</i>	49

LIJST MET TABELLEN

<i>Tabel 1: Indicatoren van de Europeanisatie en Europeanisatie van ruimtelijke ontwikkeling (vertaald uit het Engels) (Faludi, 2014)</i>	7
<i>Tabel 2: Raamwerk 'Invloed van de EU op de autonomie van een SNO' (Fleurke en Willemse, 2006)</i>	21
<i>Tabel 3: Vergelijking raamwerk Fleurke en Willemse (2006) en Jansen-Janssen en Waterhout (2006) (Auteur, 2017)</i>	22

INHOUD

<i>Voorpagina</i>	2
<i>Voorwoord</i>	3
<i>Abstract</i>	4
<i>Lijst met figuren</i>	5
<i>Lijst met tabellen</i>	5
Inhoud	6
1 Inleiding	1
1.1 <i>Aanleiding</i>	1
1.2 <i>Hoofdvraag en deelvragen</i>	4
Hoofdvraag	4
Deelvragen	4
1.3 <i>Leeswijzer</i>	5
2 Ontwikkeling in Europese Ruimtelijke Ordening	6
2.1 <i>Inleiding</i>	6
2.2 <i>Voorgeschiedenis</i>	6
2.3 <i>Verdrag van Maastricht – Subsidiariteit</i>	9
2.4 <i>Verdrag van Lissabon – Gelijkheid</i>	10
2.5 <i>Huidige Europeanisatie van de ruimtelijke planning – gelijkheid naast subsidiariteit</i>	12
2.6 <i>Implicaties op nationaal en gemeentelijk schaalniveau</i>	13
Het Rijk	13
Gemeenten.....	14
2.7 <i>Conclusie</i>	15
3 Interactie tussen gemeente en de EU	16
3.1 <i>Stromingen in de literatuur</i>	16
3.2 <i>Indelingen van invloed</i>	18
Raamwerk ‘De vier rollen van de EU’	18
Raamwerk ‘Invloed van de EU op de autonomie van een SNO’	20
Vergelijking indeling	22
3.3 <i>Conceptueel model</i>	23
Conceptueel model	23
3.4 <i>Conclusie</i>	23
4 Cases: Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt	25
4.1 <i>Caseselectie</i>	25
Voorwaarden voor caseselectie	25

Dubbelperifere gemeenten	26
Caseselectie	26
4.2 <i>Kerkrade</i>	27
4.3 <i>Oldambt</i>	28
4.4 <i>Reimerswaal</i>	28
4.5 <i>(Ruimtelijke) Opgaven</i>	29
Herstructureringsopgave	29
Energietransitie	29
Grensoverschrijdende samenwerking	31
Ontwikkelingen	31
4.6 <i>Samenvatting</i>	32
5 Resultaten	33
5.1 <i>Geïnformeerd over Europees ruimtelijk beleid</i>	33
5.2 <i>Invloed van de EU op gemeenten</i>	38
Geblokkeerd door de EU – Handhaving door de EU	38
Gestimuleerd door de EU	40
Meer gelijkheid door de EU	42
5.3 <i>Conclusie</i>	46
6 Conclusie	51
6.1 <i>Antwoord op de hoofdvraag</i>	51
6.2 <i>Reflectie en discussie van de theorie</i>	52
6.3 <i>Reflectie en discussie van de methode</i>	53
6.4 <i>Aanbevelingen voor verder onderzoek</i>	55
7 Bibliografie	56
8 Bijlagen	61
I. <i>Bijlage – methodologie</i>	i
Onderzoeksmethode	i
II. <i>Bijlage – interviewvragen</i>	iii
Interviewvragen	iii
Verantwoording interviewvragen	v
III. <i>Bijlage – Lijst van respondenten en interviewlocaties</i>	vii
IV. <i>Bijlage – Kerkrade transcript interview</i>	x
Gezamenlijk interview T, C	x
Interview C	xxi
Interview T	xxiv
V. <i>Bijlage – Oldambt transcript interview</i>	xxx
Gezamenlijk interview H, K, P, A	xxx
Interview H	xxxviii
Interview P	xl

Interview K	xliv
Interview A	xlviii
Interview PL.....	liv
Interview W	lvi
<i>VI. Bijlage – Reimerswaal transcript interview.....</i>	<i>lxiv</i>
Gezamenlijk interview D, S, R.....	lxiv
Interview met D.....	lxxiv
Interview met S	lxxvii
Interview met G.....	lxxx
Interview R	lxxxi

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Tussen 2005 en 2007 zouden publieke en private partijen in Nederland ongeveer 7,7 miljoen euro schade hebben geleden (Priemus, 2006) omdat de Nederlandse implementatie van Europese regelgeving over luchtkwaliteit een bouwstop heeft afgedwongen (Waterhout, 2008). De luchtkwaliteit zou grenswaarden van vervuilende stoffen overschrijden als er op plekken in de buurt van, onder andere, snelwegen en stadscentra gebouwd wordt. Op deze locaties mocht uit voorzorg niet meer gebouwd worden. Wanneer er niet gebouwd wordt lopen bouwbedrijven en gemeenten inkomsten mis en moeten ze extra kosten maken. Deze voorzorgsmaatregel is ontstaan door de vertaalslag van Europese regelgeving naar Nederlands beleid door het rijk. Alleen in Nederland en in Zweden werd de Europese richtlijn omgezet in harde waarden (Waterhout, 2008). Gemeenten worden geconfronteerd met de uitvoering en gevolgen van de Nederlandse vertaalslag van de Europese richtlijn (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012). Dit voorbeeld geeft aan dat Europa van groot belang is in het Nederlandse beleid over ruimtelijke ontwikkeling op gemeentelijk niveau. Ook is de ruimtelijke ontwikkeling een stuk complexer geworden door de intrede van Europa als extra actor.

Lagere overheden in Europa worden sinds de oprichting van de Europese Unie (EU) steeds meer geconfronteerd met Europees beleid (Faludi, 2014). Zowel in de media als in de wetenschappelijke literatuur wordt ervan uit gegaan dat dit spanningen veroorzaakt op gemeentelijk niveau (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012; Hessel, 2010; De Rooij, 2002). Spanningen kunnen zowel een positieve als negatieve aanleiding hebben. Algemeen gezien zijn spanningen de voorloper van verandering en uitten deze spanningen zich in de wens van actoren om actie te ondernemen. In dit geval uit deze spanning zich onder andere in de inspanningen van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) om meer inspraak te krijgen op Europees niveau (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012). Daarnaast zijn er door verschillende gemeenten in het land loketten opgericht met medewerkers die zich specialiseren in EU-beleid (Raad voor het openbaar bestuur, 2013). Hieruit blijkt dat gemeenten actief bezig zijn om in te spelen op Europees beleid.

Er zijn twee belangrijke oorzaken voor de ontwikkeling dat gemeenten steeds meer met EU-beleid worden geconfronteerd. Ten eerste zet het rijk in op decentralisatie waardoor gemeenten meer in aanraking komen met Europees beleid (VVD & CDA, 2010). Decentralisatie houdt in dat er verantwoordelijkheden worden overgeheveld van het rijk naar de gemeenten; er wordt ook Europese

wet- en regelgeving overgeheveld. Er wordt ingezet op decentralisatie om een kostenbesparing te bereiken door efficiëntieverhoging en een betere aansluiting op de lokale situatie te creëren. Ten tweede ligt er een groter aandeel van de invloed op ruimtelijke ontwikkeling bij de EU (Clark & Jones, 2008; Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012). Deze overheveling van verantwoordelijkheden vindt plaats omdat overkoepelende Europese wetgeving wenselijk en/of noodzakelijk wordt geacht door de EU of door lidstaten. Een voorbeeld hiervan is het, door Europa opgezette, INTERREG-programma voor transnationale samenwerking. De EU acht het wenselijk om grensoverschrijdende samenwerking voor 'slimme, groene en inclusieve groei' te subsidiëren (Europese Unie, 2017). Via INTERREG beïnvloedt en stimuleert Europa grensoverschrijdende ruimtelijke projecten. Een gemeente kan rechtstreeks aanspraak maken op dit fonds; zo komen gemeenten direct in aanraking met de EU. De combinatie van decentralisatie in Nederland en een overheveling van (indirecte) invloed op ruimtelijke ontwikkeling van de lidstaten naar Europa leidt tot een grotere afstand tussen de ontwikkeling van beleid (Europees niveau) en de uitvoering van beleid op gemeentelijk niveau.

Gemeenten komen in aanraking met een gefragmenteerd Europees ruimtelijk beleid. De Europese Unie heeft formeel geen bevoegdheid op het gebied van ruimtelijke ordening (De Rooij, 2002; Evers & Tennekes, 2014). Geen formele bevoegdheid houdt in dat de ruimtelijke planning geen onderdeel is van de Europese beleidsvorming; er wordt dus geen overkoepelend beleid voor ontwikkeld. Het ontbreken van Europese bevoegdheid op ruimtelijke ontwikkeling heeft meerdere gevolgen. Ten eerste is al het ruimtelijke beleid van de EU indirect en volgt het verschillende routes. Natuurbeleid valt soms onder de *NATURA2000*, soms onder de *Beïnvloedingsgebieden natuur*, infrastructurele ontwikkelingen kan vallen onder *TEN-T*. Ten tweede overlappen verschillende Europese wet- en regelgeving soms met elkaar en dit kan voor incoherentie van beleid zorgen (Fleurke & Willemse, 2006; Evers & Tennekes, 2014). Incoherent beleid betekent beleid met tegenstrijdigheden. Een voorbeeld hiervan zijn TEN-T projecten (infrastructuur) die op meer dan 1300 locaties waar de vogelrichtlijn of de habitatrictlijn van kracht is, de doelstellingen van deze richtlijnen kunnen hinderen (Byron & Arnold, 2008). Ondanks de mogelijke vraagstukken, lijkt het gebrek aan overkoepelend ruimtelijk EU-beleid uiteindelijk niet tot problemen te leiden (Waterhout, 2008). De ruimtelijke ontwikkeling lost de problemen in de tegenstrijdigheden meestal op.

Ruimtelijk beleid wordt steeds 'Europeser' van aard (John, 2000; Fleurke & Willemse, 2006; Evers & Tennekes, 2014) en dit beleid komt voort uit bepaalde Europese waarden (Needham & Hoekveld, 2014). De eerste belangrijke waarde die Europa uitdraagt is *gelijkheid*. De EU heeft sinds haar oprichting het doel om alle lidstaten en regio's gelijk te behandelen. Wetgeving is voor alle lidstaten identiek en gericht op een gelijkwaardige economische ontwikkeling. Ten tweede werkt de EU volgens

het subsidiariteitsbeginsel. Het subsidiariteitsbeginsel betekent dat beleidsuitvoering op een zo laag mogelijk niveau plaatsvindt. Dit beginsel is sinds 1992 van kracht, ontstaan naar aanleiding van vragen van lidstaten en lagere overheden om meer autonomie (Boutens, 2003).

Het eerste gevolg van de Europeanisatie van de ruimtelijke ontwikkeling is de mogelijke botsing tussen de waardegeijktheid vanuit de EU en de lokale, integrale aanpak van gemeenten. Evers en Tennekes (2014) noemen dit de botsing tussen sectoraal en integraal beleid. Gemeenten in Nederland streven een integraal beleid na (Hessel, 2010). Dit houdt in dat er overleg plaatsvindt tussen verschillende partijen waar ruimtelijke afweging plaatsvindt. Integraal beleid is dus een 'multifunctionele opgave [met] meerdere actoren' en situationeel van aard, gericht op een specifiek vraagstuk (De Zeeuw, 2007). De mogelijke botsing heeft te maken met verschillende factoren. Ten eerste hoeven de Europees opgelegde algemene voorwaarden niet de beste voorwaarden op lokaal niveau te zijn. Ten tweede hebben gemeenten minder invloed op de vorming van het Europese beleid door toegenomen afstand tussen beleidsontwikkeling en -uitvoering. Ten derde, in samenhang met het vorige argument, moeten gemeenten aan condities voldoen waar ze geen invloed hebben gehad op bepaling van de condities. De EU voert voorwaarden en wet- en regelgeving in waar gemeenten meestal geen inspraak op hebben gekregen of niet van een inspraakmogelijkheid gebruik hebben gemaakt.

De toegenomen Europeanisatie heeft ook voordelen voor gemeenten. Ten eerste kunnen gemeenten aanspraak maken op subsidies om ruimtelijke wensen te vervullen. Zo kan de EU ondersteunen bij het ontwikkelen van mogelijkheden voor gemeenten die het rijk niet (voldoende) ondersteunt. Ten tweede zorgt de EU voor het ontstaan van kennisnetwerken. Actoren in de ruimtelijke ontwikkeling kunnen internationale contacten opdoen; dit heeft binnen de EU geleid tot wederzijds leren (Faludi, 2014). De beschreven voordelen kunnen een aanleiding zijn voor gemeenten om hierop in te spelen. Ze brengen dus positieve spanningen teweeg.

Deze studie poogt een bijdrage te leveren aan het academisch en maatschappelijk debat rondom spanningen op gemeenlijk niveau die ontstaan (zijn) door de mogelijk tegenstrijdige Europese perspectieven op ruimtelijke ontwikkeling. Daarvoor zijn specifiek dubbelperifere grensgemeentes in Nederland onderzocht. Wanneer er een kleine selectie cases wordt onderzocht, is de keuze van de cases belangrijk (Gerring, 2008). In deze studie is gekozen voor cases waarbij de kans op de bovenbeschreven spanningen groot is. Het is waarschijnlijk dat de hierboven beschreven spanningen zichtbaar zijn in dubbelperifere grensgemeenten (grensgemeenten die zowel op provinciaal als op nationaal schaalniveau een perifere ligging hebben). Ten eerste zorgt de unieke geografische locatie van een dubbelperifere grensgemeente voor een grote kans op spanningen door het belang van internationale samenwerking op ruimtelijk vlak door de ligging aan de grens van Nederland. Voor

infrastructuur, waterkwaliteit, landbouwgebieden, natuurbehoud en uitstoot van milieubelastende stoffen is grensoverschrijdend overleg nodig en dit wordt gestimuleerd door Europese initiatieven. Toch hebben deze gemeenten te maken met dezelfde structuren als andere gemeenten van dezelfde grootte. Tot slot hebben dubbelperifere grensgemeenten minder toegang tot middelen en samenwerkingsverbanden voor omgang met de EU dan grotere gemeenten met een centrale ligging (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012); dit zorgt voor een grotere kans op spanningen. Om is onderzoek gedaan in de gemeenten Kerkrade (Limburg), Reimerswaal (Zeeland) en Oldambt (Groningen).

1.2 HOOFDVRAAG EN DEELVRAGEN

Hoofdvraag

Het betoog leidt tot de volgende hoofdvraag:

Wat zijn de spanningen die ontstaan in dubbelperifere grensgemeenten als gevolg van de Europese mogelijk tegenstrijdige perspectieven op ruimtelijke ontwikkeling?

De ‘mogelijk tegenstrijdige perspectieven’ die in de hoofdvraag worden genoemd doelen in deze thesis op subsidiariteit en gelijkheid zoals beschreven in de inleiding. De dubbelperifere grensgemeenten die onderzocht zijn Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt.

Deelvragen

Een viertal deelvragen zal bijdragen aan het beantwoorden van de hoofdvraag.

1. Hoe zijn de perspectieven *gelijkheid* en *subsidiariteit* op ruimtelijke ontwikkeling tot stand gekomen en welke (ruimtelijke) consequenties hebben deze perspectieven met zich meegebracht?

Zoals blijkt uit de inleiding is de relatie tussen de gemeenten en de EU op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling ingewikkeld. De beantwoording van de eerste deelvraag is een situatieschets en is hierdoor tegelijkertijd een verklaring voor het ontstaan van de mogelijk tegenstrijdige perspectieven *subsidiariteit* en *gelijkheid*.

2. Welke soorten invloed kan de EU uitoefenen op het ruimtelijk beleid van gemeenten?

De tweede deelvraag draagt bij aan het beantwoorden van de hoofdvraag door een analyse van de wetenschappelijke literatuur over de invloed van de EU op gemeenten. Eerst zal een literatuuranalyse

plaatsvinden. Vanuit deze analyse is een keuze gemaakt voor twee raamwerken die worden samengevoegd. Deze raamwerken dienen als kader en leidraad voor de dataverzameling.

3. Welke spanningen, die ontstaan door invloed van de EU op gemeentelijk ruimtelijk beleid, uiten zich bij de gemeenten Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt?

Deelvraag drie wordt beantwoord door empirisch onderzoek. Deze deelvraag draagt bij aan het beantwoorden van de hoofdvraag door de verzamelde data te toetsen aan de praktijk door middel van interviews bij drie gemeenten.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk twee wordt de context geschetst waarbinnen de (mogelijk) tegenstrijdige waarden op Europees niveau zijn ontstaan. Door middel van deze situatieschets wordt deelvraag één beantwoord. Hoofdstuk drie bestaat uit een literaire verkenning van de wetenschappelijke literatuur over de interactie tussen gemeenten en de EU. Op basis van de literatuur is er een conceptueel model ontwikkeld en wordt er antwoord gegeven op deelvraag twee. In hoofdstuk vier wordt het proces van de caseselectie toegelicht en worden de drie cases, Kerkrade, Oldambt en Reimerswaal, geïntroduceerd. In hoofdstuk vijf worden de resultaten van de interviews gepresenteerd en wordt deelvraag drie beantwoord. Tot slot wordt er in hoofdstuk zes antwoord gegeven op de hoofdvraag. Daarnaast bevindt de reflectie op zowel de theorie als de methodologie zich in hoofdstuk zes. In verband met leesbaarheid is de methodologie over casestudies en de interviewvragen opgenomen in bijlage I en II.

2. ONTWIKKELING IN EUROPESE RUIMTELIJKE ORDENING

2.1 INLEIDING

Vanaf haar oprichting heeft de EU een aantal processen doorgemaakt die resulteren in de huidige samenspel tussen de verschillende lidstaten en de EU van lokaal tot nationaal niveau. Om begrip te krijgen van de huidige spanningen van gemeenten is onderzoek naar het ontstaan van de huidige verhoudingen tussen de EU, haar lidstaten en de lagere overheden noodzakelijk. In dit hoofdstuk wordt deze context onderzocht en wordt vervolgens antwoord gegeven op deelvraag één. Deze deelvraag luidt: *Hoe zijn de perspectieven gelijkheid en subsidiariteit op ruimtelijke ontwikkeling tot stand gekomen en welke (ruimtelijke) consequenties hebben deze perspectieven met zich meegebracht?*

In dit hoofdstuk wordt eerst kort de voorgeschiedenis en de ontstaanswijze van de Europese Unie en (informeel) Europees ruimtelijk beleid beschreven (paragraaf 2.2). Vervolgens worden twee verdragen verder uitgediept; het verdrag van Maastricht waaruit subsidiariteit is voortgekomen (paragraaf 2.3) en het verdrag van Maastricht waarin de waarde gelijkheid in belang toenam (paragraaf 2.4). Daarna wordt ingegaan op hoe deze twee waarden samen hun weg vinden in de (Europese) ruimtelijke ontwikkeling (paragraaf 2.5). In paragraaf 2.6 staan de implicaties op voor Nederland centraal, uitgesplitst in Rijksniveau en gemeentelijk niveau. Dit hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin antwoord wordt gegeven op deelvraag één (paragraaf 2.7).

2.2 VOORGESCHIEDENIS

De oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal heeft uiteindelijk geleid tot het Europa wat we nu kennen. Er is echter geen wetenschappelijke consensus over de betekenis van Europa en de Europese Unie. Naast de geografische benadering waarbij uitgegaan wordt van de landen die lid zijn van de EU wordt ook verwezen naar het mentale beeld van Europa; een Europa dat normen en waarden uitstraalt (Manners, 2008). In dit onderzoek worden de begrippen Europa en de Europese Unie (EU) inwisselbaar gebruikt om te verwijzen naar het Europese apparaat dat verantwoordelijk is voor de wet- en regelgeving gemaakt op Europees niveau. Europese initiatieven verwijzen naar de initiatieven en mogelijkheden veroorzaakt door de aanwezigheid van de Europese Unie. Dit houdt in dat een richtlijn die opgelegd wordt door de EU tot een Europees initiatief wordt gerekend. De

(internationale) netwerken die ontstaan door de aanwezigheid van de Europese Unie worden tot een Europese mogelijkheid gerekend.

Vanaf haar oprichting de trend (geweest) dat de EU steeds meer bevoegdheden naar zichzelf heeft toetrokken, er is een ongeëvenaarde opkomst van de supranationale overheid (geweest) (Ladrech, 2010, p. 1). Dit zorgt voor een toenemend effect van de EU op het beleid van de lidstaten en wordt Europeanisatie genoemd. Europeanisatie wordt niet eenduidig gedefinieerd in de literatuur. In dit onderzoek wordt de definitie van Europeanisatie van Börzel gehanteerd; *“a process by which domestic policy areas become increasingly subject to European policy-making”* (1999). Aangevuld met de analyse van Ladrech dat deze verandering binnen de lidstaat plaatsvindt om beter aan te sluiten bij Europa; *“Europeanization is ... understood as the change within a member state whose motivating logic is tied to a EU policy or decision-making process”* (Ladrech, 2010, p. 3).

Faludi (2014) linkt het concept Europeanisatie aan ruimtelijke planning en maakt een onderscheid tussen EEuropeanisatie en Europeanisatie. In de literatuur wordt het onderscheid tussen Europa en EUropa gebruikt om het verschil aan te geven tussen respectievelijk de landen in Europa en de lidstaten van de EU (o.a. Bialasiewicz et al., 2013). Clark en Jones (2008) voegen hieraan toe dat onderliggende processen onder EUropa en niet onder Europa vallen. Voorbeelden van onderliggende processen zijn consensus zoeken, ontwikkelingen en onderhoud van netwerken, constructie van kennis, onderhandeling, transnationaal contact en een wederzijds leerproces. Hieruit leidt Faludi tabel 1 af. In tabel 1 is het verschil tussen EEuropeanisatie en Europeanisatie te zien.

Europeanisatie van ruimtelijke ontwikkeling	Uitwisseling van kennis, socialisatie, netwerken, EU-initiatieven die wederzijds leren stimuleren
EEuropeanisatie van ruimtelijke ontwikkeling	EU verdragen die Europese planning toestaan, Europese richtlijnen en/of verordeningen voor ruimtelijke ontwikkeling, Europese services die in dienst staan van ruimtelijke ontwikkeling.

Tabel 1: Indicatoren van de Europeanisatie en EEuropeanisatie van ruimtelijke ontwikkeling (vertaald uit het Engels) (Faludi, 2014)

Vrij vertaald betekent EEuropeanisatie ‘planning welke deel uit (gaat) maken van het beleid van de EU’ en staat Europeanisatie voor ‘een wederzijds leerproces’ (Faludi 2014). In dit stuk zullen deze definities worden aangehouden waarbij een focus ligt op de relatie tussen de EU en de gemeenten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling.

Wanneer gekeken wordt naar de Europese planning op sub-nationaal en de relatie tussen sub-nationale overheden en de EU worden woorden als invloed (*influence*), impact, effecten (*effects*) inwisselbaar gebruikt (Fleurke & Willemse, 2006). Afhankelijk van de literatuur kan hetzelfde woord ofwel een positieve ofwel een negatieve bijklank hebben. Zo kunnen structuurfonds een invloed hebben op de realisatie van beleidswensen. In deze situatie heeft 'invloed' een positieve connotatie, zonder een structuurfonds kunnen de beleidswensen niet gerealiseerd worden. Invloed is in dit stuk gedefinieerd als: '*een relatie tussen (minimaal) twee actoren waarbij een actor het gedrag, de cognitie en/of de houding van de andere actor verandert*' (Fleurke & Willemse, 2006). Hierbij, zo stellen Fleurke en Willemse, heeft de actor die beïnvloedt meestal meer aan deze relatie dan de actor die beïnvloed wordt. In de relatie tussen gemeenten en Europa is dit meestal niet het geval. Europa, het Rijk en de gemeenten streven immers in grote lijnen dezelfde belangen na (Fleurke & Willemse, 2006).

De relatie tussen de sub-nationale overheden en Europa op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling gaat twee kanten op; Europa heeft invloed op gemeenten en tegelijkertijd kunnen gemeenten invloed hebben op Europa. (Börzel, 1999). Börzel (2005, p. 162) noemt dit de '*top-down dimensie*' en de '*bottum-up dimensie*' die de EU bezit. De huidige dimensies zijn tot stand gekomen door de evolutie van Europese normen, waarden, instanties en gebruiken (Börzel, 2005). De top-down dimensie is zichtbaar wanneer lidstaten EU-beleid overnemen, vertalen en/of implementeren (Radaekki, 2003; Richardson 2012, p.27). Met andere woorden, de top-down dimensie is zichtbaar wanneer Europeanisatie plaatsvindt. De bottum-up dimensie wordt geraakt wanneer geleidelijk rechten tot besluitvorming worden overgeheveld naar Europees niveau (Richardson, 2012, p. 27), dit gebeurt wanneer de EU meer macht krijgt. Dit kan vervolgens leiden tot een grotere top-down dimensie, in deze thesis ligt de nadruk op deze dimensie.

De ontwikkeling van de Europese invloed op de gemeentelijke ruimtelijke ontwikkeling, de top-down dimensie, is niet een lineair proces geweest van toenemende invloed van Europa. De Europese Unie heeft immers geen formele invloed op ruimtelijke ordening. Via thema's zoals natuurontwikkeling, concurrentiebeding (staatssteun) en infrastructuur hanteert de EU indirect wel een ruimtelijke agenda. Dit zorgt voor een gefragmenteerde invloed van de EU op de Nederlandse ruimtelijke planning.

Door deze (gefragmenteerde) agenda komen gemeenten in aanraking met niet alleen Europees beleid, maar ook Europese waarden. Een belangrijke waarde van de EU is *gelijkheid*. Een voorbeeld hiervan is het opstellen van 'de vier vrijheden'; vrij verkeer van goederen, diensten, mensen en kapitaal. Het is voor alle inwoners van de EU mogelijk om vrij te reizen binnen EU-landen, dit is dus voor alle landen gelijk. Een ander voorbeeld zijn de normen met betrekking tot natuurontwikkeling zoals waterkwaliteit en nitraat; harde normen die voor alle EU landen gelijk zijn ongeacht de lokale context. Dit ebt door in de

lokale ruimtelijke planning. De waarde *gelijkheid* wordt verder versterkt in het Verdrag van Lissabon in 2007. Dit is ruim na de implementatie van het Verdrag van Maastricht (1992) waarin het subsidiariteitsbeginsel wordt geïntroduceerd.

2.3 VERDRAG VAN MAASTRICHT – SUBSIDIARITEIT

In 1992 wordt een verlangen van lidstaten dat al langer op de wensenlijst staat werkelijkheid in het Verdrag van Maastricht; het subsidiariteitsbeginsel. Dit beginsel houdt in dat decentralisatie de norm is en beslissingen op hoger beleidsniveau alleen genomen worden wanneer deze geboden is. Het subsidiariteitsbeginsel is drieledig, te weten:

“Lid. 1. De Gemeenschap handelt binnen de grenzen van de door dit Verdrag verleende bevoegdheden en toegewezen doelstellingen;

Lid. 2. Op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheden vallen, treedt de Gemeenschap, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt;

Lid. 3. Het optreden van de Gemeenschap gaat niet verder dan wat nodig is om de doelstellingen van dit Verdrag te verwezenlijken (Europese Unie, 1992)”.

Dit houdt in dat de Europese Unie slechts mag handelen als de (doelstellingen van de) beoogde actie niet in voldoende mate door de lidstaten zelf kunnen worden gerealiseerd. Het doel van het implementeren van het subsidiariteitsbeginsel is om sturing te geven aan de competentie afbakening en competentieontwikkeling in de EU. Het subsidiariteitsbeginsel biedt een uitgangspunt over welke bevoegdheden op elk beleidsterrein aan de Europese Unie gegeven dienen te worden. Het beginsel wijst dus geen bevoegdheden toe. Met ‘exclusieve bevoegdheden’ (lid 2) worden de vier vrijheden bedoeld: het vrije verkeer van personen, diensten, kapitaal en goederen. Concreet houdt het subsidiariteitsbeginsel voor de Europese Commissie in dat zij elk beleidsvoornemen dient te toetsen door het toevoegen van een motivatie waarin het beleidsvoornemen gespiegeld wordt aan het subsidiariteitsbeginsel.

Het subsidiariteitsbeginsel is ontstaan door een samenkost van een drietal redenen (Boutens, 2003). De eerste reden is het beperken van het communautaire optreden van de EU. Communautair omvat “[...] alle zaken die op het niveau van de Europese Unie worden besloten; waarvoor EU-lidstaten bevoegdheden hebben overgedragen aan de Europese Unie (Europese Unie, 2007)”. De tweede reden is bescherming van minderheden in kleine lidstaten in de Raad bij het stemmen met een

gekwalficeerde meerderheid. De Raad van Europa stemt over onderwerpen op een breed scala aan beleidsterreinen tenzij er in een verdrag expliciet wordt genoemd dat dit niet gebeurt. De minderheden in kleine lidstaten waren (tot een wijziging in stemprocedure in 2014) ondervertegenwoordigd in de Raad. Dit is gedeeltelijk rechtgetrokken met de invoering van het subsidiariteitsbeginsel. Ten derde werd er druk uitgeoefend vanuit de lagere overheden, binnen onder andere Duitsland en België, wiens bevoegdheden waren uitgehold door toewijzingen aan de Europese Gemeenschap (Boutens, 2003).

2.4 VERDRAG VAN LISSABON – GELIJKHEID

Vanaf de ingang van het Verdrag van Maastricht in 1992 wordt er ondertekend dat er veel ruimte is voor interpretatieverschillen in het subsidiariteitsbeginsel (Fleurke & Hulst, 2003; Boutens, 2003). Een reden hiervoor is het gebrek aan concrete criteria voor het bepalen van het meest geschikte niveau voor de uitvoering van een bepaald beleid. Deze vraag kan alleen beantwoord worden door een politieke inschatting, niet een juridische formule. Een andere moeilijkheid is het gebrek aan eensgezindheid over de ‘doelstellingen’ van de Europese Unie (Boutens, 2003). Schallschneider stelt dat het subsidiariteitsbeginsel tot een van de belangrijkste politieke manipulatiemogelijkheden behoort (Schallschneider, 1960 in Boutens, 2003). Mede als reactie op deze problemen is in 2007 in het Verdrag van Lissabon een aanvulling gedaan op het toenmalige subsidiariteitsbeginsel. In het Verdrag van Lissabon worden expliciet de regionale en lagere overheden genoemd met de vernieuwde bewoording van lid 3:

“Lid 3: Krachtens het subsidiariteitsbeginsel treedt de EU op de gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de EU kunnen worden bereikt” (Europese Unie, 2007).

Na ingang van het verdrag van Lissabon is er nog altijd ruimte voor verschillen in interpretatie. Een gevolg van deze vernieuwde bewoording is dat het de EU (meer) macht geeft om zijn eigen (ruimtelijk) beleid op te stellen en (meer) invloed uit te oefenen op het (ruimtelijk) beleid van de lidstaten (Needham & Hoekveld, 2014). De keuze voor het ‘juiste politieke beleidsniveau’ verschilt per beleidsniveau en per actor. De ruimte voor verschillen in interpretatie zorgt ervoor dat een ander momentum, een andere context, kan leiden tot een andere beslissing (Zonneveld, 2012). Met het subsidiariteitsbeginsel wordt de beslissing in kaart gebracht maar dit biedt geen oplossing voor de achterliggende politieke verhoudingen en belangen. Het subsidiariteitsbeginsel pleit voor meer

verantwoordelijkheden voor de lagere overheden maar biedt tegelijkertijd de EU meer ruimte om in te grijpen op ruimtelijk beleid. Samenvattend kan gesteld worden dat met de invoering van het subsidiariteitsbeginsel de Europese Unie aan de ene kant de lagere overheden meer ruimte geeft en tegelijkertijd meer mogelijkheden voor zichzelf schept om in te grijpen in ruimtelijk beleid.

Naast een aanvulling op het subsidiariteitsbeginsel houdt het Verdrag van Lissabon in dat Europa een aanvulling op exclusieve en gedeelde bevoegdheden krijgt. Deze bevoegdheden hebben (bijna) allemaal invloed op de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland¹. Dit heeft zowel nadelen als voordelen; het belangrijkste nadeel is de extra kosten die gemaakt moeten worden. Ten eerste zijn dit de kosten die de internationale beleidscoördinatie met zich mee brengt. Deze kosten omvatten het afstemmingsproces, waarbij besluitvorming en handhaving aangepast worden aan de supranationale wetgeving. Ten tweede omvatten deze kosten het...

“niet kunnen benutten van voordelen van meer decentrale besluitvorming. Bij die voordelen gaat het vooral om het kunnen toesnijden van beleid op lokale (nationale) voorkeuren en omstandigheden en om het vermogen om flexibel te reageren op veranderingen in die omstandigheden” (Sociaal-Economische Raad, 2003, p. 35).

De voornaamste redenen tot internationale afstemming (van milieuproblemen) daarentegen zijn;

- *“Om gezamenlijke effectieve instrumenten te ontwikkelen en technologische vernieuwingen te bevorderen;*
- *Om prisoner’s dilemmas (onzekerheid over de inzet van andere landen) te doorbreken die de ontwikkeling van een goed nationaal milieubeleid in de weg staan;*
- *Om mogelijke handels verstorende effecten te voorkomen.” (Sociaal-Economische Raad, 2009)*

De afweging tussen de voor- en nadelen heeft geleid tot een streven van de EU om een gelijk speelveld (*level playing field*) te creëren tussen alle lidstaten. Dit gelijke speelveld kan op twee manieren geïnterpreteerd worden (Appelman, et al., 2003); in ‘termen van uitkomsten’ en ‘in termen van regels’. Interpretatie in termen van uitkomsten houdt in dat alle gelijkwaardige bedrijven en instanties eenzelfde winst kunnen verwachten. Dit houdt in dat locatievoor- of nadelen worden gecompenseerd door de overheid. Een interpretatie op basis van regels houdt in dat alle regels voor alle gelijkwaardige

¹ ‘Gedeelde bevoegdheid met de lidstaten’ houdt in dat lidstaten geen wetten mogen aannemen die afbreuk doen aan de reeds aangenomen Europese wetgeving. In het verdrag van Lissabon is dit vastgelegd voor de volgende onderwerpen: sociaal beleid, economische, sociale en territoriale samenhang, landbouw en visserij, milieu, consumentenbescherming, vervoer, trans-Europese Netwerken, energie, veiligheid, volksgezondheid, de interne markt. Bijna al deze onderwerpen houden (indirect) verband met de ruimtelijke ontwikkeling.

bedrijven en instanties hetzelfde zijn. Deze interpretatie heeft als gevolg dat locatievoordelen benut (kunnen) worden en tot ongelijke resultaten tussen gelijkwaardige bedrijven kan leiden. Alle regels, beperkingen en/of subsidies zijn immers gelijk, ongeacht de context. Een op regels gebaseerde interpretatie heeft (economisch gezien) meestal de voorkeur (Appelman, et al., 2003).

Dit streven naar een gelijk speelveld wordt ingevuld door het beleid dat de EU voert. Dit beleid bestaat (onder andere) uit richtlijnen en verordeningen en heeft als doel de een harmonisatie van wet- en regelgeving. Met andere woorden, door de richtlijnen en verordeningen van de EU worden verschillende nationale regelgevingen dichter bij elkaar gebracht. Richtlijnen stellen een verplicht doel maar lidstaten mogen zelf bepalen hoe ze dit doel bereiken; ze worden omgezet in nationale wetgeving². Verordeningen zijn rechtstreeks van toepassing in elke lidstaat en is verplichtend in alle onderdelen.

2.5 HUIDIGE EUROPEANISATIE VAN DE RUIMTELIJKE PLANNING – GELIJKHEID NAAST SUBSIDIARITEIT

De huidige omgang van Europa met ruimtelijke ontwikkeling wordt getekend door tweeontwikkelingen. Ten eerste de dagelijkse praktijk en ten tweede de vertrouwenscrisis van lidstaten ten opzichte van de EU. Deze worden achtereenvolgens besproken.

De dagelijkse praktijk in de Europese gemeenschap gaat door. Er worden nieuwe verordeningen aangenomen, regelgeving wordt aangepast. De algemene trend van de EU om meer regelgeving naar zich toe te trekken blijft zichtbaar. Tegelijkertijd spelen er andere krachten in de lidstaten.

De vertrouwenscrisis tegenover de Europese unie vormt een tegenstrijdige basis voor Europese ruimtelijk beleid (Evers & Tennekes, 2014). Zoals hierboven beschreven zijn de verdragen gericht op een grotere integratie van de lidstaten (Faludi, 2014). In 2005 vindt er echter een kentering plaats. De Europese grondwet krijgt in Nederland en Frankrijk in een referendum niet voldoende stemmen en gaat niet door. Daarnaast wordt er kritisch gereageerd op de omgang van de EU met de financiële crisis in 2008 en de nasleep hiervan. In juni 2016 stemt Groot-Brittannië voor een Brexit uit de Europese Unie na een referendum. Al deze voorbeelden uiten een gebrek aan vertrouwen in de Europese Unie wat mogelijk implicaties heeft op beleid en de reacties op beleid (Evers & Tennekes, 2014).

² Richtlijnen kunnen rechtstreeks in werking worden gezet. Dit gebeurt alleen wanneer lidstaten de wetgeving te laat of incorrect omzetten.

2.6 IMPLICATIES OP NATIONAAL EN GEMEENTELIJK SCHAALNIVEAU

De invloed van het ruimtelijk beleid van Europa verschilt per lidstaat omdat de context per lidstaat verschilt (Backes, 2006). Hierom wordt in deze paragraaf gekeken naar de context waarin ruimtelijk Europees beleid geplaatst wordt in Nederland. Eerst worden de houding en de verantwoordelijkheden van het rijk ten opzichte van gemeenten en de EU besproken. Vervolgens wordt de houding en de verantwoordelijkheden van de gemeenten ten opzichte van het rijk en de EU besproken.

Het Rijk

Systeemverantwoordelijk

Het Rijk is systeemverantwoordelijk voor de uitvoering van Europees beleid. Systeemverantwoordelijkheid wordt niet eenduidig gedefinieerd (Beck, et al., 2013). Het ministerie van Binnenlandse Zaken beschrijft systeemverantwoordelijkheid als de ambitie 'om de kwaliteit van haar beleidssysteem voor de fysieke leefomgeving de komende jaren al werkendeweg te ontwikkelen, zodat decentrale overheden succesvol kunnen opereren' (BKZ, et al., 2013). Deze definitie is niet alomvattend. Het rijk legt immers ook verantwoording af over de uitvoering van Europees beleid in Nederland aan Europa. De oorsprong van deze constructie ligt in de vrijheid die Europa lidstaten geeft om Europees beleid in te voeren. Tot het verdrag van Lissabon erkende de Europese Unie geen lagere overheden (Bourne, 2003). Dit komt niet voort uit desinteresse, dit vindt zijn origine in respect voor de bestuurlijke vrijheid van de lidstaten (Bourne, 2003). Na het verdrag van Lissabon worden lagere overheden formeel erkend in, onder andere, het subsidiariteitsbeginsel (zie paragraaf 2.3).

Wanneer het rijk niet de uitvoerende partij is van Europees beleid wordt het rijk een semipermeabel filter waar Europees beleid door passeert. Het rijk past het beleid waar nodig aan zodat het in de Nederlandse context past. Vervolgens bereikt dit beleid het provinciaal en/of gemeentelijk niveau.

Decentralisatie

Vanuit de politiek is er, sinds de eeuwwisseling een roep om decentralisatie en deregulering (VVD & CDA, 2010). Decentralisatie houdt in dat een hogere overheid besluit dat de uitvoering en het ontwerp van beleid op een lager overheidsniveau plaats vindt/gaat vinden. Het doel van decentralisatie in Nederland is om omgevingsbeleid '*zo dicht mogelijk bij diegene die het aangaat (burgers en bedrijven) [te brengen], laat [omgevingsbeleid] meer over aan gemeenten en provincies ('decentraal, tenzij...') en zet de gebruiker centraal'* (IenM, 2012, p. 10)

Efficiëntie, kostenbesparing en verbeterde inspraak voor burgers en bedrijven zijn de belangrijkste argumenten. Eerst in de Nota Ruimte (2004) en vervolgens sterker in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR, 2012) heeft deze roep vat gekregen op de ruimtelijke ontwikkeling. Nationale

belangen zijn sterk verminderd in de SVIR. Evers en Tennekes (2014) stellen dat *“met het sterk terugbrengen van het aantal nationale belangen in de SVIR [...] het aandeel van het nationale ruimtelijk beleid dat Europees is bepaald, relatief groter is”*. Het nationale ruimtelijk beleid staat steeds meer in het teken van het in kaart brengen en vertalen van Europees beleid. De roep om deregulering en de grotere invloed van Europa is terug te zien in de vernieuwde omgevingswet. De nieuwe omgevingswet wordt verwacht in 2019³ en voegt water-, milieu- en ruimtelijke wetgeving samen in één nieuw vergunningsstelsel; dit moet zorgen voor minder regeldruk. De Europese systematiek is als uitgangspunt genomen voor de nieuwe omgevingswet (Evers & Tennekes, 2014).

Gemeenten

Wanneer gemeenten meer verantwoordelijkheden krijgen door decentralisatie hoopt het Rijk dat dit zal leiden tot een integraal bestuur (Evers & Tennekes, 2014). Integrale samenwerking wordt omschreven als *“een bewuste afstemming van twee of meer actoren van gemeenschappelijke handelingsplannen”* (Pröpper, 2000). Voorwaarden om gemeentelijk integraal beleid te bereiken zijn intersectorale samenwerking op meerdere niveaus, te weten strategisch (bestuurders), tactisch (managers) en operationeel (beleidsmedewerkers) binnen een gemeentelijke organisatie (Steenbakkers, et al., 2012). Gemeenten hebben soms problemen met integraal bestuur (Steenbakkers, et al., 2012) maar er worden ook successen geboekt (Oude Vrielink, et al., 2013). Een voorbeeld van succesvolle integrale aanpak is het Eems-Dollard Gebied. Hier is onderzocht hoe de ecologische belangen vanuit Europese wetgeving (NATURA2000) en de lokale wensen voor economische ontwikkeling samen tot uiting kunnen komen⁴. De eerste samenwerkingsverdragen zijn getekend. Alhoewel er grote onderlinge verschillen zijn tussen gemeenten in de mate van integrale samenwerking, streven bijna alle gemeenten in meer of mindere mate integraal beleid na (Gouverneur, 2011).

De integrale houding van de gemeenten komt niet altijd overeen met de sectorale houding van de EU. Europees beleid is gedeeltelijk kader- of normstellend. Harde grenzen en doelstellingen die gehaald dienen te worden zijn een belangrijke methode van de Europese Unie om gewenste resultaten te behalen. Deze normstellende aanpak is sectoraal van aard. Normstellingen gelden voor een specifiek en concreet onderwerp zoals de nitraatconcentratie in de lucht, gemeten decibellen of

³ Uitgesteld tot een nader te bepalen moment

⁴<http://themasites.pbl.nl/natuurverkenning/praktijvoorbeelden/gebieden/eems-dollard>, geraadpleegd op 28-12-'16. Hier staat een verkenning van beleidsstappen die (behoren te) leiden tot integrale samenwerking in het Eems-Dollard gebied.

watervervuiling. Dit kan conflicteren met de integrale aanpak van gemeenten. Integrale aanpak is gericht op samenwerking en ruimtelijke afwegingen.

2.7 CONCLUSIE

Deelvraag één luidt: *Hoe zijn de perspectieven gelijkheid en subsidiariteit op ruimtelijke ontwikkeling tot stand gekomen en welke (ruimtelijke) consequenties hebben deze perspectieven met zich meegebracht?*

Alhoewel de EU formeel geen ruimtelijk beleid voert, vindt er toch een Europeanisatie van de Nederlandse ruimtelijke ontwikkeling plaats (Faludi, 2014; Evers & Tennekes, 2014). De EU heeft steeds meer verantwoordelijkheden overgeheveld gekregen vanuit de lidstaten, ook op ruimtelijke beleidsvelden als milieu en infrastructuur. Dit is ondergebracht in verschillende wet- en regelgeving, hierdoor is de invloed van de EU op ruimtelijke wet- en regelgeving gefragmenteerd. Als reactie (van onder ander de lagere overheden) op de toegenomen Europeanisatie is in 1992 het *subsidiariteitsbeginsel* ingevoerd in het verdrag van Maastricht. Subsidiariteit houdt in dat beleid op een zo laag mogelijk niveau moet worden uitgevoerd. In 2007 wordt het subsidiariteitsbeginsel aangevuld in het verdrag van Lissabon. Hier staat ook de waarde gelijkheid (*level playing field*) in vastgelegd, alhoewel een streven naar gelijke (economische) ontwikkeling ook voor 2007 al bleek uit Europees beleid.

3. INTERACTIE TUSSEN GEMEENTE EN DE EU

Het onderstaande literatuuroverzicht bouwt verder op de context die geschetst is in hoofdstuk twee. In dit hoofdstuk wordt de literatuur over het samenspel tussen gemeenten en de EU tot nu toe beschreven en in drie perspectieven ingedeeld (paragraaf 3.1). Vervolgens worden twee raamwerken over de interactie tussen de EU en gemeenten vergeleken (paragraaf 3.2). Dit leidt tot een conceptueel model (paragraaf 3.3). Tot slot wordt in de conclusie van dit hoofdstuk antwoord gegeven op deelvraag 2; *Welke soorten invloed kan de EU uitoefenen op het ruimtelijk beleid van gemeenten?* (paragraaf 3.4)

3.1 STROMINGEN IN DE LITERATUUR

In de wetenschappelijke literatuur over de invloed van de EU op sub-nationale overheden zijn drie stromingen van elkaar te onderscheiden: *het netwerkperspectief*, *het lokale perspectief* en *het formele perspectief*. De drie stromingen zijn geïdentificeerd door Fleurke en Willemse (2006). De drie stromingen worden hieronder beschreven en aangevuld met literatuur tot en met 2017.

Netwerkperspectief

In het netwerkperspectief gaan de auteurs (o.a. Jeffrey, 1997; Tatham, 2008; Högenauer, 2015) ervan uit dat besluitvorming niet binnen een monopolie van nationale overheden plaatsvindt. Besluitvorming vindt plaats op verschillende beleidsniveaus door verschillende actoren. Het tweede kenmerk van het netwerkperspectief is de focus op mogelijkheden die de EU biedt. Een voorbeeld hiervan is een studie naar het verkrijgen van een Europese subsidie om beleidsvoornemens waar te maken. Een derde belangrijk kenmerk van het 'netwerk perspectief' is het onderwerp van de analyse: netwerken binnen de Europese Unie waarbij Europese belangen een rol spelen. Grote Europese belangen zoals bereikbaarheid en handel worden (vaak) bediend door regio's in deze netwerken. De focus van de onderzoeken ligt op de regio's van waaruit Europese belangen worden bediend. In Nederland zijn dit bijvoorbeeld de Rotterdamse haven en Schiphol. Dit zorgt ervoor dat de laagste sub-nationale overheden, zoals gemeenten, bijna niet behandeld worden binnen dit perspectief.

In het 'netwerk perspectief' was er tot 1995 sprake van een positieve instelling tegenover de invloed van de EU op sub-nationale overheden. Deze instelling wordt gevoed door veranderingen in het structuurfonds, het ontstaan van het comité van Regio's en invoering van het subsidiariteitsprincipe (Tatham, 2008). Rond 1995-2000 is de toon pessimistischer. De significantie en de invloed van de sub-nationale overheden wordt een stuk lager ingeschat. Verandering, zo wordt gedacht, kan alleen worden bereikt via de nationale overheid (Pollack, 1995; Jeffrey, 1997; Jeffrey, 2000). Vervolgens is de toon na 2000 positiever over de kansen die Europa biedt voor lagere overheden. Een onderzoek naar

de ontwikkeling van verschillende organen die directe invloed uitoefenen op het beslissingsproces binnen de EU in opdracht van de sub-nationale overheden (SNO's), zoals o.a. de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), is hier een illustratie van (Hooghe & Marks, 2001). Een decennium later blijft de toon positief maar is erkend dat het nog steeds een uitdaging voor regio's en sub-nationale overheden is om aandacht op zichzelf te vestigen (Princen, 2011). In de meest recente literatuur binnen het 'netwerk perspectief' staan zowel de beperkingen (Keating, 2008; Högenauer, 2015), als de mogelijkheden (Tatham, 2008) die de EU biedt beschreven. Verder is er, verwonderingswaardig genoeg, geen aandacht geschonken aan de invloed van de groei van het aantal lidstaten op Europese netwerken.

Lokale perspectief

Auteurs binnen het tweede perspectief, het lokale perspectief, focussen zich op het bestuderen van de activiteiten van de sub-nationale overheden zelf. Hierin verschilt het lokale perspectief van het netwerk perspectief. Een overeenkomst tussen het netwerk perspectief en het lokale perspectief is de focus op de mogelijkheden die de Europese unie sub-nationale overheden biedt. Ten tweede wordt in literatuur uit het lokale perspectief relatief veel aandacht besteed aan de kansen die de EU biedt. Zo wordt er benadrukt welke kansen internationale samenwerking brengt.

Een van de onderzoeken die onder het lokale perspectief valt is Wolters (1997) zijn onderzoek naar de gelden ontvangen door SNO's via structuurfondsen. Ook stimulansen voor sub-nationale overheden om te lobbyen in Brussel (Balme & LeGalés, 1997) en de benoeming van personeel bij lagere overheden voor Europese betrekkingen (Van Bever, et al., 2011) zijn onderzocht. Als het aantal cases dat meegenomen is in een onderzoek groter wordt, lijken de invloeden van de EU op gemeentelijke activiteiten af te nemen (Martin & Pearce, 1999; De Rooij, 2002; Van Bever, et al., 2011). Dit kan verklaard worden doordat onderzoeken met veel cases ook perifere gemeenten en regio's zonder internationale belangen meenemen. Regio's zonder internationale belangen en perifere gemeenten hebben minder prikkels om gebruik te maken van de mogelijkheden die de EU biedt (Van Bever, et al., 2011).

Formele perspectief

Het laatste perspectief is het 'formele perspectief'. De focus van analyse ligt op de verschillende Europese regelgeving en verordeningen waarmee de sub-nationale overheden in aanraking komen. Binnen het formele perspectief worden zowel de positieve als de negatieve kanten van de EU belicht.

Een groot deel van de Europeaniseringsliteratuur (en EUropeaniseringsliteratuur) valt onder het formele perspectief (voor een overzicht over Europeanisatieliteratuur, zie Marciacq (2012)). In de

Europeanisatieliteratuur ligt de focus voornamelijk op de aanpassingen van wet- en regelgeving van lidstaten naar aanleiding van Europese initiatieven. Zo valt de ‘disempowerment thesis’ van Bourne (2003) onder het formele perspectief. Bourne (2003) stelt dat macht wordt overgeheveld vanuit lagere overheden naar nationale overheden en de EU. Bourne breidt hiermee Börzel zijn stelling over een “*uneven distribution of say and pay*”⁵ uit (Börzel, 1999, p. 593). Börzel stelt dat er onvoldoende inspraak voor SNO’s is ten opzichte van het geld dat vanuit SNO’s naar de EU gaat. Dit leidt tot een ‘institutioneel bias’ tegen regio’s (Bourne, 2003, p. 600). De recente ervaring van literatuur over de sub-nationale mobilisatie in Brussel laat zien dat dit probleem nog niet is opgelost (Mariacq, 2012).

Perspectief van dit onderzoek

De resultaten van dit onderzoek bevinden zich op een overlappend vlak tussen het formele en het lokale perspectief. Het onderzoek heeft immers als insteek om de gevolgen van de wet- en regelgeving van de Europese Unie te onderzoeken. Deze doelstelling sluit aan bij het formele perspectief. Daarnaast ligt de focus van dit onderzoek op de spanningen die dit veroorzaakt op gemeentelijk niveau. Spanningen kunnen zich uiten in acties op gemeentelijk niveau. Het onderzoeken van de acties valt niet onder de doelstellingen van dit onderzoek, maar omdat spanningen kunnen leiden tot acties kan beredeneerd worden dat dit onderzoek zich ook onder het lokale perspectief kan scharen.

3.2 INDELINGEN VAN INVLOED

Een aantal auteurs heeft een raamwerk gemaakt van de invloeden van de EU op de lidstaten dan wel lagere overheden. Onderstaand worden de stukken van Janssen-Jansen & Waterhout (2006) en Fleurke en Willemse (2006) met elkaar vergeleken.

Raamwerk ‘De vier rollen van de EU’

Het is mogelijk om de invloed van de EU in te delen in rollen die Europa aanneemt door middel van een raamwerk (Waterhout & Janssen-Jansen, 2006). De focus van dit raamwerk ligt op de invloed van de EU op regionaal niveau. Er zijn vier mogelijke manieren die aangeven op welke manier de Europese Unie invloed uit kan oefenen op de lidstaten. De vier rollen die Europa kan aannemen zijn *stimulator*, *belemmering*, *noodzaak* of *speelveld*. Janssen-Jansen en Waterhout (2006) leggen in hun boek de nadruk op zowel ‘waar de regio Europa ontmoet’ als waar ‘Europa de regio ontmoet’. Het begrip regio

⁵ Te vertalen als: “een ongelijke verdeling van wat men [de SNO’s] betalen [aan de EU] en de zeggenschap die zij hiervoor terugkrijgen [in de EU]”.

wordt niet eenduidig gedefinieerd en verschilt sterk in het boek. De doelstelling van dit onderzoek beperkt zicht tot 'waar de regio Europa ontmoet', waarbij de regio het gemeentelijke niveau is.

Stimulator

Europa vervult haar rol als stimulator door middel van subsidies. Al zijn Europese subsidies gering in vergelijking tot nationale geldbronnen hebben ze wel degelijk een grote impact. Plannen kunnen plotseling doorgang vinden wanneer er geld beschikbaar is vanuit de EU. Ravesteijn en Evers (2004) geven aan dat het onduidelijk is of de Europese gelden leiden tot nieuwe beleidsinitiatieven, tot het goedkoper maken van huidige plannen of als doorslaggevende factor om bestaande plannen die in de ijskast zijn geplaatst toch uit te voeren.

Belemmering

Met belemmeringen bedoelen Janssen-Jansen en Waterhout (2006) richtlijnen die door de EU worden opgelegd die als een belemmering wordt ervaren door regionale beleidsmedewerkers. Er zijn twee soorten richtlijnen die voornamelijk beperkend zijn in de ruimtelijke ontwikkeling. Ten eerste belemmeren de richtlijnen die gericht zijn op natuurbescherming. Een voorbeeld is de luchtkwaliteitseisen. Deze richtlijn zorgde voor veel ophef maar werd opgelegd door initiatieven uit Nederland. De opwinding is vaak te wijten aan implementatieproblematiek die duidt op een gebrek van coördinerend en besturend vermogen van de lidstaat zelf (Buunk, 2006). Ten tweede worden de economische richtlijnen over staatssteun en aanbestedingsbeleid als belemmerend ervaren. Alhoewel de ruimtelijke impact van deze richtlijnen op ruimtelijke ontwikkeling nihil is, is de impact op de planningspraktijk aanzienlijk. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld ruimtelijk-economische ontwikkeling niet meer sturen door het grond goedkoop aan te bieden en zo bedrijven over te halen om zich te vestigen. Dit wordt gezien als concurrentie beïnvloedende staatssteun, wat meestal verboden is. Ten slotte is het belangrijk om mee te nemen dat de kwalificaties van Europa als belemmering vaak afhangt van het perspectief van de beoordelaar, milieuorganisaties zijn bijvoorbeeld vaak erg blij met de milieurichtlijnen.

Noodzaak

Europa wordt een noodzaak als ruimtelijke vraagstukken internationaal moeten worden aangepakt. Een klassiek voorbeeld van internationale ruimtelijke vraagstukken is infrastructuur. Infrastructuur moet aangesloten zijn over landsgrenzen heen en wordt daarnaast gebruikt om internationale interactie te vergroten. Europa behoort de voorwaarden te schetsen voor een goede afstemming tussen landen. Dat dit noodzakelijk is blijkt uit de spoorlijn tussen Maastricht en het Belgische Lanaken die voor 33,5 miljoen euro is aangelegd. De investering is gedaan om verbondenheid tussen twee economisch belangrijke gebieden te vergroten. De spoorlijn wordt nu echter alleen sporadisch

gebruikt door een trein omdat de beide landen geen duidelijke onderlinge afspraken over onderhoud hebben gemaakt en dit ook niet wordt vereist op nationaal niveau⁶. In deze situatie is Europa noodzakelijk om tot een gewenste oplossing te komen.

Speelveld

De rol van Europa als speelveld komt naar voren wanneer meerdere lidstaten op vrijwillige basis transnationale of Europese beleidsambities nastreven. Het eerste voorbeeld dat Janssen-Jansen en Waterhout (2006) geven is de ambitie van Eindhoven, Aken en Leuven om samen technologiehoofdstad van Europa te worden. Dit moet bereikt worden door een verbeterde fysieke en virtuele bereikbaarheid tussen de regio. Europa is de katalysator die dit type samenwerkingen mogelijk maakt. Een tweede manier voor regio's om Europa als speelveld te gebruiken is door ruimtelijke positionering. Gemeenten gebruiken de verbeterde toegang tot de gemeenschappelijke markt om internationaal met elkaar te concurreren en elkaar aan te vullen.

Raamwerk 'Invloed van de EU op de autonomie van een SNO'

Het onderzoek van Fleurke en Willemse (2006) bevindt zich in het formele perspectief en focust zich op de invloed van de EU op de autonomie van SNO's. Met autonomie bedoelen zij de mate waarin sub-nationale beslissingen vrij zijn van verplicht opgelegde taken door Europa, zowel in voorbereiding als in uitvoering. Een beleidsstudie over meer dan 10 jaar aan beleidsdocumenten hebben geleid tot de indeling in tabel 2.

⁶ http://www.npo.nl/kanniewaarzijn/12-01-2016/VARA_101377715/POMS_VARA_3024660
Geraadpleegd op 28-12-'16. Uitzending 'kanniewaarzijn' van 12-01-'16 over de spoorlijn Maastricht Lanaken.

ROL VAN DE GEMEENTEN OF EU IN BELEID	BEPERKING OF MOGELIJKHEID	DIRECT OF INDIRECT	TYPE VAN BEINVLOEDING VAN GEMEENTEN
ROL VAN DE GEMEENTEN IN DE IMPLEMENTATIE VAN EU BELEID	Handhaven	Direct	Direct
		Indirect	gehandhaafd Indirect gehandhaafd
	Uitnodigen	Direct	Direct uitgenodigd
		Indirect	Indirect uitgenodigd
ROL VAN DE EU IN DE IMPLEMENTATIE VAN GEMEENTELIJK BELEID	Belemmeren	Direct	Direct belemmerd
		Indirect	Indirect belemmerd
	Verbetering	Direct	Direct verbeterd
		Indirect	Indirect verbeterd
ROL VAN DE EU IN DE VOORBEREIDING VAN GEMEENTELIJK BELEID	Blokkeren	Direct	Direct
		Indirect	geblokkeerd Indirect geblokkeerd
	In staat stellen	Direct	Direct in staat
		Indirect	gesteld Indirect in staat gesteld

Tabel 2: Raamwerk 'Invloed van de EU op de autonomie van een SNO' (Fleurke en Willemse, 2006)

Uit tabel 2 komt naar voren dat de invloed van de EU op de autonomie van gemeenten uit verschillende factoren bestaat. Ten eerste wordt gekeken naar de rol van de gemeenten of EU in het beleid. De drie mogelijkheden zijn: de rol van gemeenten in de implementatie van EU-beleid; de rol van de EU in de implementatie van gemeentelijk beleid; de rol van de EU in de voorbereiding van gemeentelijk beleid. Ten tweede bestaat er voor elke eventuele inperking op gemeentelijk beleid een antithese: waar beperking mogelijk is, is stimuleren ook mogelijk. Ten derde kan beleid direct of indirect invloed hebben op de autonomie van de EU. Directe invloed houdt in dat gemeenten zonder tussenkomst van de nationale of provinciale overheid in aanraking komen met de EU. Bij indirecte invloed wordt EU-beleid via nationale en/of provinciale overheden geïmplementeerd door gemeenten. Dit resulteert in zes verschillende soorten invloed, hiervan zijn drie beperkende en drie bevorderende invloeden. Alle invloeden zijn mogelijk via direct of indirect contact. Direct contact houdt in dat de EU en de gemeenten zonder tussenkomst communiceren met elkaar. Indirect contact betekent dat er een nationale en-of provinciale vertaalslag zit in de communicatie tussen de EU en de gemeente.

Vergelijking indeling

Er zit een grote overlap tussen de indeling van Fleurke en Willemse (2006) en van Jansen-Janssen en Waterhout (2006), hiernaast (tabel 3) wordt in een schema aangegeven waar de overlap plaatsvindt tussen de twee modellen. De indeling van Jansen-Janssen en Waterhout is uitgewerkt omdat deze meer ingaat

<i>Fleurke & Willemse</i>	<i>Jansen-Janssen en Waterhout</i>
Handhaven	Belemmering/Noodzaak
Belemmeren	Belemmering/Noodzaak
Blokkeren	Noodzaak
Uitnodigen	Stimulator
Verbetering/voortgang	Stimulator
In staat stellen	Speelveld

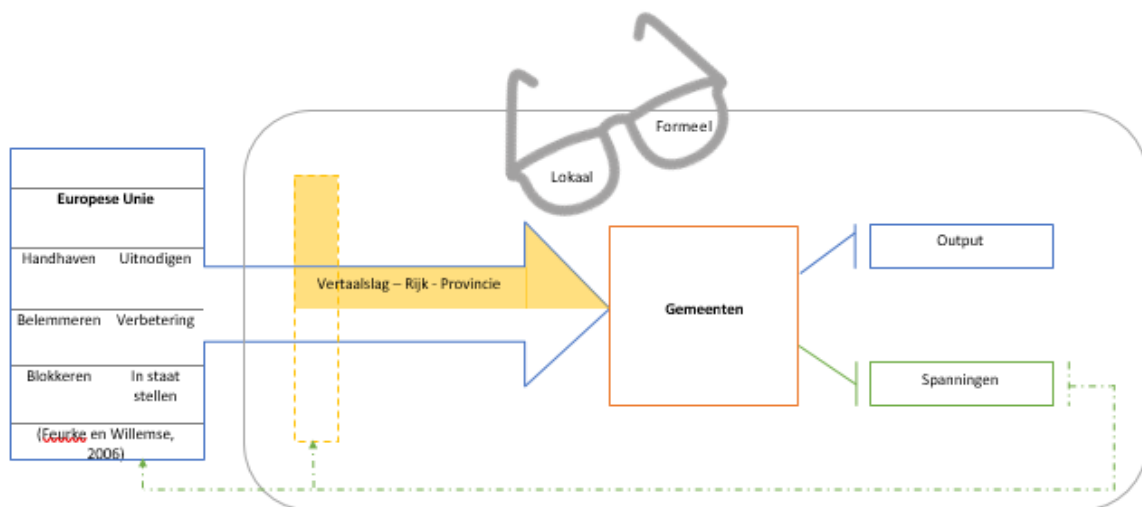
Tabel 3: Vergelijking raamwerk Fleurke en Willemse (2006) en Jansen-Janssen en Waterhout (2006) (Auteur, 2017)

op de achterliggende wensen vanuit Europees perspectief. Dit geeft een aanvulling op de theorie van Fleurke en Willemse (2006). Zo geeft de term *noodzaak* (zie tabel 3) het belang van de Europese wet- of regelgeving aan, waar *blokkeren* het gevolg van de regel op gemeentelijk niveau benoemt. Daarnaast speelt de indeling van Jansen-Janssen en Waterhout beter in op de regionale context. De term *speelveld* benadrukt mogelijkheden tot internationale samenwerking en wederzijds leren, *in staat stellen* gaat nogmaals alleen in op het gevolg op gemeentelijk niveau. In dit onderzoek worden echter de benamingen van Fleurke en Willemse aangehouden omdat deze dieper op de verschillende houdingen ingaan. Zo maken Jansen-Janssen en Waterhout geen onderscheid in verschillende manieren van *belemmering*, dit wordt door Fleurke en Willemse wel gedaan. Daarnaast ligt in dit onderzoek de focus op gemeentelijk niveau waar Fleurke en Willemse dieper op ingaan, alhoewel de achtergrond die Jansen-Janssen en Waterhout geven op Europees niveau verduidelijkend biedt.

3.3 CONCEPTUEEL MODEL

Conceptueel model

In figuur 1, het conceptueel model, staat een visuele representatie van de eerder besproken literatuur. Ten eerste wordt de relatie tussen de EU en gemeenten bestudeerd vanuit het formeel-lokale perspectief. Dit wordt gevisualiseerd door de bril. Europa kan verschillende houdingen aannemen tegenover gemeenten (Fleurke en Willemse, 2006). De houding van de EU naar gemeenten is waardegeladen, zowel met de waarde gelijkheid als de waarde subsidiariteit. Wetgeving kan vertaald zijn op een lager niveau om aan de nationale of lokale voorwaarden te voldoen. Deze vertaalslag kan op rijksniveau plaatsvinden, op provinciaal niveau of op beide niveaus. Deze vertaalslag vindt niet altijd plaats en wordt hierom aangegeven door de gedeeltelijke gele opvulling van de invloed. Naast de output die gemeenten leveren, in de vorm van plannen en beleid, kunnen er op gemeentelijk niveau ook spanningen ontstaan door de invloed van de EU. Soms leiden deze spanningen tot actie op gemeentelijk niveau om invloed uit te oefenen op Europees niveau. Dit wordt weergegeven door de groene onderbroken lijn.

Figuur 1: Conceptueel model

3.4 CONCLUSIE

De literatuur over de invloed van de EU op gemeenten is hier onderverdeeld in drie perspectieven; het netwerkperspectief, het lokale perspectief en het formele perspectief. In netwerkperspectief wordt ervan uit gegaan dat er verschillende niveaus zijn waarop besluitvorming plaats vindt. Naast de nationale overheden vindt besluitvorming ook plaats op provinciaal en gemeentelijk niveau. Het onderzoeksonderwerp zijn de netwerken waarin Europese belangen een grote rol spelen. In het lokale

perspectief is het onderwerp van de analyse de sub-nationale overheden zelf. Dit verschilt van het netwerkperspectief waarbij de netwerken het onderwerp van de analyse zijn. Een overeenkomst tussen beide perspectieven is de focus op de (mogelijke) voordelen van Europese invloed op ruimtelijke plannen. Het formele perspectief richt zich daarentegen op zowel positieve als de negatieve kanten van de EU op sub-nationale ruimtelijke planning. Het onderwerp van de analyse zijn de wetgevingen waarmee lagere overheden geconfronteerd worden. Het onderwerp van dit onderzoek bevindt zich op de plek waar het lokale perspectief en het formele perspectief samenvallen. Het onderwerp van de analyse is het gevolg van de Europese aanwezigheid en wet- en regelgeving op gemeenten, in overeenkomst met het formele perspectief. De spanningen die hieruit resulteren kunnen leiden tot acties op gemeentelijk niveau. Alhoewel het bestuderen van deze acties niet in de doelstellingen van dit onderzoek is opgenomen kan dit niet los van elkaar gezien worden. Zodoende kan beredeneerd worden dat dit onderzoek zich ook tot het lokale perspectief behoort.

In de literatuur wordt beperkt stilgestaan bij de spanningen op lokaal niveau die veroorzaakt worden door de aanwezigheid van de EU⁷. Deze spanningen lijken als vanzelfsprekend te worden genomen. Uit de analyse van literatuur blijkt een sterke focus te liggen op de gevolgen, betekenis, de spanningen of processen rondom Europeanisering. Voordat duidelijk wordt wat de spanningen zijn die op gemeentelijk niveau spelen, is het noodzakelijk om in kaart te brengen welke rollen de EU kan aannemen tegenover gemeenten. Er zijn twee raamwerken waarin de 'houding' van de EU tegenover gemeenten (Fleurke & Willemse, 2006), dan wel de rollen vanuit de EU naar gemeenten (Waterhout & Janssen-Jansen, 2006) worden weergegeven. Waterhout en Janssen-Jansen (2006) stellen dat de EU vier rollen kan vervullen; als noodzaak, als belemmering, als speelveld en als stimulator. De eerste twee rollen zijn positief voor de lokale overheden en stimulerend, twee laatste twee rollen zijn beperkend. Fleurke en Willemse (2006) diepen dit uit in hun analyse over autonomie van sub-nationale overheden en komen op zes rollen, waarvan drie positief voor de gemeentelijke autonomie; uitnodigen, verbeteren en in staat stellen. De drie beperkende rollen zijn handhaven, belemmeren en blokkeren. In dit onderzoek wordt de indeling van Fleurke en Willemse aangehouden, met de aanvullingen van Waterhout en Janssen-Jansen.

⁷ Interview met dhr. Dr. David Evers (o.a. auteur rapport 'Europeanisatie van de Nederlandse Ruimtelijke Ordening' en onderzoeker bij de Universiteit van Amsterdam) en Joost Tennekes (o.a. auteur rapport 'Europeanisatie van de Nederlandse Ruimtelijke Ordening' en onderzoeker Planbureau voor de Leefomgeving) op dinsdag 1 november 2016, 14:00-15:15 te Den Haag.

4. CASES: KERKRADE, REIMERSWAAL EN OLDAMBT

In dit hoofdstuk wordt kennis gemaakt met de cases. Allereerst zullen de voorwaarden voor de caseselectie uiteen worden gezet. Nadat de voorwaarden voor de caseselectie geschetst zijn, blijkt dat Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt aan deze voorwaarden voldoen (paragraaf 4.1). Op basis van een literatuurstudie worden deze drie cases achtereenvolgens toegelicht (paragraaf 4.2 tot en met 4.4). Daarna zullen er ruimtelijke problemen die spelen of gespeeld hebben beschreven worden aan de hand van een aantal overkoepelende thema's die in alle gemeenten spelen (paragraaf 4.5). Deze thema's zijn bevolkingskrimp, de energietransitie en grensoverschrijdende samenwerking. Tenslotte volgt een samenvatting (paragraaf 4.6).

De ruimtelijke uitdagingen die besproken worden komen ook aan bod in de interviews (Kerkrade, bijlage IV; Oldambt, bijlage V; Reimerswaal, bijlage VI). In verband met leesbaarheid is de motivatie voor een casestudieonderzoek te vinden in bijlage I. In bijlagen staan tevens de interviewvragen (bijlage II), de onderbouwing bij de interviewvragen (bijlage II) en de respondentenlijst (bijlage III).

4.1 CASESELECTIE

Voorwaarden voor caseselectie

Er zijn drie cases onderzocht. Door meerdere cases te selecteren kunnen de cases elkaar onderling aanvullen. Daarnaast zorgt de keuze voor meerdere cases voor een verbetering in de mogelijkheid om patronen te identificeren (O' Leary, 2010, p. 176). Bij de selectie van de cases zijn de onderstaande vijf voorwaarden in acht genomen:

- 1) Er is een grote kans dat de gemeenten zowel met de beperkende als met de stimulerende kant van de EU in aanraking komen.
- 2) De cases bevinden zich niet in één verzorgingsgebied.
- 3) Medewerkers zijn bereid om mee te werken aan het onderzoek.
- 4) De cases zijn gelijkwaardig.
- 5) Er is een grote kans dat de gemeentemedewerkers spanningen door de aanwezigheid van de EU ervaren.

Het is om praktische redenen niet mogelijk om alle gemeenten in Nederland te onderzoeken. Hierom is gekozen om cases te onderzoeken waar de eerder beschreven spanningen op gemeentelijk niveau met een grote waarschijnlijkheid aanwezig zijn. Het onderzoek is geen vergelijkende casestudy, de voorbeelden uit de drie de cases worden naast elkaar gebruikt om de hoofdvraag te beantwoorden.

Dubbelperifere gemeenten

De kans dat er aan de bovenstaande voorwaarden wordt voldaan is groot bij dubbelperifere grensgemeenten. Ten eerste zorgt de unieke geografische locatie van een dubbelperifere gemeente voor een grote kans op spanningen door het belang van internationale samenwerking op ruimtelijk vlak door de ligging aan de grens van Nederland. Voor infrastructuur, waterkwaliteit, landbouwgebieden, natuurbehoud en uitstoot is grensoverschrijdend overleg nodig en dit wordt gestimuleerd door Europese initiatieven. Dit geldt ook voor de bevolkingskrimp die vaak speelt in dubbelperifere gemeenten, een fenomeen waarvan de aanpak om grensoverschrijdend overleg vraagt. Tegelijkertijd spelen in dubbelperifere grensgemeenten dezelfde randvoorwaarden (en wetgeving) als in andere Nederlandse gemeenten, zoals decentralisatie. Daarnaast hebben deze gemeenten minder toegang tot middelen en samenwerkingsverbanden voor omgang met de EU dan grotere gemeenten met een centrale ligging (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012).

De cases dienen een gelijkwaardig en laag inwoneraantal te hebben, zoals vaak in de dubbelperifere grensgemeenten de realiteit is. Dit geniet de voorkeur omdat grote gemeenten met een hoge verstedelijkingsgraad vaker in aanraking komen met de EU en een grotere toegang tot middelen en samenwerkingsverbanden hebben voor de omgang met de EU. Bij een laag inwoneraantal is dus de kans op spanningen door de aanwezigheid van de EU groter.

Caseselectie

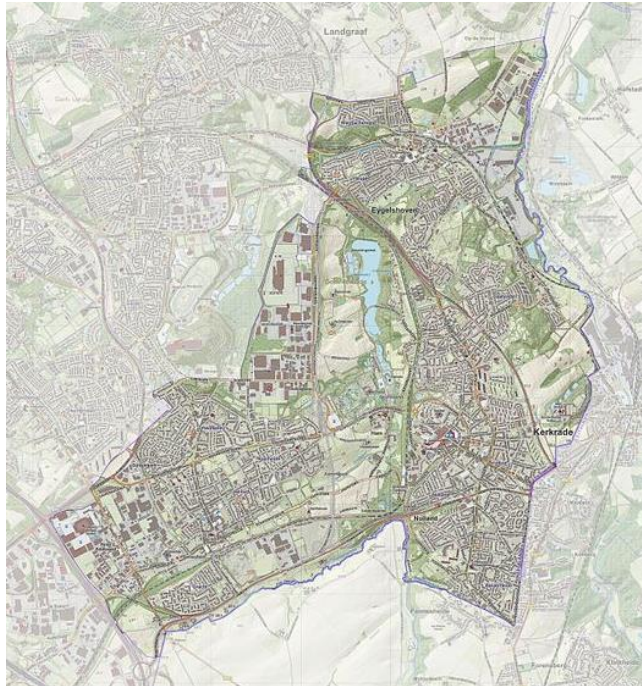
De gemeenten *Kerkrade (Limburg)*, *Reimerswaal (Zeeland)* en *Oldambt (Groningen)* voldoen aan alle bovenstaande voorwaarden en voorkeuren. De keuze voor deze gemeenten is tot stand gekomen door een proces van 'uitsluiting'. Allereerst is er een selectie gemaakt van alle dubbelperifere grensgemeenten. Dit houdt in dat alle gemeenten met een grens aan het buitenland geselecteerd zijn. Hieruit is vervolgens een selectie gemaakt van alle gemeenten die een ongeveer gelijkwaardig en laag inwoneraantal hebben⁸. Uit de overgebleven gemeenten is geselecteerd op locatie. De gekozen drie

⁸ Een relatief laag inwoneraantal houdt in < 50.000 inwoners. Kerkrade Reimerswaal, en Oldambt hebben respectievelijk ongeveer 46.000, 22.500, en 39.000 inwoners. Naast de geselecteerde gemeenten vielen ook Vlagtwedde, Bellingwedde, Losser, Bergen, Rucphen, Berg en Dal en Echt-Susteren binnen deze categorie. De geselecteerde gemeenten liggen het dichtst bij elkaar qua inwoneraantallen en liggen daarnaast in verschillende verzorgingsgebieden.

gemeenten bevinden zich in verschillende streken van Nederland, de gemeenten zitten dus niet in hetzelfde verzorgingsgebied. Hierdoor zullen er andere en aanvullende projecten en belangen spelen; de verwachting is dat dit zal zorgen voor aanvullende voorbeelden. Tenslotte is er contact gezocht met de gemeenten en gevraagd of de potentiële respondent(en) wil(len) meewerken aan dit onderzoek. Bij een positief antwoord zijn de gemeenten opgenomen in dit onderzoek.

4.2 KERKRADE

Kerkrade is een gemeente in het zuidoosten van Limburg. Van de 45.870 inwoners wonen er 19.972 in de grootste kern, de stad Kerkrade (CBS, 2017). De gemeente heeft een mijnverleden maar tegenwoordig werken de meeste inwoners van in de commerciële dienstverlening. Alhoewel Kerkrade een vrij verstedelijkt karakter heeft, zijn er ook grote groenstroken/parken te vinden. Ten oosten van gemeente Kerkrade ligt direct aan de grens de stad (en buurgemeente) Herzogenrath. Samen met deze Duitse buurgemeente vormt Gemeente Kerkrade het Openbaar Lichaam Eurode. Eurode is een

Figuur 2: Topografische gemeentekaart Kerkrade

samentrekking van 'Europa' en '-rode', naar de oude naam van de regio. Eurode streeft naar het verbeteren van de grensoverschrijdende samenwerking. Dit uit zich bijvoorbeeld in het *businesscenter* dat de beide steden samen op de grens hebben gebouwd. Andere belangrijke bureaus waar soms de samenwerking mee wordt gezocht zijn Maastricht, Luik (Be) en Aken (Du).

4.3 OLDAMBT

Gemeente Oldambt is ontstaan in 2008 door het samenvoegen van de oude gemeenten Scheemda, Winschoten en Reindersland. De ontwikkeling van het project Blauwe Stad in Oost-Groningen was een van de drijfveren voor de fusie. De Blauwe Stad is ontwikkeld op de oude grenzen van de voormalige gemeenten. Gemeente Oldambt heeft 38.218 inwoners in 2016 met Winschoten als grootste kern (18.160 inwoners). Oldambt is een rurale gemeente met veel water en een relatief hoog voorzieningenniveau.. De A7 is de belangrijkste verbindingsweg en loopt vanuit Groningen, via Winschoten naar Duitsland. Naast de fysieke verbinding, wordt de verbinding met Duitsland

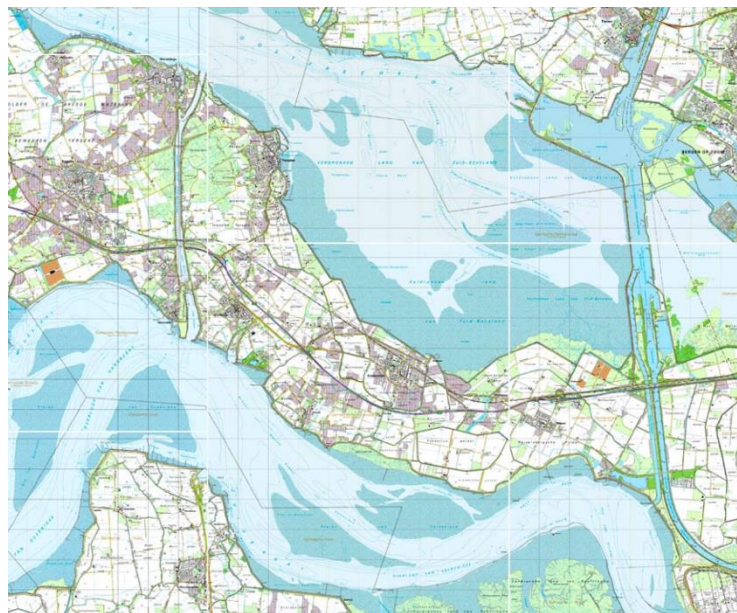

Figuur 3: Topografische gemeentekaart Oldambt

benadrukt door de gemeente die zich profileert als grensregio. Grensoverschrijdende samenwerking wordt gezocht in werkgelegenheid, veiligheid, economische ontwikkeling en het verhogen van de aantrekkingskracht van de regio Oost-Groningen en Kreis Leer (Ponds, et al., 2013).

4.4 REIMERSWAAL

Gemeente Reimerswaal is een van de grootste gemeenten van Zeeland en heeft 22.367 inwoners in 2017 (CBS, 2017). De gemeente is ontstaan in 1970 na een samenvoeging van vijf kleine gemeenten. Reimerswaal is strekt bijna 250 vierkante kilometer en heeft een lage bevolkingsdichtheid (219 inwoners/ km²). De grootste kern is Yerseke (bijna 7000 inwoners), waar ook het gemeentehuis staat. Van oorsprong heeft de regio een agrarische en visserscultuur. De

Figuur 4: Topografische gemeentekaart Reimerswaal

gemeente is gelegen tussen de Ooster- en de Westerschelde en heeft twee drukbevaren kanalen. Het water speelt dus een grote rol in Reimerswaal. Reimerswaal grenst aan de gemeente Antwerpen, waar soms de samenwerking mee wordt gezocht. Er is een aansluiting op de spoorlijn Vlissingen-Amsterdam en een goede ontsluiting van de dorpskernen op de snelweg.

4.5 (RUIMTELIJKE) OPGAVEN

Er is een aantal (ruimtelijke) opgaven waar gemeenten Kerkrade, Oldambt en Reimerswaal zich op dit moment mee bezig houden of die in het verleden een (belangrijke) rol hebben gespeeld. Deze ontwikkelingen worden hieronder besproken. Deze illustraties worden behandeld omdat er in de resultatensectie over gesproken wordt. Deze sectie van de thesis biedt dus achtergrondinformatie.

Herstructureringsopgave

In alle drie de cases is of gaat er sprake zijn van bevolkingskrimp. Dit heeft gevolgen voor de huizenvoorraad en het voorzieningsniveau in de gemeenten. In alle drie de gemeenten zijn er beperkingen ingesteld op de woningbouw door de provincie, zogenoemde woningcontingenten. Dit houdt in dat voor elke woning die er gebouwd wordt, er een woning gesloopt moet worden. In Kerkrade is de nood (nog) hoger dan in Oldambt en Reimerswaal.

In de gemeente Kerkrade zal er, volgens de prognose, een bevolkingskrimp van 10% plaatsvinden tussen 2015 en 2040 (PBL & CBS, 2016). In combinatie met de sterk verouderde woningvoorraad, veel vooroorlogse woningen, leidt dit tot een grote herstructureringsopgave. Er worden de komende jaren meer dan duizend woningen gesloopt in Kerkrade en daarnaast nog meerdere leegstaande winkel- en kantoorpanden. De sloopopgave wordt regionaal afgestemd binnen de regio Parkstad-Limburg. Tegenstrijdig is dat buurstad Aken een universiteitsstad is, waar op de korte termijn bevolkingsgroei wordt verwacht. Om hierop in te spelen is er een groot nieuwbouwproject goedgekeurd vlak bij de Duits-Nederlandse grens. In dit nieuwbouwproject zullen ongeveer duizend woningen gebouwd worden. Prognoses zijn echter dat Aken op de lange termijn ook met krimp te maken krijgt.

Energietransitie

In alle drie de cases zijn de ruimtelijke effecten van de energietransitie zichtbaar. Een voorbeeld hiervan is te vinden in gemeente Reimerswaal. Hier wordt gewerkt aan een tracé voor een nieuwe hoogspanningslijn tussen Borssele en Tilburg. De huidige energievoorzieningen hebben de maximale capaciteit bereikt en er zijn plannen voor duurzame energiewinning in de regio. Dit samen maakt een nieuwe hoogspanningslijn noodzakelijk. Dit project is een samenwerking tussen de Ministeries van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu, de provincies, de lokale gemeenten en TenneT

(beheerder hoogspanningsnet). Vanwege het nationale belang is er een rijksinpassingsplan van kracht. De aanleg heeft gevolgen voor de ruimtelijke ontwikkeling in Reimerwaal. Bepaalde voorzieningen mogen niet in de buurt geplaatst worden van een hoogspanningslijn, in verband met veiligheidsvoorschriften. In Nederland mogen er geen publiek toegankelijke plaatsen blootgesteld worden aan meer dan 100 microtesla. Dit is wetgeving die is overgenomen van een aanbeveling van de EU uit 1999 (De Raad van de Europese Unie, 1999). Sinds 2005 interpreteert Nederland deze aanbeveling scherper; er moet voorkomen worden dat er nieuwe situaties ontstaan waarin kinderen langdurig worden blootgesteld aan een veldsterkte die (jaargemiddeld) hoger is dan 0,4 microtesla (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2011). De inspanning in (duurzame) energie vinden op deze manier een weerslag in de ruimtelijke inrichting.

Ook in Kerkrade worden inspanningen gedaan om te verduurzamen. Parkstad – Limburg heeft als ambitie om vanaf 2040 een energie-neutrale regio te zijn. Om dit te bereiken is er allereerst een ambitiedocument ‘Parkstad Limburg Energietransitie’ (PALET) geschreven. Hierin wordt de haalbaarheid onderzocht en stappen aangegeven die leiden tot verduurzaming (Parkstad Limburg, 2014). Een van deze stappen is een zonnepanelenproject. Particulieren en verenigingen kunnen een aanvraag doen bij de gemeente waarbij de plaatsing van de panelen voor ze wordt geregeld en voorgeschoten. Daarnaast is de ambitie uitgesproken om een groot zonnepark net over de grens bij de Oosterburen te bezoeken, om kennis en informatie uit te wisselen. In Duitsland is dit zonnepark succesvol geïnstalleerd met steun van de bevolking.

Soms roepen inspanningen tot verduurzaming ook tegenstand op. Een voorbeeld hiervan is te vinden in Oldambt. De gemeenteraad in Oldambt heeft unaniem besloten om te steven naar een ‘windmolenvrije gemeente’, dit streven is echter door de tijd achterhaald. Ten eerste omdat er door Bunde (Du) aan de grens met Nederland zes windmolens worden geplaatst (Dorpsbelangen Scheemda, 2016). Deze windmolens zijn niet in de gemeente geplaatst maar wel in het zicht van inwoners van Oldambt. Ten tweede zijn er op dit moment al twee windmolenparken in de gemeente, alhoewel deze zijn ontwikkeld met (sterke) tegenstand (Gemeente Oldambt, 2017). De windmolenparken in Oldambt zijn Windmolenpark N33 en Windmolenpark Zuid. Ten derde staat voor beide bestaande windmolenparken een uitbreiding op de planning, bij de N33 staan er 4 windmolens op de planning en bij Zuid 16 windmolens, onder andere door druk uit de provincie en het rijk. Er zijn nog meerdere protestbewegingen vanuit de inwoners (Tegenwind, 2017). Gemeente Oldambt zet in op alternatieven, zoals kleine windmolenparken en zonne-energie (Gemeente Oldambt, 2017). Uit de voorgaande drie voorbeelden blijkt dat investeringen in duurzaamheid ruimtelijke gevolgen heeft.

Grensoverschrijdende samenwerking

Door de ligging bij de grens hebben alle drie de cases te maken met gevolgen van ontwikkelingen en/of beleid dat over de grens plaats vindt. Een voorbeeld hiervan is hierboven beschreven; Oldambt heeft uitzicht op windmolens in Duitsland. In Kerkrade heeft men geprobeerd hier actief op in te spelen door een grensoverschrijdend component mee te nemen in de structuurvisie. Met andere woorden, de ontwikkelingen aan de Duitse kant van de grens zijn meegenomen in de geplande ontwikkelingen in Kerkrade. Door gesprekken te voeren met collega's over de grens is de planologische besluitvorming aangepast. Een voorbeeld hiervan is zichtbaar in het Wormdal waar de Worm door stroomt. De Worm is een grensriviertje met Duitsland en ligt in het noordoosten van Kerkrade. Aan de Duitse kant van de grens is het Wormdal een Natura2000 gebied. Aan de Nederlandse kant van de grens heeft het gebied twee bestemmingen in het bestemmingsplan; gedeeltelijk natuurgebied en gedeeltelijk industriegebied. Door het grensoverschrijdende component is er nu de stellingname van gemeente Kerkrade dat zij het industriegebied niet verder gaan ontwikkelen en op termijn het industriegebied gaan naturaliseren. Hiermee sluit het beleid van Kerkrade beter aan op het beleid in Duitsland.

Ook in Reimerswaal hebben ze te maken (gehad) met gevolgen van een ontwikkelingen die over de grens plaats vindt. Vlak bij de grens met Nederland bevindt een groot chemieconcern in België (BASF Chemie). Door Europese regelgeving mag gemeente Reimerswaal geen ontwikkelingen toestaan waarbij grote mensenmassa's samenkomen binnen een bufferzone rondom het concern. Dit beperkt Reimerswaal in de keuzevrijheid van functiebestemming in het gebied, maar zorgt er wel voor dat het beleid van beide landen op elkaar aan sluit.

Ontwikkelingen

Tot slot volgen hier nog twee ontwikkelingen waarbij de gemeenten in aanraking zijn gekomen met Europees beleid. Hier wordt naar terug verwezen in de resultatensectie. In 2015 is er gestart met de bouw van een nieuw ziekenhuis met regionale verzorgingsfunctie, het Ommelander Ziekenhuis waarbij de gemeente Oldambt betrokken is. Tijdens de bouw van het ziekenhuis heeft de gemeente meerdere obstakels moeten overwinnen. Zo werden er vleermuizen gevonden bij het MER-onderzoek. Om de bouw niet te laten beïnvloeden door de aanwezigheid van vleermuizen zijn er vleermuiskasten op andere locaties neergezet. De vleermuizen zijn verhuist en de bouw kon doorgaan. Tevens moet het ziekenhuis aardbevingsbestendig worden gemaakt. Het ziekenhuis wordt naar verwachting in 2018 opgeleverd.

In 2008 is er een fietspad aangelegd over de grens van Reimerswaal naar Antwerpen. Er is een INTERREG-subsidie toegekend voor de uitvoering van dit fietspad, als onderdeel van een groter

fietsroutenetwerk. Het project is een samenwerking tussen havenbedrijf Antwerpen, drie Belgische gemeenten en gemeente Reimerswaal.

4.6 SAMENVATTING

De gemeenten Kerkrade (Limburg), Reimerswaal (Zeeland) en Oldambt (Groningen) zijn geselecteerd als cases. Dit zijn drie gemeenten met een dubbelperifere ligging in Nederland; ze liggen dus aan de rand op provinciaal niveau als op nationaal niveau. Alle drie de gemeenten hebben een gelijkwaardig en laag bevolkingsaantal, maar liggen in een verschillend verzorgingsgebied. Er is een aantal gelijkwaardige opgaven, zoals bevolkingskrimp en de energietransitie die in alle drie de gemeenten terugkomen. Daarnaast zijn er regio specifieke uitdagingen, zoals de ontwikkeling van de hoogspanningslijn in Reimerswaal.

Deze caseselectie biedt een grote kans op spanningen op gemeentelijk niveau door aanwezigheid van de EU. Dubbelperifere regio's hebben te maken met grensoverschrijdende thema's en gevolgen zoals natuurontwikkeling en infrastructuur. Daarnaast hebben deze gemeenten minder aanspraak op fondsen en samenwerkingsverbanden die de omgang met de EU gemakkelijker te maken. Een combinatie van bovenstaande argumenten maakt de dubbelperifere grensregio een interessante case om de spanningen op gemeentelijk niveau door de aanwezigheid van de EU te bestuderen.

In dit hoofdstuk is er, op basis van een literatuurstudie, kennis gemaakt met de cases. De verschillende ontwikkelingen die in de gemeenten spelen zullen in hoofdstuk vijf verder worden uitgediept door het perspectief van de respondenten op de ontwikkelingen te presenteren.

5. RESULTATEN

Na de literaire verkenning en de toelichting op de cases wordt in dit hoofdstuk de onderzoeksresultaten beschreven. Het doel van dit hoofdstuk is om de resultaten geordend te presenteren en zo antwoord te geven op de derde deelvraag. Deze deelvraag luidt; *Welke spanningen, die ontstaan door invloed van de EU op gemeentelijk ruimtelijk beleid, uiten zich bij de gemeenten Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt?*

Dit hoofdstuk wordt opgesplitst in vier spanningen die geïdentificeerd zijn. De eerste spanning staat beschreven in paragraaf 5.1. In paragraaf 5.1 wordt de mate van informatie waarover gemeenten beschikken over Europees ruimtelijk beleid behandeld. De laatste drie spanningen hangen samen met de invloed van de EU op gemeentelijk niveau: handhaven en blokkeren; stimuleren en gelijkheid creëren (paragraaf 5.2). Tot slot wordt deelvraag drie beantwoord in paragraaf 5.3.

De vier spanningen zijn geïdentificeerd door de interviews te coderen. In de interviewvragen wordt (indirect) gevraagd naar ervaringen met de verschillende onderdelen van het raamwerk van Fleurke en Willemse (2006) (zie bijlage II).

In de quotes staan de namen van de respondenten afgekort tot de eerste letter van de achternaam. De interviewer wordt aangeduid met de letter *H*. Wanneer er gerefereerd wordt aan 'de respondenten' in dit hoofdstuk worden alleen de medewerkers van de gemeenten bedoeld. Voor een overzicht van alle respondenten, zie bijlage III. Daarnaast staan de transcripten van de interviews ook in de bijlagen; transcript van het interview in Kerkrade in bijlage IV; transcript van het interview in Oldambt in bijlage V; transcript van het interview in Reimerswaal in bijlage VI. De interviewvragen en de verantwoording van de interviewvragen staan in bijlage II.

5.1 GEÏNFORMEERD OVER EUROPEES RUIMTELIJK BELEID

In de probleemstelling en de literatuurbespreking wordt geconstateerd dat gemeenten (of SNO's) vaak niet op de hoogte zijn van EU beleid. Dit komt overeen met de ervaringen van de respondenten. Alle drie de cases geven aan weinig in aanraking te komen met de EU. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de reactie van de respondenten bij de stelling *'ik kom veel in mijn werk veel in aanraking met de EU'*.

P, H, K, A [in koor]: Mee oneens. [gelach]

A: ik denk dat dit oneens is, dat geldt voor ons alle vier denk ik. (Oldambt, bijlage V)

S: En dan is het feit van waar het dan eigenlijk oorspronkelijk vandaan komt... [D: ja] ... dan voor ons wat minder goed zichtbaar. Ja want dan moet je erin duiken. (Reimerswaal, bijlage VI)

Hieruit blijkt dat het er bij de cases op gemeentelijk niveau er soms onduidelijkheid is over welke wetgeving vanuit Europa komt. Respondenten geven aan niet vaak stil te staan bij Europese invloeden op de ruimtelijke ontwikkeling. Tien van de twaalf respondenten gaven in eerste instantie aan het oneens met de stelling te zijn. Alle respondenten gaven aan dat er (soms) onduidelijkheden zijn over de herkomst van wetgeving.

Na de stelling gingen de respondenten vaak met elkaar in overleg en werden er vaak nog meerdere voorbeelden genoemd van Europese invloeden die ze (al dan niet) hebben aangetroffen in hun gemeente. Een van de voorbeelden wordt hieronder genoemd:

D: Ik denk niet bewust, maar onbewust meer dan we denken. Want er zijn natuurlijk heel veel Europese richtlijnen vooral op het gebied van milieu net zoals volgens mij de vogel- en habitatrichtlijn. Dan moeten we, he, dat ook geïncorporeerd worden in Nederlandse wetgeving dus, ik denk, ik denk dat het meer is dan wij beseffen. [S + R: ja... inderdaad...]

S: in eerste instantie denk je nee, maar als je dan wat verder gaat nadenken dan...

R: en dan vooral op milieugebied [D: ja]

D: ik vermoed dat de invloed best groot is. Maar ja dat is natuurlijk via Nederlandse wetgeving dat, dat dan weer... of via AMVB's wordt dat dan weer doorgelegd naar ons. [...]

D: Ja, ik denk net als de flora- en fauna...

S: En je hebt natuurlijk de Natura2000, dat is Europese regelgeving. (Reimerswaal, bijlage VI)

Net zoals het bovenstaande voorbeeld waren de meeste illustraties die werden genoemd milieu-gerelateerde wetgeving, zoals de Natura2000, of de wetgeving omtrent staatssteun. Het is opvallend dat staatssteun in alle drie de gemeenten genoemd werd aangezien twee van de drie de gemeenten geen ontwikkelingen (in de planning) hebben waarbij ze hiermee in aanraking komen. Alle gemeenten gaven aan dat de meeste invloed vanuit de EU waarschijnlijk indirect is.

Door zeven van de twaalf respondenten van is aangegeven dat er een wens bestaat om meer op de hoogte te zijn van de Europese invloed op hun werkveld. Aan het einde van een interview werd het volgende gesteld:

D: Ja, je merkt, het is voor ons, in gemeenteland[...] Nu heb je al een aantal mensen die al iets verder kijken, maar 95% is echt bezig met zijn lokale taken. En die denken hier eigenlijk, ja ver van mijn bed show he, ja. Dus het is eigenlijk, wel lastig om, ja... Ja, we hebben er eigenlijk wel mee te maken maar je denkt. Je staat er nooit zo bij stil in feite. [...] Voor de bewustwording van ons is het heel goed. Ik zal de volgende keer als ik bij zo'n overleg zit denken; wacht even, dit moet ik even in de gaten houden. (Reimerswaal, bijlage VI)

Hieruit blijkt dat, alhoewel de EU op afstand staat, er wel wordt ervaren door de respondent dat het belangrijk is om op de hoogte te zijn van zaken die spelen op Europees niveau. Als reactie op de vraag of de respondenten veel in aanraking komen met de EU is het onderstaande antwoord gegeven:

T: Nee, helaas niet. Dat vind ik eigenlijk heel erg. Ik denk dat het ontzettend belangrijk is, wat Cor net zegt: je moet over de grenzen heen kijken. Of je nu een woningmarkt of een arbeidsmarkt hebt. Uiteindelijk als je verder vooruit kijkt. En al helemaal als planoloog moet je toch vooruit kijken. Ja, over 20 jaar ziet het er hier heel anders uit. En hopelijk zijn die grenzen dan een stuk kleiner. En ik denk dat dat ook met de taal heeft te maken. En wat Cor zegt, alleen af en toe met subsidies maar daar hebben wij eigenlijk vaak, maar daar had ik eigenlijk een andere collega uitgenodigd, Jean Pijpers, duurzaamheid, RO, maakt niet uit. Ook hij verzoekt dan vaak de EU subsidies en dat is een vak apart. En gelukkig heb ik daar zo min mogelijk mee te maken. Administratieve rompslomp. [C: ik ook...] Maar het EU gedachtegoed is ontzettend belangrijk, en zeker hier in zo'n regio als Zuid-Limburg waar je eigenlijk met Vlaanderen, Wallonië en met Duitsland hebt te maken. Zo belangrijk. (Kerkrade, bijlage IV)

Uit de bovenstaande twee quotes valt af te leiden dat er wel interesse is voor het onderwerp maar dat er meestal geen of (te) weinig aandacht aan wordt besteed. De reden die hiervoor is gegeven zijn de dagelijkse bezigheden die tijd innemen. Daarbij wordt (soms) het 'grotere plaatje' uit het oog verloren.

Toch zijn er meerdere argumenten aangegeven door de respondenten om zich te verdiepen in de Europese invloed op ruimtelijke ordening. Ten eerste zouden er regels kunnen zijn waar de

medewerkers hun voordeel mee kunnen doen (Reimerswaal, bijlage VI). Ten tweede wordt aangedragen dat de verwachting is dat de EU belangrijker wordt in de toekomst en het belangrijk is hierop in te spelen. Een voorbeeld dat hierbij wordt genoemd is de nieuwe omgevingswet die meer inspeelt op Europa. Ten derde wordt er aangedragen 'dat het er ook een beetje bij hoort' (Oldambt, bijlage V). Daarnaast zien de respondenten verschillende manieren om Europese invloed op gemeentelijk niveau te verbeteren, hierover meer in paragraaf 5.2. Ten slotte wordt aangedragen dat deze verdieping noodzakelijk is om te kunnen reageren op Europese wetgeving. Dit wordt uitgelegd in de volgende quote. Hier wordt ingegaan op de vraag of er een wens is om zich meer de verdiepen in de EU:

S: En daar kun je dan allemaal misschien je voordeel bij doen. Of als je ergens tegen wil ageren. Dat je zegt van, ja dit gaat gewoon te ver. Dan sta je ook sterker. Dus dat is het misschien meer. Dat krachtenspel wordt denk ik, misschien meer. [H: Krachtenspel?] Ja nou ja, Europese wet- en regelgeving moet je natuurlijk ergens lokaal vertalen. maar als je het ergens niet mee eens zou zijn dan is het beter dat je je verenigt als Zeeland zijnde. Om richting Europa je, je wensen kenbaar te maken (Reimerswaal, bijlage VI).

Alhoewel er veel redenen zijn genoemd door de respondenten om te reageren op de EU, zijn door geen van de respondenten zijn stappen ondernomen richting de EU. In Oldambt wordt gereageerd op de vraag of er ooit actie wordt ondernomen:

K: Je bedoelt, dat je dan een lobby zou moeten doen om de regels te veranderen? [H: Bijvoorbeeld...] ja, nee, dat doen we niet. Nee.

H: En waar komt dat door?

A: Omdat dat niet zo vaak voorkomt, denk ik.

K: En ik denk ook dat we op zich wel begrip hebben voor waarom die regels zo zijn. Alleen ja, het werkt alleen wel belemmerend (Oldambt, bijlage V).

Hieruit blijkt dat er geen actie wordt ondernomen omdat deze respondenten niet (vaak) tegen hetzelfde probleem aanlopen. Daarnaast wordt er aangegeven dat er begrip is voor de regels die door de EU worden gesteld. Ook in Reimerswaal is er aangegeven dat er begrip is over de regels. In Kerkrade wordt dit nog sterker gesteld:

T: [...] de EU staat toch heel erg op afstand voor ons. Euh, je houdt wel, je houdt de vakliteratuur wel goed bij, doornemen. En er komt soms toch wel iets vanuit de EU. En vaak zit daar een heel verhaal aan vast, een heel

vraagstuk. Dus. Maar vaak is het dan één richtlijn of een beleidsregel die gaat dan eigenlijk een eigen leven leiden. Omdat er allemaal dingen opgezet worden of er ontstaan allemaal problemen. Of de Raad van State doet een uitspraak met jurisprudentie erover, bijvoorbeeld luchtkwaliteit. Daardoor krijgt men dat soort EU-zaken te maken. Maar echt meer het beleid zelf, waar doe je het eigenlijk voor? Wat vinden we eigenlijk belangrijk? Wat zijn de normen en waarden? Euh, ja daar heb je het denk ik veel te weinig over. En daar draait het juist om. Dus je ziet vaak eigenlijk in de literatuur of in het nieuws maar één klein onderdeelje ervan, het topje van de ijsberg eigenlijk. En dat gaat dan een eigen leven leiden. En dat is jammer want het gaat natuurlijk wel om een goede luchtkwaliteit zodat iedereen gewoon gezond kan leven he, gezond en veilig, woon en werkomgeving. Daar draait het ook gewoon om (Kerkrade, bijlage IV).

Hieruit blijkt dat een van de redenen om geen actie te ondernemen richting de EU is dat er geen probleem wordt ervaren omdat de respondent zich in de wetgeving kan vinden; de normen en waarden van de wetgeving komen overeen met zijn eigen normen en waarden. Er is een patroon te zien tussen enerzijds het begrip dat er is voor wetgeving en anderzijds de spanning die ontstaat door Europese invloeden. Wanneer er meer begrip is voor de wetgeving, ontstaat er over deze wetgeving minder spanning.

De bovenstaande resultaten leiden tot de conclusie dat er op gemeentelijk niveau een spanning is omdat de respondenten meer informatie wensen over de invloed van de EU op hun werkzaamheden maar hier niet over beschikken en geen inspanningen leveren om hieraan te komen. Dit komt overeen met het onderzoek van de VNG (2012).

Deze spanning wordt veroorzaakt doordat meer kennis over Europese processen gemeenten de mogelijkheid biedt om de ageren tegen de EU (Reimerswaal, bijlage VI), alhoewel dit niet vaak voor komt of noodzakelijk wordt geacht (Reimerswaal, bijlage VI; Kerkrade, bijlage IV; Oldambt, bijlage V). Alhoewel er wel gesproken wordt over de wens om meer informatie over Europese processen te vergaren is er in het verleden geen (of onvoldoende) actie ondernomen om dit te bereiken.

5.2 INVLOED VAN DE EU OP GEMEENTEN

Geblokkeerd door de EU – Handhaving door de EU

Uit het raamwerk van Fleurke en Willemse (2006) blijkt dat Europa de beleidswensen van gemeenten kan blokkeren en op gemeentelijk niveau Europese wetgeving kan handhaven. Dit blijkt overeen te komen met de ervaringen van de respondenten. In de beleidsstudie van Fleurke en Willemse hebben ze meerdere voorbeelden van ‘handhaven’ gevonden, maar geen enkel voorbeeld van een blokkade door de EU. In de interviews is er wel een voorbeeld genoemd van een blokkade door invloed van de EU. De stelling ‘*ik word nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen*’ gaf de volgende reactie:

R: ja, mee oneens natuurlijk. Ja gehinderd. Ik bedoel, je hebt ermee te maken. En ik denk dat de bewustwording dat dat voortvloeit uit Europese wetgeving is misschien ja, ja op den duur weet je dat er een Natura2000-toets of Flora Fauna gebeuren moet. Maar ik sta er niet zo bij stil dat dat echt vanuit Europa wordt opgelegd. [H: En dat hindert dan...?] Ja, hinderen niet. Ja het hinderen zit misschien meer in als iets... maar dat gaf Ben ook al aan... Vaak heeft het hier geen significant effect zeg maar. Het zou anders zijn als het allerlei effecten wel zou hebben. Daar wordt je dan wel door gehinderd. Maar dat is ook meer... Wij hebben een dossier gehad. Maar dat is dan ook meer praktijkervaring. Wij wilden hier [wijst grenslocatie aan op kaart] een ontwikkeling toestaan met redelijk wat personen. Een... [onverstaanbaar] sportencentrum zou er moeten komen. Nou... dat speelt hier al jaren vanwege het feit dat BASF [chemieconcern in Antwerpen] hier met bepaalde... Ja, ik weet niet echt of dat Europese richtlijnen... Maar die hebben een bepaald groepsrisico vanwege externe veiligheid. En volgens mij zijn er ook Europese richtlijnen voor. En in ieder geval landelijk. En die cirkel was zo groot dat hier eigenlijk vanwege de calamiteiten die hier konden ontstaan, we hier geen mensenmenigte neer konden zetten. En dat is wel iets... dan gaat zo'n enorme gigant, het economisch belang gaat dan weer voor. Euh, ja dat kan je soms hinderen... (Reimerswaal, bijlage VI).

Dit voorbeeld geeft aan dat er een gewenste ontwikkeling was die niet door kon gaan door Europese regelgeving die op Rijksniveau vertaald is; er zit een chemieconcern aan de andere kant van de grens dus mogen er geen ontwikkelingen worden toegestaan waarbij mensenmassa's samenkomen. Dit is een blokkade van de EU, in overeenkomst met de literatuur (Fleurke & Willemse, 2006). De spanning die hieruit is ontstaan is door de respondent niet aan de EU gekoppeld, toch is deze spanning wel door

de EU veroorzaakt. De tweede overeenkomst tussen de verwachting die de literatuur schept en de beleving van de respondenten is dat de EU vertraging kan opleveren in processen. Dit gebeurt door de handhaving van de regelgeving. Er moet aan bepaalde voorwaarden worden voldaan voordat een project doorgang kan vinden. Zo reageren de respondenten in Oldambt als volgt op de vraag hoe ze in aanraking zijn gekomen met de vogel- en habitatrichtlijn:

K: Ik geloof niet dat er een project is geweest wat daardoor niet door is gegaan [Instemmend nee vanuit de groep].

A: Je houdt er wel rekening mee maar verder...

P: Er moet wel een flora en fauna onderzoek komen voor elk bestemmingsplan. Of bijna altijd. Maar het kan wel dat je extra kosten moet maken als gevolg van. Dat is het enige nadeel.

K: En de ontwikkelaar moet soms bepaalde maatregelen nemen. [P: ja precies, met vleermuizen of...]

H: En in het uitzonderlijk geval moeten we ontheffing aanvragen, dat het in twee keer gebeurt ofzo. Dat hebben we wel gehad de laatste tijd, maar het project ging wel gewoon door.

K: Dus in die zin, ja, het werkt vertragend. En met name als je ontheffing aan moet vragen, dat kan echt wel even duren.

H: Heeft u daar misschien een voorbeeld van?

K: Ja, op dit moment [P: Met die kasten] [...] Maar wat wil je weten?

LH: Nou, ja, gewoon, hoe is dat toen in zijn werking gegaan?

A: Op de LTS locatie ook toch? Die vleermuizen? [K: dat weet ik niet]

P: Ja op de LTS Locatie ook. Daar zaten vleermuizen in.

K: In beide gevallen hebben we geloof ik wel vanuit het college een brief bij het verzoek gedaan zo van, goh, dit heeft echt prioriteit. Kunnen jullie dit met voorrang behandelen? Ik geloof dat dat toen ook wel gelukt is dus ja. Daardoor hebben we het nog aardig binnen de perken weten te houden. Maar ik weet niet... Weet wel dat dat als zeer belemmerend wordt gezien en of dat euh, imago of dat dat echt realiteit is, dat weet ik niet. Daarvoor komt het te weinig voor (Oldambt, bijlage V).

Uit het bovenstaande groepsgesprek blijkt dat er wel een vertraging in het project is opgetreden door de eisen die gesteld worden door Europa. Dit heeft volgens de respondenten nog nooit tot een

blokkade heeft geleid. Dit beeld wordt ook in gemeente Kerkrade bevestigd. Zoals vermeld groeit de spanning wanneer er onbegrip is voor de regelgeving. De nuance wordt gezocht in de onderstaande quote:

S: Ja... ik denk het wel ja, want als iedereen voor zichzelf gaat werken, ja het zijn natuurlijk wel allemaal grensoverschrijdende effecten. Die natuur effecten die stoppen niet bij de grens dus, ja. En het water stroomt, ja. Wij hebben hier de Rijn en de Maas, ja die komen hier natuurlijk, die loopt door een aantal landen. Dus als wij het hier gaan regelen, maar dan komt ervan ergens anders vervuiling aan. Dan heeft het allemaal weinig zin natuurlijk, als je het niet Europees regelt. Het heeft wel degelijk zin. Maar de Natura2000 regeling vind ik dan weer heel erg strikt. Ze proberen het natuurlijk een euh, de natuur, een dynamisch geheel, vast te leggen in hele strikte aantallen en regels. En dat gaat af en toe, vind ik dan, wel te ver. (Reimerswaal, bijlage VI)

Gestimuleerd door de EU

Naast de natuurwetgeving en de staatssteun wetgeving werden subsidies het meeste genoemd als antwoord op de vraag hoe de respondenten in aanraking komen met de EU. Subsidies vallen in de indeling van Fleurke en Willemse in de categorie 'stimuleren'. In alle drie de gemeenten is er ervaring met de aanvraag van Europese subsidies, niet alle respondenten hebben hier zelf ervaring mee. Uit de ervaring die gedeeld is in de interviews zijn er twee gemeenschappelijke delers. Ten eerste vergt het aanvragen van subsidies een hele grote inspanning en kost een aanvraag veel tijd. De respondent geeft in het onderstaande voorbeeld uitleg over de aanvraag van een INTERREG-subsidie voor een grensoverschrijdend fietspad:

H: U zei net dat het een crime was om uitbetaald te krijgen van de EU, zou u dat kunnen toelichten?

G: Nou, de hele financiële administratie was heel ingewikkeld. Die heeft het havenbedrijf Antwerpen, die hebben daar iemand opgezet en dat kostte echt substantieel tijd. En in de contacten met het secretariaat, of ik weet niet meer precies hoe het heette, het INTERREG-secretariaat laten we dat maar even zeggen, ging heel moeizaam. Eerst om aan te tonen dat het werk was verricht en vervolgens ook tot uitbetaling te komen. [H: Oké...] En dat is het mooie van

een fietspad, dat je eroverheen kunt. Dat op een gegeven moment, is het ook wel gelukt. Maar ja die aannemer stuurde eerder zijn factuur op dan dat het geld binnen is. Dus als we er een ding van hebben geleerd dan is het dat het heel moeizaam is. De cofinanciering hadden we voor elkaar, maar het stukje Europees geld, ja eigenlijk moet je dat ook nog voorfinancieren want dat is er niet snel. Dus bij de grote infrastructureel projecten. En dit ging over de verbetering van de fietsroutes in de haven van Antwerpen. Waar wij dan een klein stukje, zeg maar een darmpje, richting Bath aan vast gingen, aan vast hebben geknoopt. Ja dat viel niet mee, dus dat heeft de vreugde over de subsidietoekenning niet getemperd. Maar het kost wel heel veel moeite om het los te krijgen.

H: Oké dat is in ieder geval een duidelijke ervaring...

G: Ja, het is een praktijkervaring van inmiddels meer dan 10 jaar geleden dus dat zal ongetwijfeld nu een stuk beter gaan. (Oldambt, bijlage V)

Uit het bovenstaande voorbeeld blijkt dat het directe contact met de EU moeizaam ging. Aan alle voorwaarden is voldaan maar het toekennen van het geld ging heel traag. Er werd hierna nog aangegeven dat er vervolgens geen aanspraak meer is gedaan op Europees geld door de respondenten. Het is belangrijk om mee te nemen dat dit ondertussen tien jaar geleden was maar uit het interview met de gemeente Kerkrade werd een gelijk beeld geschetst in een meer recente situatie. Op een vraag naar subsidieaanvraag werd het onderstaande antwoord gegeven:

C: Ja, en in mijn werk verder niet.

T: Gelukkig niet zeg ik dan...

C: Ja, dat mag ik best wel stellen, ik heb een keer met een Duitse collega een aanvraag gedaan voor Europees geld. Dat ging in eerste instantie om 4000 euro en dat is uiteindelijk uitgelopen op 2000 dat we kregen. En we hadden drie ordners vol papier en toen hebben we gezegd; dat doen we dus nooit meer. Dat gaan we dus nooit meer doen. (Kerkrade, bijlage IV)

Uit dit voorbeeld wordt ook de tweede overeenkomst duidelijk; de moeizame samenwerking vanuit de EU zorgt voor een verminderde interesse van de respondent in samenwerking met de EU.

Uit de twee bovenstaande voorbeelden wordt duidelijk dat er een spanning is bij de respondenten tussen de verwachtingen en de uitvoering van subsidieaanvraag op directe uitnodiging van de EU. Ten eerste wordt er veel inzet, tijd en onderbouwing gevraagd van gemeenten waartegenover een

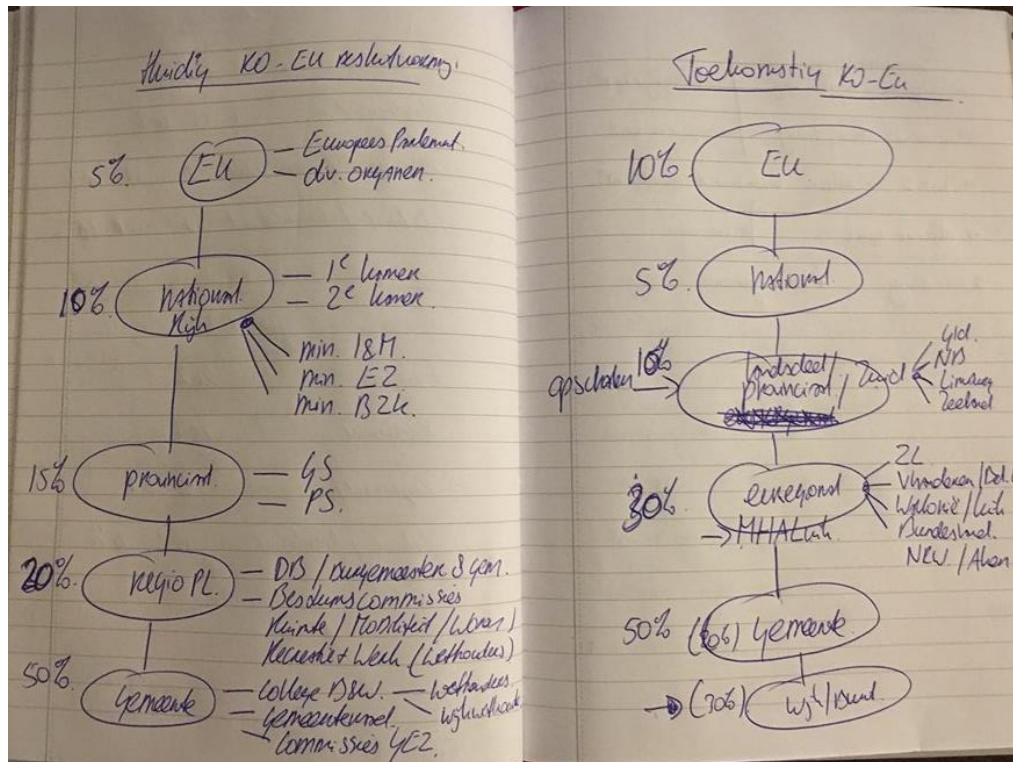
teleurstellende uitvoering vanuit Europa heeft gestaan (late uitbetaling, minder fondsen). Ten tweede heeft deze teleurstelling ervoor gezorgd dat er door een respondent minder samenwerking wordt gezocht met de EU. Hierbij moet de nuance geplaatst worden dat de EU een actor van belang blijft. Alhoewel respondenten aangeven alternatieven te zoeken voor Europese fondsen, worden aanvragen op EU-subsidies in de gemeente nog wel gedaan door andere medewerkers.

Meer gelijkheid door de EU

Uit de interviews blijkt dat er bij de respondenten behoefte is aan meer Europese invloeden op ruimtelijke ontwikkeling. Met andere woorden, in de cases is geven de respondenten aan dat er behoefte aan sturing op Europees niveau. Om dit te illustreren zullen vier voorbeelden worden belicht. Allereerst is aan (bijna⁹) alle respondenten individueel gevraagd om een tekening te maken van de huidige inschatting van de invloed op ruimtelijke ontwikkeling en daarnaast een tekening te maken van de ideale situatie. In figuur 5 is een voorbeeld te zien van respondent T uit gemeente Kerkrade. Hieruit valt (onder andere) af te lezen dat een respondent de verantwoordelijkheden van de EU wil verhogen. Twee respondenten hebben geen waarden toegekend in hun tekeningen. Geen van alle respondenten ziet een afname van de invloed van de EU op gemeentelijke ruimtelijk ontwikkelingen

⁹ Twee respondenten, J. Gideonse en M. Ploeger zijn later aangeschoven tijdens het interview dus hebben zij deze vraag niet beantwoord.

als 'het perfecte scenario'. In totaal zouden zeven respondenten graag zien dat de EU meer verantwoordelijkheden heeft op ruimtelijke ontwikkeling.

Figuur 5: Tekening respondent T over de huidige en 'ideale' verdeling van macht in de RO

Ten tweede worden in alle drie de gemeenten voorbeelden aangedragen waarin de EU wet- en/of regelgeving strikter zou kunnen opstellen. Zo wordt in de gemeente Oldambt verteld dat het soms frustrerend is dat er in Duitsland de stikstofwaarden hoger mogen zijn dan in Nederland¹⁰. In Reimerswaal wordt te kennen gegeven dat er raadvragen komen door een verschil in interpretatie van Europese wetgeving rondom hoogspanningslijnen. In België is deze wetgeving minder streng geïnterpreteerd dan in Nederland blijkt uit het volgende citaat:

R: Maar dan wordt er hier weleens door de raad gewapperd zo van 'ja, maar in België, Duitsland, is dat anders'. Dan zou weleens de voorkeur euh zijn vanuit hier, zo van nou het zou mooi zijn als je dan in Europa overall dezelfde richtlijnen voor dit soort grote projecten hebt. Zeg maar, dat is in Europa weer anders. In België hebben ze een andere richtlijn voor het wonen in de nabijheid van hoogspanningslijnen dan in Nederland.

¹⁰ Stikstofwetgeving is al Europese wetgeving. Echter wordt dit door de lidstaten vertaald en gehandhaafd. Dit zorgt voor het ervaren verschil.

H: Strenger of minder streng?

Nee, minder streng, he. In België is het minder streng terwijl euh het net lijkt alsof het strenger is. Daar hebben ze weer een standaardmaat, terwijl er hier echt in die microtesla wordt euh, doodgeslagen [gelach]. [...] Het is dus heel moeilijk, zeg maar, als dat beleid in Europa zo verschillend is. Dus dat zou ervoor pleiten om te zeggen van, nou. Het zou mooi zijn wanneer er een richtlijn is in Europa en dat is er nu niet (Reimerswaal, bijlage VI).

Ten derde wordt er in de gemeente Oldambt en gemeente Kerkrade benadrukt dat er behoefte is aan meer inspraak of samenwerking over de grens. In de gemeente Kerkrade wordt dit op de onderstaande manier onder woorden gebracht:

T: Dat blijft een lastige op ruimtelijk niveau om dingen goed op elkaar af te stemmen. [...] Om je een idee te geven. We hebben hier een enorme transformatie opgave, een sloopopgave. We hebben gewoon te veel, euh, ja voorraad. Niet alleen qua woningen maar ook bedrijven, horeca, retail, noem maar op. Dus er moet gewoon fors, ja, gesloopt worden, ook op de lange termijn. Om een idee te geven, hier alleen al in de Gemeente Kerkrade hebben we 23.000 woningen hier staan. Nou in de verre toekomst hebben we 1 op de 10 woningen te veel. Dus 1 op de 10 woningen moet worden gesloopt, vroeg of laat. Dus een enorme sloopopgave en we noemen dat dan een transformatieopgave. Dus een van de grootste in heel Zuid-Limburg. Maar hier net over de grens in Aken, met name het Noordelijk deel van Aken, dat grenst net ook aan het buitengebied van Kerkrade aan, ja dat is nog een mooi maagdelijk buitengebied, dat wordt een groot woningbouwplan van bijna duizend woningen gerealiseerd. Eigenlijk een Vinex-locatie. En dan hebben ze het over duurzaamheid en he, ja dan heb ik zo iets van dat is helemaal niet duurzaam. Aan de andere kant van de grens moeten we duizend woningen bijna slopen en jullie gaan nu de komende jaren duizend woningen bouwen. En waarvoor? Want over 30, 40 jaar, dan is die woningmarkt er niet. Dus die gaan bouwen voor de leegstand. En dat hebben we al aangegeven. Ja, dat is dan vloeken in de kerk he. En dan zie je toch van, ja, dan zou de EU bijvoorbeeld een veel belangrijkere rol in moeten spelen denk ik. Het houdt niet op bij de grens. Dus dat is typisch een voorbeeld van, ja. Aken heeft tijdelijk nu woningnood [...] In Aken-stad

kunnen ze niet meer uitbreiden, dit is eigenlijk de enige uitbreidingslocatie. Naar het Noorden toe zit je in een natuurgebied. Dus ik snap het wel, maar het is niet handig (Kerkrade, bijlage IV).

Volgens de respondent wordt er duurzamer omgegaan met de huizenvoorraad wanneer grensgemeenten hier inspraak in hebben of wanneer de EU hier richtlijnen voor opstelt. In Oldambt is men op een andere manier tegen een verwant probleem aangelopen. Onderstaand antwoord werd gegeven op de vraag welke rol de respondent voor de EU ziet naar aanleiding van zijn tekening:

A: Heel simpel, we hebben hier te maken met een Duitse tolheffing straks. Straks op de grens, straks bij de dorpen. En als daar straks, er ontstaat door de dorpen sluipverkeer als de tolweg er straks is. Die routes gaan ze zoeken, dus dat heeft direct impact op de bewoners in de grensstreek.

LH: En hoe spelen jullie daarop in?

A: Nou, er is onlangs een vraag gesteld aan onze gemeenteraad. Zo van 'goh, gemeenteraad, denk eens na' of tegen de burgemeester: 'kunnen we niet in overleg gaan met de buurgemeenten in Duitsland om een keer een vuist te maken want het is toch heel bijzonder?'. Van, wil je Duitsland in vanaf hier, dat je dan tol moet betalen, natuurlijk. Wil je gebruik maken van de Duitse Autobahn. Dat is heel vreemd. En Europees gezien, wij als Nederland, het noorden hebben meebetaald aan de A31 in Duitsland. Wij hebben miljoenen meebetaald en dan, nu krijgen wij achteraf toch weer de rekening. Dat is toch Europees ook te bepalen. Hoe je dat als één Europa dat wil regelen, de verkeers- en vervoersbehoefte. Dus ik een tolheffing Noord-Duitsland, ik noem dat even, Noord-Duitsland dat raakt ons natuurlijk rechtstreeks. Onze gemeente. En dat is wel een rol, ook op verkeer en vervoer. We zijn één Europa, he. (Oldambt, bijlage V)

De dorpen in de gemeente Oldambt zullen beïnvloed worden door de invoering van tol op een belangrijke toegangsweg naar Duitsland. De respondent geeft aan dat hij in dit soort situaties een (controleerende) rol voor de EU ziet.

Uit de bovenstaande vier voorbeelden blijkt dat er in de cases soms behoefte is aan een grotere rol voor de EU. Er is een spanning tussen de huidige rol en de gewenste rol van de EU in ruimtelijke ontwikkeling. Dit komt voort uit een gemis aan overkoepelend beleid, vaak op grensoverschrijdende vlakken. Dit is een spanning die niet direct genoemd wordt in de interviews. Dit valt echter af te leiden uit de antwoorden die de respondenten hebben gegeven. Net als bij de spanning die ontstaat door

een wens naar meer informatie, hebben de respondenten geen actie ondernomen om de situatie te veranderen.

5.3 CONCLUSIE

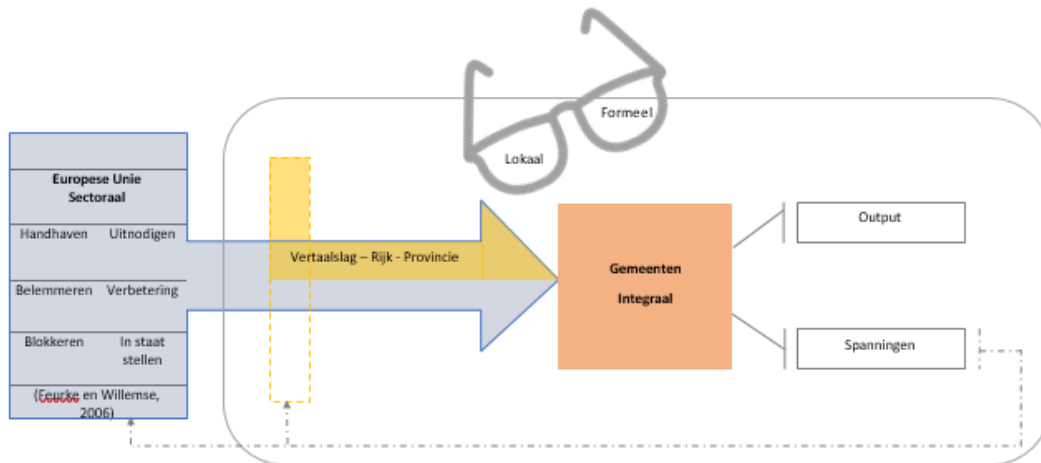
In de resultatensectie zijn de twaalf interviews die gehouden zijn in de gemeenten Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt geanalyseerd. Het doel hiervan is het beantwoorden van deelvraag 3 en daarmee een bijdrage te leveren aan het beantwoorden van de hoofdvraag. Deelvraag 3 luidt:

Welke spanningen, die ontstaan door invloed van de EU op gemeentelijk ruimtelijk beleid, uiten zich bij de gemeenten Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt?

Uit de interviews is gebleken dat er vier oorzaken van spanningen zijn, te weten:

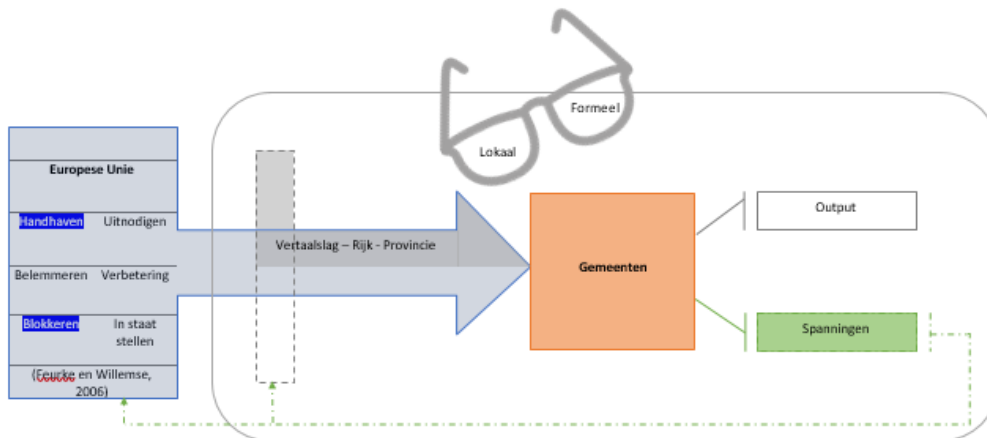
- Een wens om meer informatie;
- Een spanning door blokkade en handhaving;
- Een spanning door uitnodiging;
- Een wens om meer verantwoordelijkheden voor de EU.

Deze vier spanningen zullen achtereenvolgens worden uitgelegd en gekoppeld worden aan onderdelen van het conceptueel model. De relevante onderdelen zijn weergegeven in kleur. De laatste spanning is niet weer te geven in het conceptueel model.

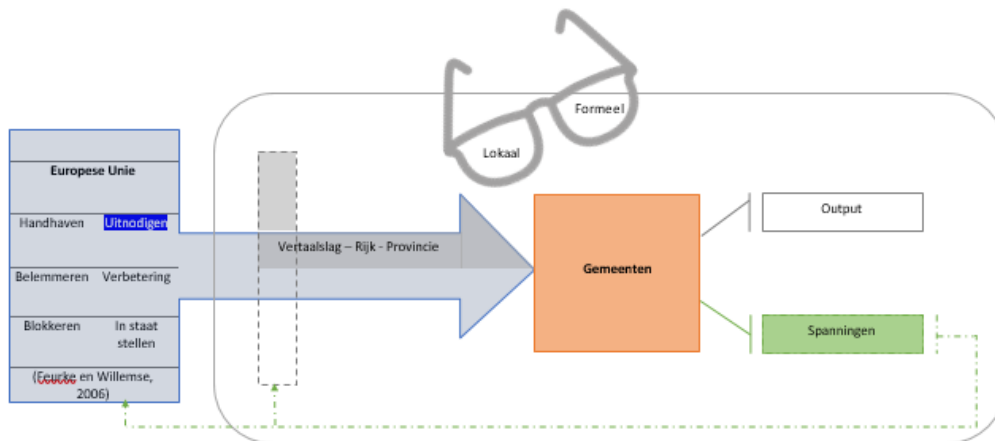
Figuur 6: Conceptueel model met de 'wens om meer informatie' uitgelicht

Allereerst is er door de respondenten aangegeven dat er een wens is naar meer informatie over de invloed van Europa op ruimtelijke ontwikkeling (zie figuur 6). Uit de literatuurstudie is gebleken dat gemeenten over het algemeen niet goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in de Europese ruimtelijke ontwikkeling en dat gemeenten ervan kunnen profiteren om zich hierin te verdiepen (Hessel, 2010; Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012; Raad voor het openbaar bestuur, 2013). Uit de interviews blijkt dat de respondenten zich (meer) willen verdiepen in de EU, toch zijn er door de respondenten (nog) geen stappen ondernomen om dit te doen. Dit komt voornamelijk omdat respondenten het gevoel hebben dat ze weinig met de EU in aanraking komen. Gemeente Reimerswaal gaf bijvoorbeeld aan dat ze waarschijnlijk niet konden helpen in dit onderzoek omdat ze het idee hebben dat ze niet (of weinig) in aanraking te komen met de EU. Uiteindelijk hadden zij een sprekend voorbeeld van een blokkering door Europese regelgeving. In de interviews wordt genoemd dat wanneer de respondenten beter op de hoogte zouden zijn van Europese wet- en regelgeving, ze beter gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de EU biedt. Ook kunnen gemeenten dan beter ageren tegen ongewenste ontwikkelingen. Alhoewel de algemene consensus onder de respondenten is dat ze weinig in aanraking komen met de EU, blijkt dit genuanceerder na verder doorvragen.

Figuur 7: Conceptueel model met de 'spanning door blokkade en handhaving uitgelicht

De tweede spanning is veroorzaakt door hindering of een blokkade van gemeentelijke plannen door de EU. De blokkade wordt genoemd in Reimerswaal; de gemeente wou een sportcentrum toestaan bij de grens met België. Vanwege veiligheidsvoorschriften van de EU mocht deze ontwikkeling niet doorgaan want er zit een groot chemieconcern over de grens in België. Dit voorbeeld is in overeenkomst met het raamwerk van Fleurke en Willemse en een aanvulling op dit raamwerk (zie figuur 7); in hun onderzoek hebben ze geen voorbeelden gevonden van een directe of indirecte blokkade. Naast de blokkade zorgt hindering van de EU voor een spanning. Wanneer de EU regelgeving opwerpt die ontwikkelingen vertraagd of duurder maakt dan ervaren gemeentemedewerkers dit als een spanning. Hindering komt in de cases voornamelijk voor bij natuur- en milieuwet- en regelgeving. Een voorbeeld hiervan is dat bij de ontwikkeling van een ziekenhuis eerst vervangende verblijfplekken voor vleermuizen gerealiseerd moesten worden. Europa probeert "de natuur, een dynamisch geheel, vast te leggen in hele strikte aantallen en regels" (Reimerswaal, bijlage VI). De respondenten brachten echter op meerdere manieren nuance in beschrijving van deze spanning. Ten eerste wordt ervaren dat beperkende en hinderende situaties niet vaak voorkomen. Ten tweede wordt genoemd dat het belangrijk is te kijken naar de achterliggende normen en waarden. Er wordt vaak begrip opgebracht voor de noodzaak van de wetgeving en dit maakt de uitvoering hiervan minder frustrerend.

Figuur 8: Conceptueel model met de 'spanning door blokkade en handhaving uitgelicht

De derde spanning die uit de interviews blijkt, komt voort uit een uitnodiging van de EU om met gemeenten samen te werken (zie figuur 8). Dit zijn voornamelijk maatregelen van de EU met een stimulerende werking. Opvallend is dat de grootste nadruk door de respondenten gelegd werd op de negatieve aspecten van deze mogelijkheden. De respondenten benadrukken dat de gemeenten een grote investering van tijd, moeite en documentatie moeten maken voor, naar inschatting van de respondenten, weinig resultaat. Met andere woorden, de respondenten vinden de beschikbare fondsen niet representatief voor de hoeveelheid werk die in een subsidieaanvraag zit. Een gevolg hiervan is dat de respondent van gemeente Kerkrade aangeeft zo min mogelijk verbinding te zoeken met de EU door de aanvraag van fondsen.

Ten slotte wordt er uit de gesprekken met de respondenten duidelijk dat er ruimte is voor een groei in verantwoordelijkheden van de EU in de ruimtelijke ontwikkeling. Dit wordt onder andere aangegeven door respondenten in een schets van 'de perfecte situatie', er blijkt behoefte aan een grotere overeenkomst in internationale wet- en regelgeving. Zo is er in Reimerswaal vraag naar een meer eenduidige regelgeving over bebouwing nabij hoogspanningslijnen; de Europese regelgeving hierover wordt strenger geïnterpreteerd in Nederland dan in België en Duitsland. In de gemeente Oldambt en gemeente Kerkrade benadrukken de respondenten dat ze behoefte hebben aan meer inspraak en/of samenwerking over de grens. In Kerkrade heerst er een grote sloop- en herstructureringsopgave terwijl even over de grens een nieuwbouwwijk in ontwikkeling is. Deze situatie had, door middel van overleg, beter op elkaar afgestemd kunnen zijn. In Oldambt heerst een soortgelijke spanning. Er wordt een tolweg aangelegd in Duitsland waar Oldambt geld voor heeft bijgedragen. De tolweg zal waarschijnlijk zorgen voor sluipverkeer door de dorpen en extra kosten voor de inwoners van de gemeente. De respondent geeft aan dat hij het wenselijk acht als door de EU deze situatie was voorkomen.

Naast de geïdentificeerde spanningen kunnen er ook spanningen bestaan die niet naar voren zijn gekomen uit deze studie. Deze spanningen zouden bijvoorbeeld kunnen spelen bij grote gemeenten met een heel andere problematiek. Algemeen kan gesteld worden dat de respondenten zowel positieve als negatieve spanningen ervaren maar weinig actie ondernemen naar aanleiding van de spanningen. Onder andere omdat de EU wordt gezien als een actor die op grote afstand staat. Deze ervaren afstand zorgt ervoor dat de respondenten vermoeden dat ageren zinloos is. De invloed van een gemeente of een samenwerkingsverband op de EU wordt als heel klein ingeschat.

6. CONCLUSIE

Eerst zal eerst antwoord worden gegeven op de hoofdvraag in paragraaf 6.1. Nadat hier een antwoord op is geformuleerd volgt een reflectie op de literatuur die gebruikt is in deze thesis (paragraaf 6.2). Er wordt vervolgt met een reflectie op de gebruikte onderzoeksmethoden (paragraaf 6.3). Tot slot worden er twee aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek (paragraaf 6.4).

6.1 ANTWOORD OP DE HOOFDVRAAG

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *‘wat zijn de spanningen die ontstaan op gemeentelijk niveau als gevolg van de Europese mogelijk tegenstrijdige perspectieven op ruimtelijke ontwikkeling?’* Hiervoor is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van medewerkers van de gemeenten Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt met Europees beleid.

Om de invloed van de EU op gemeenten te kunnen duiden is er gebruik gemaakt van het raamwerk van Fleurke en Willemse, met aanvullingen van Waterhout en Jansen-Janssen (2006). Uit dit raamwerk blijkt dat de EU zes verschillende houdingen tegenover gemeenten kan aannemen, te weten: handhaven en uitnodigen; belemmeren en verbeteren; blokkeren en in staat stellen. Uit interviews in de drie onderzochte gemeenten (Kerkrade, Reimerswaal en Oldambt) zijn vier spanningen geïdentificeerd, te weten:

- Een wens om meer informatie;
- Een spanning door blokkade en handhaving;
- Een spanning door stimulatie;
- Een wens om meer verantwoordelijkheden voor de EU.

Een wens om meer informatie houdt in dat de respondenten graag meer op de hoogte willen zijn van de invloed van Europa op ruimtelijke ontwikkeling. Hierdoor denken de respondenten beter gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden die de EU biedt, zoals subsidies. Een ander voordeel dat wordt aangegeven is de mogelijkheid om beter te kunnen ageren tegen ongewenste besluiten vanuit de EU. De spanning door blokkade en handhaving houdt in dat gemeentemedewerkers het soms als frustrerend ervaren dat Europese wet- en regelgeving vertragend kan werken of gemeenten op de kosten kan jagen. De spanning door stimulatie wordt veroorzaakt door uitnodigingen van de EU om

met gemeenten samen te werken. Wanneer deze verbinding wordt gezocht, bleek dit onder de respondenten vaak tegen te vallen. De beschikbare fondsen vielen tegen of de papierdruk is erg hoog. De wens om meer verantwoordelijkheden voor de EU komt voort uit de kansen die die een Europese ruimtelijke planning biedt. Vooral in de thema's grensoverschrijdende inspraak en verschillen in interpretatie van wetgeving worden gebruikt als illustratie van deze spanning. Kortom, de negatieve spanningen zijn voornamelijk over procesmatigheden en de positieve spanningen komen voort uit inhoudelijk gerichte argumenten.

Naast de geïdentificeerde spanningen kunnen er ook spanningen bestaan die niet naar voren zijn gekomen uit deze studie. Deze spanningen zouden bijvoorbeeld kunnen spelen bij grote gemeenten met een heel andere problematiek. Algemeen kan gesteld worden dat de respondenten zowel positieve als negatieve spanningen ervaren, maar weinig actie ondernemen naar aanleiding van de spanningen.

6.2 REFLECTIE EN DISCUSSIE VAN DE THEORIE

In dit onderzoek wordt het raamwerk van Fleurke en Willemse (2006) onderschreven. De auteurs hebben in een uitgebreide literatuurstudie vijf van de zes rollen van de EU geïdentificeerd. In dit onderzoek is ook de ontbrekende rol, de beperking, aangetroffen. Het onderzoek van Fleurke en Willemse is voornamelijk gestoeld in een beleidsstudie, hiermee is de beperkende rol moeilijk te identificeren. Een beperking is immers een non-beslissing. De actor weet vaak al dat een ontwikkeling niet mogelijk is door wet- of regelgeving en houdt hier rekening mee in een uiteindelijk voorstel. Zo zal een actor geen voorstel doen tot financiering van een ontwikkeling die vervolgens onder staatssteun valt en geblokkeerd zal worden. In het voorbeeld van de gemeente Reimerswaal kwam men pas later achter het bestaan van de beperkende regelgeving. Door de kwalitatieve aard van dit onderzoek is de blokkade aan het licht gekomen, dit komt overeen met verwachtingen die geschetst worden in het raamwerk. Op deze manier onderstreept dit onderzoek het raamwerk van Fleurke en Willemse (2006).

Er is echter ook behoefte aan een aanvulling op het raamwerk blijkt uit dit onderzoek. Er blijken aannames aan ten grondslag te liggen die soms conflicteren met het doel van het raamwerk. Een van de uitgangspunten van Fleurke en Willemse is dat een toename van autonomie wenselijk geacht wordt. Een tweede uitgangspunt van Fleurke en Willemse is dat het raamwerk geschikt is voor het in kaart brengen van autonomie van lagere overheden. De definitie van autonomie die gehanteerd wordt, stelt dat autonomie verhoogd is wanneer de gemeenten veel vrijheid krijgen en weinig verplichtingen hebben tegenover hogere organen. Uit de interviews blijkt echter dat de autonomie van gemeenten niet altijd groter wordt wanneer gemeenten meer (beleids)vrijheid hebben.

Uit de interviews blijkt dat de 'praktische autonomie', de mate waarin gemeenten invloed kunnen uitoefenen op zaken die hen zelf raken, voor een groot deel bepaald wordt door randvoorwaarden en externe factoren. Gemeenten maken binnen hun grondgebied veel beslissingen zelf, maar worden beperkt in de keuzes door besluiten die genomen worden door aangrenzende (lagere) overheden. Een voorbeeld hiervan is al eerder genoemd; de woonwijk die in Aken (Du.) gebouwd wordt waardoor de gemeente Kerkrade te maken krijgt met extra concurrentie op de woningmarkt terwijl er al een grote herstructureringsopgave ligt.

Lagere overheden nemen beslissingen over woningbouw en dit is dus een voorbeeld van een beleidsveld met relatief hoge autonomie. Toch is de praktische autonomie voor de gemeente Kerkrade afgenomen, zij worden geconfronteerd met beslissingen waarop zij geen invloed op hebben kunnen uitoefenen. Als gemeenten meer invloed zouden krijgen op besluiten in buurgemeenten, door het overdragen van een gedeelte van de besluitvorming naar de EU neemt de autonomie van de gemeente af. De gemeente moet immers meer verantwoording afleggen aan de EU. Tegelijkertijd neemt de praktische autonomie van de gemeente toe, zij hebben meer invloed op (ongewenste) ontwikkelingen die hen raken. Het zou echter ook kunnen dat de (praktische) autonomie van de gemeente een andere context afneemt. Een voorbeeld hiervan is een mogelijk voornemen van gemeente Kerkrade om een woningbouwproject aan te vangen, maar hierin geblokkeerd wordt door de stad Aken. Kortom, deze moeilijkheden zijn context-afhankelijk. De gehanteerde definitie van autonomie in het raamwerk Fleurke en Willemse is ontoereikend om autonomie in grensgemeenten te onderzoeken want er wordt voorbij gegaan aan praktische autonomie. Met andere woorden, het grensoverschrijdend schaalniveau wordt onvoldoende meegenomen in het raamwerk van Fleurke en Willemse.

Ten slotte leidt het voorbeeld van de gemeente Kerkrade en de woningbouw in Aken naar nog een andere belangrijke, maar subjectieve vraag; zou het beter zijn voor de (lokale) ruimtelijke ontwikkeling als de EU zich (met aspecten hiervan) zou bezig houden? Het is van belang hierbij stil te staan maar het valt niet binnen de scope van deze thesis om dit te onderzoeken.

6.3 REFLECTIE EN DISCUSSIE VAN DE METHODE

Keuze van de cases

De keuze voor drie relatief kleine dubbelperifere grensgemeenten als cases sluit aan bij de onderzoeksdoelstelling. Ten eerste is gebleken dat de grens met het buitenland zorgt voor een ander type uitdagingen dan in andere gemeenten zichtbaar is. Veel wetgeving is internationaal niet op elkaar afgestemd en dit zorgt voor interessante situaties. Dit blijkt uit het industrieterrein in Kerkrade dat direct aan een Natura2000 gebied grenst. Er is extra inspanning verricht om deze situatie te

identificeren en deze situatie is ontstaan doordat de wet- en regelgeving niet naar elkaar gecommuniceerd is. Ten tweede zorgt het relatief lage inwoneraantal ervoor dat de cases een representatief beeld geven voor meerdere gemeenten. Grote gemeenten als Amsterdam en Rotterdam zijn uitzonderingen die vaak op een andere wijze omgaan met de EU. In deze grote gemeenten zijn vaak fondsen en kennis beschikbaar waardoor de samenwerking met de EU op een hele andere wijze plaatsvindt. Uiteraard zal het ook heel interessant om deze cases te onderzoeken; vanwege de uitzonderlijke situatie kunnen grotere gemeenten misschien als voorbeeld en proeftuin fungeren voor kleinere gemeenten. De structuur van lagere overheden is in alle lidstaten anders, dit houdt in dat de resultaten van dit onderzoek hoogstens als leidraad kunnen worden gebruikt voor onderzoek in andere lidstaten.

Respondenten

Voor dit onderzoek is er met veertien respondenten gesproken (zie bijlage III), waarvan 12 medewerkers bij gemeenten en twee onderzoekers. Het interview met de twee onderzoekers had voornamelijk een grote bijdrage in het opzetten van het onderzoek en de selectie van literatuur. De interviews met de twaalf gemeentemedewerkers zijn de basis voor de resultaten van dit onderzoek. Bij de drie verschillende gemeenten waren de respondenten niet geheel vergelijkbaar in functie, er is onder andere gesproken met beleidsmedewerkers RO, beleidsmedewerker internationale samenwerking en een planoloog. De beleidslijnen en verantwoordelijkheden zijn in alle gemeenten anders verdeeld dus het is lastig te duiden wie je graag wilt spreken als je contact zoekt. De lezer dient hier rekening mee te houden, dit doet echter geen afbreuk aan de resultaten. Het doel van dit onderzoek is niet een vergelijkende studie maar de resultaten uit de cases worden naast elkaar gebruikt.

Interview

De groepsinterviews hebben op een positieve manier bijgedragen aan de uitkomsten van dit onderzoek. Tijdens het interview hebben respondenten elkaar meermaals aangevuld en verbeterd. Hierdoor kwamen er meer voorbeelden voorbij. Ook werden deze voorbeelden gezamenlijk uitgediept en toegelicht, door het gezamenlijk geheugen. Een ander groot voordeel van een groepsinterview was dat respondenten gemakkelijk collega's erbij haalden om een onderdeel van het verhaal toe te lichten. Dit heeft uiteindelijk voor drie extra respondenten gezorgd. Achteraf gezien was het misschien beter geweest om de individuele interviews voor de groepsinterviews te plannen in plaats van erna. Tijdens de interviews namen respondenten elkaars argumenten over en kwam er meermaals een eensgezind antwoord op vragen. Wanneer de respondenten eerst individueel waren geïnterviewd en daarna pas

gezamenlijk, waren er misschien meer verschillende argumenten en voorbeelden naar voren gekomen.

De inhoudelijke opbouw van de interviewvragen heeft bijgedragen aan een goede kwaliteit van de data. De interviewvragen werden steeds geslotener, dit zorgt ervoor dat respondenten zo min mogelijk gestuurd werden in hun antwoorden. Door eerst te vragen naar voorbeelden van samenwerking met de EU en daarna pas te vragen naar specifieke ervaringen, zoals met de vogel- en habitatrichtlijn, kan worden afgeleid of respondenten actief bezig zijn met Europese invloeden. Daarnaast heeft de vraag waarbij respondenten de 'ideale situatie' hebben getekend in de samenwerking tussen gemeenten en EU tot interessante inzichten geleid. Onder andere uit deze vraag is afgeleid dat gemeentemedewerkers (onbewust) behoefte hebben een grotere invloed vanuit de EU op (onderdelen van) ruimtelijke ontwikkeling. Het is aannemelijk is dat er een ander antwoord zou zijn gegeven wanneer deze vraag direct wordt gesteld.

6.4 AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK

Alhoewel dit onderzoek tot interessante conclusies is gekomen, zijn de uitkomsten uit dit onderzoek gebaseerd op drie cases in de dubbelperifere regio. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet direct te vertalen naar alle gemeenten in Nederland en kunnen hooguit als leidraad dienen. Een volgend verkennend onderzoek kan worden uitgevoerd in andere gemeenten in Nederland, dan wel lagere overheden in andere lidstaten. Het is aannemelijk dat medewerkers van grote stedelijke gemeenten een heel andere ervaring hebben, het is interessant om deze uitkomsten te vergelijken. In deze grotere gemeenten zijn er vaak speciale loketten aanwezig voor de omgang met de EU en inzet in grensoverschrijdende handel. Daarnaast betreft het meestal geen grensgemeenten. Hierdoor vervallen bepaalde belangen van grensoverschrijdende samenwerking, zoals grensoverschrijdende veiligheidsaspecten. Naast een onderzoek in andere gemeenten kan het ook erg interessant zijn om eenzelfde soort onderzoek te doen op provinciaal schaalniveau. Door het hogere schaalniveau kan de samenwerking met de EU op een heel andere manier ervaren worden. Het kan interessant zijn om te zien hoe dit zich verhoudt tot de ervaringen op gemeentelijk schaalniveau.

7. BIBLIOGRAFIE

- Appelman, M. et al., 2003. *Equal Rules or Equal Opportunities? Demystifying Level Playing Field*, Den Haag: CPB.
- Atlas voor Gemeenten, 2013. *Atlas voor Gemeenten- Atlas van kansen voor Oost-Groningen en Kreis Leer*, Utrecht: Ministerie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.
- Backes, C. W., 2006. *Internationale vergelijking implementatie EU-richtlijnen luchtkwaliteit*, Utrecht: Centrum voor Omgevingsrecht en -beleid/NILOS.
- Balme, R. & LeGalés, P., 1997. Stars and Black Holes: French Regions and Cities in the European Galaxy. In: M. Goldsmith & K. Klausen, red. *European Integration and Local Government*. Cheltenham: Edward Elgar, pp. 146-171.
- Beck, J., van Gerwen, O. J. & van den Broek, L., 2013. *Kennismaken met decentrale overheden*, Den Haag: PBL.
- BKZ, IPO, VNG & UvW, 2013. *Code interbestuurlijke Verhoudingen*, Den Haag: Ministerie van BKZ, Interprovinciaal Overleg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Unie van Waterschappen.
- Börzel, T. A., 1999. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaption to Europeanization in Germany and Spain. *Journal of Common Market Studies*, 37(4), pp. 573-597.
- Börzel, T. A., 2005. Pace-setting, foot-dragging and fence-sitting: Member state responses to. In: A. Jordan, red. *Environmental policy in the European union: Actors, institutions*. London: Earthscan, pp. 162-181.
- Bourne, A. K., 2003. The impact of European integration on regional power. *Journal of Common Market Studies*, 41(4), pp. 597-620.
- Boutens, K., 2003. Het subsidiariteitsbeginsel: een kwestie van toepassing. *Internationale spectator*, 57(3), pp. 127-132.
- Byron, H. & Arnold, L., 2008. *TEN T and Natura 2000: the way forward, An assessment of the potential impact of the TEN T Priority Projects on Natura 2000, Final Report*, Sandy: Royal Society for the Protection of Birds (RSPB).
- CBS, 2017. *Bevolkingsontwikkeling; regio per maand*. [Online] Available at: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37230ned&D1=0,17&D2=285&D3=182-193,195-198&VW=T> [Geopend 26 06 2017].
- Clark, J. R. A. & Jones, A. R., 2008. The spatialities of Europeanisation: Territory, government and power in " Europe". *Transactions of the Institute of British Geographers*, NS(30), pp. 300-318.
- De Raad van de Europese Unie, 1999. *Aanbeveling 1999/519/EG betreffende de beperking van blootstelling van de bevolking aan elektromagnetische velden van*. [Online]

Available at: <http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=34e6af46-3635-4915-9b8d-3a506d2a0146>
[Geopend 2017].

De Rooij, R., 2002. The impact of the European Union on local government in the Netherlands. *Journal of European Public Policy*, 9(3), pp. 447-467.

De Zeeuw, F., 2007. *De engel uit het marmer*, Delft: TU.

Dorpsbelangen Scheemda, 2016. *Geen windmolens in het Oldambt*. [Online]
Available at: <http://www.dorpsbelangenscheemda.nl/index.php/19-uncategorised/221-geen-windmolens-in-het-oldambt>
[Geopend 06 05 2017].

Europese Unie, 1992. *Verdrag betreffende de Europese Unie*, Maastricht: Europese Unie.

Europese Unie, 2007. *Verdrag van Lissabon: tot wijziging van het verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot Oprichting van de Europese Gemeenschap*, Lissabon: Europese Unie.

Evers, D. & Tennekes, J., 2014. *De europeanisatie van de Nederlandse Ruimtelijke Ordening*, Den Haag: PBL.

Faludi, A., 2014. EUropeanisation or Europeanisation of spatial. *Planning Theory and Practice*, 15(2), pp. 155-169.

Fleurke, F. & Willemse, R., 2006. The European Union and the autonomy of sub-national authorities: Towards an analysis of constraints and opportunities in sub-national decision-making. *Regional and Federal Studies*, 16(1), pp. 83-98.

Fleurke, F. & Willemse, W., 2006. The European Union and the autonomy of sub-national authorities: Towards an analysis of constraints and opportunities in sub-national decision-making. *Regional and Federal Studies*, 16(1), pp. 83-98.

Gemeente Oldambt, 2017. *Gemeentebestuur Oldambt tegen uitbreiding windpark boven Nieuwolda*. [Online]
Available at: <https://www.gemeente-oldambt.nl/in-oldambt/news/gemeentebestuur-oldambt-tegen-uitbreiding-windpark-boven-nieuwolda>
[Geopend 05 06 2017].

Gemeente Oldambt, 2017. *Ruimte voor zonneparken en kleine windmolens in Oldambt*. [Online]
Available at: <https://www.gemeente-oldambt.nl/in-oldambt/news/ruimte-voor-zonneparken-en-kleine-windmolens-in-oldambt>
[Geopend 05 06 2017].

Gemeente Reimerswaal, 2012. *Gemeente Reimerswaal Structuurvisie kernen en bedrijventerreinen*. [Online]
Available at: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0703.BGRWSVKB-va02/d_NL.IMRO.0703.BGRWSVKB-va02.pdf
[Geopend 04 2017].

- Gouveneur, M., 2011. *Invloed van verschillende factoren op integrale samenwerking binnen Nederlandse gemeenten.* [Online] Available at: <http://www.binnenlandsbestuur.nl/uploads/files/vraagstukken-van-beleid-en-organisatie.pdf> [Geopend 2016].
- Hessel, B., 2010. *Professioneel decentraal beleid door beleidsmatig Europabewustzijn. Een bijdrage aan de discussie over vergroting van Europabewustzijn bij decentrale overheden*, Den Haag: Europa Decentraal.
- Högenauer, A. L., 2015. The Limits of Territorial Interest Representation in the European Union. *Territory, Politics, Governance*, 3(2), pp. 147-166.
- Hooghe, L. & Marks, G., 2001. *Multi-Level Governance and European Integration*. 1e red. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Jeffrey, C., 1997. Sub-National Authorities and 'European Domestic Policy'. In: *The Regional Dimension of the European Union: Towards a Third Level in Europe?*. London: Frank Cass., pp. 206-239.
- Jeffrey, C., 2000. Sub-National Mobilization and European Integration: Does it make any Difference?. *Journal of Common Market Studies*, 38(1), pp. 1-23.
- John, P., 2000. The Europeanisation of Sub-National Governance. *Urban Studies*, 37(5/6), pp. 877-896.
- Keating, M., 2008. Thirty Years of Territorial Politics. *West European Politics*, 31(1 & 2), pp. 60-81.
- Ladrech, R., 2010. *Europeanization and National Politics*. 1e red. New York: Palgrave Macmillan.
- Manners, I., 2008. The normative ethics of the European Union. *International Affairs*, Volume 1, pp. 45-60.
- Mariacq, F., 2012. The Political Geographies of Europeanisation: Mapping the Contested Conceptions of Europeanisation. *Journal of Contemporary European Research*, 8(1), pp. 57-74.
- Martin, S. & Pearce, G., 1999. Differentiated Multi-Level Governance? The Response of British Sub-National Governments to European Integration. *Regional and Federal Studies*, 9(2), pp. 32-52.
- Needham, B. & Hoekveld, G., 2014. The European Union as an Ethical Community and What This Means for Spatial Planning. *European Planning Studies*, 22(5), pp. 1010-1026.
- O' Leary, Z., 2010. *The essential guide to doing your research project*. 5e red. London: SAGE publications.
- Oude Vrielink, M., Koper, H. & Sterrenberg, L., 2013. Een gezin, een plan, een regisseur: de gemeente aan zet. *Bestuurskunde*, 22(3), pp. 18-27.
- Parkstad Limburg, 2014. *Parkstad-Limburg ambitiedocument PALET 1.0*, Maastricht: Parkstad Limburg.
- PBL & CBS, 2015. *Bevolkingprognoses 2014-2040*. [Online] Available at: <http://www.pbl.nl/themasites/regionale-bevolkingsprognose/bevolkingprognoses-2015-2040> [Geopend 07 2017].

PBL & CBS, 2016. *PBL/CBS Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2016-2040*, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Pollack, M., 1995. Regional Actors in an Intergovernmental Play: The Making and Implementation of EC Structural Policy. In: C. Rhodes & S. Mazey, red. *The State of the European Union*. Boulder: sn, pp. 362-411.

Priemus, H., 2006. Wat ging er mis met het fijnstofbeleid?. *Internationale Spectator*, Volume 60, pp. 322-325.

Princen, S., 2011. Agenda-setting Strategies in EU policy-processes. *Journal of European Public Policy*, 18(7), pp. 927-943.

Pröpper, I., 2000. Samenwerking of autonomie in beleidsnetwerken. *Bestuurskunde, themanummer beleidsnetwerken*, pp. 106-116.

Raad voor het openbaar bestuur, 2013. *Met Europa verbonden- Een verkenning van de betekenis van Europa voor gemeenten en provincies*, Den Haag: Rob.

Richardson, J., 2012. Supranational state building in the European Union. In: J. Richardson, red. *Constructing a policy-making state? Policy dynamics in the EU*. Oxford: Oxford University, pp. 3-28.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2011. *Hoogspanningslijn, magnetische velden en regelgeving*. [Online]

Available at: [http://www.rivm.nl/Onderwerpen/H/Hoogspanningslijnen/Magnetische velden](http://www.rivm.nl/Onderwerpen/H/Hoogspanningslijnen/Magnetische_velden) [Geopend 05 2017].

Robert, J., Figueiredo, M., Hollanders, M. & Reincke, C., 2001. *Spatial impacts of Community policies and costs of non-coordination*, Brussel: DG Regio.

Sociaal-Economische Raad, 2003. *Advies Conventie over de toekomst van Europa*, Den Haag: Sociaal-Economische Raad.

Sociaal-Economische Raad, 2009. Milieu-, Energie- en Klimaatbeleid. In: *Europa 2020: de nieuwe Lissabon-strategie*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad, pp. 115-132.

Steenbakkens, M., Jansen, M., Maarse, H. & De Vries, N., 2012. Sturing op integraal gezondheidsbeleid: de rol van het gemeentelijke management. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 90(2), pp. 89-96.

Tatham, M., 2008. Going Solo: direct Regional Representation in the European Union. *Regional and Federal Studies*, 18(5), pp. 493-515.

Tegenwind, 2017. *Tegenwind* N33. [Online]

Available at: <http://tegenwindn33.nl/index.html> [Geopend 05 06 2017].

Van Bever, E., Reynaert, H. & Steyvers, K., 2011. Lokale besturen & Europa: een verkennend onderzoek naar de invloed van Europa op de lokale besturen in Vlaanderen. *Burger, Bestuur en Beleid*, 7(4), pp. 271-287.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012. *Gemeenten in Europa: Samenwerking loont!*, Den Haag: VNG.

VVD & CDA, 2010. *Vrijheid en Verantwoordelijkheid*, Den Haag: Coalitieakkoord VVD en CDA 30 september.

Waterhout, B., 2008. *The Institutionalisation of European Spatial Planning*, Amsterdam: IOS Press.

Waterhout, B. & Janssen-Jansen, L. B., 2006. De ruimtelijke impact van Europa in Nederland: Stimulator, belemmering, noodzaak en speelveld tegelijk. In: B. Waterhout & L. B. Janssen-Jansen, red. *Grenzeloze ruimte, regionale gebiedsgerichte ontwikkelingsplanologie in Europees perspectief*. Amsterdam: Sdu Uitgevers, pp. 26-36.

Wolters, M., 1997. The Netherlands. In: M. Goldsmith & K. K. Klausen, red. *European Integration and Local Government*. Cheltenham: Edward Elgar, pp. 39-56.

Zonneveld, W., 2012. The long and winding road to EU territorial governance. In: W. Zonneveld & J. de Vries, red. *European territorial governance*. Amsterdam: IOS Press, pp. 57-83.

Zonneveld, W., Korthals Altes, W. & Spaans, M., 2011. *Knelpunten gebiedsontwikkeling: de rol van Europese richtlijnen*, Delft: OTB.

8. BIJLAGEN

I. BIJLAGE – METHODOLOGIE

Het blijkt de huidige onderzoeken naar spanningen op gemeentelijk niveau voornamelijk een focus ligt op het identificeren van trends waarbij er vaak voorbij wordt gegaan aan de context. In deze onderzoeken ligt de focus op wetgeving in plaats van ervaringen van gemeentemedewerkers, terwijl deze ervaringen juist onmisbaar zijn in het begrijpen van de spanningen op gemeentelijk niveau. Eerst worden deze 'valkuilen' in kaart gebracht. Vervolgens wordt gezocht naar wijzen waarop deze valkuilen te pareren zijn. Dit blijkt te kunnen door interviews met gemeentemedewerkers van (drie) verschillende gemeenten. Deze interviews zijn gestructureerd aan de hand van de 'decisionmaking approach'.

Onderzoeksmethode

Dilemma's en valkuilen

Er is geen eenduidig antwoord op de vraag naar wat de invloed van de relatie tussen lagere overheden en de EU is op sub nationaal niveau (Bourne, 2003; Fleurke & Willemse, 2006; Zonneveld, 2012). Hier zijn een drietal redenen voor aan te wijzen. Ten eerste verschilt de overheidsstructuur per land. De invulling van de taken en de verantwoordelijkheden die lagere overheden krijgen ligt bij de lidstaat, dit zorgt voor grote verschillen tussen lidstaten. Een gemeente in Nederland heeft een andere takenstelling dan een 'Bunde' in Duitsland. Zelfs binnen lidstaten zijn er grote onderlinge verschillen tussen de laagste overheidslagen. De gemeente Amsterdam heeft een speciaal EU loket, veel kleinere gemeenten hebben hier niet de middelen voor. Het is dus belangrijk om de context te duiden (zie hst. 2). Ten tweede is veel onderzoek gericht op het identificeren van trends (Börzel, 2005; Waterhout & Janssen-Jansen, 2006). Hiermee wordt echter niet duidelijk waar deze trends vandaan komen en hoe deze zich uitten. Van Bever et al. (2011) identificeren bijvoorbeeld dat er een groot verschil zit tussen de mate waarin gemeenten in België op de hoogte zijn van verschillende wetgevingen, maar geven hier geen verklaring voor. Ook worden er geen implicaties van deze grote onderlinge verschillen gegeven. Ten derde staat de wetgeving vaak centraal in onderzoek en ligt de focus van het onderzoek niet op de gemeente zelf. De focus op wetgeving impliceert altijd een incompleet beeld van de invloed van de relatie tussen lagere overheden en de EU op de gemeentelijke praktijk (Fleurke & Willemse, 2006). Als de wetgeving centraal staat in onderzoek zorgt de aard van de bestudeerde wetgeving daarnaast voor een oververtegenwoordiging van ofwel beperkende ofwel stimulerende invloeden. Wanneer er een studie wordt gedaan naar de impact van de toekenning van Europese subsidies dan zullen hier waarschijnlijk geen (of weinig) beperkende invloeden worden geïdentificeerd. Wanneer

beperkende invloeden wel aanwezig zijn zullen deze waarschijnlijk alleen geïdentificeerd worden door interviews, die meestal niet worden afgenomen (Fleurke & Willemse, 2006).

Verantwoording methodologie

Hieronder wordt uiteengezet hoe de bovengenoemde kenmerken, in combinatie met het in acht nemen van de bovenstaande valkuilen, leidt tot een kwalitatief caseonderzoek met groepsinterviews. De eerste doelstelling van dit onderzoek is het in kaart brengen van de spanningen op gemeentelijk niveau door de aanwezigheid van de EU. Dit onderzoek focust zich op de verklaring van het bestaan van spanningen, een vergelijkend casestudy onderzoek leent er goed voor om deze spanningen in kaart te brengen (O' Leary, 2010, p. 175). Een casestudy onderzoek is een diepteonderzoek vanuit verschillende perspectieven en gaat in op de complexiteit en uniekheid van een specifiek project, beleidsonderdeel, institutie of systeem in een 'real-life' context (Simons, 2009, p. 21). Door drie aanvullende cases te gebruiken is er een grotere kans dat toeval buitengesloten is, daarnaast kunnen patronen beter geïdentificeerd worden (O' Leary, 2010, p. 176). Belangrijke voordelen van casestudieonderzoek op basis van interviews:

- Zorgt voor een begrip van processen, zoals hoe keuzes gemaakt worden.
- Diepte, detail en context biedt bij het onderzochte onderwerp
- Creëert begrip bij gedrag en de standpunten van actoren (Hennink, et al., 2010, p. 111).

De tweede doelstelling van dit onderzoek is zowel de positieve als de negatieve spanningen in beeld brengen, de 'decisionmaking approach' is geschikt om dit doel te bereiken. Deze methode is oorspronkelijk bedoeld om de invloed van de EU op de autonomie van SNA's inzichtelijk te maken maar kan ook gebruikt worden voor bredere doeleinden (Fleurke & Willemse, 2006). Bij de 'decisionmaking approach' worden verschillende soorten wetgevingen getoetst aan raamwerk van Fleurke en Willemse. Dit raamwerk is leidend geweest bij het ontwerp van de vragenlijst (zie bijlage II) en heeft hiermee een controlerende rol. Met andere woorden, omdat het raamwerk (indirect) is opgenomen in de interviewhandleiding is de kans op een oververtegenwoordiging van ofwel positieve ofwel negatieve invloeden van de EU verminderd. Er wordt immers aan beide onderdelen aandacht geschonken (zie ook toelichting caseselectie in hst 4.1).

Uitwerking interviews

De afgenomen interviews zijn vanuit opnames getranscribeerd en vervolgens met de hand gecodeerd. Er is driemaal door de tekst heen gegaan. Na deze drie fases zijn er uiteindelijk vier spanningen uit geïdentificeerd. De getekende afbeeldingen zijn tevens geanalyseerd.

II. BIJLAGE –INTERVIEWVRAGEN

Interviewvragen

Introductie

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Voorstellen en kort het onderwerp introduceren. (Alleen vertellen dat het over de samenwerking tussen de EU en gemeenten gaat en RO en de invloeden op RO. Niet het woord spanningen laten vallen en ook niet beperkende of stimulerende woorden laten vallen).

Interview zal ongeveer een uur á anderhalf uur duren en bestaat uit 10 vragen, soms met subonderdelen.

Algemene inleidende vragen

1. Zou u mij kunnen uitleggen wat uw werkzaamheden zijn?

- a. Grote projecten waaraan u meewerkt;
- b. Belangrijke overwinningen van afgelopen jaar;
- c. Hoe zou u uw rol beschrijven?

2. Ik ga u nu een drietal stellingen voorleggen waarbij ik graag uw antwoord zou willen weten inclusief een korte mondelinge toelichting/uitleg.

I. Ik kom in mijn werk veel in aanraking met de EU.

Sterk mee eens – mee eens – mee oneens – sterk mee oneens

II. Ik heb het idee dat de Europa veel invloed heeft op de keuzes die wij hier in de gemeente maken.

Sterk mee eens – mee eens – mee oneens – sterk mee oneens

III. Ik sta met enige regelmaat stil bij Europese wet- en/of regelgeving.

Sterk mee eens – mee eens – mee oneens – sterk mee oneens

3. Bent u in (projecten genoemd bij 1.) in aanraking gekomen met Europa/Europees beleid? (bewust geen Europese wet- en/of regelgeving zeggen, ze moeten ook kunnen denken aan subsidies) Op welke manier? Vraag overslaan als bij de stellingen hier al antwoord op is gegeven.

Op de hoogte (anders door naar vraag 8)

4. U geeft aan ... in aanraking gekomen te zijn met Europese wet- en/of regelgeving.

Hoe heeft u dit ervaren? (niet sturen, hoe zorg je ervoor dat je te horen krijgt dat positieve of negatieve ervaring?)

5. Mocht deze invloed van Europa niet aanwezig zijn geweest, had u dit project dan anders aangepakt?

6. Denkt u dat de Europese invloed ten goede of ten slechte aan het project is gekomen?

Niet op de hoogte (overslaan mits voldoende antwoorden bij vraag 5, 6 en/of 7)

7. Op welke manieren heeft een van de onderstaande wetgevingen invloed gehad op de planvorming in uw gemeente? Toelichten? Hoe heeft u dit ervaren? Ten goede/slechtte aan dit project gekomen?

Vogel- en Habitatrictlijn

- a. b) EFRO of Interreg (structuurfondsen)
- b. c) Staatsteun en/of openbare aanbesteding
- c. d) Kaderrichtlijn Water
- d. e) Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- e. f) Luchtkwaliteit
- f. g) IPPC richtlijn, Life+ subsidies, hernieuwbare energie, etc.

Indien antwoorden negatief geladen zijn

8. U geeft aan dat u het gevoel heeft ..(negatieve emotie)..., op welke manier heeft u vervolgens actie ondernomen om dit gevoel weg te nemen/niet weer te ervaren?

Indien antwoorden positief geladen zijn

9. U geeft aan dat u het gevoel heeft ..(positieve emotie)..., op welke manier heeft u vervolgens actie ondernomen om dit gevoel weer te ervaren?

Algemeen

10. Zou u voor mij de huidige verdeling van de besluitvorming kunnen tekenen en de 'perfecte verdeling' voor de besluitvorming? (blokjeschema waarbij de grootte aangeeft waar de nadruk ligt? Voorbeeld meenemen van bijv. Amerika)

11. Ik ga u nu nogmaals een aantal stellingen voorleggen waarbij ik graag uw antwoord zou willen weten inclusief een korte mondelinge toelichting/uitleg.

IV. In mijn werk word ik nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

Sterk mee eens – mee eens – mee oneens – sterk mee oneens

V. Ik heb het gevoel alsof de EU andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom R.O.

Sterk mee eens – mee eens – mee oneens – sterk mee oneens

12. Heeft u verder nog opmerkingen over het onderwerp?

13. Zijn er nog vragen/opmerkingen waar u zou willen wisselen van standpunt?

14. Heeft u nog op- en/of aanmerkingen op dit interview? Verbeterpunten?

Heel erg bedankt voor uw medewerking!

Verantwoording interviewvragen

In het interview zit een duidelijke structuur en opbouw. Waar de vragen erg open beginnen en hiermee de aanwezige associaties naar boven probeert te krijgen, wordt het interview steeds meer gesloten. Het betreft een informeel onderzoek zodat de respondenten zich vrij kunnen voelen om te praten (O' Leary, 2010). Vraag 1 tot en met 9 worden gesteld in een groep van 2 tot 4 gemeentemedewerkers, een dergelijk groepsinterview heeft meerdere voordelen:

- Respondenten kunnen zich sneller op hun gemak voelen om hun verhaal of visie te delen, ze zijn met bekenden om zich heen;
- Respondenten kunnen in onderlinge discussies raken en zo voor meer data zorgen door, onder andere, hun argumenten beter uit te leggen;
- Respondenten kunnen elkaar helpen herinneren hoe een situatie in het verleden zich afspeelde vanuit een 'gezamenlijk geheugen';
- Respondenten kunnen sneller geneigd zijn in te stemmen met het onderzoek omdat deze constructie minder tijd kost (O' Leary, 2010, p. 195; Hennink, et al., 2010, p. 139).

Nadelen van een groepsinterview zijn;

- Sommige respondenten zullen weinig aan het woord komen in een grote groep;
- Antwoorden van respondenten kunnen gekleurd worden door meningen van andere respondenten; zij kunnen zich minder veilig voelen om hun mening te delen.

Na het groepsinterview wordt er nog 10 minuten met alle respondenten individueel gesproken, zo krijgen alle respondenten nog de mogelijkheid om te praten zonder overstemd te worden door

mederespondenten. In deze tijd worden vraag 10 tot en met 14 besproken. Hierin krijgen respondenten onder andere de mogelijkheid om nog terug te komen op eerdere antwoorden.

III. BIJLAGE – LIJST VAN RESPONDENTEN EN INTERVIEWLOCATIES

Geïnterviewde	Functie	Organisatie	Tijd Int.	Datum	Locatie interview
Onderzoekers					
Dhr. Dr. D. (David) Evers	Onderzoeker Auteur 'Europeanisatie van de Nederlandse Ruimtelijke Ordening' UD Planologie UvA	Planbureau voor de Leefomgeving Universiteit van Amsterdam	1 nov. 2016 14:00-15:00	1 nov. 2016 14:00-15:00	Den Haag 'B30' Bezuidenhoutseweg 30 2594 AV Den Haag
Dhr. J. (Joost) Tennekes	Onderzoeker Auteur 'Europeanisatie van de Nederlandse Ruimtelijke Ordening'	Planbureau voor de Leefomgeving	1 nov. 2016 14:00-15:00	1 nov. 2016 14:00-15:00	Den Haag 'B30' Bezuidenhoutseweg 30 2594 AV Den Haag
Gemeente Reimerswaal					
Mw. C. (Catrineke) van Dikkenberg	Medewerker regionale strategische agenda, projecten	Gemeente Reimerswaal	28 mrt. 2017 9:45-10:45 11:00-11:15	28 mrt. 2017 9:45-10:45 11:00-11:15	Gemeente Reimerswaal Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen
Mw. S. (Saskia) Reubens	Medewerker ruimtelijk beleid, manager	Gemeente Reimerswaal	28 mrt. 2017 9:45-10:45 11:15-11:30	28 mrt. 2017 9:45-10:45 11:15-11:30	Gemeente Reimerswaal Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen
Dhr. B. (Ben) Sandée	Medewerker Waterbeleid,	Gemeente Reimerswaal	28 mrt. 2017 9:45-11:00	28 mrt. 2017 9:45-11:00	Gemeente Reimerswaal

		natuurbeleid, externe veiligheid				Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen
Dhr. Ir. J. (Johan) Gideonse		Hoofd afdeling Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling	Gemeente Reimerswaal	28 mrt. 2017 10:50-11:00		Gemeente Reimerswaal Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen
Gemeente Oldambt						
Dhr. E. (Engelko) Abbas		Beleidsadviseur cluster Ruimtelijke Zaken	Gemeente Oldambt	22 mei 2017 9:55-10.30 11:25-11:40		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Mw. L. (Lammechien) Hut		Beleidsadviseur cluster Ruimtelijke Zaken	Gemeente Oldambt	22 mei 2017 9:55-10.45		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Mw. J. (Jeanine) de Kleine		Beleidsadviseur cluster Ruimtelijke Zaken	Gemeente Oldambt	22 mei 2017 9:55-10.30 10.45- 11:05		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Dhr. H. (Harry) Van der Poel		Beleidsadviseur cluster Ruimtelijke Zaken	Gemeente Oldambt	22 mei 2017 9:55-10.30 11:05-11:25		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Mw. M. (Martine) Ploeger		Stagaire onderzoek 'Nieuwe omgevingswet en grensoverschrijdende samenwerking'	Gemeente Oldambt	11:40-11:50		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Dhr. H. (Hans) de Wolf		Projectleider Economische Zaken	Gemeente Oldambt	11:50-12:05		Gemeente Oldambt Johan Wegastraat 6 9670 AD Winschoten
Gemeente Kerkrade						

Dhr. E. (Erik) Theunissen	Planoloog	Gemeente Kerkrade	15:05-17.15	Gemeente Markt 6461 EC Kerkrade	Kerkrade 33
Dhr. C. (Cor) Chudy	Senior beleidsmedewerker internationale aangelegenheden	Gemeente Kerkrade	15:05- 17.15	Gemeente Markt 6461 EC Kerkrade	Kerkrade 33

IV. BIJLAGE – KERKRADE TRANSCRIPT INTERVIEW

Locatie:

Gemeentehuis Gemeente Kerkrade
Markt 33
6461 EC Kerkrade

Datum en tijd:

Dinsdag 13 juni 2017

Start interview: 15:05

Eind interview: 17:15

15:05 Duointerview met T en C

16:00: interview met C

16:25: interview met T

Lijst van aanwezigen en transcribeerafkorting:

Interviewer	Transcribeerafkorting
Lianne Hummel	H
Respondenten	
Erik Theunissen	T
Cor Chury	C

Gezamenlijk interview T, C

0:00

H: Is het oké dat ik het opneem? Wat hier gezegd wordt? Dit heeft te maken met de dataverzameling

C: Prima, als je het alleen niet letterlijk in het verslag opneemt, dat heb ik een keer meegemaakt [T: ja, ja..]

H: Nee, euh, dat, ja ik vrees dat ik het letterlijk allemaal moet gaan uittypen

T: Moet dat?

H: Ja. Ja. Vanuit de universiteit en dat komt allemaal in de bijlage. De quotes komen in het daadwerkelijke stuk. En daar [C en T: Ah, ja, ja, dat is prima] en daar zal dan waarschijnlijk gewoon, voor de leesbaarheid iets worden aangepast. Maar dat mag niet te veel want ja, betrouwbaarheid van de data. Maar euh ja, vriendelijk, heel fijn dat u wilt meewerken. Ik denk dat ik zelf eerst even... [T: ja] en dan zal ik daarna het woord aan u geven. Euh, ik doe mijn onderzoek, voor de master planologie aan de RUG. En ik heb al met twee andere gemeenten gesproken. Reimerswaal en Oldambt, dus zeeland en Groningen. Dus u ziet dat ik een beetje de uithoeken aan het opzoeken ben. En mijn onderzoek gaat over de invloed van Ruimtelijke Ordening (RO) op gemeentelijk niveau... In grensregios, want daar spelen hele andere, natuurlijk, belangen... [T: ja, ja] Allereerst zal ik tien vragen aan jullie

stellen. Sommige zullen iets korter zijn dan anderen en hier zitten 10 stellingen tussen. En, euh, dan ook graag een uitgebreide toelichting. Daarnaast zou ik jullie graag nog 10 minuten apart willen spreken omdat ik dan nog een tekenopdracht heb [C: tekenopdracht?] ja, ja, tekenopdracht. Dat komt ter zijne tijd! Maar dat is makkelijker om dat 1 op 1 te doen. Heeft u tot nu toe vragen of zal ik nu gewoon van wal steken? [T: Steek maar van wal]

C: Zeg tegen mij maar gewoon 'je' hoor [H: Oh, euh] [T: dat geldt voor mij hetzelfde]

H: is goed. Het zit er heel erg ingebakken bij mij hoor, ik zal m'n best doen.

C: Dat is goed hoor, dat is goed. Dat getuigt in ieder geval van, euh, daar waar je vandaan komt. Ja...

H: En, euhm, zouden jullie misschien iets kunnen vertellen over waar jullie je nu mee bezig houden. Grote projecten van de afgelopen jaren? Afgelopen tijd?

T: Ik ben zelf Erik Theunissen, werkzaam als planoloog bij gemeente Kerkrade. Euhm, ja grote projecten. We hebben verschillende grote projecten hier in Kerkrade. Is voornamelijk het centrumplan. Het stadscentrum, daar houd ik me zelf niet mee bezig, voornamelijk zijdelings. Verder, euh, hele grote herstructureringsopgaven. We zitten, dat heeft te maken met de demografie. De bevolkingskrimp. En vooral dat laatste houd ik me vooral mee bezig. Hoe ga je om met herstructurering, hoe krijg je dat voor elkaar? Hoe spreek je dat af met de woningcorporaties? Euh, particuliere woningeigenaren. Eigenlijk allemaal van dat soort zaken. Ook de herinrichting van bedrijfsterreinen. Infra, we hebben hier ook een heel groot project, de buitenring Parkstad Limburg. Die snijdt eigenlijk Kerkrade min of meer door midden. En dat heeft nogal wat ruimtelijke gevolgen en daar hou ik me eigenlijk vooral mee bezig. De laatste tijd, de laatste jaren. Wat ik wel zie is de leefbaarheid van de wijken. En dat doen we niet alleen hier bij de gemeente Kerkrade want we stemmen dat ook af op regionaal niveau. In dit geval Parkstad Limburg. Dat zijn in totaal acht gemeenten, gemeente Kerkrade die heeft ongeveer 36.000 inwoners op dit moment. Euh, en parkstad heeft ongeveer 245.000 inwoners in totaal geloof ik [C: ja] Dus we zijn eigenlijk de tweede gemeente, qua grootte van Parkstad. Dus Heerlen is dan de grootste.

H: En met leefbaarheid van de wijken. Wat bedoelt u dan, zegmaar dat die achteruitgaat? Bedoelt u dat?

T: Ja, op sommige plekken wel ja. En dat heeft te maken met euh, ja dat heeft vaak diverse oorzaken. Dat zijn meerdere vraagstukken die vaak op een bepaalde plek bij elkaar komen. Heeft onder andere te maken met leegstand. Dat woningen te lang te koop staan. We zitten hier natuurlijk ook op een grens. Dat is voor jouw afstudeerscriptie heel belangrijk natuurlijk. En we hebben hier veel vormen van criminaliteit he, drugscriminaliteit, prostitutie, illegale kamerverhuur, woningssplitsing. Dat zie je wel op een paar plekken ontstaan, maar dat heeft denk ik niet alleen met de grensligging te maken maar ook met de woningvoorraad. Die is toch vrij oud. We zijn vooral ontstaan vanuit het mijnverleden. En ik zeg altijd van, ja we hebben hier vrij veel vooroorlogse bebouwing. Ook vaak hele grote winkelpanden, horecapanden, bedrijfspanden. Ja die staan nu eigenlijk leeg. En dan krijg je vaak van dat soort activiteiten helaas. Daar houd ik me de laatste tijd mee bezig. Even in het kort qua ruimtelijke projecten. Hoofdlijnen zijn dus het centrumplan, de buitenring. Ohja, nog eentje, de Roderboulevard. Dat is ook een hele grote. Aan de ene kant hebben we heel veel leegstand, in het oude, in de oude wijken en hier ook in het stadscentrum. Maar van de ene kant is er heel veel dynamiek. Voornamelijk richting de autobahn, he. Daar ligt het Roda stadion met allerlei... meer een *leisure* achtige-

winkelachtige... Euh, bedrijven. Ja dat floreert. Dus van de ene kant zie je daar allemaal tegenstellingen ontsaan, binnen de gemeente maar ook binnen de regio. De verschillen in het kort

C: Ja, nouja. Ik ben Cor Chudy. Ik ben senior beleidsmedewerker internationale aangelegenheden. Grensoverschrijdende aangelegenheden. Ik ben, euh, ja. Tot voor kort met een Duitse collega verantwoordelijk geweest, samen met een Duitse collega, voor de grensoverschrijdende samenwerking met de stad Hertzogenraad. We hebben daar sinds 1998 een formele samenwerking op basis van de wet gemeenschappelijke regelingen. We hebben een Roda raad, een Roda.J.P. dus echt wel... echt wel 'kein kinderspiel' zeg ik altijd maar. Het zijn wel serieuze aangelegenheden. En sinds 1998 werken die gemeenten al samen en zijn er ook al heel veel dingen gebeurd. Daar kan ik ook uren over vertellen. Maar op zich, het is een hele *tour de force* om bestuurlijk en, en bestuurskundig en bestuursrechtelijk die zaak bij elkaar te houden. Nou, daar heb ik me de laatste jaren mee bezig gehouden. Daarnaast met kleinere projecten en grotere projecten. Een van die grotere projecten is het ontstaan van het Grens Informatie Punt (GIP). Rond 2009, 2010 zijn we daarmee begonnen in de regio... Euregio moet ik zeggen. Met 11 partners zijn we, Duitsland, België en Nederland, hebben we een GIP opgericht. We zijn op de achtergrond nog steeds bezig met de financiering kloppend te maken, om de continueren. Daarnaast ben ik in 2014 zelf begonnen met de samenwerking op arbeidsbemiddelingsniveau. Dus daar waar Nederland, Duitsland en België kunnen samenwerken, zich bezig houden met arbeidsbemiddeling. Heb ik samen met wethouder Schneider, heb ik bij elkaar gebracht. En we hebben sinds november ook een servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling gemaakt. Waar een zevental Duits-Nederlandse collega's samenwerken. En daar ben ik coördinator van, van dat project. En daarnaast lopen, en dat is opzich een hele kluit moet ik zeggen. En meer om dan de boel bij elkaar te houden dan de uiteindelijke verantwoording van de centen. Dat moet ik wel zeggen. Maar, maar dat doe je thuis ook, op je centen passen, dus dat moet op werk ook. Maar meer om de boel uit te dragen, om de boel bij elkaar te houden. Te continueren. Dat is eigenlijk de opgave die we hebben. Daarnaast zijn we ook betrokken bij, grensoverschrijdend, bij heel wat grote en kleine ontwikkelingen. Ik heb, toen ik jullie, [richt zich op T], Erik en Jean euh, even heb gereageerd heb ik, begon ik al wat hardop te denken. Dus heb dat ook in de mail gezet. Dus planologisch hebben wij ook al samen gedaan. Een structuurvisie hebben wij samen gemaakt. Als Kerkrade. Waarin het grensoverschrijdende component ook meegenomen is, opzich vond ik dat wel heel bijzonder. [T: hmmhmm] Euh, we hebben ook inhoudelijke gesprekken, inhoudelijke gesprekken zijn er geweest. En gevoerd en dit heeft ook geleid tot planologische besluitvorming, tot de regimes, van de Worm bijvoorbeeld. Dat is een grensrivier.

H: De worm?

C: Ja, dat is een grensrivier en het gekke is, aan een kant. Aan de Nederlandse kant is het gewoon natuurgebied, deels, en deels industriegebied. Bestemmingsplan technisch. En aan de andere kant van de Worm is het Natura2000. Om aan te geven waar je, waar je voor komt te staan als je die regimes dus naast elkaar gaat leggen. En Erik is daar ook bij betrokken geweest. En gelukkig is daar een standpunt in genomen. Kerkrade zegt 'wij gaan niet verder die ontwikkeling, euh, voortzetten rond dat industriegebied. Dus als dat een keer uitloopt dan stoppen we er ook mee. En dan natuurereen we dat en dan wordt dat gewoon natuurgebied. Dus we zijn wel *on speaking terms*. Er is een golfbaan aangelegd. Er wordt een golfbaan aangelegd. Bij Rolduc, het grootste complex van de Benelux. Euh, die wordt daar aangelegd, daar zaten planologisch wat problemen aan de Duitse kant. Dat hebben we heel pragmatisch opgelost, daar hebben we die hoek eruit gehaald. Jammer. Ik vond het zelf jammer.

Ik had liever gezien dat het planologisch regime aan de andere kant van de grens ook van start was gegaan. Dan hadden we dat toch gezamenlijk planologisch kunnen oppakken. Dat vind ik een gemist kansje. Maar goed het is wat het is. Ja, en daarnaast werken we samen op heel veel terreinen. In het beginsel waren we heel actief op brandweergebied. We hadden een eigen gemeentelijke brandweer. We hadden een politiepост... Mijn bureau is niet hier, mijn dagelijks bureau ligt op de grens. We hebben... we hebben als boegbeeld van Eurode een grensoverschrijdend *buisnesscenter*. Daar zitten een kleine 80 bedrijven. Dat hebben de beide steden ook gebouwd. Dat opzich al is een, een ja een afstudeeropdracht waard. Daar zijn heel veel anekdotes over te vertellen. Daar heb ik mijn kantoor en van daaruit springen we in op de ontwikkelingen in de regio. Daar zit je in de netwerken en probeer je ambtelijk dingen van beneden naar boven aan te zwengelen. En we zijn al lang langs de situatie waarop we 1 op 1 dingen doen. Kijk, in Eurode kun je dat. Het is een redelijk compact gebied. Nederlandse en een Duitse gemeente, prima. Maar daarbuiten, als ik het over arbeidsmarkt heb, dan moet je niet over gemeente hebben. Dat moet je over de regio uitsmeren en dat moet je het over Euregionaal gebied hebben. Dat is ons, ons streven. Ik zit ook in heel actieve netwerken wat betreft de ambtelijke samenwerkingen. En dan gaat het over, over de provincie Limburg die heel, heel, heel, heel, heel erg actief is. Universiteit Maastricht, gemeente Maastricht, ikzelf, nog een aantal mensen. Nog een aantal mensen die daarin zitten. En we houden elkaar steeds op de hoogte van wat speelt. Maar je kunt het nooit meer alleen. Dat gaat niet meer. En dat moet je ook niet willen trouwens. Maar dat is al moeilijk genoeg om eenheid te krijgen in de regio, in de Nederlandse regio alleen al.

[13:45]

T: Ja, en ook inderdaad aan de Duitse kant. De Hetzhogenrad maakt onderdeel uit van de stadsregio Aken en je ziet ook, ja, dat dat niet altijd even lekker gaat. Tussen Aken en Hertzogenaad. En zog gaat dat ook tussen Kerkrade en de rest van Parkstad Limburg. Dus je hebt op allerlei schaalniveaus met elkaar te maken. Maar wat Cor net zegt, op schaalniveau wordt steeds groter. Dus je ziet ook, het *daily urban system*, he. Wonen, werken, recreëren dat gebeurt in een veel groter gebied. Vaak op Zuid-Limburgs schaalniveau. En zo gebeurt dat ook aan de andere kant van de grens. Op het Euregionaal niveau. Dan zit je eigenlijk op heel zuid- limburg en dan *Kreis Aken* en omgeving en nog een stukje, een stukje België dus dat gaat... Dat gaat vrij ver. Vrij groot gebied.

C: Ja, en je moet, je moet bijvoorbeeld. Waar we het verste mee zijn. Is Emmerick, Emmerick plus is een heel groot project op basis van ambulance en ziekenhuisprojecten en daar wordt ongelofelijk veel samen gewerkt. Hier is het aan de orde van de dag dat de Duitse reddingshelicopter over de grens vliegt. Of hij brengt de noodarts. De meest waanzinnige varianten kun je bedenken. En politieel, ja, is men hier ook redelijk ver. Maar dat is meer landelijk gebonden. Maar voornamelijk brandweer en ambulancevervoer dat is echt, echt zeer, zeer, zeer goed ontwikkeld. Maar dat moet je op Euregionaal niveau regelen, dat is niet anders. Maar nogmaals de basis voor die samenwerking ligt in Eurode, want daar is men feitelijk begonnen in Eurode. Zo zie je maar weer, die internationale ontwikkeling langs de grens is, daar moet je heel veel geduld hebben. Een hele lange adem hebben. En ook bereid zijn om, om mee te doen aan die Echternach springprocessie. Dat is twee stappen vooruit, een stap achteruit. En dat is helaas een feit. En je moet met enorm veel belangen rekening houden. Dat maakt het heel weerbarstig maar goed.

H: U heeft het bijvoorbeeld ook over 'de boel bij elkaar houden', heeft u daar misschien een voorbeeld bij?

C: Ja, een heel goed voorbeeld is met name de bestuurlijke aansturing. Voor het GIP. Qua merknamen is dit al geëxporteerd naar andere Eurogio's. Er zit een GIP in Maastricht, eentje in Terneuzen euh, pff, zelfs in Gronou, Enschede wordt nu al hetzelfde logo gebruikt. Alleen de financiering is enorm divers. Ook bij dat servicepunt externe arbeidsbemiddeling dat zijn bijna allemaal dezelfde partners maar de financiering is toch anders, dat is heel ingewikkeld. En wat we eigenlijk willen is dat we dat allemaal onder een noemer weten te brengen. En daar zie je dus dat heel veel belangen tegenstrijdig zijn. Om even aan te geven, ik ben laatst met een van onze bestuurders in Parkstad geweest. En we hadden vantevoren afgesproken 'we praten niet over gemeentelijk belang, we praten over regionaal belang'. En de eerste vraag die je dan krijgt is, van een wethouder van een kleine gemeente is... 'Ja, wat levert het mij op?' En ik zeg, ja ik weet het maar ik vertel het je niet. Dus ik was ook geen gesprekspartner meer vanaf dat moment. Want dan ben je maar een ambtenaar, maar meteen was de toon gezet. Voor ons allemaal, en daar begint het al mee. Dat kerktorendenken dat is nog steeds niet, daartoe is men nog steeds niet bereid om dat op te geven en dat is heel vervelend daar hebben we heel veel last van. En ik denk dat dat in Groningen net zo is. En hier hebben we er nog meer last van omdat je hier met vier, vijf culturen zit. Je hebt de Duitstalige Belgen, 74, 75duizend Duitstalige Belgen hebben hun eigen minister-president en die hebben we ook nog naast de deur. En de Duitsers in al hun varianten naast de deur. Waarbij de stad Aken... Zo kun je, en Luik is een belangrijke en lastige partner. Die redeneren daar heel simpel. Als je geen Frans spreekt dan praat ik niet met je... En ja...

H: Ja, dat lijkt me lastig.

C: Ja dat is lastig. Maar als je eenmaal het vertrouwen gewonnen hebt dan gaat het wel. Snap je? Er speelt enorm veel. En iedereen wil op zijn eigen eiland de eerste viool spelen [lacht].

T: Maar de provincie ziet nu, inderdaad, daar ligt een hele belangrijke taak. [C: De provincie is goed bezig] Ja de provincie die grenst natuurlijk meer aan het buitenland dan aan de rest van Nederland. Zo is het in kerkrade ook. Wij grenzen eigenlijk meer aan Duitsland dan aan de rest van Nederland, dus we hebben met heel veel grenzen te maken. En wat je ook ziet, en ik had het net over de leefbaarheid van de wijken. En daar hebben we ook een structuurvisie over opgesteld. Ook stadsdeelvisies. En voor elk gebied, elke grote wijk hebben we gekeken voor de toekomst, wat staat er eigenlijk allemaal te gebeuren? We moeten daar min of meer op voorbereid zijn. Belangrijke deelprojecten. En een van de dingen die mij dan opvielen, en ik werk hier nu net zes, zesenehalf jaar. Dat had ik zelf niet verwacht. We hebben hier gewoon woonbuurten, en dat had ik eigenlijk zelf niet verwacht, maar die woonbuurten die voornamelijk tegen de grens aanliggen, daar is bijna dertig procent is Duits. Dus je ziet toch dat die Duitse cultuur van oudheid zit dat er gewoon nog in. En net voor de eerste wereldoorlog. Toen had je die grens eigenlijk helemaal niet. Toen was het eigenlijk allemaal hetzelfde, dat zie je ook aan de bebouwing. Toen was het eigenlijk een en dezelfde streek. Dus wat dat betreft. Euh, ja, we zijn veel. We hebben veel uiteraard met de Duitse cultuur te maken. En er wonen hier ook vrij veel Duitsers en dat vergeten we wel eens.

C: Ja, je moet wel heel goed begrijpen dat de mensen van hier wel echt gewend zijn om te shoppen. He, he, heel simpel, de magazines van alle Duitse waarhuizen worden hier ook verspreid. Dus heel veel mensen uit de regio shoppen ook in Duitsland en gaan tanken in Duitsland, en dat is, dat is een categorie. En waar wij op richten, vanuit grensoverschrijdende samenwerking, dat is meer studeren, werken, leven, aan de andere kant van de grens. Visa versa. Dat zijn meer de economische relaties. Die grens is voor ons eigenlijk helemaal niet meer aanwezig.

T: Dus het is wel typisch dat dat wel juridisch en ook ambtelijk is. Want je ziet een hele duidelijke hiërarchie. Ook een heel ander systeem ook dan Duitsland waar je volgens mij wel net van elkaar kunt leren. We hebben vorig jaar ook de uitwerking gehad met de stad Aken, hebben daar ook een eigen bureau met stadsplanning. En ze hebben daar, ze zijn daar eigenlijk net klaar met een *masterplan* van Aken. Zegmaar een soort structuurvisie en ze zien ook wel voor de lange termijn gaan wij ook krimpen. Ookal zijn wij nu een studentenstad en gaat het nu allemaal goed. Wij gaan vroeg, of laat, net als in Groningen, zo is het in Aken ook. Studentenstad. En de rest van... krimpt al. En zij krijgen daar ook mee te maken en ze hebben zoiets van 'hoe kunnen wij daar goed op voorbereid zijn?' Dus laatst kwamen ze hier ook op werkbezoek. Naar Parkstad, maar ook naar Kerkrade en Heerlen. Gewoon naar projecten kijken, hoe regelen we dat? En dat is voor hun ook een beetje science-fiction, dat we dat eigenlijk allemaal zelf doen. Dat is weer op een heel andere manier geregeld dan in Duitsland. Dat is veel meer over allemaal schrijven gaat. Euh, is ook veel meer gelaagd. En hier is het wat platter, wat directer. Het wordt wat projectmatiger aangevlogen. En daar is het echt allemaal blauwdrukplanning, zoals het hier vroeger ging he. Dus zo zie je dan weer wel, totaal verschillende culturen. Leuk om te zien.

H: En wat leren jullie dan van Duitsland? Of van zulke bezoeken?

T: Nou, kwaliteit he. Wat mij opvalt, als ik de stukken zie. We krijgen ook de plannen. Als er een planontwikkeling is in de buurt van de grens krijgen we alles netjes toegestuurd om daarop te reageren. Doen wij andersom... [C: minder] ... minder, doen we wel, maar wel minder. Niet altijd even consequent. Ze zijn daar veel *grondliger, punktiger*. Hier is het eigenlijk allemaal vrij globaal, wel onderzocht maar op zn nederlands. En daar is het heel diepgaand. Een compleet wetenschappelijk stuk. Hier is het meer praktisch.

[24:21]

C: Om het even aan te geven... als je wilt gaan bouwen op Avantisbureau. Dan heb je te maken met gemeente Heerlen en de stad Aken en dan [T: Dat is een grensoverschrijdend bedrijventerrein...] Ligt hier verderop. Dan dan hebben wij de TNO rapporten, die zijn er. En die moet je er dan bij voegen. Dat zijn allemaal dingen die bij dat bestek horen. Maar neem nou van mij aan dat in Duitsland die TUF rapporten. Als niet al die 250 pagina's erbij zitten, dan krijg je het teruggestuurd voor een simpele deur verplaatsen ofzo. Dus als we gaan, dan gaan we voor alles of niks. Dat is, dat moet ik zeggen...

T: Om nog een voorbeeld geleden, een maand geleden hebben ze hier twee hele grote windmolens nét voorbij de grens gebouwd. Dat zijn echt mega, mega... [C: meer dan 200 meter] ... meer dan 200 meter hoog. En daar zat natuurlijk ook een heel planologisch traject aan vast. En daar hebben wij ons natuurlijk ook mee bemoeid, als Kerkrade. We waren er niet op tegen, maar we hadden wel zoiets van, houd wel rekening met de eventuele toekomstige aanleg van de spoorlijn... Kijk ook naar de bebouwing en de landschaps... En een andere buurgemeente, Simpelveld, die waren daar hard op tegen en dan zie je al gelijk een heel andere... een heel andere euh, houding he. Euhm, maar als je dan ziet, die plannen lagen hier ter inzage, ook voor de inwoners van Kerkrade. Omdat die er natuurlijk direct tegenaan kijken. Ja als je dat dan ziet, de pakken papier die je meekrijgt. Nou die zijn, wat? [C: Ja het is waanzin] Ja echt, een paar meter papier. En dat zit er dan allemaal aan vast. Aan onderzoek. Nou dat hebben wij in Nederland echt niet. Dus dat is wel echt het verschil. Alles *gruntlig, punktlig*.

C: Maar als je dan eenmaal de Duitser over de grens hebt getrekt, als je eenmaal iemand hebt, dan heb je ook een partner voor het leven. En dat heb ik, heel, heel toepasselijk. Afgelopen halfjaar. Daar zijn we met de serviceoverschrijdende arbeidsbemiddeling. En dan heb je een instelling als het UWV met iets van 20.000 werknemers. En dan heb je het Duitse arbeidsbureau en die hebben onder andere die twee partners werken samen. Wij vaardigen mensen af. En dat die, en die bundes...fur arbeid hebben 130...120.000 werknemers. Over heel Duitsland. Die hebben 160.000 PC aansluitingen. Euhm, en dan wil je dus grensoverschrijdend samenwerking en dan wil je ook dat die systemen fysiek ergens bij elkaar komen. Niet, niet geharmoniseerd worden, maar in ieder geval dat ze naast elkaar. En als je dan ziet dat als je binnen z'n organisatie, die volledig centraal gestuurd wordt vanuit Neurenberg, nogmaals 120.000 werknemers is bepaald geen kleine jongen. Als je dan iemand zo ver krijgt dat hij voor je gaat... En wij dachten altijd, dat UWV dat hebben we zo geregeld, eitje. Neehoor. Die Duitsers dat hadden we zo voor elkaar. Daar was iemand, die was helemaal verrukt van het idee, de doelstelling, het unieke van het project. En binnen no-time hadden we een volledig ingerichte omgeving, door hun betaald. Een kantoor, alle systemen. Binnen no-time. En het UWV daar lopen we al een half jaar tegen aan. Vanuit Amsterdam hebben ze helemaal geen perceptie. Geen idee van grenzen. Ze hebben ook geen gevoel bij grenzen. Daar loop je ook tegen aan. Hoe verder je van de grenzen afgaat... Vooral Randstedelingen hebben daar heel veel last van

T: Dat zul je waarschijnlijk ook hebben gehoord bij de andere twee gemeentes of niet?

C: Ja absoluut, die kijken over de Noordzee en die zeggen 'wat is Nederland toch groot'. Maar laten we wel wezen. Maar, die snappen niet dat je het van het achterland moet hebben. Van het om- en achterland. Daar moet je het van hebben en niet zo zeer van het getuur over de Noordzee. Snap je? En daar loop je tegenaan... Duitsers zijn wel onvoorstelbaar. Dan gaan ze voor je. Maar daar gaat wel wat kneedwerk aan vooraf.

T: Ruimtelijk is dat wat anders. Wat abstracter. En meer andere belangen. Wat je wel merkt is dat, ik had een collega, Jan Terhuurne en die was eigenlijk vooral beleidsmedewerker recreatie en toerisme. Nu al 3- 4 jaar geleden met pensioen gegaan. En die sprak de taal heel erg goed. Euh, die had hele goede contacten richting Aken. En dat kun je wel merken. Jan is er nu een paar jaar niet meer en die vacature is nooit echt op die manier ingevuld. En het blijft een stukje mensenkennis of persoonlijke contacten. Die persoonlijke contacten zijn zo belangrijk. Als je die niet hebt, of heel weinig, ja dan zul je minder snel bellen. Daar valt of staat het mee, heel opvallend.

C: Is al moeilijk genoeg, al tussen Kerkrade en Herzogenraad. En dat zijn twee vergelijkbare gemeenten, daar zou je denken 'die treffen elkaar regelmatig'. Maar dat was eens, dat is niet meer. Heel jammer. Waar het aan ligt, ik weet het niet...

T: En dat is een gemiste kans, want het gemeentehuis, stadhuis staat al op de grens. [lacht] Maar de collegas zijn met hele andere dingen bezig in Duitsland. Alleen het heel formele. Maar echt de vergunningverlening of de projecten, ja... Hoe de herstructureringsprojecten. Dat doen zij niet.

C: Het oop werkt wel samen, ook de jongens van groen die kennen elkaar allemaal wel. Ook riool en infra, heel praktisch natuurlijk. [T: Ja... die kennen elkaar wel] Je en ik moet zeggen, we hebben daar ook wel heel veel kennis uit Duitsland gehaald. Daar lopen ze wel echt voorop. Op het riool.

T: zeg maar de manier waarop, van rioolrenovatie, vernieuwing hebben wij het Duitse systeem overgenomen. Wat ons heel veel geld bespaard. Want hier heb je een vrij stil gebied maar ook vrij

heuvelachtig. Dat heb je in de rest van Nederland niet. En met name de Duitse praktijkervaring, ja die heeft ons hier ontzettend veel geholpen. En ik weet vanuit rioleringen zijn wij hier heel erg vernieuwend omdat wij hier het Duitse model hebben overgenomen.

C: Dat is toch een technisch hoogstandje, voor Nederlandse begrippen dan. Maar goed we passen het toe en ja, ja, het bespaard ons heel veel geld. Ook het ontkoppelen van het riool en regenwaterafvoer ja. Dat hadden wij 10 jaar geleden al, daarin zijn wij koploper. Het grootste gevaar voor de gemeenten ligt onder de grond. Dat hebben de meeste gemeenten niet in de gaten.

[32:53]

H: Ik moet ook nog even door naar de stellingen... Maar heel fijn dat u zo veel vertelt. Maar ik heb nog drie stellingen. De eerste stelling is 'ik kom in mijn werk veel in aanraking met de EU'.

C: Niet met de EU als instituut maar wel met de EU als gedachtegoed. Dat dagelijks.

T: Nee, helaas niet. Dat vind ik eigenlijk heel erg. Ik denk dat het *ontzettend* belangrijk is, wat Cor net zegt: je moet over de grenzen heen kijken. Of je nu een woningmarkt of een arbeidsmarkt hebt. Uiteindelijk als je verder vooruit kijkt. En al helemaal als planoloog moet je toch vooruit kijken. Ja over 20 jaar ziet het er hier heel anders uit. En hopelijk zijn die grenzen dan een stuk kleiner. En ik denk dat dat ook met de taal heeft te maken. En wat Cor zegt, alleen af en toe met subsidies maar daar hebben wij eigenlijk vaak, maar daar had ik eigenlijk een andere collega uitgenodigd, Jean Pijpers, duurzaamheid, RO, maakt niet uit. Ook hij verzoekt dan vaak de EU subsidies en dat is een vak apart. En gelukkig heb ik daar zo min mogelijk mee te maken. Administratieve rompslomp. [C: ik ook...] Maar het EU gedachtegoed is ontzettend belangrijk, en zeker hier in zo'n regio als Zuid-Limburg waar je eigenlijk met Vlaanderen, Wallonië en met Duitsland hebt te maken. Zo belangrijk.

H: En de volgende die gaat over 'ik heb het idee dat Europa veel invloed heeft op de keuzes die wij maken, hier, als gemeente'

C: Voor een deel is dat zo ja.

H: Heeft u daar een...

C:... Ja, allen al als ik kijk naar het, de eis om aan te besteden. Vanuit die eis gezien. Als je in z'n algemeenheid kijkt. We krijgen overwegend Nederlandse bedrijven, Nederlandse consortia. Dat vind ik toch wel vreemd eerlijk gezegd. Maar nogmaals, of de Duitsers geen interesse hebben in de Nederlandse markt of andersom, ik weet het niet. Of men toch nog steeds de grens in het hoofd heeft? Waarschijnlijk dat laatste. Dat is, ik denk dat dat ons aller ervaring is. Daar kom je wel, vind ik, in optima forma in het kader van bestuur in aanraking, Europa tegen. Absoluut. En ik vind het jammer, absoluut, dat we niet meer consortia of bedrijven hebben die... Dat vind ik gewoon jammer. Alleen al voor het idee. Want Europa heeft ook te maken met zeg het voort. Het is niet alleen maar het doen, je moet het ook beleven. Met elkaar delen en dat doen we te weinig en dat vind ik jammer.

T: Als ambtenaar moet je daar onafhankelijk in zijn, maar we maken ons wel zorgen. Moeilijk... Ja de EU staat toch in de praktijk wel heel erg op afstand. Maar je merkt wel in je dagelijkse werkzaamheden, en dat doen we steeds meer binnen de regio, Parkstad Limburg dat je meer met elkaar... En dat doen we samen, kijk nu ook naar de nieuwe omgevingswet. Vanuit Europees beleid zit daar allemaal... En kijk ook vanuit klimaatadaptatie, hoe gaan we daar.. Energietransitie. Daar zijn de Duitsers al veel

verder in. He. Mobiliteit, voedselvoorziening. Dat zijn eigenlijk de themas die in de toekomst steeds belangrijker worden. Die moeten ruimtelijk wel een plekje krijgen en dat zijn dan ook de vraagstukken voor de komende paar jaar. En daar zitten we wel, wordt steeds belangrijker. We hebben bijvoorbeeld ook de ambitie dat we in 2040 een energieneutrale regio willen zijn... Een energieneutrale stad... Ja... dan moet er nog wel veel gebeuren. En euh, ja dat is goed, ambities zijn mooi maar als het heel concreet wordt is het een ander verhaal. Dan gaat het over zoveel vierkante km windmolenparken die we moeten aanleggen, zoveel zonnepanelen. Wat dat betreft zijn de Duitsers...

C: ambities kunnen ook heel concreet zijn he als je hier vijfhonderd meter over de grens gaat ligt er een van de grootste *solar* parken die je maar kunt denken. Provincie Limburg heeft interesse getoont om te gaan bekijken: hoe hebben jullie dat gerealiseerd? Ik bedoel, het ligt hier om de hoek.

H: Aan de Duitse kant van de grens?

T: Ja de Duitse kant. Een voormalige groeve, groeve Nivelstein, ligt perfect op het zuiden. Helemaal volbedekt met velden. Op google earth kun je dat ook gewoon zien. Ligt eigenlijk aan de rand van het Natura2000 gebied het Wormdal. En vanuit Kerkrade kun je dat gewoon in de verte zien liggen. Je ziet hier niet alleen de windturbines maar ook de zonnevelden.

H: En dan de derde stelling, die luidt ik sta met enige regelmaat bij Europese wet- of regelgeving.

T: Ja, maar dat is dan meer vakinhoudelijk. Wat ik net al zei, het Natura2000 gebied. Ligt eigenlijk net tegen de grens aan maar... We zijn nu ook bezig met het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen. Met name voor de bedrijventerreinen. En een bedrijventerrein ligt ook direct tegen het wormdal aan dus alles wat je gaat doen heeft direct effect op het Natura2000 gebied. En, ik zit even te denken, we maken de plannen ook zelf. We stellen de bestemmingsplannen zelf op. Daar zit natuurlijk ook enorm veel EU beleid in. Ik noem maar wat, het verdrag van Malta, met archeologie. Dat neem je mee.

C: Ik niet. Ik heb vooral te maken met dat de nationale systemen naast elkaar of tegenover elkaar staan. De wettelijke systemen uit Duitsland en Nederland. Die willen dus concreet samenwerken maar die systemen staan heel erg naast elkaar. Maar dat heeft niet zoveel te maken met Europese wet- en regelgeving an sich.

H: Duidelijk. Dan ga ik nog een aantal voorbeelden noemen van wet- of regelgeving waar u eventueel mee in aanraking zou kunnen komen. Als eerste de vogel- en habitatrictlijn. Heeft u daar misschien ervaringen mee?

C: Die, die... hmm

T: Ja... ja... Hmm, dat is toch weer het Wormdal, het grensriviertje waar we het over hadden. Natura 2000gebied maar dat geldt ook, volgens mij ook de vogel- en habitatrictlijn ook voor. En als je daar iets gaat doen met een concreet project, historische watermolen om dat weer te renoveren. Er wordt ook een vistrap aangelegd. En tegen dat soort dingen loop je dan aan. Maar dat is ook meer. Dat is vrij concreet en projectmatig. En als gemeente leggen we dat ook meer bij de initiatiefnemer neer. Zo van, onderzoek dat, neem dat mee. Geef een ruimtelijke onderbouwing. Dus als wij dan een vergunning afgeven dan kunnen we dat ook goed afwegen. Dus in die hoedanigheid wel.

H: Maar het zorgt nooit voor..

T: Ja, daar overvraag je me. Daar heb ik zelf nog nooit mee te maken gehad. Maar als ik kijk naar mijn collega, Victor Maura, beleidsmedewerker groen en natuur en ook projectleider, dan houdt hij daar gewoon rekening mee. Wat we verder wel zien is dat de herinrichting op sommige plekken. Ja we gaan hier vrij grootschalig slopen. Op sommige plekken wel om honderden woningen. Meer gezinswoningen en flatgebouwen. En vaak wordt er wel gekeken, zit er niet iets van natuur? Voornamelijk vleermuizen natuurlijk. En dat zijn wel dingen waar over wordt nagedacht. Dus ook vooral bij hele grote transformatieopgaven. Je zit hier in een vrij verstedelijkt gebied maar er zijn ook hele grote groenstroken met veel speciale soorten. Dus ja daar moeten, daar moeten we wel wat mee. Dat zit er wel...

H: En, euh, ik begreep dat Jean de interreg aanvragen doet? En u had het net over staatssteun? [C: Ja...] en wanneer bent u daar voor het laatst mee in aanraking gekomen?

C: in mijn eigen werkveld niet. Maar binnen mijn afdeling is er wel... daar zit de centrale afdeling rondom aanbesteding. Daar weet ik dus toch iets meer van. Daar kun je van gedachten wisselen. Oorspronkelijk kom ik van juridische zaken dus... dit soort dingen interesseren mij ook wel. Maar in mijn dagelijkse werk kom ik het niet tegen, nee.

[44:25]

T: Dat is alleen bij de hele grote projecten ook, natuurlijk. Toch ook meer met het bedrag te maken, dan moet je wel Europees aanbesteden.

C: Ja, en in mijn werk verder niet.

T: Gelukkig niet zeg ik dan...

C: Ja, dat mag ik best wel stellen, ik heb een keer met een Duitse collega een aanvraag gedaan voor Europees geld. Dat ging in eerste instantie om 4000 euro en dat is uiteindelijk uitgelopen op 2000 dat we kregen. En we hadden drie ordners vol papier en toen hebben we gezegd; dat doen we dus nooit meer. Dat gaan we dus nooit meer doen.

T: Wat wel veel gebeurt is dat we dat dan regionaal aanpakken. Ik weet niet of dat een interreg aanvraag is of een onderdeel daarvan maar het station. We willen een rail verbinding doortrekken naar Aken. En dan zijn er heel veel onderzoeken die we hebben gedaan, en dat doen we dan in samenwerking met de regio Parkstad, Heerlen, landgraaf, nut. Volgensmij was dat project ook CITIZEN-rail en dan is er wel gekeken naar andere Europese landen, hoe kunnen we dat grensoverschrijdende rail verbindingen verbeteren. Dus dat soort dingen hebben hier wel gespeeld. Maar dan, als we het kunnen afwentelen... Of naja afwentelen is niet het juiste woord. Als we daar regionaal op kunnen inzetten dan doen we dat liever wel. Want anders is er zoveel papieren rompslomp dat daar aan vast zit. Ja dan moet je wel mee uitkijken.

C: Ik wil het zelfs nog sterker stellen. Toen wij in 2009-2010 begonnen met de grensoverschrijdende samenwerking. En dan heb ik het over 11 partners in drie landen. Dan de eerste gedachte was, we gaan voor Europese subsidie. Ik heb daar gelukkig vanaf het begin een medestander in gehad, zo van dat gaan we dus *niet* doen. Waarom niet? Enerzijds vanwege de enorme administratieve rompslomp die het met zich meebrengt. En dat is misschien nog wel het minste probleem. Als je puur op inhoud wilt samenwerken en die samenwerking was geent op de lange termijn, dan moet je niet voor Europese subsidie gaan. Dat is gekoppeld aan een termijn van 4 jaar. Met een wijziging mag je dat nog

verlengen met één, of twee of drie jaar. Nee. We hebben dat eigenlijk omgedraaid. En dat hebben we bij het GIP. En ik weet nog dat ik dat op papier zette en mijn Duitse collega vertaalde dat. En dat we dat uitdeelden en dat iedereen zoiets had van; wat gebeurt hier? Heb ik gezegt; wij gaan dus niet voor Europese subsidies. We willen zo veel mogelijk partners die allemaal overtuigd zijn van de noodzaak van dit project en we doen allemaal een duit in het zakje. En als die samenwerking een succes wordt, dan zeggen we nu al dat we over vier jaar die zak structureel financieren. En dat heeft gewerkt. En dat doen we dus nu met de arbeidsbemiddeling en daar hebben we hetzelfde gedaan. En de grote partner is de provincie Limburg op dit moment. Maar daar hebben we op de zelfde manier zijn we te werk gegaan en dat helpt. Daarmee verplicht je iemand waarmee je gaat samenwerken na te denken over; wat is het waard? Is het mij wel wat waard? En als de inhoud goed is, dan is het jou wat waard. En als je dat kunt delen met anderen is het voor iedereen een beetje. Dat heeft gewerkt, wat ik zeg. Maar dat kost veel tijd. Maar los daarvan, als je dat overwonnen hebt gaan er deuren open.

H: Wat leuk. Dan heb ik nog 'gemeenschappelijk landbouw beleid'

T: Nee, ja, nee, lacht, nee, ja. We zijn bezig met het actualiseren van het beleidsplan van het buitengebied te actualiseren maar we hebben niet zoveel buitengebied. Het buitengebied dat we hebben daar moeten we zuinig op zijn. Dat hebben we ook in de structuurvisie aangegeven. Er zijn hier maar twee grote agrariërs. Met de ene hebben we goed contact en met de ander minder. Maar echt met Europees beleid en subsidies? Nee. Heel beperkt. [H: ja] Wat ook nog een rol speelt is, we hadden als gemeente vorig jaar nog heel veel buitengebied maar dat is nog niet zo lang geleden verkocht aan een stichting, limburgs landschap. Extensievere vorm van landschap.

C: Ja ik helemaal niet...

H: en de luchtkwaliteitsrichtlijn?

T: Ja... ja dat zit natuurlijk ook standaard in de ruimtelijke onderbouwingen van de bestemmingsplannen. Euhm... we hebben ook een afdeling... ik werk bij stadsontwikkeling... maar bij milieu en bouw letten zij daar goed op. Daar vragen wij ook advies. Wat betekent dat voor de milieukwaliteit? Als wij iets willen aanpassen. Euhm...

H: En ook voor u weer niet vermoed ik?

C: Nee, nooit. Nooit rechtstreeks.

H: En life plus subsidies?

T: Dat gaat ook weer via de afdeling Milieu en kwaliteit. Dus dat zou je eventueel aan Stefan Lemmers kunnen vragen. Ik heb niet in de gouvigheid kunnen terugvinden. Misschien ook via de regio? We proberen wel EU subsidies aan te vragen. Ook vanwege ons voornemen voor 2040 he, energieneutraal. Daar ligt ook een heel document onder. Dat is PALET Parkstad Limburg Energy transitie. Dus in die hoedanigheid denk ik wel dat er wat subsidies worden aangevraagd.

C: een grootschalige zonneenergie actie bezig op dit moment...

T: Ja, het zonnepalen project. Ja. Dus we maken het eigenlijk mogelijk dat alle particulieren of verenigingen of instellingen ook bijvoorbeeld mogelijk maken dat mensen zich kunnen aanmelden of ze interesse hebben om zonnepanelen aan te leggen. Ook de tennisclub maakt er gebruik van. Dat mensen ze voor 10 jaar kunnen leasen en daarna ook eventueel zelf kunnen aanschaffen. Maar dat is

ook helemaal ontzorgt. Drempel zo laag mogelijk maken zodat er zo veel mogelijk zonnepanelen worden aangelegd. Weet niet of daar subsidies aan vast zitten.

H: Dan waren dat mijn vragen voor de gezamenlijke... voor met z'n drieen. Dus dan spreek ik u beiden nu graag apart. Of er moet nog iets te binnen zijn geschoten, van goh, dat is ook nog handig om te vertellen? [T: nee, nee]

Interview C

[55:50]

H: Ik ga u even een notatieblokje geven en ik ga u vragen of u twee dingen voor mij zou willen tekenen. Allereerst zou ik graag van u zien dat u voor mij tekent de huidige besluitvorming intekent met daarin de actoren Rijk, provincie gemeente en EU. En daarna de voor u ideale situatie. Op het gebied van Ruimtelijke ordening.

C: Ja en dan heb ik het over grensoverschrijdend dan he?

H: Ja, dat hoeft niet maar... Ja... Ik ga even hier zitten hoor. Dan kan ik meekijken met wat u doet.

C: Ja ik heb wel veel fantasie maar he, hoor. De ideale situatie dan zou ik willen dan...

H: Zou u kunnen beginnen met de huidige situatie?

C: Ja hoor phoef, ik zit niet in dat vak. Europees... Rijk... Regionaal... Lokaal/bovenlokaal... pfff ik denk dat we hier... dat denk ik. De huidige situatie. Ook omgevingsvergunningen he.

L: Dus ongeveer gelijke verhoudingen tussen...?

C: Ja, dat denk ik wel maar ik zit natuurlijk niet in dat vak he. Ik vind het wel lastig. Een hele moeilijke. Ik denk dat we hier in de randvoorwaardelijke sfeer veel invloed hebben, he. Met die vogelrichtlijn etcetrea etcetera. Wat Erik ook zei, Malta. Denk toch 15%

H: 15% voor Europa, duidelijk.

C: En de rest toch nationaal denk ik. Nee minder. Wacht even. 25, 35%. Denk dat daar het meeste zit. Wij hebben hier regionaal veel meer geregeld. Wat moet dat dan worden, ongeveer? 30, 30? 60, 75? Ik vind het lastig... 30... het is allemaal plusminus. Denk ik. En dan nu gewenst. Ik denk dat we naar. Het meest zal het toch wel blijven.

H: Het gaat erom, niet of het zal blijven, maar of u wilt dat het blijft.

C: Ja, ja tuurlijk moet dat blijven. Ja. [H: En waar ziet u dan vooral de kansen?] Op grensoverschrijdende zaken als lucht, natuur... Dat vind ik wel... Ja... Dat zijn gewoon zaken, daarheb je niets te maken met grenzen. Voor ons hier, dat nationaal mag van mij gerust minder worden. Alleen maar raamwerken. Gewoon kaderwetten. Maar tegenwoordig, ze willen alles het verbijzonderen. Van mij mag dat...

H: Terwijl je toch zou zeggen... Je hoort van de terugtrekkende overheid.

C: Ja, pfff. Commissie Geelhoed. En dan heb ik het over de jaren 80 van de vorige eeuw. Die commissie had het over deregulering. Op de universiteit. Van jongens daar moeten we naar toe. Ben blij dat ik daar niet meer in zit. Je wordt tegendraads. Ik wil een nationale overheid die zich zo weinig mogelijk bemoeit met dingen. Regionaal mag van mij, van mij de grote, de grote. Ja mag van mij zeker 45, 55

procent krijgen. Daar loop je tegen aan. Provincie, ja. En dan heb je lokaal/bovenlokaal. Toch 20%. Denk dat je hier en daar wat moet inkleuren en daar houdt het ook wel mee op. Dat is voor mij de ideale situatie. JE moet het, dat zijn raamwerken, kaderregels [H: Europa en nationaal, ja] En je moet het denk ik regionaal, provinciaal moet je het body geven en inkleuren doe je op regionaal niveau. [H: dus de grootste...] absoluut. Absoluut. En ik, en dat heeft niet alleen mee te maken de regionale en euroregionale positie heel belangrijk vindt. Maar ik ben altijd overtuigd geweest van het feit dat we veel meer samen moeten doen. En veel meer de plaatjes regionaal moeten inkleuren. En er wordt wel eens gesteld dat de provincie heeft geen meerwaarde. Maar ik ben steeds meer overtuigd geraakt van het tegenovergestelde. Omdat ik in Duitsland de situatie. Daar heb je de bundeslander. En die heeft bezirken, deelregeringen. Binnen een land. Zie je dat men daar ook bezig is geweest om het zo in te richten... Alleen defensie moet je nationaal regelen, of zelfs europees, vind ik dan. Maar daar zie je ook dat de inrichting steeds meer gekeerd is richting het regionale en dat moeten wij ook. Kijk. Groningen is vrij compact, zeeland ook. Dat geldt bijna voor alle provincies. Behalve Limburg, lange provincie. En dat rare balletje dat daar onderaan hangt, dat zijn wij. 600.000 inwoners. We grenzen voor een lengte van 4800 meter aan de rest van Nederland en meer dan 200 kilometer grenzen wij aan het buitenland. Wij vormen een heel apart... Wij zitten ermee. Maar we worden er niet in gesteund. Voor ons hier is het regionale/provinciale component enorm belangrijk. Als wij in staat zijn om in Zuid Limburg met zo veel provincies met één mond te spreken. Zoals toen bij de veiligheidsregio dan doen we dat goed. Dan zijn we ook in staat om als volwaardige partner op te treden naar België en Duitsland. Een evenwichtig beleid maken. Vinden ze in Duitsland heel belangrijk, die evenwichtigheid.

H: En wat bedoelt u daarmee, de evenwichtigheid?

[1:07:49]

C: Die evenwichtigheid als je structuren bouwt. Dat is een hele vieze discussie, politiek gezien in Nederland, een hele vieze discussie. Als je in structuren wilt werken... Men denkt niet in structuren, men wil niet in structuren denken. En op dit moment in Duitsland is er een discussie gaande, die roept angst af over de bestuurders. Oehh dat gaat geld kosten, moeten we alles regelen. Maar het is nog het een, nog het ander. Een structuur moet je hebben als je, als twee nationale systemen naast elkaar wilt werken en samenwerking. Dan kun je niet zeggen; 'jij hebt mooie blauwe ogen, je bent een goede peer, een toffe kerel of een toffe vrouw. Ik wil met jou samenwerken'. Als dan een van beide vertrekt, als die samenwerking royeert. Dan is de samenwerking beïndigd. Dus je moet... Wil je dat continueren, structuren geven, dan moet je in structuren denken. Dat kun je zo groot of zo klein maken als je zelf wilt. Maar we hebben wat bestuurders hier in de regio... Die zijn daar van overtuigd 'wat levert dat mij op'? Maar daar gaan we niet op in... Dat denken.. Maar dat is zo wat ik, wat ik, wat ik denk.

H: Ja, nee, duidelijk. Interessant, bij andere gemeenten hoorde ik; goh die provincie die kan helemaal weg...

C: Ja, dat heeft er toch mee te maken dat we, dat we hier in een hele andere positie zitten. Geografisch zijn we veroordeeld om, ja in positieve zin bedoel ik dat, veroordeeld om met onze burens samen te werken. Of je dat nu leuk vindt of niet, we zullen wel moeten. En dat krijg je er bij die Randstedelingen er niet in. Die hebben niets met een grens. Ga naar Keulen bijvoorbeeld... Dat is een miljoenenstad, dat is een echte stad. En hier, binnen handbereik, uurtje rijden, zit je in Keulen. Één miljoen inwoners. Daar moet je ook niet vragen over de grens. 'Grens? Grens? Wat is dat? Dat is iets in het Westen, daar hebben we niets mee'. Maar hier in het Zuiden is er nergens een plek waar je verder dan 15 kilometer

van de grens af zit. Altijd heeft iedereen wel met een grens en het buitenland te maken. Ik werk veel met collegas van de universiteit samen, collega's. Daar zitten expats, studenten internationaal. Een mengelmoes van nationaliteiten en dat zit hier op een kluitje allemaal, dus we moeten. We hebben geen keuze. Willen we vooruit dan moeten we samenwerken.

H: Dan heb ik nog twee stellingen: 'ik word nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

C: [lacht] Nee, niet door de richtlijnen sec. Nee, nee, nee zeer zeker niet. En ik wordt in mijn werk ook niet gehinderd door nationale richtlijnen, ik wordt ook niet gehinderd door, door het nationale systeem. Die wil ik ook niet harmoniseren, dat leeft nog wel eens maar, maar op het moment dat de Europese commissie een aantal jaren geleden gezegd heeft 'wij gaan voor het Europa van de Euregio's', hebben zij natuurlijk heel wat over boord gegooid. Voornamelijk over het harmoniseren van de wet- en regelgeving. Daar moet je ook niet aan beginnen, lukt je toch niet. Een van mijn beste vrienden werkt bij de belastingdienst. Die zit dan voornamelijk op het internationale BTW- gebeuren... En als je al één belasting zou kunnen harmoniseren, en dan heb ik het over BTW- relatief eenvoudige belasting om te harmoniseren en zelfs dát lukt niet. Laten we daar dan mee ophouden en in de randvoorwaardelijke sfeer, de zaken die helemaal niets met grenzen te maken hebben. Dan heb ik het over natuur, lucht, energie. Dit soort dingen moet je aansturen en verder moet je het absoluut laten. En zorg dat je die systemen, als je al samenwerkt in structuren, dat je de systemen dusdanig naast elkaar kunt laten lopen dat een ieder toegang heeft tot iedereen's systeem. Dat is wat we veel en veel meer moeten doen.

H: Krijg je dan niet uiteindelijk een situatie met heel veel parallele systemen naast elkaar?

[1:13:15]

C: Dit is, daarom hebben we in de samenwerking het instituut ITEM meegenomen. Dat is een onderzoeksinstituut aan de universiteit van Maastricht wat, heel simpel, dat is eigenlijk een instituut dat zich bezig houdt met het opzoeken van fricties. En dan richting de gene die de besluitvorming doet. Bijvoorbeeld nationale wetgeving op dat puntje, of dat puntje aan te passen. Even schets dat heel grof. Die doen de 'Europatoets'. Ik ben daarbij betrokken geweest. Ik zei; als jullie al iets willen, dan moeten jullie die Europa-proef, waar nationaal al op gestruikeld is, want Frans Timmermans is, is... Die zat toen als EU zaken, is het hem niet gelukt. Hij wou de Europa toets maar dat wou men dus niet in Den Haag. Nou dan zeg ik, doe dat dan als ITEM, dan doen we het zelf. Dan heeft zo'n instituut meerwaarde. En niet alleen dat, die meerwaarde blijkt uit veel meer dingen, daar gaat het niet om. Om aan te geven, je moet de dingen ook doen. Niet bang zijn, gewoon doen. Niet zeggen, daar ligt weer een beer op de weg, en daar weer een beer. Nee, doen. *Learning by doing*. En daar kom je vanzelf.

H: in de buurt van het resultaat, ja... En de laatste stelling is 'ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijk Ordening.

C: Daar kan ik niet... weet ik niet. Kan ik niet zeggen. Heb ik geen idee van.

H: Duidelijk, dan waren dat al mijn vragen... Heeft u verder nog opmerkingen/aanvullingen?

C: Nee, nee, ik vind het verder... ik ben niet... zo werk ik he, al 10 jaar.

H: Het was heel nuttig voor mij, dankuwel!

[Wisseling]

Interview T

T: Wil je nog iets te drinken?

H: Heeft u een glaasje water?

T: Ik haal het even op...

[01:21:29]

H: Ik heb nog de vraag voor u of u twee dingen voor mij zou willen tekenen. Allereerst gaat het om, de huidige situatie en de voor u perfecte situatie met betrekking tot de besluitvorming op het gebied van de ruimtelijke ordening. Waar vindt de besluitvorming plaats? Actoren zijn EU, Rijk, Provincie en gemeente.

T: Dus hoe het nu is en de huidige situatie?

H: Hoe het nu is en de perfecte situatie.

T: Nou dan is dit hoe het nu is. EU en RO besluitvorming. Dis is EU, Brussel. Je hebt daar het Europees Parlement, en wat heb je daar nog meer?

H: Ja er zijn nog wat organen daar.

T: Ja... div. organen. En dan heb je daarna het rijk. Invloed en macht Met name ook richting europa. Ja, nationaal niveau. Eerste en tweede kamer. Voor de wetgeving en dan het ministerie I&M en ja.. Waar valt landbouw onder? EZ he, ja EZ. En binnenlandse zaken ook wel een beetje. Vanuit RO. Euh, dan provinciaal. Provincie limburg. GS, provinciale staten. Dan heb ik de regio. Regio Parkstad Limburg. Hebben we een dagelijks bestuur met alle acht burgemeesters. En dan hebben we bestuurscommissies. We hebben verschillende. We hebben er eentje van ruimte, die is belangrijk. Mobiliteit, infra. Wonen en herstructureren. Eens kijken... recreatie en toerisme en werk, economie. Euh, Ja. Dat zijn ze, het zijn er vier. Daar zitten alle wethouders in, de portefeuillehouders van elke gemeente. In die bestuurscommissie. En dan heb je natuurlijk nog de gemeente. College van B&W. En de gemeenteraad. Ook de commissies, die zijn ook belangrijk. GEZ, grondgebied en economische zaken. En je hebt hier natuurlijk ook de wethouders. Met name, we hebben een wethouders die heeft heel veel in portefeuille. RO, toerisme en ook herstructurering. Dus wat dat betreft zijn er al heel veel ruimtelijke ordening, of ruimtelijke ontwikkeling. Heel veel zitten er al in, dat maakt het wel makkelijk. Aan de andere kant noemde ik net ook al, vanuit de wijken. We hebben ook drie wijkwethouders en die kijken voornamelijk ook naar de deelprojecten in die wijken. Dus alle projecten die in die wijken plaatsvinden. Ja die zijn er eigenlijk ook verantwoordelijk voor. Het is dus eigenlijk nooit alleen de wethouder voor RO en wonen, het is vaak ook de wijkwethouder. Dus dat zal ik ook even aangeven. Dus dat is eigenlijk de huidige situatie. En ik denk dat je macht, ja die ligt. Ligt eraan op welk vraagstuk en welk niveau. Want dat is allemaal ook weer verdeeld qua RO. Zoals ik het zie vanuit mijn huidige werkveld ligt het primaat ja heel veel dingen op nationaal niveau raken ons hier niet. Want, ja. Nationaal zitten we toch in de periferie. Het zijn niet direct nationale belangen die hier spelen in deze gemeente.

H: Dus als u dat in percentages weer zou moeten geven dan zou het hier bij de gemeente...

T: Alhoewel, dat is ook niet helemaal waar. We hebben ook met een groot defensie terrein te maken dus dat is dan ook weer even anders. Natuurlijk ook met spoor hier te maken. Dus ik moet dus huidig aangeven? Zoals ik dat nu zie?

H: Ja, huidig zoals u dat nu ziet.

T: Vanuit de praktijk? [H: ja] hmm. Ik denk dat wij hier wel 50. Hmm... Ja we hebben hier natuurlijk met de EU te maken, 50, 50, 30, 30. Zwaartepunt ligt toch wel bij de gemeente zoals ik dat nu zie. We zijn hier natuurlijk wel bij de gemeente. We hebben wel vrij veel bevoegdheden. We zijn natuurlijk wel voor financiële middelen, we zijn natuurlijk erg afhankelijk van andere overheden maar het zwaartepunt ligt toch wel echt bij de gemeente zelf. En ook bij de regio en provinciaal. Nationaal en EU stuk minder. Dat heeft ook te maken dat er weinig echt concrete dingen hier spelen, op EU of op nationaal niveau. Heel weinig. Ik zal even het raam dicht doen.

[T staat op en doet het raam dicht]

T: En het wensplaatje... ja. Euh. Ja dat zit toch vrij veel hetzelfde hoor. Nationaal... Ik pak toch weer hetzelfde. Provinciaal en regio. Ik zou dat liever Euregio. Euregionaal. Provinciaal... ik zou eigenlijk zelfs nog op landsdeelniveau willen gaan.

H: En wat ziet u als landsdeelniveau?'

T: Landsdeel Zuid. Dat is met name Brabant en Limburg. Ik denk dat wij meer raakvlakken met elkaar hebben. Ook omdat wij natuurlijk veel aan België grenzen. Ook vanuit economie, mobiliteit. Euh.. zie je toch hele duidelijke relaties.

H: Dus u schaal in dit geval, de provincie op?

T: En de regio zou ik dan meer Euregionaal doe.

H: Oké en de regio haalt u dan..?

T: Ja. Dus dit wordt opgeschaald. Opschalen. Ja dat zal de provincie leuk vinden. Zit ik aan landsdeel Zuid te denken dus dat is dan Noord-Brabant, Limburg, Zeeland ook denk ik. Hebben we niet zo veel, alhoewel.. of een stuk Gelderland, ook het stuk Duitse kant. Euregionaal gaat verder. Niet alleen Duitsland, dat is eigenlijk de schaal van Zuid-Limburg. Maar ook de schaal van delen van Vlaanderen. Zeg maar Hasselt.

H: Dus als ik het me een beetje moet voorstellen eigenlijk een beetje een verkleinde Euregio Maas-Rijn?

T: Ja je hebt hier Euregio Maas... We noemen het regio, dus Maastricht, Hasselt, Aken en Luik. Dat zou ik eigenlijk vooral aanhouden. Dus je hebt een stukje Zuid-Limburg, dus je hebt Maastricht, euh en natuurlijk Sittard, Geleen en Heerlen dus eigenlijk Parkstad. Je hebt een deel van Vlaanderen, met Hasselt en Genk. Belgisch Limburg. Aken, *stadregion Aken* dat hele gebied en Luik. Dus toch eigenlijk het noordelijke deel van de Ardennen.

H: En waarom kiest u voor de creatie, naja creatie, voor het benadrukken van het Euregio niveau?

[1:32:29]

T: Euh, daar hebben we het net eigenlijk al over gehad. Bundesland Westrein. Waarom? Omdat eigenlijk heel veel markten ook op ruimtelijk niveau, of het nu de woningmarkt is. Ik had het net al over *daily urban system*. Met name in, van Limburg, van 2014... Je ziet dat je West-Limburg niet kunt vergelijken met de rest van Limburg. Je ziet een andere dynamiek, andere opgaven. Euh, daar speelt de krimp veel meer, de vergrijzing, dan in andere delen van Limburg. Je ziet ook heel veel relaties direct naar het buitenland. Met name ook de economische potenties, kansen, ontwikkelingen. En dan met name Luik is ons dan, ontzettend belangrijk. En Aken. Die 'Bandstad', net zoals de Randstad maar dan niet in de Randstad zelf. Op Zuid-limburs or Euregionaal schaalniveau. Dat is een grootstedelijk gebied. Want de regio zelf bestaat uit, naja, 5 miljoen inwoners? Het is in ieder geval een enorm groot gebied. Wat ook een rol speelt, er liggen natuurlijk een paar luchthavens. Er zit een hele grote in Luik maar er zit er ook een in Maastricht. Euh. Grote autowegen die er allemaal doorheen lopen en ook spoorwegverbindingen, de hoge snelheidslijn. Met name Luik en Aken en het is heel belangrijk dat we daar goed op aantakken. Dat is ook voor de regio hier heel belangrijk. We zijn ook bezig met het maken van een intercityverbinding vanaf Heerlen, of naja vanaf Eindhoven, Sittard, heerlen naar Aken toe. Om een goede aansluiting te hebben op die HSL. Daar zit je natuurlijk ook zo in Keulen en andersom, van Maastricht naar Luik toe. Vanuit Zuidlimburg goed bent aangesloten op dat HSL. Dus ik denk dat Euregio wordt naar de toekomst toe steeds belangrijker. Heel intensief samenwerken met Parkstad Limburg, dat is nog een te klein schaalniveau. Je moet opschalen, niet alleen op Zuid-Limburs schaalniveau, nee. Ook over de grens. Het liefste met een stuk van Vlaanderen, stuk Wallonie en een stuk Bundesland Nordrein-Westvalen. Met name Aken en omgeving. Dus daar zitten toch wel... Ik denk voor de ruimtelijke ontwikkeling, met name van de regio en ok voor Kerkrade uiteindelijk ontzettend belangrijk is. En dan heb je de gemeente zelf...

H: Ja? Die blijft ook?

T: Tjsa, daar moet ik eerlijk over zijn. Het is een beetje vloeken in de Kerk wat ik hier nu doe. Moet uitkijken wat er in de scriptie komt te staan. Ik denk op de lange termijn, politiek bestuurlijk ja. Wij blijven natuurlijk heel lang zelfstandig uiteraard. Maar ik denk op de lange termijn, dan zit ik al 10, 15 jaar verder vooruit te kijken. Dan denk ik gewoon dat je toch, dat er een herindeling komt. Dat we zijn aangesloten bij een grotere gemeente. Misschien is dat wel de regio parkstad? Dat is nu voorlopig nog een stap te ver. Maar dan ben je wel een hele grote gemeente. Dan heb je wel een gemeente van 200.000 inwoners. Dus ja, dat maakt nogal wat uit. Qua slagkracht. Maar goed, dat is nog niet in beeld. Maar we hebben het over toekomstig, dus dat zou in de toekomst nog wel kunnen zijn.

H: Ja... toekomstig ideaalbeeld.

T: Ja. Zoals ik het vanuit mijn vakgebied zie, ook als planoloog he. Die EU zal altijd belangrijk blijven, ik denk alleen nog maar belangrijker. Als je met bepaalde vraagstukken hebt die gewoon. Die Europees of gewoon mondiaal moet aanpakken, ik denk nationaal gezien...

H: En als u dat in percentages moet uitdrukken?

T: Ik denk dat het... het verschuift een stukje naar de EU denk ik. Met sommige vraagstukken, die worden steeds belangrijker. Hier bijvoorbeeld nationaal niveau, ik denk dat dat een stukje minder wordt. Wordt wel de wetgeving natuurlijk gemaakt maar ik denk dat de verantwoordelijkheid veel meer euh, op een veel lager niveau komt te liggen. Nog meer. Euh, ja wordt natuurlijk ook flink opgeschaald op provinciaal niveau. Ja. Die gemeente blijft denk ik wel. Ik denk dat de gemeente

dezelfde invloed blijft houden maar ik denk dat daarboven op, in de toekomst misschien een grote herindeling. Euh, maar ik denk voornamelijk op de schaalniveaus daarboven, meer op dat Euregionale, maar op de landsdelen naar boven dat daar wel wat gaat veranderen. Dat zijn vooral de wat grotere projecten. 15... wat zitten we dan op? 10, 15... klopt dit dan? Ja? Dus 10% op EU niveau. Dus ik denk dat op EU niveau toch wel wat meer moet gaan gebeuren.

H: En welke taken ziet u daar?

T: Ja vooral, euh, zaken wat ik net al zei die mondiaal of Europees spelen en je ziet nu ook dat de gebieden, als je kijkt op nationaal niveau euh de gebieden die vooral in de periferie liggen, ja die gemeentes interview je nu ook. Daar zie je ook van ja, je moet niet met de ruggen naar elkaar liggen. Dat merk je nu ook met Wallonië en Vlaanderen of met Aken, die liggen ook overal aan de rand. En met de EU zou die grens nog meer weggehaald kunnen worden en ik denk dat dat heel belangrijk is. En ook vanuit toekomstige ontwikkelingen om die nog meer te stimuleren... Of nog meer in te gaan op kansen. En ook dat je betere afspraken maakt op Europees niveau. Hoe ga je om met luchtkwaliteit, archeologie. Maar dat je daar met de energietransitie, ik noem maar wat, met mobiliteit... Dat je daar veel meer nog uniforme afspraken gaat maken.

Nationaal... ik denk op nationaal niveau dat daar de macht een stuk minder wordt. En dat zal heel raar klinken. Ze moeten eigenlijk vooral de wetten maken, wetgeving ook om natuurlijk toezicht te houden maar ik denk dat dat toch een stuk minder wordt. Ik denk ook op provinciaal niveau dat dat. Ik denk... we hebben het over herindeling. Ik denk ook zeker ook dat dat op provinciaal niveau moeten doen. Denk dat daar ook heel veel winst is te behalen. Ik denk op landsdeelniveau. Dan zit ik met name, als ik kijk hier. Dan zou het landsdeel Zuid zijn. Euregionaal niveau, ik denk dat daar eigenlijk ook. Dat ga je eigenlijk ook opschalen. Dus op een veel hoger niveau. Maar dan van Euregionaal. En dat zou heel mooi zijn als je daar veel meer middelen, macht, of macht?, veel meer instrumenten euh, beleid. Daar naar toe zou brengen. En dat je het vooral over de grens met elkaar doet. Bij de gemeente blijft het wel, ookal wordt je later misschien groter, je wordt toch wel, heel veel dingen zullen toch bij de gemeente blijven. Dat heeft toch ook met de nieuwe wetgeving te maken. Nieuwe omgevingswet staat toch iets dichterbij de burger. Dat moet je toch weer op een heel andere manier gaan organiseren. Misschien heb je daar toch weer een onderdeel onder. Meer op wijk- en buurtniveau. Dat hebben we nu al maar dat zou je hier onderverdeling in kunnen maken. Dat je zegt van, wij hebben hier bijvoorbeeld regulier beleid, dat dat voor 20% hier blijft en dan voor 30% op buurtniveau. Dat je daar meer het zwaartepunt gaat leggen maar dat heeft ook te maken met de leefbaarheid van die wijken. Dus ik zie toch wel wat verschuivingen. Of eigenlijk, dat hoop ik eigenlijk ook. Euh, ja daardoor zou je nog daadkrachtiger en met meer slagkracht kunnen bereiken. Ook grensoverschrijdend vooral.

[01:41:54]

H: En ik zie hier ook, misschien interpreteer ik het fout hoor, maar ik zie hier ook misschien meer een Duits voorbeeld in?

T: Teveel schijven dan meteen? Ja daar moet je eigenlijk ook mee uitkijken.

H: Stuk lager niveau.

T: Moet je zoveel schaalniveaus hebben? Dat je er toch weer een paar uit moet gaan halen. Euh, ja. Maar je denkt dat dat wel een vrij realistisch plaatje is, zoals ik dat nu zie. Misschien niet heel

schokkend, toch heel veel het bestaande model. Toch wel meer dingen opgeschaald. Toch meer op landsdeel niveau. Regionaal is Euregionaal. En de gemeente, ik denk dat er toch wel een herindeling komt. Ook op wijk- en buurniveau actief blijven. Je wilt de afstand naar de burger en de ondernemer zo klein mogelijk houden. Zo zie ik het eigenlijk. Veel schetsmatig.

H: Ja daar doe je het uiteindelijk voor.

T: Dus hopelijk heb je hier iets aan.

H: Ja, absoluut, absoluut. Dan heb ik nog twee stellingen. De eerste stelling is 'ik word nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen'.

T: hmm... Na dat vind ik wel een hele absolute uitspraak.

H: Bewust hoor.

T: Ik heb het gelukkig nog niet mee gemaakt maar nooit gaat me toch iets te ver. Ik denk, vroeg of laat, gaat het toch een keer gebeuren dus nee, ik ben het niet eens met die stelling.

H: Dus nu nog nooit meegemaakt? [T: Nee, nee] en is dat om het...?

T: Ik denk dat het, heeft te maken met de ligging van onze gemeente, het hangt er toch vanaf in welk gebied je zit. En welke soort ruimtelijke plannen, die er worden ontwikkeld. Het is toch allemaal relatief kleinschalig, dit kun je niet met een Zuidas en Amsterdam en de kop van Zuid vergelijken. Euh, nee dus ik denk niet dat dat. Tenzij je hier een hele grootschalige ontwikkelingen zouden gebeuren maar dat zie ik niet direct gebeuren.

H: Nee, duidelijk nee. En 'ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen rondom de besluitvorming binnen Ruimtelijke Ordening/ ontwikkeling.

T: euh... Ja dat vind ik een hele moeilijke. Want, zoals ik net al zei, de EU staat toch heel erg op afstand voor ons. Euh, je houdt wel, je houdt de vakliteratuur wel goed bij, doornemen. En er komt soms toch wel iets vanuit de EU. En vaak zit daar een heel verhaal aan vast, een heel vraagstuk. Dus, maar vaak is het dan één richtlijn of een beleidsregel die gaat dan eigenlijk een eigen leven leiden. Omdat er allemaal dingen opgezet worden of er ontstaan allemaal problemen. Of de raad van state doet een uitspraak met jurisprudentie erover, bijvoorbeeld luchtkwaliteit. Daardoor krijgt men dat soort EU-zaken te maken. Maar echt meer het beleid zelf, waar doe je het eigenlijk voor? Wat vinden we eigenlijk belangrijk? Wat zijn de normen en waarden? Euh, ja daar heb je het denk ik veelste weinig over. En daar draait het juist om. Dus je ziet vaak eigenlijk in de literatuur of in het nieuws maar één klein onderdeelje ervan, het topje van de ijsberg eigenlijk. En dat gaat dan een eigen leven leiden. En dat is jammer want het gaat natuurlijk wel om een goede luchtkwaliteit zodat iedereen gewoon gezond kan leven he, gezond en veilig woon en werkomgeving. Daar draait het ook gewoon om.

H: En u grijpt dan terug, vermoed ik, naar de lucht- en kwaliteitslijn die toen in het nieuws kwam?

T: Ja, dat heel veel bedrijvigheid in de randstad toen moesten worden gestaakt. Alles dreigde op slot te gaan. Ik denk dat de EU veel meer is dan dat, dan alleen maar strenge regels. Ik denk dat ik het vooral belangrijk vindt om, wat ik net al noemde, op Euregionaal niveau ook vooral de kansen heel erg goed benutten. Al helemaal in een grensregio waar wij in zitten is dat heel erg belangrijk. Vooral ook naar de toekomst toe.

H: Dan waren dat al mijn vragen die ik nog had te stellen, dus misschien heeft u nog op- of aanmerkingen of wilt u nog ergens van standpunt veranderen?

T: Nee, nee.

H: Dan was dat alles, heel erg bedankt voor uw tijd.

T: Graag gedaan hoor en zeg maar gewoon 'je' hoor.

H: Pardon, het zit er zo ingebakken

T: Wat ik wel fijn zou vinden, dat vragen wij natuurlijk altijd, he, als we mee werken aan een afstudeeronderzoek. We zijn natuurlijk heel erg benieuwd naar jouw afstudeerscriptie. Naar de resultaten. Dus als je klaar bent, stuur dan ook een exemplaar, digitaal naar ons toe. Een ding dat ik je eigenlijk nog wel wil meegeven is Ko Bronnen, 1998, euh, is dat allemaal formeel in regeling gesteld, die Eurode samenwerking. REdelijk uniek in Nederland en wat ik wel merk is dat, ik krijg het idee dat de vorige collega, dat was ook een planoloog, dat die wel veel meer contact had met Duitse collegas. Dus je ziet ook gewoon, het heeft heel veel met mensen te maken, met persoonlijke contacten, maar ook van, we hebben er allemaal taken en dingen bij gekregen en we zijn allemaal heel druk bezig. Maar eigenlijk te weinig van wat gebeurt er net over de grens. Dus ik krijg het idee dat dat 10 jaar geleden in Kerkrade beter was geregeld dan nu. Dus je ziet ook van ja, is dat vanuit het management belangrijk, is het vanuit de politiek belangrijk? Om de zoveel jaar kan dat weer wisselen. Ik hoop dat we daar weer wat nieuw leven in blazen. De infra ligt er eigenlijk en het is ook een kwestie van doen, en dat doen we te weinig.

H: En doe jullie hier ook iets met, schrijven jullie hier het comité van de regio's wel eens aan? Of de vereniging nederlandse gemeenten?

T: Nee, nee, wat dat betreft heel weinig. Dus iemand voor Europees beleid, euh, hebben we eigenlijk feitelijk niet. Dus alleen maar vanuit elk vak wordt er gekeken vanuit water, kaderrichtlijn water waar hebben we mee te maken? En ik kijk dan vanuit RO niveau, van waar hebben we mee te maken? Want via nationaal niveau sijpelt dat dan weer door. Provinciaal niveau, en dan weer regionaal niveau. En zo krijg je, dan krijg je als je het iets direct wil hebben. Daar zou iets meer de aandacht voor moeten zijn.

H: En die directe samenwerking wordt, euh, tenminste dat zei Cor net, minder gezocht. Tenminste, die subsidieregelingen, dat gaat dan direct naar de EU, die worden bewust niet.

T: Na, bewust, na, het gekke is, we hebben die gemeenschappelijke regeling, dus ook met de stad Hertzogenraad dus een paar keer per jaar komen de twee gemeenteraden samen. En echt wezelijke themas zoals krimp, leegstand, veiligheid of IC verbinding. Dat soort dingen worden eigenlijk nouwelijk besproken. Dat zijn vaak dingen die veel concreter zijn. Hoe gaan we om met de brandweer, de politie, een toeristisch paadje...

H: Veel minder abstract dus?

[01:56:47]

T: Ja, dus dat, dat blijft een lastige op ruimtelijk niveau om dingen goed op elkaar af te stemmen. Dan heb ik nog één voorbeeld en dan houd ik erover op. Euhm. Om je een idee te geven. We hebben hier een enorme transformatie opgave, een sloopopgave. We hebben gewoon te veel, euh, ja voorraad.

Niet alleen qua woningen maar ook bedrijven, horeca, retail, noem maar op. Dus er moet gewoon fors, ja, gesloopt worden, ook op de lange termijn. Om een idee te geven, hier alleen al in de Gemeente Kerkrade hebben we 23.000 woningen hier staan. Nou in de verre toekomst hebben we 1 op de 10 woningen te veel. Dus 1 op de 10 woningen moet worden gesloopt, vroeg of laat. Dus een enorme sloopopgave en we noemen dat dan een transformatieopgave. Dus een van de grootste in heel Zuid-Limburg. Maar hier net over de grens in Aken, met name het Noordelijk deel van Aken, dat grenst net ook aan het buitengebied van Kerkrade aan, ja dat is nog een mooi maagdelijk buitengebied, dat wordt een groot woningbouwplan van bijna duizend woningen gerealiseerd. Eigenlijk een Vinx-locatie. En dan hebben ze het over duurzaamheid en he, ja dan heb ik zo iets van dat is helemaal niet duurzaam. Aan de andere kant van de grens moeten we duizend woningen bijna slopen en jullie gaan nu de komende jaren duizend woningen bouwen. En waarvoor? Want over 30, 40 jaar, dan is die woningmarkt er niet. Dus die gaan bouwen voor de leegstand. En dat hebben we al aangegeven. Ja dat is dan vloeken in de kerk he. En dan zie je toch van, ja dan zou de EU bijvoorbeeld een veel belangrijkere rol in moeten spelen denk ik. Het houdt niet op bij de grens. Dus dat is typisch een voorbeeld van, ja. Aken heeft tijdelijk nu woningnood, dat hebben jullie in Groningen misschien ook he. In Aken-stad kunnen ze niet meer uitbreiden dus dit is eigenlijk de enige uitbreidingslocatie. Naar het Noorden toe zit je in een natuurgebied. Dus ik snap het wel, maar het is niet handig. Dat soort dingen hebben we eigenlijk wel te maken. Dus dat in het kort. Ben heel benieuwd.

H: Ja ik ga druk bezig. Heel vriendelijk bedankt!

T: Geen probleem. Dan zal ik je zo er even uit laten. Een moment hoor...

V. BIJLAGE – OLDAMBT TRANSCRIPT INTERVIEW

Locatie:

Gemeentehuis Gemeente Oldambt
Johan Wegastraat 6
9670 AD Winschoten

Datum en tijd:

Maandag 22 mei 2017

Start interview: 9:55

Eind interview 12:05

9:55 Groepsinterview met H, A, K en PA

10:30 Interview met H

10.45 Interview met K

11:05 Interview met P

11:25 Interview met A

11:40 Interview met MP

11:50 Interview met W

12:05 Einde interviews

Lijst van aanwezigen en transcribeerafkorting:

Interviewer	Transcribeerafkorting
Lianne Hummel	LH
Respondenten	
Engelko Abbas	A
Lammechien Hut	H
Jeanine de Kleine	K
Harry van der Poel	P
Martine Ploeger	MP
Hans de Wolf	W

Gezamenlijk interview H, K, P, A

0.00 [Vraag 1: introductie]

LH: Ik zal af en toe nog even controleren of hij het nog doet maar als het goed is neemt hij alles wel op. Dus Ja, zal ik anders eerst even mezelf introduceren, wat ik doe. [A: ja en daarna wij even] en dat we daarna even een rondje doen? [A: jahoor] Euhm, naja ik heb mijn, mijn scriptie die gaat over de samenwerking tussen, gemeenten en de Europese unie en hoe decentralisatie daar ook effect op heeft. En ik kies er bewust voor, ik heb nog twee andere gemeenten waar ik langsga. Allemaal grensgemeenten. Ik heb bewust gekozen voor grensgemeenten omdat die zowel vaak meer nut hebben bij de Europese Unie, omdat ze vaak grensoverschrijdend te werk gaan. Omdat de grens zo

dichtbij is. En, euhm, naast heb ik ook gekozen voor grensgemeenten omdat het vaak, euhm, heel ruraal is. En daar heb je ook meer belang bij is, dat dat meer terug te zien is in het beleid. Dus vandaar dat ik ook jullie heb aangeschreven. En dan heb ik nog twee andere gemeenten in een ander verzorgingsgebied, uit een andere regio ook aangeschreven. [A: ja] vandaar dat ik hier zit. En euh, ja, het idee is dat, ja. Ik heb eerst tien vragen waaronder een aantal stellingen die ik aan jullie wil voorleggen, bespreken eigenlijk. En daarnaast zou ik graag ieder van jullie individueel willen spreken, dan heb ik nog drie andere vragen, maar euh, dan moeten jullie ook iets voor me tekenen dus dat is makkelijker als dat even een op een gaat. [A: ja dat heb ik ook doorgegeven. Dat komt goed] Oké, super! [K: Dit doe je vanuit de RuG toch?] Ja, ja vanuit de RuG inderdaad. Vanuit de master Sociale planologie zit ik hier. Ja en dan zou ik heel graag van jullie weten wat jullie dagelijkse werkzaamheden zijn en wat jullie doen in het afgelopen... [A: ja oke]

A: Wil jij beginnen Jeanine?

K: Ja, euhm, Jeanine de Kleine, beleidsmedewerker ruimtelijke ordening. En je wilt ook inhoudelijk weten wat we doen? [LH: Ja graag! Een paar projecten waar je aan gewerkt hebt het afgelopen jaar?] Oké, in het algemeen houd ik me bezig met het begeleiden van bestemmingsplannen, ik behandel ook planschade aanvragen en de laatste tijd ben ik vooral bezig geweest met het schrijven van de omgevingsvisie en daarmee lopen we vooruit op het inwerkingtreding van de Omgevingswet, want ja, 2019, 2020, dat is, dat gaat het worden

LH: Duidelijk, dus euh, vooral de omgevingsvisie en u zei nog de bestemmingsplannen? [K: Ja, bestemmingsplannen ja]

A: Even tussendoor, het is je of jou hoor [gelach]

[02:48]

H: Ik ben Lammechien Hut, ik ben ook beleidsmedewerker ruimtelijke ordening. Groot bestemmingsplan dat ik heb gedaan is het buitengebied, verder houd ik me vooral bezig met landbouw. Landbouw notitie heb ik geschreven en op dit moment veel bezig, ook in het kader van de omgevingswet zijn we bezig met een pilot omgevingsplan. We hebben ons aangemeld bij het ministerie, voor de crisis- en herstelwerk en we mogen de omgevingsplannen verbreden en zo beter maken.

P: Ik ben Harry van der Poel, ook beleidsmedewerker ruimtelijke ordening. Op dit moment vooral bezig geweest met het bestemmingsplan voor het centrum van Winschoten. Het betreft het verkleinen van het detailhandelgebied, zegmaar, dat verwerkt is in het bestemmingsplan. En daarnaast zijn we alle vier eigenlijk bezig met de tweede ronde van de actualisering.

LH: Tweede ronde van de actualisering?

P: van de bestemmingsplannen. We zijn op 2 januari 2010 heringedeeld [H: ja] Dus toen hadden we nog drie verschillende systemen, dat proberen we nu in een systeem, in een systeem te gooien zegmaar. [LH: ja]

A: Engelko Abbas, ook beleidsmedewerker ruimtelijke ordening, ontwikkeling, het beestje krijgt vaak verschillende namen maar het is RO [LH: ja] Ook betrokken bij bestemmingsplannen en betrokken bij de pilot Bad-Nieuweschans, reikwijdte. Groot bestemmingsplan wat ik heb gedaan is bestemmingsplan

voor blauwe stad. Euhm wat daar nog voor staat is een project in de toekomst aan de A7, daar komt een nieuwe fabriek en dat kan ook raakvlakken hebben met de burenen. Met Duitsland. Als het wordt ingevuld zegmaar straks.

LH: Dus als, euh,...?

[4:39]

A: Nou bijvoorbeeld als in de toekomst, dan is er een heel groot fabrieksgebeuren, terrein, als die wordt ingevuld met muziek, beurzen, dan heb je natuurlijk ook raakvlakken met Duitsland. Dat de ontwikkelaar toch denkt dat de Duitse markt, dat je die moet kunnen hebben. Ja.

LH: Duidelijk. Euhm ja dat is duidelijk. En dan heb ik nu eerst een drietal stellingen waar, euhm, jullie op kunnen reageren en praat alstublieft, euh, alsjullieblieft met elkaar. En de eerste stelling is: Ik kom in mijn werk veel in aanraking met de Europese Unie. Als je dat zou moeten beoordelen op een schaal van 'sterk mee eens – eens – mee oneens – sterk mee oneens'.

P, H, K, A [in koor]: Mee oneens [gelach]

A: Ik denk dat dit oneens is, dat geldt voor ons alle vier denk ik.

K: Ik denk, de Europese Unie heeft natuurlijk wel rechtstreeks werkende regels, maar dat is, al die verdragen dat heeft, denk ik, niet direct invloed op ons werk. Ik denk dat je vooral van de plattelandsgemeenten, daar liggen natuurlijk kansen op het gebied van LEADER, ja. En daar werken wij niet rechtstreeks mee. Dat komt wel in de gemeente voor hoor, maar als je het over ons hebt. [A: ons werkveld] daar werken wij niet mee.

P: Het enige dat wij, in het buitengebied kom je het tegen met de natuurbeschermingswet.

H: Ja, ja.. En voor de bestemmingsplannen dan geldt het wel dat je, vooral voor het buitengebied. Daar moesten we een MER maken, dus vooral op dat vlak. Maar verder... [A: Ja, verder...] ja helemaal niet.

K: En dat soort dingen, dat wordt gewoon ingebed en dan heb je niet het idee dat dat nog vanuit de EU komt.

A: En als projecten in een grensgebied zitten, dan begeven we ons al samen met, he, de gemeente Bunde bijvoorbeeld. En de ER. En die samenwerking, ja.

K: Ja dat is meer samenwerking gewoon grensoverschrijdend. Niet vanwege Europese wetgeving of de Europese Unie ofzo. [A: nee, nee.]

LH: Dat is dus gewoon ontstaan omdat dat altijd al zo is geweest? Of is dat ergens georganiseerd?

A: Gegroeid, denk ik.

K: Ja, je hebt natuurlijk ook overleg met je buurgemeenten in Nederland en er is een verdrag, hoe heet dat verdrag?

A: Munster?

K: Eeuuumh, Munster? Nee, euhm.. [A: Nee, geintje] [Gelach] Maar dat verdrag stelt dat voor ontwikkelingen van 3 km binnen de grens, dan moet je overleg hebben met je buurgemeente in een ander land. Euhm

P: Ja, vanuit de provincie wordt dat eigenlijk voornamelijk op hoog niveau.

K: Ja, wat dat betreft zou het misschien interessant zijn om ook nog eens met de provincie te praten. Ik denk dat zij veel meer aan tafel zitten dan wij. Bij Duitse contact personen vanwege EU

P: Dat komt ook omdat de structuur in Duitsland is natuurlijk anders georganiseerd dan bij ons. [K: Ja] Als je het op gemeente niveau, ja Bunde dat is natuurlijk een kleine gemeente en die mogen maar een paar dingen doen. En dan zit je al gelijk op Landkreis niveau. Dat correspondeert dan weer meer met provinciale bevoegdheden. Daar zit meer de lengte.

K: Je zou met Fred Rademaker (?) contact op kunnen nemen.

LH: Wie is dat?

K: Die werkt bij de provincie en die heeft al die contacten [P: Die coördineert dat] We zien hem vanmiddag dus als je wilt...

H: Nee, hij is er vanmiddag niet bij.

LH: En, euhm, nou is in ieder geval een hele duidelijke stellingname. Je zult merken dat, dat het toch terug blijft komen. Maar deze stelling wordt dan misschien ook wat makkelijk. 'ik heb het idee dat Europa, veel invloed heeft op de keuzes die we hier maken'. Dus misschien hebben jullie ergens iets, toch een voorbeeld of.

A: Ze hebben geen invloed, denk ik, op de keuzes die we hier maken met elkaar.

K: Nee, maar dan weer even erbij gezegd, op ons werk. Want het kan natuurlijk best anders liggen als je ergens anders kijkt. En dat weet ik niet hoor, want ik kan me zo even neits verzinnen maar ik kan me best voorstellen dat er onderwerpen zijn waar dat. Waar de EU best een keuze maakt voor ons. Maar in ons werk niet.

P: Misschien in werkgelegenheid ofzo iets?

A: Zou misschien Europese regelgeving gelden of ondersteuning kunnen krijgen, vanuit misschien maatschappelijke zaken. Werk en inkomen. Maar vanuit ons... Er worden ook mensen aan het werk gebracht in Duitsland. Want ik denk bij werkgelegenheid, maar niet binnen ons werkgebied. [LH: Nee...] nee.

[9:14]

LH: En u had het net, euh, bijvoorbeeld over de, over de inmenging van de EU, dat dat wel gebeurt maar niet binnen u, euh, jullie

K: Ja, nee, dat is niet ons takenpakket. We hebben een collega, volgens mij Dick en Hans [P: Dick, Dick] die euh, [A: Economische zaken] die zijn daar wel mee bezig, maar euhm, maar in hoeverre zijn ze daar mee bezig? Dat ze de ontwikkelingen volgen denk ik, en [H: En subsidieaanvraag en dergelijke] precies! Ja.

H: Dat doet Dick natuurlijk wel en Hans die gaat ook wel eens naar Brussel...

K: Ja, maar dat is over Breedband. Ja, dus als we het hebben over keuzes, dat bij de aanleg van breedband, dat we, EU misschien ook wel een vinger in de pap heeft. Ik weet dat er ook Nederlandse wetgeving is die bepaalde ontwikkelingen belemmert euhm...

P: Het enige waar wij misschien mee te maken hebben is de Europese aanbestedingswet. Als wij alles in een keer zouden aanbesteden, op bestemmingsplan gebied. Dan zit je boven die drempel en dan moet je Europees aanbesteden. Maar dat doen we op dit moment niet.

LH: Staat dat in de planning?

H: Nee

[10:33]

LH: Dus, ik, euhm, de volgende is "ik sta met enige regelmaat stil bij Europese wet- en of regelgeving".

P: Nee.

A: Alleen bij de verkiezingen.

LH: De verkiezingen? [gelach] en euhm, even kijken.

H: Bij bestemmingsplannen hebben we wel altijd een kopje Nederlandse wetgeving en van de Rijksoverheid. En soms ook wel eens van de Europese overheid, maar ach. Dat komt niet vaak voor.

P: Conclusie is altijd dat het geen invloed heeft op de keuzes [gelach].

LH: En dan heb ik nog een aanval voorbeelden of een aantal regelgevingen die vanuit Europa op Gemeentelijk niveau van werking zijn. En ik zou graag van jullie willen weten of jullie daarmee in aanraking zijn gekomen. Of dat ooit of nooit is. En op welke manieren dan ook. En hoe jullie dat toen hebben ervaren. En euhm, hoe dat, of dat ten goede of ten slechte is gekomen aan het project dat je op zo'n moment wilt uitvoeren. En de eerste is de vogel- en habitatrichtlijn.

H: Euhm, ja, instemmingsrecht daar moeten we wel altijd rekening mee houden en in, euhm, projecten ook. Grotere projecten dan. Maar, euh, dat is weer vertaald in Nederlandse wetgeving he? [P en A: ja, ja] en in dat kader doen we dat wel en houden we er wel rekening mee.

K: Ik geloof niet dat er een project is geweest wat daardoor niet door is gegaan [Instemmend nee].

A: Je houdt er wel rekening mee maar verder.

P: Er moet wel een flora en fauna onderzoek komen voor elk bestemmingsplan. Of bijna altijd. Maar het kan wel dat je extra kosten moet maken als gevolg van. Dat is het enige nadeel.

K: En de ontwikkelaar moet soms bepaalde maatregelen nemen. [P: ja precies, met vleermuizen of...]

H: En in het uitzonderlijk geval moeten we ontheffing aanvragen, dat het in twee keer gebeurt ofzo. Dat hebben we wel gehad de laatste tijd, maar het project ging wel gewoon door.

K: Dus in die zin, ja, het werkt vertragend. En met name als je ontheffing aan moet vragen, dat kan echt wel even duren.

LH: Heeft u daar misschien een voorbeeld van?

K: Ja, op dit moment [P: Met die vleermuizenkasten] ja de Faf(?) fabriek, [P: Ja, de Faf (?) fabriek] Maar wat wil je weten?

LH: Nouja, gewoon, hoe is dat toen in zijn werking gegaan?

K: Ja, dat heeft de afdeling vergunningen gedaan, dus dat weet ik niet precies. Maar...

A: Op de LTS locatie ook toch? Die vleermuizen? [K: dat weet ik niet]

P: Ja op de LTS Locatie ook. Daar zaten vleermuizen in.

K: In beide gevallen hebben we geloof ik wel vanuit het college een brief bij het verzoek gedaan zo van, goh, dit heeft echt prioriteit. Kunnen jullie dit met voorrang behandelen? Ik geloof dat dat toen ook wel gelukt is dus ja. Daardoor hebben we het nog aardig binnen de perken weten te houden. Maar ik weet niet... Weet wel dat dat als zeer belemmerend wordt gezien en of dat euh, imago of dat dat echt realiteit is, dat weet ik niet. Daarvoor komt het te weinig voor.

LH: Ja, duidelijk. En dan ga ik naar de volgende en dat is de INTERREG structuurfondsen of de Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Hebben jullie daar, euh, in het verleden misschien een keertje aanspraak op gedaan?

H: Ik denk het wel. Hans he, Hans. [A: dat is de collega van economische zaken] [K: Ja, daar houden wij ons niet mee bezig].

H: ... Of wil je dat? Dat wil je zeker nog wel weten?

LH: Ja, dat zou ik wel interessant vinden om te weten.

K: Dat zou Hans kunnen beantwoorden.

LH: Misschien kan ik hem straks nog even spreken? Als hij tijd heeft? En dan, ik had het er net al even kort over, misschien ergens, Staatssteun of toch de openbare aanbestedingswet, is dat? Wordt dat? Is dat hier nog een keertje voorgekomen?

A: Ja, euh, ontwikkeling voor gedaan waarbij dan degene die het beroep instelt dan. Dat hij die het beroep invoert het heeft over al dan niet staatssteun. [LH: ja, ja] Daarvan zei de Raad van State van 'dat is niet aan ons, daarvoor kunt u zich beroepen op de, euh, staatssteun bij de Europese Commissie. Maar niet mee in aanraking geweest. Wel die procedure, bij de begin van een project. Maar het is niet verder gekomen.

H: Er zijn volgensmij geen gevallen bekend dat er werkelijk.. [A: nee, nee]

K: Wel dat mensen er inderdaad een beroep op doen, ja. En aanbesteding, ja, die regels zijn er en dat is. Bij afdeling inkoop is dat ingebed. Ja. We hebben contact met inkoop voor als we grote dingen willen inkopen en ja. Dan geven zij aan welke regels van toepassing zijn. Maar Europese Aanbesteding hebben wij inderdaad nog niet gedaan. [instemmend nee]

[15:18]

LH: En de Kaderrichtlijn water?

H: Die wordt ook altijd wel genoemd in bestemmingsplannen maar daar doen wij verder niets mee. We vragen altijd advies bij waterschap

P: Ja, dat zit ook meer bij collega's, Gerard Hunnekamp, dat is degene die bij ons water doet. Die zit bij een ander team. Die heeft ook wel regelmatig contact met waterschappen. Daar wordt wel overlegd of de afwatering, maar dat zit niet bij ons, nee. Wij doen alleen officieel de watertoets en dat zit. Dat is een vrijblijvend advies, gestandaardiseerd van het waterschap ja.

LH: Hmmhmm... En het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

H: Daar doen we opzich ook niet zoveel mee. We hebben wel een landbouwnotitie geschreven en daarin hebben wij dat wel genoemd. Maar, euhm, ja, daar doen we verder ook niets bij.

LH: Euhm, hebben jullie de luchtskwaliteitsrichtlijn.

H: Ja, daar toetsen we aan. [P: Toetsen we aan..] Maarja dat is hier in de provincie nooit een probleem [gelach].

LH: Nee. Dat, euhm, kan ik me voorstellen. Ik... Kunnen jullie misschien nog... Ik lees het even door hoor... Dat zijn eigenlijk alle... Ik zit even te kijken, vorige keer kwamen er meer dingen naar boven... Alle dingen waar ik bij langs wou gaan heb ik bijna gehad. Ik heb nog een of twee vragen. Die gaan over... De Europese regels, zo werd er net aangegeven, kunnen soms een belemmering oproepen of wat vertraging opleveren. Wordt er dan ook actie ondernomen om dat de volgende keer niet weer op zo'n manier te ervaren of?

K: Je bedoelt, dat je dan een lobby zou moeten doen om de regels te veranderen? [LH: Bijvoorbeeld] ja, nee, dat doen we niet. Nee.

LH: en waar komt dat door?

A: omdat dat niet zo vaak voorkomt, denk ik.

K: En ik denk ook dat we opzich wel begrip hebben voor waarom die regels zo zijn. Alleen ja, het werkt alleen wel belemmerend.

P: Het is ook relatief he, wat belemmerend is. Twee voorbeelden. Afgeding in de LTS en we hebben alles gedaan en dan ligt het twee jaar stil als project. Maar dat ligt niet aan ons, dat ligt aan de ontwikkelaar. Dus het is relatief. Dus daar moeten we ons niet te druk om maken. Het is vaak zo, het is hollen en stilstaan. Dus het moet altijd snel snel en dan gebeurt er een hele poos niets. [LH: Dan is het klaar en dan...] Ja dan is het klaar en dan. Dan hebben wij ons werk gedaan en dat moet dan allemaal snel. En dan is het klaar en dan gebeurt er aan de andere kant helemaal niets. Nee. Dus dat is relatief.

LH: Relatief... Duidelijk. En dan heb ik verder geen gezamenlijke vragen meer. Dan heb ik alleen nog.

H: Ja het maakt mij niet uit [A: ja want jij hebt nog een afspraak hierna] [K: Zal ik even kijken of Hans er is?]

[19:46]

[P, K en A staan op en verlaten de ruimte, H blijft zitten]

Interview H

LH: Zal ik even hier gaan zitten? Even controleren of hij nog aan het opnemen is, jahoor. Dat ging een stukje sneller dan verwacht.

H: In de andere gemeente ga je ook spreken, of heb je ook gesproken met de mensen die dan bij de Ruimtelijke Ordening?

LH: Ja, want mijn onderzoek gaat ook echt over de ruimtelijke ordening maar ja, euhm, die lijnen lopen overall anders. Binnen elke gemeente. Dan denk je, medewerkers RO, dat is precies wat ik zoek en dan blijkt het toch ergens anders gebeuren. Bijvoorbeeld die aanvraag van die subsidies en ja.

H: Ja, klopt, ja dat soort dingen doen wij helemaal niet, daar hebben wij helemaal niets mee.

LH: Dus dat is van tevoren ook lastig inschatten en ook om aan te geven wat je zoekt op het moment dat je contact zoekt. Ja. Ik heb voor u nog een kleine vraag. Ik heb hier een klein boekje en ik zou van u graag een inschatting willen zien van, hoe is op dit moment de verdeling van de besluitvorming die helemaal loopt van het gemeente niveau tot het Europees niveau. Dus dan komen er in principe een aantal actoren in de tekening. Waarbij gemeente, provincie, rijk en de EU. En dan zou ik van u graag getekend willen zien op basis van schaal waar de meeste keuzes worden gemaakt. Waar de nadruk ligt in de besluitvorming. [H: Oké] En dat is de eerste, en daarna ook nog van u een tekening voor wat van u dan de meest ideale situatie zou zijn. Dus eerst nu, hoe is de besluitvorming nu, en daarna wat het meest ideaal is.

H: Euh, moet ik heel even over nadenken hoor [LH: ja tuurlijk hoor, het is niet een standaard vraag ook he] Eerst EU, Rijk, die heeft iets meer invloed. En dan de provincie. De provincie heeft bij ons vind ik, best veel te zeggen. En dan gemeente. Euhm het minste. [LH: Het minste van alle vier actoren?] Ja dat denk ik wel.

LH: En dan zie ik dit bijvoorbeeld, als u dit in percentages zou moeten stellen. Wat zijn dan de verhoudingen?

H: Ik kijk met name even naar de gehele gemeente, ook vooral op. De provincie heeft veel invloed op het buitengebied en wat er in het buitengebied gebeurt dat is bij ons de provincie die daar best veel invloed op heeft. Euhm, die bepaalt wat wel mag en wat niet. Uiteraard op basis van Rijkswetten en Europese wetten. En wat in het buitengebied plaatsvindt, daar hebben wij gewoon het minste invloed op. Kijk als het in een stad is, in Winschoten, daar hebben wij weer meer invloed op. Dus ik heb even naar de gehele gemeente gekeken. Want wat wij in de stad doen, daar heeft de provincie niet heel veel mee van doen. En ook het Rijk en de provincie niet, euh, het Rijk en Europa niet. Euhm. Percentages... Euhm. 60%, euhm...

LH: En heeft u misschien ook een voorbeeld waar de provincie veel te zeggen heeft en de gemeente niet? Bijvoorbeeld een concreet voorbeeld?

H: Euh, ja, over de functies in het buitengebied. Onze provincie zegt dat in het buitengebied eigenlijk alleen maar landbouwvoorzieningen zijn toegestaan. Agrarisch gerelateerd moet het zijn [LH: Ja...] en euhm, nou een transportbedrijf hoort niet in het buitengebied zegt de provincie. Dus ook al zouden wij het willen, wij krijgen het niet voor elkaar. Moeilijk voor elkaar, helemaal niet is misschien iets te

sterk gezegd. [LH: Dus er is wel wat ruimte maar...] ja. De provincie Groningen heeft vrij strenge regels. Zij hebben daarvoor een provinciaal omgevingsplan en dat provinciaal omgevingsplan is de RO opgesteld. En in die RO staat precies wat wij in onze bestemmingsplannen moeten neerzetten. Wat in onze bestemmingsplannen wel mag en wat in onze bestemmingsplannen niet mag. Andere gemeenten of provincies zijn daar wat soepeler in. Euhm, percentages. Ja. Misschien ook niet helemaal goed. 50... Ja... ook 50. Ja als ik bij ons 5 procent zeg dat is wel heel weinig. [LH: Wat mij betreft mag u ook opsplitsen hoor] Ja in het stedelijk gebied hebben we wel wat meer te zeggen. Ja de regels van deze twee gelden altijd he. Het maakt ook opzich niet zoveel uit. 10%, 10% en die nog 30.

LH: Nu heeft u alsnog groter getekend maar kleinere percentages.

H: Ohja, is ook zo..

LH: Nee maakt niet uit hoor, ik vraag me gewoon af hoe dat komt?

H: Nou ik vind het een beetje lastig want de Europese unie die heeft natuurlijk regels en daar moeten wij ons altijd aan houden. Dat is de luchtkwaliteit en dat is de habitat. Die moeten we allemaal noemen en allemaal meenemen maar eigenlijk heeft het geen invloed op datgene wat we doen, want het kan altijd. Euhm.

LH: En waarom kan het altijd?

H: Omdat hier gewoon ruimte is. Bijvoorbeeld luchtkwaliteit, nooit een probleem. Want die ruimte die hebben wij hier gewoon. Euhm. Die habitatrichtlijn en vleermuizen daar moet je altijd onderzoek naar doen. Maar met maatregelen kom je er ook altijd uit. Je plaatst een vleermuiskast en je zorgt dat ze de tijd hebben om te verhuizen en het komt altijd goed. Dus... ja.

LH: Dus die kaders zijn in die zin niet zo scherp dat ze een beperking vormen?

H: Ja, nee, ja ze zijn er wel. En we houden er ook wel rekening mee maar ze zijn niet echt beperkend.

LH: Ja, duidelijk. En als u hem nog een keer zou moeten tekenen, hetzelfde figuurtje en dan naar uw inschatting, de ideale situatie. Dus wat zou u een goede verdeling van besluitvorming

[27:04]

H: Ja... Dan teken ik toch de gemeente het grootste want die heeft gewoon. Euh. Inzicht in hoe het reilt en zeilt in de gemeente, wat voor mensen er wonen. [LH: Ja..] En euhm die kan toch het beste voor haar grondgebied aangeven wat kan en wat niet kan. En euh, tuurlijk moet de provincie er ook wat van vinden. Want thema's die grensoverschrijdend zijn, niet alleen naar het buitenland, maar ook binnen de provincie... Daar mag de provincie ook wat van vinden. Als het om provinciale belangen gaat. Dus wel wat invloed. Datzelfde geldt eigenlijk voor het Rijk en de EU.

LH: Ja... want u houdt de EU wel degelijk binnen het figuur...?

H: Ja. [LH: En waarom?] Naja ik snap dat er regels moeten zijn die voor alle Europese landen gelijk zijn. Het zou heel gek zijn, naja dat is nu natuurlijk ook al zo, dat regels in Duitsland anders zijn dan bij ons terwijl we op 5 km van elkaar zitten. [LH: Ja... dat klopt] ja dus, maar dat is nu natuurlijk ook zo [gelach]

LH: Wanneer bent u daar tegenaan gelopen bijvoorbeeld?

H: Euh, net. Met de natuurwetgeving stikstof is dat een verschil. Want volgensmij kan in Duitsland veel meer dan bij ons. [LH: Ja, dat zou kunnen...] Volgensmij op dat gebied. Want als wij natuurgebieden, dan moeten wij al rekeninghouden met, de, de, de, de getallen weet ik zo niet. Maar die hebben bij ons al best wel snel invloed terwijl dat in Duitsland véél meer kan.

LH: Dus u had daar...?

H: Ja, dat de regels gelijk zijn.

LH: Heel duidelijk. Ik heb nog, euh, twee stellingen. Die overlappen een beetje met het eerdere verhaal maar ik stel ze toch. Ook om dat je het dan helemaal compleet hebt. Euhm, naja de eerste is, heb ik het net ook al over gehad. 'ik word in mijn werk nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

H: Nee bijna niet. We moeten er rekening mee houden, wat we net noemden met die vleermuizen en dergelijke. Je moet er rekening mee houden. En euhm, ook bij de aanleg van de weg zijn we ook wel eens in aanraking gekomen met vleermuizen. En dan maak je een of andere constructie waar die vleermuizen kunnen oversteken en dan. Je moet er rekening mee houden en je moet soms ook maatregelen nemen. Maar daar kom je eigenlijk altijd wel uit.

LH: Daar kom je wel uit. En dan 'ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom RO'

H: hmm. Nee, volgensmij is dat... Ik heb niet gemerkt dat dat veranderd is de afgelopen 10 jaar.

LH: Afgelopen 10 jaar? Dus voor u is het hetzelfde gebleven.

H: Ja, volgensmij wel.

LH: Verder, als u nog opmerkingen heeft of als u misschien nog ergens wil wisselen van standpunt?

H: Nee, ik wens je veel succes met je onderzoek en ik hoop dat mijn andere collega er ook nog is, die misschien nog iets meer kan vertellen.

LH: Ja dankuwel, dankjewel. Ja dat hoop ik ook, dat zou super zijn. En heel fijn dat u even wou meewerken. Dankuwel.

H: Graag gedaan, zal ik de volgende roepen?

LH: Ja. Is goed.

Interview P

[30:44]

LH: Hi!

P: Hi.

LH: Ja, het ging allemaal even iets sneller, ik gaf het net ook al aan, het is gewoon. Op verschillende gemeenten wordt alles weer op andere plekken geregeld. Maar ik had voor u nog een vraag waarbij u nog iets voor mij moet tekenen [P: een?] Haha, ja, één. En een vraag waarbij nog, nog twee stellingen. Dus de eerste vraag is. Zou u voor mij kunnen tekenen, hoe u op dit moment inschat hoe de verdeling van de besluitvorming is op het gebied van RO. En daarin de vier actoren plaatsen waarbij de

Gemeente, provincie, rijk en de EU. En dan op een blokkenschema of in percentages. Waar zit de grootste kern van de besluitvorming? En dan daarnaast nog de ideale situatie. [P: ooo, oké.] En dan vertellen wat u doet terwijl u bezig bent.

P: Ik mag gewoon een, dus ik krijg in ieder geval vier blokjes [LH: ja dat klopt] Oke en dan moet ik dus gaan kijken wie het belangrijkste is. Euh, nou ik twijfel even om de provincie of het rijk bovenaan te zetten. Omdat ik wel vind dat wij een provincie hebben die nadrukkelijk een stempel leggen op het RO gebied. Euhm. En voor de belangrijkste dingen, en dan heb je het over het buitengebied, windenergie, zonne-energie, waar wij op dit moment wel druk mee bezig zijn. Daar drukken ze een heel groot stempel op. Dus als je het hebt over de grote, grote RO vraagstukken op dit moment, dan denk ik dat de provincie een belangrijkste is.

LH: En u gaf net aan met zonnepanelen, hoe bedoelt u dat?

P: Nouja, zonneenergie is natuurlijk een item binnen de gemeente, ook binnen de provincie en misschien zelfs landelijk. Maar in ieder geval in deze provincie is dat aan de orde want de provincie heeft een handtekening gezet onder een bepaald energieopbrengst via windenergie of wat dan ook. Dus er is natuurlijk een beweging gaande van 'die windmolens die willen we niet'. Maar dat willen we natuurlijk wel compenseert zien door zonnepanelen of wat dan ook.

LH: Want hier is vanuit de gemeente zelf, is er oppositie tegen de windmolens?

P: Nou wij hebben gezegd. Of de gemeenteraad heeft gezegd 'wij willen eigenlijk windmolen vrij zijn'. Euh, dat is al niet meer haalbaar. Omdat wij grenzen tegen Veendam, Midwolda aan. En bij die kant, bij de N33 willen ze een groot windpark hebben. En dan komen er in ieder geval 4 of 5 van die grote windmolens op ons grondgebied. Euhm, dus dat is lastig he. Euhm. Dus helemaal windmolenvrij blijven wij niet [lacht] Wij zitten, naja goed dan. Als je kijkt naar ruimtelijke ordening opzich dan denk ik dat de provincie en dan de gemeente zelf wel een belangrijke stempel hebben over hoe we dat zelf invullen. Ik denk dan het rijk. En dan de EU.

LH: en als u daar bijvoorbeeld percentages bij aan zou moeten geven? Van goh, of euh, waar zit dan de grootste nadruk?

P: hmmm. Nou als ik kijk naar het rijksbeleid hoe dat doorgevoerd wordt. Wij gaan natuurlijk stapsgewijs via de provincie. Ik denk dat dat maar heel beperkt is op dit moment. Indirect treed dat natuurlijk wel door. Maar wat de EU vastlegt dat moeten wij verwerken, het rijk verwerkt dat in zijn wetgeving [LH: hmmm] Euhm, nog 85 over. Even kijken... Nou ik denk dat, het zit niet zover uit elkaar. 40 -45, zoiets. En dan gaat het echt om de kern, dat wat nu actueel is, waar de provincie toch een hele duidelijke stempel op drukt. Voor de rest zijn we redelijk vrij. Je hebt het over windenergie, over woningbouw. Wij wonen ook, wij zitten ook in een krimpregio natuurlijk. Het is, het drukt daar best wel een stempel op. Nou wil je de ideale situatie? [LH: ja graag!] Zal ik 'm ernaast doen? Of? Ah andere bladzijde. Nou, daar gaan we weer. Hmm, blokjes. Dit lukt nog wel [lacht]. [LH: Ja, dit is het makkelijke deel he] Ja dit is het makkelijke deel. Ja. Zou ideaal. Nou ideaal zou zijn dat wij als gemeente. Want ik praat natuurlijk als gemeenteambtenaar. Provincie... Rijk... EU... Eigenlijk zou je dan. Het is eigenlijk omgekeerde wereld want je gaat van grof naar fijn natuurlijk. En wij zijn van het fijne afstemming. Euh, dan zou je dat eigenlijk voor 60% eigenlijk zelf willen doen. Ik denk 20% van de provincie, echt grote dingen.

LH: Wat voor dingen zouden hier dan bijvoorbeeld, euh,

P: Wacht even hoor, ja dan denk ik dat de EU toch wel belangrijkere stempel. Wij zijn ook een landbouwgemeente he. En de EU heeft natuurlijk altijd een grote stempel gedrukt op landbouw. En dat blijft ook wel zo. Niet verkeerd. [LH: Nee? Niet verkeerd?] Nee... [LH: Waarom niet?] Nou ik denk dat, landbouw is dat in de hele EU een belangrijk item en wij zijn technologisch gezien wel een van de koplopers natuurlijk. Dus ik denk dat dat, ja. [LH: En hoe is dat dan, euh, hoe verhoudt zich dat dan tot de EU in uw opinie?] Nou, ik denk dat de EU zich, moet stimuleren dat de technologische voorsprong die wij hebben, dat dat ja ook zo blijft. Ten opzichte van de rest van de wereld. Dus ik denk dat ze daar op in moeten zetten. En ik denk dat de rest van Europa eigenlijk ook gestimuleerd moet worden om daar meer in te investeren. En ja, ik weet niet of hoe het precies hoe het daar in Frankrijk zit. Maar dat zijn toch, ja, die lopen een stuk achter ten opzichte van Nederland op landbouwgebied. Je ziet de stakingen daar ook wel, en dan ligt weer alles plat en dan denk ik van ja nu weet ik het ook wel. Ze zullen wel een reden hebben maar ik denk dat ze zelf ook naar hun eigen moeten kijken of ze, euh, ja een stap kunnen maken. Maar goed zo kijk ik er een beetje oppervlakkig tegenaan.

LH: duidelijk...

Even kijken... euh, nou ik denk dat de provincie met name. Naja ik weet niet of de Groningse daartoe instaat is op dit moment. Maar ze maken op dit moment wel een beetje euh, ze doen wel pogingen om het wat meer vrij te laten. Dat ze alleen maar de hoofdingen doen. Ik denk dat ze zich nog wat meer terugtrekken. Moeten terugtrekken qua invloed. Kijk, als je het over de krimp hebt, of energie is misschien ook wel zo'n item. Maar dat denk ik van, dat is wel begrijpelijk dat ze zich daarmee bedoelen. Oost-Groningen heeft sowieso een slechte reputatie in samenwerking moet ik zeggen [lacht]. De rest van de provincie is daar wat beter in. Euh, dus ik denk dat het wel goed is dat ze een bepaalde invloed op bepaalde terreinen houden.

LH: Ja...

[38:13]

P: Ik denk dat dit dan voor mij een redelijke verdeling zou moeten zijn.

LH: En het rijk geeft u 10 procent. Wat zijn dan de issues waar het rijk zich bezig mee moet houden? Of de problemen waar het rijk zich mee bezig moet houden?

P: Hmm dat is wat moeilijker in te schatten. Maar sowieso komt alle wetgeving vanuit, vanuit Den Haag...

LH: Ja.. Maar als u zegt, dat wil ik niet. Dan mag dat gewoon weg.

P: Ja, nee, oh, nee, maar ik vind dat wel terecht. De hele insteek van de omgevingswet is ook, van euh, we hebben nu de wet Ruimtelijke Ordening. Je mag alleen dit en dit binnen deze bestemming en straks is dat anders. Dan moet je zeggen van, dit is een initiatief en hoe kunnen we dat faciliteren. In plaats van te zeggen 'past niet'. [gelach] En dat is een beetje een omslag in denken en dat is best wel lastig. En dat zal best wel wat moeite kosten, ook bij de vergunningverleners want daar zit de meeste, de meeste weerstand tegen. Maar ik denk dat dit... Euh, en ik je moet denk ik toch wel streven naar een soort algemene richtlijn of regels voor het hele land. Ik denk dat dat wel een taak blijft ja.

LH: Ja? En heeft u daar nog een voorbeeld over? Wat voor problematiek dan, bijvoorbeeld, of wat voor, euh,

P: Ja dat is lastig. Kijk... Ja... Kijk Nederland is dan best wel verschillend wat dat betreft. Als je kijkt naar Nederland of Limburg of Brabant. Of wat dan ook. Dan denk ik van. Ik durf het zo niet te zeggen... Nee. Ik kan het zo niet bedenken. [lacht]. Dus maar dat zou, even kort. Want ik vind het wel mooi dat je dat zo vraagt. Je hebt weinig bedenktijd dus dat moet even uit de... ja...

LH: Ja, nee, tuurlijk, dat begrijp ik helemaal.

P: Ik denk dat dit wel mijn idee zou zijn, als het zo zou moeten. Moet ik nog hier tekenen? [gelach] Als het maar niet te ingewikkeld wordt dan lukt dat nog.

LH: Ja, nee, dit is, dit is wat ik getekend wou hebben. Ik vind het ook wel interessant dat u de EU wat meer geeft. En dat is dan alleen om de landbouw of heeft dat ook nog andere redenen?

P: Ja, ook met de technologie wel he, daar houden ze zich ook. En de mededinging en dat soort dingen. Wat.

LH: De technologie?

P: Ja, de ICT en dergelijke... dat, dat, ja wat je ziet. Google en Facebook en dat soort grote bedrijven. Die hebben zo veel invloed en daar wordt dan van gezegd dat 'ja maar jullie doen het niet goed dus dat moet anders' of dat moet opgesplitst worden of wat dan ook. Dus ik denk dat dat ook wel terecht is. Dat dat de EU doet. En ik ben wel een voorstander van de EU sowieso. Ik vind het wel terecht dat daar dan enige invloed is.

LH: duidelijk. Dan heb ik nog twee stellingen. De eerste is, en het is een beetje herhaling maar dat is ook omdat u, zodat ik het helemaal compleet heb voor mij... 'Ik word in mijn werk nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

P:... Ik denk niet echt, ik denk dat er op gemeentelijk niveau altijd wel een mouw aan te passen is, ja. [LH: Ja...] Ik denk het wel.

LH: heeft u daar misschien nog een voorbeeld van?

P: Nou ik heb niet het idee dat ik belemmerd word in mijn werk op dit moment.

LH: Nou, dat is mooi.

P: Ik heb alleen wel de ervaring dat, ik zit natuurlijk al wat langer in het vak, dat het 30 jaar geleden, 40 jaar geleden, dat het toen allemaal wat simpeler was. Het wordt allemaal steeds complexer. Het bestemmingsplan, dat zeg ik ook altijd, dat is. Dat stelt niets voor. Als je puur naar de bestemmingen kijkt. Maar alle toeters en bellen die eraan gehangen worden die, je hebt het nu over bodem, archeologie, geluid, stof, euh, noem maar op, alles. De toelichting is zó dik en het bestemmingsplan is zo dik. Ja daar komt nogal wat aan toeters en bellen bij. En dat heeft, ik snap het wel, het moet integraal. Alles moet meegenomen worden. Daardoor wordt het niet altijd even makkelijk, he. [LH: nee...] Je struikelt heel snel over bepaalde dingen, als je bij de raad van state komt. 'Ja maar dit had ook gemoeten'. En dat is dan opzich wel weer jammer. Maar goed dat is, dat kan ook aan onszelf liggen dat wij er niet goed over nadenken [lacht].

LH: Maar wat is er dan bijvoorbeeld, dat er nog een keer is geroepen van goh dat moet er ook nog bij.

[43:39]

P: Ja nouja, wij komen wel eens bij de raad van state en dan roepen zij van ja, nouwja. Ja maar goed zoals van die flora en fauna wet. Als je dat niet goed gedaan hebt dat je dan, dat was in het begin. Dat is.. Dat is dan een voorbeeld. Maar ook een gegeven moment die ramp in volendam en enschede en dan heb je in een keer de externe veiligheidsproblematiek, krijg je erbij. En dan ben je bezig met een procedure en dan in een keer. Er zit ook geen overgangstermijn in op dat moment. En in een keer, vandaag is het zo en morgen is het anders. Ja, sorry, dat hebben wij even niet aan zien komen. En dan kom je bij de Raad van State en dan zeggen ze van 'ja, de wetgeving is wel zo'. Begin maar weer opnieuw. En ja, ja, dat gebeurt. Meestal is er wel sprake van iets van een overgangstermijn ofzo of wat dan ook. Maar bij de externe veiligheid was dat dus niet aan de orde en we hadden wat procedures lopen. Daar speelt het. En dan wil je iets realiseren vlak bij een gas-station en dan mag dat niet. Dat is even vervelend. Dan ben je al een heel stuk onderweg en dan bedenkt iemand van 'ja, dit speelt ook'. Of de Raad van State zegt zelf van 'ja, dit hebben jullie over het hoofd gezien'. [LH: Ja, ja.] Dus... Maar je bent nu aan een heleboel dingen gewend en het is ook een kwestie van ervaring opdoen. Het is ook een kwestie van vallen en opstaan.

LH: Ja, dat zal ook wel weer een kwestie zijn met de nieuwe omgevingswet.

P: Ja, dat gebeurt ongetwijfeld.

LH: En dan heb ik als laatste stelling nog 'ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijke Ordening in Nederland.

P: Oeh, is dat zo?

LH: Naja, dat is aan u, dat is de stelling.

P: Ja, dat is de stelling. Ik heb geen idee. Dat idee heb ik nog niet.

LH: Dus als u terugkijkt naar 30 jaar geleden dan, dat was het ongeveer...

P: Dan was het... Dan heb ik niet het idee dat de EU daar een hele grote stempel op gedrukt heeft. Indirect wel omdat, ja. Flora en fauna en archeologie en dergelijke, die komen natuurlijk wel. En die komen ook via Europa binnen. Maar die worden veranker in de landelijke wetgeving. En ja, zelfs landelijke wetgeving veranderd wel eens. Dus daar moet je ook rekening mee houden. Dus ik heb niet het idee dat dat van invloed is, nee.

LH: Dan... dan was dat. Misschien als u nog vragen heeft of nog opmerkingen heeft? Nog ergens van standpunt wil wisselen?

P: Even denken, euh, nee. Euh ja nee, weet niet of dat zojuist gezegd is door Lammechien maar we hebben hier iemand en die loopt stage en die heeft vandaag haar eindopdracht ingeleverd. En die ging ook over grensoverschrijdende samenwerking. En ik weet niet of ze er nog is en of dat interessant voor je is. Maar misschien zou je daar nog even mee kunnen overleggen?

LH: Ja, als dat nog even zou kunnen, dan ja. Ja.

P: Zal ik eens even kijken of ze er is? Dan vraag ik wel even of ze straks kan komen.

LH: Ja, super, ja graag. En ik zou ook niet... Misschien dat die andere meneer, euh, euh.

P: Engelkoop? Hans?

LH: Ja, Hans! Ja Hans

P: Hans de wolf, Hans van economische zaken. Dan zal ik de volgende, even kijken of die er is. Dan bedankt!

LH: Dankuwel!

Interview K

[47:11]

K: Hi!

LH: Zo, dan beginnen we weer met een schone lei. Ik, euhm, ik had nog twee stellingen en ik had nog een teken vraag. En ik denk dat ik ga beginnen met de tekenvraag. En dat is, zou u alstublieft, of je, zou je alsjeblieft een blokkenschema kunnen tekenen waarin aangegeven wordt, ten eerste, wat de huidige verdeling van de besluitvorming is op het gebied van RO. Waarin de gemeente, het rijk, provincie en EU worden meegenomen. En dan aan de hand van de blokjes of percentages of, maakt niet uit, aangeven hoe het nu is en aangeven wat ideaal zou zijn. Wat de ideale situatie voor u zou zijn. [K: Ah, ja, oke] En daar mag u zo vrij in zijn als u zelf wilt. En eerst de tegenwoordige situatie.

K: Ik teken maar gewoon een groot blok [LH: hmm] Euh, nu en toekomst. Ja... Euhm... dat is een goede vraag. Dat is maar net hoe je het bekijkt. Als je kijkt naar wat de burger echt merkt, of als je... Dus dan heb je rijk, provincie, EU en gemeente, vier dus. [LH: Ja, klopt] Ja... [tekent]... Ik ben heel benieuwd hoe dat in verhouding tot de rest is. De EU en de provincie iets kleiner. En opzich, het zijn allemaal bij de gemeente maar kleine dingetjes maar of mensen bijgebouwen in hun tuin mogen bouwen of niet. Dat heeft wel behoorlijk invloed op hun euh, directe omgeving. Vandaar dat ik toch de gemeente wat groter heb gedaan. En ideaalbeeld in de toekomst he? [LH: Ja, klopt] Ja, euhm. [telt in zichzelf] Oh, dat is wel heel gelijk verdeeld he?

LH: lacht ... U maakt de gemeente wat groter [K: ja]. En u geeft de provincie ook iets meer ruimte lijkt het?

K: Oh nou kijk dat is niet de bedoeling... Euh, ja het is gelijk. Maar laten we daar ook nog een blokje afhalen dan. Provincie iets minder dan nu.

LH: En dat gaat dan weer naar de gemeente toe? [K: Ja] En het rijk wordt iets kleiner zie ik [K: Ja] En de EU blijft gelijk?

K: Ja...

LH: En hoe groot schat u op dit moment de invloed van de EU in, als u dat zou moeten inschatten op percentages?

K: Nou ik denk dat heel veel EU regelgeving gewoon in de rijksregels verwerkt wordt. Dus ja, ze zullen wellicht euh, veel invloed hebben maar wij zien dat gewoon een beetje gelijk denk ik. En merken soms niet meer of iets vanuit de EU komt of dat dat gewoon rijksregels zijn. Dus als je dat zo bekijkt dan is natuurlijk het totaal van EU en Rijk wel iets kleiner geworden.

LH: Ja, duidelijk... En u vindt het wel belangrijk dat... U tekent de EU nog wel in het schema dus u vindt de EU dan wel belangrijk?

K: ja ik kan hem natuurlijk wel weghalen. Maar dat wil ik niet. Even kijken, vind ik dat belangrijk? Ja, ja, ik denk inderdaad wel dat op natuurwetgeving dat ik dat, en klimaat, dat ik dat wel belangrijk vindt. Ja.

LH: Dus daar ziet u ook wel duidelijk een taak dan, voor de EU?

K: Euhm, nou misschien niet zo zeer een taak maar wel een. Ik denk dat je via de EU wel kunt bewerkstelligen dat je daar via de EU meer één lijn in krijgt. Met andere landen. En ik denk met name dat dat belangrijk is. Dus dat je niet hele grote verschillen hebt over de grens. Ik denk dat dat gewoon belangrijk is.

LH: Zijn dat nu problemen waar u dan tegenaankomt?

K: Zeg maar je, hoor. [lacht] je zit er zo in, je gebruikt u. Maar nee, opzich niet. Ik weet niet precies wat de doelstellingen zijn die Duitsland heeft. Waar we nu wel eens tegenaan lopen is dat, dat Duitsland de windmolens tegen de grens aanzet. Maar, euhm, ja dat. Daar gaat de EU niets van zeggen. Los van dat een doelstelling daar wel invloed op kan hebben, euhm bepalen zij nog altijd de plek waar ze komen. Dus nee, waar we last van hebben is niet de, heeft niet direct te maken met de regels vanuit de EU.

[52:56]

LH: En er gaat ook wat weg bij de gemeente Groningen, waarom is dat?

K: Nou, dat is misschien ook specifiek voor de provincie Groningen, daar zul je verschil zien als je andere gemeenten gaan bekijken. Ik weet niet hoe strikt andere provincies zijn, maar de provincie Groningen gaat wel heel erg tot op detailniveau, zegt die iets over de RO in hun verordening en visie. Euh, bijvoorbeeld woningaantallen. Daar zitten zij heel strikt op. Zij zeggen gewoon er is een krimp dus we moeten minder woningen. En we hebben ook regionaal de afspraak dat we op 0 woningen uitkomen als je kijkt naar het aantal toegevoegde woningen in 2018. Dus dat betekent dat als je een woning bouwt dat je ook eentje moet slopen. Ja je ziet gewoon dat er wel behoefte is aan nieuwe woningen, maar dat zijn dan andere woningen dan die er al zijn. Daar ontstaat dus wel wat frictie. En ik denk dat de inmenging van de provincie ervoor zorgt dat we daar weinig flexibel in kunnen zijn. En op het gebied van Landbouw euh, is het, heeft de provincie ook een behoorlijke vinger in de pap. En op het gebied van Ruimtelijke kwaliteit. En opzich hoeft dat niet verkeerd te zijn. Maar wij hebben zelf al een sterke waterbouwkundige in huis die daar opzich ook een goed beeld bij heeft. En de provincie legt soms gewoon op dat we gebruik moeten maken van hun deskundigheid terwijl we dat zelf ook in huis hebben. Dus in die zin vind ik dat dat wel wat minder mag.

LH:... maar dus niet helemaal weg?

K: Nee. Nee, nee, euhm. Ik denk dat de gemeenten daarvoor nog wel een slag moeten maken in de samenwerking onderling. En euh, dat de provincie het bovenliggende doel wel moet bewaken. Als je bijvoorbeeld kijkt naar economische ontwikkeling dan denk ik dat, dat iedere gemeente kiest voor zijn eigen als het er op aan komt. En ik denk dat, zolang die samenwerking er nog niet is zie ik daar nog wel een rol voor de gemeenten.

LH: En de gemeente krijgt iets meer bevoegdheid, waar zit die dan voornamelijk?

K: ik denk dat die toch voornamelijk bij de provincie weg komt. Die dingen die ik net noemde. Euh, en ik denk dat met de komst van de omgevingswet dat er automatisch iets van het rijk naar ons komt. Euhm...

LH: Maar dat is natuurlijk, dat is, het is een ideaalbeeld he, dus de toekomst... het is uw ideaalbeeld.

K: Ja dat is misschien ook nog een beetje lastig. EUhm, maar ik denk dat dat ook wel ideaal is. Los van dat ik nog niet helemaal weet hoe dat eruit gaat zien, ik denk dat het goed is dat de gemeente iets meer ruimte krijgt om haar eigen milieudoelstellingen ook in te vullen. En dat zit, dat komt bij de omgevingswet wel aan bod. Dus ik denk dat dat wel overeen komt met mijn beeld.

LH: Duidelijk, en de gemeente is iets gegroeid ten opzichte van provincie maar de gemeente is ook iets gegroeid ten opzichte van het rijk/de EU. [K: Ja] Welk stuk is van het rijk / EU gekomen?

K: Euh, dat is denk ik die milieubeleidsvrijheid die ik net noemde.

LH: Die gaat dan vanuit het rijk naar de gemeente? [K: het rijk naar de gemeente, ja] Duidelijk. Dan euh, dan heb ik nog twee stellingen, en er zit een beetje overlap in maar dat heeft ook te maken met, het moet vergelijkbaar zijn tussen alle, euh, andere gemeenten. De eerste is, ik word in mijn werk nooit gehinderd door landelijke of Europese wetgeving of regelgeving.

[56:39]

K: Nee dat is niet waar, want we moeten daar natuurlijk altijd rekening mee houden. En in hoeverre is dat dan hinderen? Euh, he dus ik zie het niet als hinderen maarja je hebt er wel rekening mee te houden, maar je hebt er wel rekening mee te houden.

LH: Dus het is niet hinderen, het is meer...

K: Ja, rekening houden met. Ja ik snap ook wel dat die regels er niet voor niets zijn.

LH: Heeft u daar misschien nog een voorbeeld bij?

K: Naja, met name op het gebied van natuur, want ja, daar gaat vaak tijd overheen. Voordat je die onderzoeken gedaan hebt. Dus dat is denk ik wel de grootste invloed. Voor de rest is het afdekken zoals ja, luchtkwaliteit ook. Ja leuk hoor, maar hier is dat niet echt een grote invloed.

LH: En de volgende is 'ik het het gevoel, ik weet niet hoe lang u ondertussen dit beroep doet, ik het het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijke Ordening.

K: ja, ik doe dit werk nu 9 jaar en ik denk dat er in die tijd niet veel veranderd is. Ik heb dat in ieder geval niet zo ervaren.

LH: Nee, duidelijk, dan waren dat alle vragen die ik wou stellen. Misschien dat u nog ergens van standpunt wilt wisselen of dat u nog denkt, ik wil nog, ik heb nog een opmerking over het interview?

K: Nee, zo niet.

LH: Nou, dan hartelijk bedankt!

K: We hadden het er zonet op de kamer nog even over, we hebben een stagiaire die doet onderzoek naar meer hoe wij samenwerken met Duitsland. En in dat kader hebben wij een onderzoek en daar is ze de hele organisatie voor doorgeweest. Dus misschien is dat ook voor jou interessant. Euh, uit, wat ze tot nu toe is tegengekomen misschien kan ze dat nog even kort vertellen?

LH: Ja, graag, heel graag, ja uw collega die gaf het ook net aan.

K: Oke ja, ja, die ene collega die we net noemden die zit er niet maar ik zal even kijken of zij er wel zit. Als ze tijd heeft. Oh ik zal eerst even de volgende roepen. Engelko alleen nog he?

LH: Ja, even kijken ja, alleen hem nog. Dankuwel!

[59:48]

Interview A

LH: Bedankt!

A: Alsjeblieft. Nee ik hoorde van collega Harry dat de collega die bezig is met, onder meer, de samenwerking tussen ons gebied, die ook nog even aanschuift na mij.

LH: Ja dat zou heel fijn zijn, dan krijg je toch nog een beetje meer.

A: Meer mensen spreek je dan ook he.

LH: Ja, en ik zei het net ook al, het is zo lastig in te schatten, op het moment dat je gemeenten aanschrijft, wie je dan graag zou willen, euh, spreken. Omdat je gewoon, ja die lijnen lopen overall anders.

A: Ja, klopt, klopt.

LH: Maar ik heb voor u eerst nog even de vraag of u iets voor mij zou willen tekenen. Ik kondigde het net al aan. En misschien heeft u het al gehoord? [A: Nee, ik heb het nog niet gehoord] Nou ik zou graag van u willen dat u voor mij tekent de huidige verdeling van de besluitvorming. Tussen de gemeente, het rijk, EU en provincie. En waar zit dan de besluitvorming, in besluitvorming of percentages. Maakt niet zo heel veel uit hoe u het tekent. En daarna ook nog de voor u meest ideale situatie zou zijn. Met betrekking tot de besluitvorming op het gebied van Ruimtelijke Ordening.

A: En wil je alle stappen dan doorgelopen hebben? Of? Meer de verdeling van hoe het bij ons is? College...

LH: Ja, nee, echt de verdeling... Hoe de besluitvorming met deze actoren. Waar komt deze wet- en regelgeving vandaan, wie heeft daar het meeste invloed op? En euh, hoe het dus nu is [A: jaa, oke ja, ja] En daarna wat voor u perfect zou zijn.

A: Ja, ja. Dan begin ik onderop denk ik. Dat is de gemeente raad, daarboven heb je natuurlijk het provinciaal beleid. Ik kort het even af hoor, prov. Beleid. En daarboven heb je dus in feite het rijk zitten, om het dan even zo te noemen. En daarboven hebben we de Europese wetgeving. En... Wij hebben hoofdzakelijk te maken, als gemeente. En dan praat ik even als Gemeente Oldambt. Hoofdzakelijk te maken met het provinciaal beleid, heel duidelijk. Want iedereen volgt hier de provinciale

omgevingsverordening. En ik ben een linkspoot dus ik zal proberen netjes te schrijven. [LH: ach, ik heb het anders ook nog op recording] Ja, ja en dat is weer vertaald in de provinciale omgevingsverordening en dat is dan wat wij, hoe wij ons omgevingsplan opstellen. Dan is dit kaderstellend.

LH: Dus dat bepaalt hoe jullie...

A: Ja, ja... Dat hebben wij in het bestemmingsplan. En natuurlijk is het provinciaal hebben ze te maken met rijksbeleid. En dat is natuurlijk ook een wisselwerking tussen provincie en het rijk. Het rijk is natuurlijk vertegenwoordigd in de, het kabinet, in de Europese commissie.

LH: Uhu, en euh, wat als u dat zou moeten aangeven. Waar komt dan het meeste vandaan? Beleidsvrijheid? Waar zit de meeste, tussen aanhalingstekens "macht".

A: Ja wij hebben natuurlijk heel veel te maken met, met name, de provincie.

LH: Dus hoeveel procent, op het gebied van RO, komt bij de provincie weg?

A: Euh, nou we hebben wel zelf beleidsvrijheid in het kader van het opstellen van een bestemmingsplan. Of andere projecten. Ik denk dat het zo'n beetje fifty fifty is hoor. Euhm, dus 50 50 zet ik er dan tussen, tussen die twee.

LH: Ah, tussen die twee. En als u die twee ook nog mee zou moeten nemen?

A: Ja, en dan ook tussen rijk en raad?

LH: Rijk en raad en EU en provincie.

A: Ja, ja, ja, deze afstand is wat groter natuurlijk. Ja, en onze burgemeester die is dan wat, die heeft wel wat contacten binnen de tweede kamer. Maar in de achtergrond. Maar, euh, nou als je het over invloed hebt dan is het ongeveer 10, 10 procent. Ten aanzien van de gemeente.

LH: En de EU?

A: Nou, nouja, laat dat iets meer zijn. Dit zal wel dertig zijn denk ik. En dan is er nog 10 procent voor de EU.

LH: Ja, en dan is het hier nog 30 en hier nog 30?

A: Ja. Ja.

LH: Ja, duidelijk. En, euhm, als u dit zou moeten veranderen naar wat voor u de méést ideale situatie zou zijn. En dan mag u zo rigoreus zijn als dat u zelf wilt.

A: Ja, euh, het meest ideaal is als we zelf. Ja... euh... nog meer beleidsvrijheid krijgen vanuit de provincie... [LH: zou u die ook voor mij kunnen tekenen?] Op een ander blad? Nou dat je eigenlijk gemeente, ik doe het even zo hoor, dit is gemeente. Dat je 80% beleidsvrijheid hebt en dat je. En dat dat daarboven eigenlijk de provincie voor 20% kaderstellend is.

LH: En op welke gebieden zou de provincie dan kaderstellend moeten zijn?

A: Dat zijn dan voornamelijk energie, energiebeleid. Euh, dat, dat op het gebied van. Ik zet het er even bij hoor... Energiebeleid. En de impact. De impact, euh, zo'n opslag bijvoorbeeld. Warmte-kou opslag. Euh. Windmolen problematiek en discussie. Euh, de gasproblematiek door de aardbevingen

bijvoorbeeld. Naar de toekomst toe. Gasloos bouwen. Dus huizen zonder gasaansluiting bouwen. En daar hebben ze bijvoorbeeld ook een subsidietraject voor opgezet. Dat kan vanuit de provincie komen maar dat zou ook zomaar vanuit het rijk kunnen komen. Dus ik noem het even overkoepelend 'energy beleid'.

LH: En het rijk, wat ziet u het rijk doen. Zou u het rijk liever zien groeien?

A: Ja natuurlijk is het rijk ook kaderstellend he. Je hebt verplichtingen waar je aan moet voldoen. De digitaliseringsverplichting natuurlijk. Daar moet je aan voldoen. Dan krijg je van de overheid.

LH: Ja?

A: Ja, denk je niet?

LH: Nouja, het is uw ideale situatie he, als u denkt dat dat overeind moet blijven dan tekenen we hem erin maar als u denkt van niet...

A: Nou ik vind de invloed dat als die gelijk blijft, dat vind ik prima.

LH: Ja? Duidelijk, het rijk blijft gelijk.

A: Ja, het moet gewoon zn ingang hebben. Gelijk niveau als nu. [LH: hmmhmm] Ja want ik vind het logisch dat het rijk natuurlijk ook bepaalde wet- en regelgeving hanteert. Maar dat is puur een probleem opzich. Zoals met de aardbevingsproblematiek bijvoorbeeld. Daar vind ik persoonlijk dat het rijk meer moet doen, voor de hele omgeving. En dat zie je toch vrij summier. Ja er wordt wel geld toegezegd maar dat vind ik vrij summier.

LH: Ja, ja, dus het rijk blijft ongeveer gelijk...

A: ... ja gelijk, maar die mag meer doen voor de regio's. Zo hebben ze ook de aardbevingsproblematiek. Maar in Limburg hebben ze ja de gevolgen van de mijnbouw. [LH: ja, ja klopt] Met het dalen van de grond en de schokken die daarmee gepaard gaan. Etcetera. Ja, voor de regio's. En dan nog de discussie met de kolencentrale. Hebben ze nieuwe kolencentrale gebouwd en dan wordt die weer gesloopt. Ik bedoel, hoe hoe, hoe dubbel kan dat zijn?

LH: En, en, de EU heeft u nog niet getekend, ziet u daar, ziet u daar wel een rol voor of?

A: Nou die hebben nadrukkelijk een rol natuurlijk, naar het kabinet, naar de regering. Euh, ja in hoeverre heb je als individueel land Europees gezien? Die is volgens mij vrij gering. Dan moet je met meerdere landen gaan samenwerken, wil je dingen van de grond krijgen. Op het gebied van Energie, werkgelegenheid, verkeer en vervoer. Je bedenkt het maar. Assielzoekers, aanstroom van vluchtelingen, beleid, daar zul je toch meer moeten gaan samenwerken binnen de EU. Dat raakt ons werkveld natuurlijk minder, ons vakgebied. Maar ik kan me wel voorstellen dat, nou als je het hebt over, wij moeten steeds langer aan het werk met elkaar. Dat je, hoe houd je mensen enthousiast? Dat werkt bijvoorbeeld. Ik bedoel, ik ben 51. Straks als 60 jarige ook in de keuken zou kunnen kijken bij een Duitse buurgemeente. Of dat een Duitser hier bij ons komt werken en hier zijn laatste jaren, he dat hij dat als uitdaging zoekt. Misschien kun je ook werkgelegenheid ook wat meer internationaal gaan zien. Instroom van jongeren bijvoorbeeld. Dan mis ik hier landelijk. Daar kun je misschien ook internationaal nog weer regelgeving voor opleggen. Dat een werkgever wordt verplicht om 30% jongeren, ook qua instroom. Ja dat zou je misschien Europees kunnen gaan regelen.

01:10:16

LH: Dus daar ziet u wel duidelijk...

A: Ja ik zie wel een rol voor de EU daarin ja. Ook naar ons toe, en naar het rijk toe. En dan noem ik even voorwaarden. Werkgelegenheid noem ik even, maar ook wat ik net noemde, maar dat zul je ook terug horen he, als je het luistert? [LH: ja, jahoor]

LH: Heeft u daar een voorbeeld bij? Verkeer en vervoer?

A: Heel simpel, we hebben hier te maken met een duitse tolheffing straks. Straks op de grens, straks bij de dorpen. En als daar straks, daar en er ontstaat door de dorpen sluipverkeer als de tolweg er straks is. De routes gaan ze zoeken, dus dat heeft direct impact op de bewoners in de grensstreek.

LH: En hoe spelen jullie daarop in?

A: Nou, er is onlangs een vraag gesteld aan onze gemeenteraad. Zo van 'goh, gemeenteraad, denk eens na' of de burgemeester. Kunnen we niet in overleg gaan met de buurgemeenten in Duitsland om een keer een vuist te maken want het is toch heel bijzonder. Van, wil je Duitsland in vanaf hier, dat je dan tol moet betalen, natuurlijk [LH: ja, hmmm] Wil je gebruik maken van de Duitse Autobahn. Dat is heel vreemd. En Europees gezien, wij als Nederland, het noorden hebben meebetaald aan de A31 in Duitsland. Wij hebben miljoenen meebetaald en dan, nu krijgen wij achteraf toch weer de rekening. Dat is toch Europees ook te bepalen. Hoe je dat als één Europa dat wil regelen, de verkeers en vervoersbehoefte. Dus ik een tolheffing Noord-Duitsland, ik noem dat even Noord-Duitsland dat raakt ons natuurlijk rechtstreeks. Onze gemeente. En dat is wel een rol, ook op verkeer en vervoer. We zijn één Europa, he, maar ook de vluchtelingenstromen, ene land vangt ze wel op, andere land niet of minimaal. De auto die ik hier heb kost mij in Nederland bijvoor 21.000 euro, in Duitsland kost diezelfde auto 14.000 euro. [LH: hmmm, ja] Dus je bent wel één Europa maar toch de prijsbepaling in Europa is heel divers, heel onderscheidend. Wij hebben BPM, Duitsland heeft dat niet, Frankrijk heeft weer andere tarieven. Nou noem maar op. Dus daar is nog een weg te bewandelen met elkaar.

LH: En dat zou u ook wel heel goed vinden? Als dat, dat...

A: Ja, ja dat vind ik wel ja, en dat vind ik voor, ik maak mij dus. Ja ik heb een OR achtergrond, ik kom altijd op voor collega's en nog steeds hoor. [LH: Ja...] Ik vind dat wij met elkaar heel weinig doen om jongeren in te laten stromen binnen de overheid bijvoorbeeld. Dat kan op gemeente, provincie en rijk zijn, naja en ik weet niet of je dat Europees zou kunnen regelen hoor, maar eigenlijk. Eigenlijk zou je Europees moeten stimuleren dat mensen tot een bepaalde leeftijd werken. En wat zou het mooi zijn als ze in de laatste een of twee jaar van zijn werkende leven, een jongere aan de hand nemen. En die jongere die stroomt in op zijn- of haar werkplek. En dat is nu allemaal ad-hoc bijvoorbeeld. Maar waarom zou je dat niet Europees kunnen regelen?

LH: Ja... Duidelijk, ja dat zou mooi zijn. Ja... Interessant. En en voor de samenwerking gemeente-rijk, daar zitten nu nog, nog...

A: Nog twee lagen tussen, provincie en rijk. Zegmaar.

LH: wat vind u daarvan?

A: Ik zie, ik vind het wel goed dat daar nog twee lagen tussen zitten. Ik weet ook wel dat als je als gemeente rechtstreeks betrokken bent bij rijks, bij rijksbesluiten, dat je dan. Dat het heel ruim, heel ruim en heel breed. En processen, processen duren ook altijd heel erg lang. Voordat het de gemeente raakt. Ook omdat je nog een laag, de provincie, die daartussen zit. Dus dat moet dan met het rijk, zoals nu, dat vind ik opzich wel prima.

LH: Duidelijk, ja, duidelijk. Hele duidelijke tekening. Dat is, precies wat ik zocht. En dan heb ik nog, nog twee stellingen en de eerste is: ik word in mijn werk nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

A: Nooit, nooit is heel hard gesteld. Het gebeurt wel eens natuurlijk.

LH: heeft u daar een voorbeeld van?

A: Euh, dan moet ik even heel goed nadenken. Want het voorbeeld dat je bijvoorbeeld hebt is dat je, dat je gemeente, waar je mee begon. De gemeentehuislocatie, de locatie waarmee het begon. Als je dan de locatie hebt naast de ziekenhuislocatie. Er wordt een nieuw ziekenhuis gebouwd aan de A7, vlak bij Scheemda, zegmaar. Als je terugrijdt op de A7 kun je hem zien. Dus we zijn als gemeente heel direct betrokken bij de ontwikkeling. Stel dat je daar Flora en Fauna onderzoek doet en je komt wat tegen, van de Habitatrichtlijn. En dat zou een ontwikkeling kunnen blokkeren. En soms moet je als gemeente ook heel snel schakelen bij een functiewisseling van een gebouw. En dat belemert je dan wel eens, dat vertraagt misschien iets. Dat even als voorbeeld.

LH: En, euhm, ik weet niet hoe lang u ondertussen dit werk doet, maar de laatste stelling is een beetje terugkijkend. Heeft u het idee dat de Ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijke Ordening.

A: Nee... Nee. Volgensmij niet. De afgelopen jaren niet, nee [LH: het is vrij stabiel gebleven?] Ja het wordt natuurlijk wel, ik werk al 31 jaar voor de overheid dan. En al begin 90 op het gebied van RO. Euhm, ja. Er komen natuurlijk steeds meer regels aan, dat is ook gewoon een feit. [LH: ja...] Dat is ook een gevolg van de tijd waarin wij leven. Dus dat vind ik opzich niet bijzonder. Alhoewel ik wel vind dat sommige regels heel onderscheidend zijn. Verschillend worden uitgevoerd. Wij zijn heel sterk gericht op natuur en milieu. En daar ben ik het ook mee eens hoor. En als je een keer op vakantie gaat. En wij waren een keer met ons gezin in Griekenland, op Kos. Daar zag je gewoon drie oude auto's volledig verrot in de tuin van mensen staan. Of een uitgebrande auto aan echt een rondweg. En dat kan bij ons niet gebeuren. Dus die regels zijn wel verschillend volgens mij. Of een land gaat er heel verschillend mee om, dat kan natuurlijk ook. Maar ik denk dat er wel juist meer regels komen, dat is wel toegenomen, denk ik.

LH: En wat vind u daarvan?

A: Nou, ik ben een praktijkman, ik ben een, ik heb een instelling van actie. Met elkaar dingen oppakken. Op de rol zetten en uitvoeren. En soms wordt je dan wel eens geblokkeerd, teruggeworpen. Als er binnen jouw vakgebied dan een regel geldt, of een wet geldt. En soms gaan we ook wel in overleg met de provincie om af te kunnen wijken van de regel.

LH: En wanneer is dat voor de laatste keer gebeurd?

A: Dat gebeurt wel eens. Want we hebben bij onze gemeente nog steeds... Ben je bekend met de term 'contingenten'?

LH: Nee, nee.

A: Dus een nieuwe woning toevoegen is...

LH: Ohja! Is dan weer eentje weghalen...

A: En de provincie is vrij stringent naar de gemeenten in Oost-Groningen, waartoe wij ook behoren. Ze zeggen eigenlijk, wil je een woning toevoegen dan moet je een woning slopen. En we hebben wel eens een project waarbij we zeggen van, we kunnen hier een stukje vernieuwing toevoegen. In Winschoten of in dorpen. En dan gaan we wel in overleg met de provincie. Van, goh, we voegen een paar woningen toe maar aan de andere kant wordt het straatbeeld versterkt, de wijk wordt versterkt, Winschoten centrum wordt versterkt. Dus zo gaan we dan wel om met. We gaan vaak in overleg met de partijen.

LH: En mag dat dan ook? Is dat toegestaan dan?

A: Dat duurt dan soms ook nog wel wat langer. Want wij als gemeente moeten dat dan afstemmen met de overige Groningergemeenten. En dat dat ook weer terugkomt bij de provincie. En wij hebben het gehad bij een project bij Blauwe stad. Gevekenbouw. We hebben een ondergrens van 350.000 euro in de Blauwe Stad. En we bouwen voor een hoger marktsegment. En toen kwam Gevekenbouw met een project van rijtjeswoningen, een soort grachtenpanden vanaf 154.000 euro. Tot twee ton. En ja, toen kwam er gelijk een discussie met de provincie. Want de provincie is belanghebbende, want die verkoopt de ondergrond. De grond zegmaar. Maar wij hebben ook een rol naar de regio. Naar Oost-Groningen. Dus dan onder de grens bouwen en dan zijn wij concurrerend met de dorpen en de wijken in Oost-Groningen. Nou en dan ga je dan met de provincie dan in Groningen. En ja, de provincie die moet dan een volkshuisvestingbeleid weer afstemmen met het rijksbeleid. Ja, dus ja. Dus zo ben je soms met vele partijen verbonden want de provincie die moet dat dan weer afstemmen met het rijk.

LH: Dus dan ga je al die lagen wel door.. [A: ja, ja klopt] is het uiteindelijk gelukt?

A: Jawel [LH: Ja? Dat mocht?] Ja, uiteindelijk hebben we een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de gemeente Oldambt en de provincie waarbij het erop neer komt dat ze toestemming krijgen om die woningen te bouwen. En we hebben voor dat project, andere projecten ook, euh, 15 eigen contingenten beschikbaar gesteld als gemeente Oldambt. Maar de regio die krijgt geloof ik 1.5 miljoen euro in een transitiefonds. In het kader van dorpsvernieuwing. Dus dat gaat ook naar de gemeenten toe. Wij zelf, omdat wij speler zijn in de Blauwe Stad, het ligt in onze gemeente, zelf zien wij af van die bijdrage. Dat heeft de politiek zo besloten. Ja, dus we zijn er wel uitgekomen. Op een goede manier. Dus, euh. Ja.

LH: Ah, dat is belangrijk. Dan waren dat alle stellingen en vragen die ik had. Dus, euh, als u nog op- of aanmerkingen heeft dan kunt u die, euh, nu kwijt. Wisselen van standpunt?

A: Nee, volgensmij niet zo hoor, nee. Zal ik nu de collega even roepen die nu voornamelijk contacten heeft, die heeft afstudeeropdracht... Zal ik even kijken of ze er zit? En dan zal ik je straks wel even, dan laat ik je straks wel even naar buiten.

Interview PL

[01:22:01]

LH: Hey, hoi, ik had gehoord van andere mensen die ik hier geïnterviewd heb, dat jij hier onderzoek doet naar, de grensoverschrijdende samenwerking...

MP: Samenwerking en het effect van de nieuwe omgevingswet daarop, ja.

LH: En hoever ben je nu?

MP: ik ga hem vandaag inleveren.

LH: spannend. Doe je dat vanuit de RuG of vanuit de Hanze?

MP: Nee vanuit de Hanze, maar ik wil inderdaad wel na de zomervakantie de overstap maken naar de RuG.

LH: Hoe moet ik dat zien, je bent nu hoeveelste? Volgend jaar premaster.

MP: Ja je moet eerst een jaar gaan schakelen anders zit je niet op het juiste niveau helaas.

LH: welke master?

MP: Master strafrecht. Ik doe nu Rechten met als specialisatie Recht en Overheid en de Minor Recht en Criminologie. Dus, ja.

[H komt binnen en loopt echt weer weg]

MP: Hans is mijn begeleider van mijn afstudeeronderzoek, vandaar dat hij er ook bijgeroepen is.

LH: En heb jij misschien ook, euh, wat voorbeelden of problemen waar ze tegenaan zijn gelopen?

MP: ik heb een lijstje met knelpunten waar ze nu tegenaanlopen, zegmaar de Gemeente en het Landkreis en de overheid. En die kan ik je geven. En de huidige, er zijn een aantal voorbeelden. Weet je ook het industrieterrein tussen coevorden en ...? Nee? Oké, coevorden heeft samen met Emlichheim, zegmaar een Duitse gemeente hebben zij een grensoverschrijdend industrieterrein. Die ligt ook echt letterlijk op de grens. Het probleem is echter, omdat het op de grens ligt, dat ze daar een bedrijf hebben. Dat bedrijf heet Evi en dat is een verbrandingsinstallatie van huisvuil. In Nederland wordt het product na de verbranding gezien als een basisgrondstof. In de Duitse kant van het bedrijf wordt het gezien als afval. Dus in het Nederlandse gebied mogen ze dat dus gebruiken en in het Duitse gebied niet. En ze mogen het ook niet transporteren. Dus dat is een knelpunt waar ze tegenaan lopen. Nou, met andere samenwerking op het gebied van infrastructuur, RO dus ook en arbeid. Heel veel op arbeid. Ik heb er een sheet van wat deze gemeenten en andere gemeenten ook wel, doen op het gebied van samenwerking met verschillende gebieden. Die ik je eventueel toe kan sturen als... [LH: Ja dat zou heel fijn zijn inderdaad. Ja, ook zo'n lijstje met knelpunten ja] Ja, daarom. De belangrijkste knelpunten waar zij hier tegenaanlopen, vanuit hier en vanuit de gemeente ook. Ministerie van infrastructuur en milieu. Taal en cultuur is anders, dat is vrij normaal. Maar dat schijnt toch wel een vrij groot probleem te zijn. Wet- en regelgeving die niet gelijk is. Dat zorgt dus ook voor problemen. En ook verdragen van 200 jaar oud, die ervoor zorgen dat ze niet samen kunnen werken. Bijvoorbeeld tussen Emmen en Haren (Du). Je hebt een verdrag van 200 jaar oud en die verbiedt dat je binnen 267 meter van de grens mag bouwen. [LH: Ja...] Maar Emmen en Haren willen samen een energiepark

oprichten, een windenergiepark willen ze oprichten. [LH: hmmhmm] Maar dat kan dus niet, omdat er een verdrag ligt van 200 jaar oud. Dat zegt van nee, je mag er niet bouwen, en dat soort problemen heb je dus.

LH: en is daar nu iets van een oplossing voor?

MP: Ze zijn er mee bezig want het is lastig. Verdragen sowieso is lastig om die te ontbinden en de werkingskracht daarvan weg te halen. Vanuit Nederland is er gezegd van, wij willen daaraan meewerken. Volgensmij is dat de deelstaat Nedersachsen hebben gezegd van 'ja daar moeten zoveel instanties bij betrokken worden, dat vinden we eigenlijk niet in verhouding staan tot'. Naja, tot wat jullie van plan zijn. Dus nu zijn ze bezig met een gedoogstatus tussen de Nederlandse overheid en de deelstaat Nedersachsen. Naja, dat soort dingetjes heb je dan. En je hebt ook nog wel een aantal andere knelpunten en belemmeringen die, die ook in mijn onderzoek naar voren komen.

LH: interessant onderzoek wat je hebt gedaan.

MP: Ja, ik wou de samenwerking bestuderen, dus ik euh, moest er een wet bij pakken en dan kom je zo terecht.

LH: Heb je dan ook nog andere voorbeelden? Andere, euh, grensoverschrijdende samenwerkingen? Want je zei net vervoer?

MP: Ja, ja, je hebt de trein tussen Groningen en Leer [LH: ja, ja] Nou er is een project dat is Itract maar dat is met de Hanzehogeschool en, onder andere, Oldambt werkt daarmee en de provincie Groningen. En die is eigenlijk om de verbinding die er is te verbeteren en uit te breiden. Nou er zijn nog, ik heb echt nog een lijst van een aantal pagina's

LH: Ja, dus echt met vervoer. Dat ze dat dan..?

MP: ja, en met arbeid, dat ze dan. Maar dat moet je aan Hans vragen want dat is echt Hans zijn project. Maar er zijn dus meerdere gebieden waar op samen wordt gewerkt. Veiligheid en rampenbestrijding bijvoorbeeld ook. De gemeente Bellingwedde heeft samen met Haren, zegmaar de Duitse Haren. En omdat de slangensystemen niet op elkaar aansloten hebben ze dus een koppelsysteem ontwikkelt waardoor ze wel op elkaar kunnen worden aangesloten waardoor ze elkaar kunnen helpen. En met politie heb je dat natuurlijk ook. In, naja, in een document staat de veiligheidsregio. Ik weet niet of je weet wat de veiligheidsregio is? En veiligheidsregio is dus ook tussen meerdere provincies is dat ook. En dat is Ost-Friesland en dat is dan een gebied in Duitsland. En daar heb je, daar heb je ook ondersteunt. En daar, daar is een heel document voor opgesteld van hoe en wat te doen bij een ramp en de bestrijding daarvan dan ook.

LH: Heel interessant allemaal. Ik heb niet heel veel vragen maar ik zou het wel heel fijn vinden als je me dat op zou kunnen sturen. Ik zal... ik schrijf even een mijn e-mail op. Heel erg dankjewel, en succes met je onderzoek! Succes met het inleveren.

MP: dankjewel en dan zoek ik Hans nog even op.

LH: Dag,

MP: Doei

[01:33:10]

Interview W

W: echt audiëntie hier he, iedereen komt hier binnen.

LH: Ja, het is echt fantastisch. Tenminste, ik ben er blij mee.

W: Dat kan best zijn, ik ben er enigszins dat ik denk: Nou dan heb jij heel veel geluk.

LH: Ja, ik heb heel veel geluk... Wat fijn dat dit, wat fijn dat dit ook zo even kan.

W: Ja, dat is nog maar even afwachten, want hoe lang is hoe lang, he. [LH: ja...] Ondertussen ben ik even met een aantal dingetjes bezig. Dus dan moet je niet denken dat ik niet luister. Maar ik ga ervanuit dat jij mij eerst even gaat vertellen wat de bedoeling is en hoe en wat, en en dat ik dan luister. En dan aan de hand daarvan zal ik even reageren.

LH: Ja, ja is goed. Ik snap dat het in een keer tussendoor komt. Dus alle tijd die u heeft is fijn.

W: Ja dat is geen probleem hoor, ik zit alvast even te kijken hoelaat dat ik straks weg moet. Maar vertel.

LH: Ja, ik doe een onderzoek, ik doe een onderzoek, vanuit de master sociale planologie, doe ik een onderzoek naar de invloed Europa op de Ruimtelijke Ordening van Gemeenten. En daarbij kijk ik heel bewust naar grensgemeenten. Oldambt is de tweede grensgemeente die ik heb aangeschreven. Heb al interview afgenomen met beleidsmedewerkers in gemeente Reimerswaal. En ik heb nog contact gezocht met Kerkrade en dat heeft ermee te maken dat je op grensregio's heb je aan de ene kant veel te maken met de EU, je zit automatisch met grensoverschrijdende euh, samenwerkingen die je aangaat. En aan de andere kant is er op gemeentelijk niveau vaak minder, het zijn vaak ruralere gemeentes die daarom ook veel belang hebben maar toch minder fondsen hebben. Zoals bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam die een heel loket hebben. Dus dat er wel een hele andere dynamiek is. En vandaar dat ik hier zit. En..

W: en vanwaar doe jij die studie? Hogeschool?

LH: Nee, vanuit de universiteit, euh, ja.

W: In Groningen?

LH: ja, vanuit de RUG ja. Klopt, ja ik ben een beetje alle uithoeken gaan zoeken. En dit is de meest dichtbij zijnde gelukkig. Die euhm, mijn onderzoek die gaat, ik had net een groepsinterview met een aantal mensen. En die schreven voornamelijk de beleidsstukken. Het is voor mij heel lastig om te zoeken, wat zijn nou de mensen die je wilt spreken. Dat loopt in elke gemeente anders. Heeft u er trouwens bezwaar tegen als ik dit opneem?

W: als je maar niet alles letterlijk gaat uitschrijven, want dan lees ik dat weer met die 'je's' en 'euh's' en dan denk ik weer van heb ik dat gezegd.

LH: Dat moet, daar kan ik niets aan doen, maar dat wordt uiteindelijk in mijn scriptie verwerkt. De euh, nu doe ik het zelf ook, euh, euh, ik denk dat ik u ook gewoon een aantal vragen ga stellen want ze

zeiden dat u ook meer weet over bepaalde dingen. Of meer bezig bent geweest met bepaalde subsidieaanvragen richting de EU. Heeft u daar misschien een aantal voorbeelden?

W: dan heb ik direct al een aanvulling, want als ik dit zo hoor dan zou ik de gemeente Coevorden niet vergeten. En Coevorden, waarom? Omdat die namelijk een grensoverschrijdend bedrijventerrein hebben. En daar kun je contact opnemen met Ria Raven. Nou die loopt dus elke dag tegen de regels aan en de problemen die er zijn volgens Europa. Er is daar een heel goot drama.

LH: dat is een hele fijne tip, ik heb een andere gemeente aangeschreven, twee andere gemeenten maar die reageren niet. Euhm en die mensen krijg ik niet te pakken. Dus ik ben nog naarstig opzoek naar een derde casestudy, dus, dus euh.

W: Het telefoonnummer van Ria, die zal ik je ook direct even geven [geeft tel.nr].

LH: [herhaalt nr.] Mooi nummer, duidelijk. Ik moet nog uitzoeken of ze dan binnen de, ik heb een aantal voorwaarden waaraan een gemeente moet voldoen. Dus ik zal even checken,

W: Nou, als wij er in passen dan past de gemeente Coevorden ook.

LH: Oh, nouja mooi!

01:37:42

W: En hun burgemeester is ook voorzitter van de EDR, dus de EemsDollardRegio en die is ook zit ook bij het comité voor de Regio als ik het goed heb. [LH: oh, oke, ja, gaaf] Ja want dan kun je namelijk in je verslag ook opnemen dat je die verbindingen hebt gemaakt. Of het je nou een extra halve punt oplevert, dat weet ik niet. Maar goed.

LH: moeite moet gewaardeerd worden toch? Goede tip, dankuwel. Euhm dan, dan ga ik naar de vragen die ik had gesteld. Ik heb allereerst een, euh, ja, ik ben toch echt op zoek naar, heeft u ergens een voorbeeld van een subsidieaanvraag die u heeft gedaan. Of wat zijn de grote projecten waar u de afgelopen tijd mee bezig bent geweest.

W: pff, ja, er zijn wel meerdere projecten geweest, maar wat voor type subsidieaanvraag zoek je? Gewoon iets vanuit de EDR, iets vanuit het interreg verhaal? Daar hebben wij wel projectjes van liggen natuurlijk.

LH: En welke waren dat?

W: Pff, nou, even kijken hoor. Nou, de weg van Anne Frank hebben wij gehad. Dat is een samenwerking met de Landkreis Leer en nog een aantal andere zaken. We hebben euh, arbeidsmarkt regio ontwikkelingen. We hebben taaltrainingen laten verzorgen. Euhm, dan moet ik even... Ja wel meerdere dingen, de naam is me even. We zijn nu bezig met een grens overschrijdend programma voor studenten. Vanuit de universiteit en het HBO, met Duitsland samen te gaan werken. We hebben nu een aanvraag in concept liggen voor het verlengen van een werkgeversservicepunt wat eigenlijk ook wel loopt. Maar daarvoor zou je eigenlijk het beste terecht kunnen bij... We hebben ook wel projecten gehad waarbij we nieuwe producten gingen ontwikkelen over de bioplastics, euh euh, maar eigenlijk heb je bij de INTERREG ook de mogelijkheid om diverse projecten in te zien. Dus als je, dus de vraag is eigenlijk waar ben je naar op zoek.

LH: Ik ben eigenlijk op zoek naar praktijkvoorbeelden die, euh euh, die ja, hoe de ervaring wordt opgedaan met de EU, waarom die samenwerking wordt gezocht en wat de doelstellingen daarvan zijn en hoe dat bevalt, euh, en hoe dat in die zin...

W: Ja... Dan zou ik moeten per aanvraag moeten bepalen of dat goed bevallen is, te ja of te nee. En eigenlijk is elke aanvraag die wij aangaan, en dat kan ik wel even aangeven, wij hebben een samenwerkingsconvenant met het Landkreis Leer. Dus de gemeente Oldambt en het Landkreis Leer hebben een samenwerkingsconvenant wat bedoelt is ter versterking van de lokale arbeidsmarkt en versterking van de regionale economie. En alle activiteit die wij plooiën die moeten daarbij aansluiten. Daarnaast hebben wij een groot, vanuit die invalshoek hebben wij een grotere aanvraag voorbereid. Die is door INTERREG, en die hebben wij dan, gemeente Oldambt en Landkreis Leer, voorbereid en die is dan door INTERREG die is overgenomen. En dat heet een koepelproject. Koepelproject Arbeidsmarkt en daar staan vijf themas in die met dertien werkpakketten die we allemaal moeten gaan doen. Die we allemaal willen gaan doen. En die worden op dit moment uitgevoerd. En het enigste wat je dan kunt zeggen is, dit sluit aan bij de grotere doelstelling om het creëren van een sociaal economische regio. Zonder grens. Dus alle activiteiten die wij doen zijn wij tevreden mee. En met de een misschien wat meer dan de ander, omdat ze bijdragen aan het grotere doel. Omdat je als regio moet zeggen, wij zijn niet met de zijkant, cq zijkant van Nederland, cq zijkant van Duitsland. Maar wij verbinden elkaar waardoor je die completere cirkel krijgt.

LH: En dan met als doel, euh, om de aantrekkingskracht van de regio te vergroten...

W: Ja, ja. En de trots van de regio, in feite. En nu zie je altijd, ook bij de weersberichten dan kun je wel zien he, Dan heb je het weer van Nederland. En dan splitsen we dat toe op het Noorden. En dan gaan we weer toe naar het Oosten van Groningen en dan poef! Na Oldambt is er plots niets meer. Nou de regen houdt niet op, het ijs en het weer ook niet. Maar maak het inzichtelijk. En dat doen wij dus niet. Nou dat proberen wij dus meer inzichtelijk te maken, en daarmee laat je dus zien dat je een hele belangrijke schakel bent eigenlijk. Aan de andere kant.

LH: Absoluut, ja, duidelijk.

W: voor mij is het dus nog even naar het Interreg-verhaal. Daar kun je dus heel veel projecten weghalen.

LH: En euhm, wordt u in uw werk wel eens gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen? Heeft u dat gevoel?

W: Ja, ja... Ja... Kijk, euh, dat is zo, maar dan moet je je afvragen van is het aan mij om dat te veranderen? Of is het aan mij om dat te signaleren en het dan daar neer te leggen waar ze er een vervolgstap mee kunnen doen. En daar zijn we dus constant mee bezig. [LH: dat is de keuze...] Dat is de keuze die we hebben. En wij kunnen roepen 'er moet meer Duits op de scholen gegeven worden, dat kunnen wij roepen, maar daar zijn we niet toe in staat. Wat je dan zou kunnen doen is de ministeries OCSW aangeven: als je iets gaat roepen over een tweede taal, roep dat. Ga roepen dat iedereen Engels moet gaan leren, of Frans. Maar meld daarbij dat je het verstandig vindt dat als bij de grensregio er Duits als tweede taal gekozen wordt. Nou, heb je de wereld dan veranderd? Nee. Maar je hebt een beweging gemaakt. En dat is dan hetgeen dat we via onze lijnen dan bij ministeries dan neer te leggen. En die zijn er zelf verantwoordelijk voor. Dat wat er dan gebeurt, ja, dat kunnen wij niet. Wij hebben dus ook met milieumaatregelen waar je last van hebt. Dan moet je denken, kan ik dat

veranderen? Nee, schijnbaar niet. Nou dan moet je of staat er nog iets niet op papier? En wat niet staat, mag. Zwart-wit gezien. En kan ik dan, en kunnen we dan, in de tussentijds euh, het signaal afgeven dat we hierdoor gehinderd worden. En dan is de vraag, wat is dan de hinder? Heb je er als persoon last van? Als gemeente last van? Heb je economisch last van? Heb je er als regio last van? Nou dan moet je dus elke keer op de niveaus neerleggen waar het dus thuishoort.

LH: En heeft u daar een voorbeeld bij?

W: Euh, nou, euh, nou, wij hebben dan bijvoorbeeld een ondernemer hier, en die wil wat. En daar zal Coevorden ook wel wat doen. Die wil restproducten vanuit Duitsland halen. Nou dat is afval, schroot, normaalgesproken kan dat over de grens. Alleen in Duitsland is het met een laagje olie bewerkt zodat het makkelijker was te persen. Nee, wacht even, hebben we het dan nog steeds over ijzer? Nee maar er ligt een laagje olie overheen. Nou dan krijg je dus heel veel, vragen, formulieren, ellende, die je allemaal moet gaan afhandelen. En je moet je dan ook afvragen; is het dan terecht dat het zo gebeurt? Nou dat zal dan misschien wel best zijn. Alleen moeten we die, gezien de nieuwe ontwikkeling van de Europese markt daar niet eens een keer helderder lijnen over gaan afspreken. En een restproduct en dat hebben we ook hier in Nederland trouwens hoor. We hebben hier een bedrijf die, of een, euh, een kennisinstelling die heeft een graankachel. Nou, graan van hun eigen land kunnen ze er zo inschuiven, geen probleem. Maar graan van een ander zijn land? Wat dus niet meer geschikt is voor veevoer en dergelijke, dat mogen ze niet meer transporteren. Want dat is afval.

LH: Omdat ze over de grens zitten, in Duitsland?

W: Nee, omdat ze, zelfs al... Dus ook in Nederland dat ene grondstakeigenaar die mag het gebruiken. Dus die, die die, ja die mag het gebruiken omdat hij ook die kachel op zijn terrein heeft staan. Maar die andere, waar dus ook eigenlijk een gedeelte van die mais niet meer geschikt is, ook niet als consumptie en dergelijke. Ja dan is dat plotseling afval. Ja, dus er zijn zo nu en dan richtlijnen die niet helemaal meer stroken met de ontwikkeling van de circulaire economie. En daar is Europa misschien iets te traag mee. En wij zelf misschien ook wel hoor. Kom op, laten we het niet allemaal op Europa, daar zijn we zelf misschien ook te traag mee. En je moet die kansen oppakken. Wil je toe naar een circulaire economie? Wil je toe naar innovatie, slagkracht

LH: Dan moeten die beleidsvorming, of dan moeten die richtlijnen daarop aansluiten. Duidelijk. Euh dan heb ik allereerst nog de vraag of u iets voor mij zou willen tekenen. En dat gaat, ik heb hier een lege pagina. Zou u voor mij de huidige verdeling van besluitvorming op het gebied van Ruimtelijke Ordening, dus kunnen tekenen, waarbij u de vier actoren erin zet. Dus dat u dan, heel simpel, gemeente, provincie, rijk en EU euhm, dus waar worden de keuzes gemaakt, waar zit de besluitvorming? [W: pfffff, en dat wil je... en dat wil je...] En dan graag euh, in zicht brengen van goh, wat is voor u de huidige situatie? En dan ook van wat is dé ideale situatie? Voor u. Wat zou dan de perfecte manier zijn, van de verdeling?

W: Euh, even kijken hoor. Dit zou eigenlijk het moeten zijn. Dit zou het moeten zijn. Dit moet het zijn.

LH: Dus u begint met de ideale?

W: Nee, nee, dit moet het zijn...

[telefoon gaat – W neemt op]

[W hangt op]

W: Euh, nee, want de EU heeft geeft in feite de grote lijnen aan. En dan is er de vertaling op Nationaal niveau dan naar de provincie en dan naar de gemeente toe. En dat zou het mooiste zijn, en dat is hetgeen dat nu een beetje gebeurt, dat je euh, eigenlijk, dat meer in afstemming gaat doen. Waarbij de Nederlandse, nee, de provinciale betrokkenheid iets gaat verminderen. Wellicht dat we zelfs nog kunnen zeggen, de gemeente, rijk en dit wat meer de EU gaat worden. Dat je eigenlijk nog maar drie spelers gaat hebben. Want ja, wat is de rol van de provincie straks nog? Dat zou misschien een heel kleintje kunnen zijn. Van de afstemming, van kijken of dat wel past binnen het totale plaatje beleid, maar dat zou heel klein zijn. Want alles gaat meer naar de gemeente toe.

LH: En wat heeft u hier nu getekend? Wat is dit nu? Dit is de...

W: Dit is de piramide, die volgt de richtlijnen en die vertaalt zich van het landelijke naar het provinciale naar de gemeente. Euh, waarbij het zwaarste onderdeel wel bij de gemeente komt te hangen. Want namelijk als er een probleem is, dan wordt dat eerst bij de gemeente neergelegd. Enzovoort enzovoort. Dus dit is de situatie alleen het is een top-down principe. Dus de ship begint bij de top. Voordat het allemaal naar beneden gaat. En dit is een overleg waarbij het allemaal gelijkwaardig, gelijkwaardigheid is

LH: En dit is voor u de ideale?

W: ja precies, want dan heb je namelijk iedereen een eigen positie met zijn eigen afbakening en dan heb je eigenlijk die in afstemming is met de afbakening van de ander.

LH: hmmhmm, dus dat je niet euh, als ik het even vertaal, dat je niet een kader stelt maar dat je, ja...

W: Ja, dat je eigenlijk in overleg gaat en dat je vraagt van, goh, wat past nou bij jullie het beste? Kijk, wij hebben een werelderfgoed. We zitten aan dat werelderfgoed, we zitten aan Duitsland. We zitten aan gronignen. Maar wat zou nou voor jullie de ideale situatie zijn, wat je hier zou kunnen hebben. Kijk, wij willen hier bijvoorbeeld geen windmolens. Aan de duitse kant wel. Die worden daar neergezet. Ja vanuit Europese wetgeving mag dat allemaal. Ja en dan kun je wel zeggen van goh, zorg ervoor dat je alternatieve energie gaat krijgen maar doe dat in afstemming met elkaar. Hoe je dat gaat doen is mij een rotzorg, maar je doet het. Nou dan kun je dus in overleg gaan, willen we dat gaan doen met zonneenergie? Willen we dat gaan doen met buitengaards? Willen we dat gaan doen met geothermie? En dat zorgt ervoor dat je een een creativiteitsslag gaat maken. En in afstemming. En niet dat je zegt van; jij gaat dit doen en met die. Nee, dat werkt dus niet. Je kunt mensen begeleiden om de doelstellingen te halen en dan moet je geen criteria stellen. Ja je moet wel criteria stellen dat je zegt van zo en zo veel, maar hoe je dat gaat doen? Doe dat lekker met zn allen.

LH: ja, dus u ziet wel een vrij grote, als ik het zo zie, een vrij grote rol voor de EU?

W: Ja, ja die moeten ook grensoverschrijdend gaan doen. Dus die moeten dus over de grenzen gaan kijken.

LH: Ja, en dan op themas van energie. Heeft u nog andere?

W: Zo ook met de ruimtelijke invulling. Zo is energie een ruimtelijk invulling omdat het een windmolen zou kunnen zijn. Maar het zou ook kunnen zijn dat, euh, euh, nou dat kunnen zijn grensoverschrijdende bedrijfsterreinen. Dat kan ook zijn, euh, euh, een toeristische trekpleister die wij dan hebben is Bad-

Nieuweschans. Met Fontana wat daar zit. Hoe zit dat? Zou je dat over de grens mogen uitbreiden? En waarom hangen wij steeds aan de grens?

LH: Zo arbitrair...?

W: En waarom mag Groningen niet meer uitbreiden? Omdat groningen geen ruimte meer heeft? Kun je dat dan ook in samenwerking doen? In plaats van telkens weer iets van iemand anders afhalen en en het dan gaan claimen. Nee, het woordje samenwerken moet je dan mee gaan werken. Wat betekent dit dan ook? Dit is echt, het staat er dan wel van bottum up maar het is eigenlijk van top down, want als het naar onder gaat en hier is het op basis van samen, gelijkwaardigheid, afstemming. En gelijkwaardigheid op basis van niveau is dat he.

LH: En ik zie hier ook, ik weet niet of ik het zo kan lezen hoor, maar het lijkt alsof er geen nieuwe initiatieven komen in die zin vanuit euh, provincie of vanuit Nederland. Kan ik dat zo lezen?

W: Nee dat is meer dat de EU de grootste, die bepaald. De grote lijn. Die moet vanuit de Nederlandse, ja dat moet gewoon vertaald worden van wat betekent dat voor nederland? En dan moet de provincie Groningen dat vertalen van wat betekend dat voor de provincie groningen? En dan krijg je dat bij de gemeente. En de gemeente die krijgt alleen maar te zien dit moet je doen en dit moet je doen en dat mag net niet. Nee, wacht even, dat is geen discussie. Dat is alleen maar het feit dat de provincie heeft bepaald hoe de provincie nu verdeeld moet worden. En wie nu welke ellende op gaat pakken. En ja, daarmee zit je in een bepaald keurslijf.

LH: En precies, u zegt, haal dat keurslijf weg. Laat ons dat regelen.

W: Naja, haal dat keurslijf weg en ga in gesprek. Ga er over nadenken en voer er een vrije discussie over. Want waarom zou je nu, hier hebben wij heel veel agrarische industrie. Maar dat wil niet zeggen dat wij die agrarische landschappen niet, je krijgt wel een discussie met de landbouwers. Maar dat zegt niet dat je op die agrarische areaal, dat je daar niets kunt gaan bouwen. Je kunt wel zeggen van, we gaan daar geen voedsel op verbouwen. We gaan alleen energie creëren. En dan moet je niet zeggen, het moet nog agrarisch gebied blijven. Nee, je moet zorgen dat het een gebied wordt dat inspeelt op de toekomstontwikkeling. En de toekomstontwikkeling, dat is niet morgen. Dan moet je even een gaatje durven te springen.

LH: En ziet u ook dat in het verleden, dat de rol van de EU anders is geweest?

W: Dat zie ik niet, ik zie alleen maar dat eu. Ik heb een hele poos binnen Europa gewerkt, of naja, niet binnen de EU maar ergens daar omheen waar ze me nodig hadden. Dus ik kijk een beetje anders tegen dingen aan. Euhm, ik zie alleen maar dat nu de politici nu, omdat er weer wat spanning is, dat er ze onderkennen dat de EU wel wat meerwaarde heeft. Dat hadden ze voor die tijd ook al maar toen was het altijd dat men zei; wij hebben als Nederland dit voor elkaar gekregen. Nee. Dat was het positieve. En als het slecht ging werd gezegd dat ligt aan europa. Terwijl ook dat positieve komt weg uit Europa. Dus ze hebben nooit, euh, euh, de benefits gegund aan de partijen die het dus was. En slechte dingen heeft ze nu en dan wel mee te maken dat ze er ofwel niet goed op gereageerd hebben of dat ze... En goede dingen, nee dat is alleen maar gedaan op basis van stappen die in Europa gedaan zijn. Dus het is een, een... De pijn is bij europa en de winst is bij de regering. En nu de discussie is, proberen we dat een beetje weer recht te trekken. En dat is het onterrechte wat ik eigenlijk constateer.

LH: en dat is dus eigenlijk ook een verandering die u over de afgelopen jaren heeft gezien.

W: Op dit moment wel. Omdat op dit moment ook een beetje de discussie is van; willen we wel een europa? Met de Brexit en de Trump en dat is het gevolg van... Als ze toen hadden aangegeven wat de meerwaarde van de EU was. Ja dat is het wel begrijpelijk dat iedereen denkt van, ja dat kost alleen maar geld en het levert niets op. Maar ondertussen gaan we wel heel gemakkelijk de grens over en boodschappen doen, vakantie vieren. Economisch gezien hebben we wel gewin. Dat leggen we er niet neer.

LH: En ook op het gebied van regelgeving? Verordeningen, ziet u daar verandering? Heeft daar een kantelslag in plaatsgevonden of niet?

W: Ja, maar dat heeft meer van, dat iedereen zichzelf nog even aan het beschermen is. En euh, dat is politiek. Dat is 4 jaar. Het hemd is nader dan het rok.

LH: Pardon?

W: Het hemd is nader dan het rok, als de rok. Dat een, een, een spreekwoord. [LH: nee, sorry, die ken ik niet] Nee? Nou dat is in ieder geval, komt eigenlijk gewoon op neer. Het gaat eerst om mijn belang en dan om jouw belang. Een hemd dat past dus, naja, zoek het maar uit

LH: ja.. ja. Ik begrijp hem. En staat u dan ook met enige regelmaat stil bij de Europese wet- of regelgeving?

W: ik niet. Ik, ik word er wel mee geconfronteerd. Maar dan is de vraag; kan ik het veranderen? Nee. Ja? Nou dan oke, welke stappen moet ik dan zetten. Beetje pragmatisch.

LH: En, euhm, wordt u er dan, bent u er dan... Bent u er dan ook een keer door gehinderd? Heeft u daar een voorbeeld bij? Of heeft u dat gevoel niet?

W: Nee, nee. Kijk als je nu kijkt naar, het is niet de Europese wet die vervelend doet. De Europese regels. Het is misschien wel de regelgeving vanuit Duitsland, die gaan de tolwegen weer invoeren. Nou, dat is niet zo lekker als je denkt van, we gaan de Duits Nederlandse samenwerking optimaliseren. En we gaan de Duits Nederlandse arbeidsmarkt verbeteren. Druist ergens tegen mekaar in. Nou, daar, daar, daar kun je als Europa misschien iets van vinden. Nou, nou, hetzelfde geldt voor de richtlijn die Duitsland heeft. Maar dat heeft er weer mee te maken dat zij Bundeslande hebben, deelstaten, Bundeslande. Dus dat zij, enzovoort. Ja en die hebben wij dan net niet. Duitsland heeft ook meer grenzen dan dat wij hebben. Ja, dan kun je alleen maar zeggen voor de Europese eenwording, voor het versterken van de Europese samenwerking zijn, zou je misschien beter landen kunnen faciliteren die in hun eigen wetgeving wat ruimte krijgen. Om een pilot gebied te gaan doen. Zonder dat dat direct voor het hele land moet gaan plaatsvinden.

LH: Duidelijk, ik zie dat u ook bijna moet gaan bellen... En dit waren op dit moment ook alle vragen die ik te stellen had. En, heeft u nog ergens op- of aanmerkingen?

W: Nee, ik weet niet eens... laten we het zo stellen. Je komt hier, je zit hier, ik zit hier, ik antwoord en daar is het mee gebeurd. Beter kun je het toch niet hebben?

LH: Nee, dit is echt heel fijn, dit. En had u voor mij nog een, uw volledige naam?

W: Ik zal je wel even een kaartje geven.

LH: Ah, ja dat is wel het makkelijkste inderdaad. Voor de volledige documentatie. Dat is alles.

W: Wie is jouw begeleider?

LH: Gert de Roo, ja, van de faculteit ruimtelijke wetenschappen

W: Ah die naam komt me niet onbekend voor.

LH: Ah het kaartje, dankuwel. Dankuwel voor het meewerken!

VI. BIJLAGE – REIMERSWAAL TRANSCRIPT INTERVIEW

Locatie:

Gemeentehuis Reimerswaal
Oude Plein 1
4416 AK Kruiningen

Datum en tijd:

Dinsdag 28 maart 2017

Start interview: 9:45

Eind interview 11:10

9:45 Groepsinterview met D, S, R

10:15 Interview met D

10:30 Interview met S

10:45 interview met G

10.50 Interview met R

11:10 Einde interviews

Lijst van aanwezigen en transcribeerafkorting:

Interviewer:	Code
Lianne Hummel	H
Respondenten	
Mevr. C. Van Dikkenberg	D
Dhr. B. Sandée	S
Mevr. S. Reuben	R
Dhr. J. Gideon	G

Gezamenlijk interview D, S, R

0.00 [Vraag 1: introductie]

H: Zo, als het goed is doet hij het nu, ik leg mijn telefoon in het midden neer en af en toe zal ik even controleren of hij het nog, nog doet. Euh ja, allereerst. Zou u mij misschien een korte inleiding kunnen geven in wat uw werkzaamheden hier zijn. Of in ieder geval, wat, wat, wat de grote projecten zijn die afgelopen euh tijd hebben gespeeld, het afgelopen jaar, euhm, waar, waar u zich mee bezig houdt.

D: Zal ik beginnen? Euh, ja ik doe eigenlijk geen inhoudelijke projecten meer. Ik ben senior van de afdeling, dus ik vervul met name managementtaken. [H: ja...] Een beetje saaie dingen maar uhm, he euh jaarrekeningen en het coachen van medewerkers of als medewerkers ziek zijn om ze weer terug te begeleiden naar het werk en daar afspraken over te maken [H: hm]. Dus inhoudelijke projecten heb ik het afgelopen jaar niet gedaan. Ja wel op het gebied van euhm huisvesting heb ik de verbouwing gedaan euhm van het gemeentehuis dus meer op dienstverleningsgebied. Wij worden ook wel ingezet

voor andere afdelingen. Nu zijn we ook met een klusje bezig voor de afdeling samenleving. Dat is de transformatie van een museum. Maar ruimtelijke projecten ben ik op dit moment niet mee bezig.

H: Duidelijk. En u? [Richt zich op R].

R: Euhm... Wat er hier nu speelt, maar dat heb je misschien ook wel meegekregen, er komt een nieuwe hoogspanningslijn aan naar de landelijke ring, dus die komt van Borsele naar Rilland het eerste, eerste deel zegmaar. En van Rilland naar Tilburg is Ruilland het tweede deel. Nou, voor beide stukken valt de gemeente Reimerswaal daarin. Er is een rijksinpassingsplan, maar als gemeente en ook de provincie kijkt nauw mee. Mogen wij daar wel wat van vinden? Dus sinds 2009 ben ik daarbij betrokken. Dat is een project dat, ja, wel even duurt. [H: ja...] Voordat er een nieuwe hoogspanningslijn staat. Euhm... Verder nog een aantal bestemmingsplannen die hier in de gemeente spelen voor de grote bedrijventerreinen. We hebben hier een aantal, euh ja, een stuk of vier, vijf, wat grotere bedrijventerreinen en euhm ja een paar kleinere. En ja, die grotere zijn er eigenlijk uitgehaald en in een apart bestemmingsplan geactualiseerd en naja daar zijn we de afgelopen jaren ook druk mee geweest. [H: mmm] Omdat we alles moeten digitaliseren en op alles op Ruimtelijkeplannen.nl kwijt moeten [H: Ja]. Die slag hebben we als gemeente al wel, ja goed gemaakt, euhm ja en dan nog een aantal, ja, postzegelplannetjes noemen we dat dan maar. Kortgeleden dan euh in Kruiningen euh zit er een grote vestiging van de Aldi, een grote fietsenzaak en daar moest ook een apart bestemmingsplan voor gemaakt worden en euh daar heb ik dan ook bij, euh, bij geholpen. En verder wat hier ook nog heel erg speelt is de regionale samenwerking dus de vijf gemeenten, Borsele. Ik zal ze even noemen. Dan Goed, Kapelle, Noord-Beverland en dan Reimerswaal. Naja die doen steeds meer samen en daar wordt je natuurlijk ook voor opgeroepen euh, vanuit het Rijk. Landelijk ook, dusseh, daar ben ik ook wel mee bezig om op het gebied van wonen, werken en recreëren steeds meer samen op te trekken en euhm ja, dat ligt bestuurlijk wel wat gevoelig omdat als hier iemand aanklopt je toch het liefste wel een ondernemer, zegmaar, die wil zich hier vestigen. Dan wil je wel dat hij hier blijft maar ja in het belang van de regio is het soms bijvoorbeeld beter dat een bedrijf zich soms vestigt in Goes en [H: ja] en dat soort zaken. Maar dat, dat... Ambtelijk zijn we al een stapje verder dan de bestuurders maar dat, dat, proces dat loopt al wat jaren en dat, dat komt vast een keer goed [Gelach].

D: De politici die moeten natuurlijk h er verantwoording afleggen he [H: ja]. De gemeenteraad.

R: Voor bedrijventerreinen en woningbouw ligt dat natuurlijk heel gevoelig en vanuit de provincie, en vanuit landelijk ook, wordt er wel gezegd van je moet veel meer samen optrekken...

D: ...We moeten samen een bedrijfterreinenprogramma maken in zegmaar de regio. En ook samen een woningbouwprogramma dus je moet echt onderling afspraken maken met elkaar. Ja... En als de een dan meer wil bouwen, gaat dat dan ten koste ja als hij dat niet binnen zijn eigen aantallen kan oplossen dan gaat dat ten koste van, van een buurgemeente of andere gemeente die hier in de regio zit. En ja daar moet goed over gesproken worden...

R: ... ja dat ligt gevoelig...

D: ... waar steken we op in, waar is behoefte, et cetera.

H: Ja duidelijk. [Stilte en kijkt naar S]

[4:41 nog steeds vraag 1, introductie]

S: Alle ontwikkelingen in de Deltawateren, dus alles wat speelt in de Ooster- en Westerschelde. In de Oosterschelde zijn we bezig met het opzetten van een Oosterscheldevisie. Voor de komende 6 jaar. En euhm, ja. Euh, Schaal- en schelpdierenproblematiek, zandhonger, dat zijn grote objecten in de Oosterschelde.

H: Dus u bent een visie aan het opstellen, en wat moet ik mij daar verder bij voorstellen? Wat houdt dat in?

S: een visie is eigenlijk de visie, een soort ruimtelijke ordening van de Oosterschelde van alle functies die daarin voorkomen.

H: Alle functies...

S: Ja, recreatie, natuur, euh, visserij noem maar op. [H: Duidelijk] Euhm, de waterkeringen, de belangen die daar spelen, de dijkkeringen. Euh, de rijksstructuurvisie. Die moet worden ontwikkeld en het rijk die daaraan gekoppeld is. Euh, windmolens zijn lange projecten. [R: ook die duurzaamheid weer]. En wat steeds meer aan het spelen is, is de ruimtelijke adaptatie. Er zijn ook twee projecten die hier draaien, hier binnen Reimerswaal. We doen onderzoek naar de effecten van ja, ramp of een crisis op de vitale infrastructuur in Reimerswaal, met gevolgen voor de samenleving.

[06:24 – Vraag 2]

H: Interessant, en euhm naja, mijn scriptie gaat natuurlijk over de samenwerking met de EU. En Of in ieder geval, en, en, ik wou in ieder geval graag eerst drie stellingen aan u voorleggen en de eerste is, *ik kom in mijn werk veel in aanraking met de EU*. En ik zie een heel verbaasd gezicht.

D: Ik denk niet bewust, maar onbewust meer dan we denken. Want er zijn natuurlijk heel veel Europese richtlijnen vooral op het gebied van milieu net zoals volgens mij de vogel- en habitatrichtlijn. Dan moeten we, he, dat ook geïncorporeerd worden in Nederlandse wetgeving dus, ik denk, ik denk dat het meer is dan wij beseffen. [S + R: ja... inderdaad...]

S: in eerste instantie denk je nee, maar als je dan wat verder gaat nadenken dan...

R: en dan vooral op milieugebied [D: ja]

D: ik vermoed dat de invloed best groot is. Maarja dat is natuurlijk via Nederlandse wetgeving dat dat dan weer... of via AMVB's wordt dat dan weer doorgelegd naar ons.

S: En dan is het feit van waar het dan eigenlijk oorspronkelijk vandaan komt... [D: ja] ... dan voor ons wat minder goed zichtbaar. Ja want dan moet je erin duiken.

D: Ja, ik denk net als de flora- en fauna...

S: En je hebt natuurlijk de Natura2000, dat is Europese regelgeving.

D: Ja ik denk dat dat echt zaken zijn die uit Europa komen, maarja daar sta je niet meer bij stil. Ook omdat het dan niet meer herkenbaar is voor ons. [R: Ja, nee daar sta je niet meer bij stil, he].

R: Er zijn wel natuurlijk toetsingszaken die altijd in een bestemmingsplan terugkomen, dan moet je altijd wat vinden van Flora, Fauna, natuur, misschien grensoverschrijdende natuur?

D: Ja, dat weet ik niet.

S: Het komt wel voor ja, ik krijg het ook weleens verzoeken uit de regio Antwerpen. Of dan krijgen we van die MER-beoordelingen. En daar staan ook wel grensoverschrijdende invloeden in benoemd. Externe veiligheid of natuur

R: Ja want de vorige keer was er geloof ik ook iets nieuws, van iets bij *Bas F*, ja natuurlijk zo'n groot industrieterrein, dat grenst aan, echt bijna tegen België. Dat is dan hier [staat op en wijst aan op een kaart een grensstuk], hier dit stukje. Tot hier lopen wij zegmaar, dus ditte, dit stukje als daar wat zou spelen dan krijgen wij het ook wel in te zien. [S: Ja, D: Andersom ook he] Andersom ook.

[8:41]

D: Als daar ontwikkelingen waren dan he, ja dan delen wij dat ook van onze kant. Sowieso weet je dat niet altijd he, ook met ruzies enzo.

R: Ja, maar dat kan ik zo nog wel aangeven.

H: En. Euhm, Dus als jullie de stelling zouden moeten beoordelen, in een schaal van sterk oneens-oneens-eens-sterk mee eens. Waar zou u dan, als u een keus zou moeten maken? Waar zou u dan op insteken?

D: Ik zou zeggen *eens*.

S: ja,

S: En de stelling was vaak...?

H: De stelling is 'ik kom in mijn werk veel in aanraking met de EU.'

R: Veel...? Ja, dan zou ik zeggen 'oneens'.

S: Dan zou ik zeggen 'oneens', als het is veel. Ja.

D: Ik zou zeggen 'eens' maar dat is dan indirect. [H: ja... S: Ja..., het is maar hoe je het opvat] Ja, het is maar hoe je het opvat. Ja. [S: Ja] Maar dat is altijd he, met zulk soort vragen. [Gelach] Als het is rechtstreeks he, ja dan zou ik inderdaad ook zeggen van 'oneens' maar onbewust denk ik dat je daar veel meer mee in aanraking komt.

H: En, euhm, de volgende stelling is: 'ik heb het idee dat Europa veel invloed heeft op de keuzes die we hier als gemeente maken.

[09:51]

D: Nee

R: Ik zou zeggen nee, nee ik ook niet, oneens.

H: Zou u dat kunnen uitleggen misschien?

D: Als hier initiatieven euh, zegmaar aangedragen worden, iemand wil wat, zegmaar. Woningbouw of een bedrijf uitbreiden dan wordt er wel natuurlijk getoetst aan de normen die we hebben maar dan wordt er niet gekeken van nou wat vindt Europa hier nu van. Niet zo van hoe is dat in een breder perspectief, nee. Daar zijn wij volgens mij *helemaal* niet mee bezig. Maar dat is. [R: nee, nee]

[10:30]

H: nou dan wordt de volgende stelling misschien makkelijk. 'Ik sta met enige regelmaat stil bij Europese wet- en regelgeving'. Die is dan... ja.

R: Van mij 'nee'. [D: Nee, nee] [R wendt zich tot S: jij misschien iets meer he]

D: Soms misschien de aanbesteding regels maar ook voor onze afdeling geldt dat niet zo snel he.

S: Nee, ja we hebben er wel mee te maken natuurlijk, maar in hoeverre je er nu de hele tijd mee bezig bent en bij stilstaat... ja. Het is eigenlijk meer dat je er raketings mee te maken hebt. Zo van he, 'in Europa zijn ze bezig met...' Of in, in natuurlijk de Natura2000 ja dat is Europese regelgeving.

H: En hebben jullie daar dan ook een mening over? [D: hoe bedoel je, mening?] Nouja, bijvoorbeeld over Europa, Natura2000. En er zijn nog een aantal andere wetgevingen, het gemeenschappelijke landbouwbeleid of euh de kaderrichtlijn water. Er zijn, dat u denkt van, is dat aan Europa?

S: Ja... ik denk het wel ja, want als iedereen voor zichzelf gaat werken, ja het zijn natuurlijk wel allemaal grensoverschrijdende effecten. [H: Ja] Die natuureffecten die stoppen niet bij de grens dus, ja. En het water stroomt, ja. Wij hebben hier de Rijn en de Maas, ja die komen hier natuurlijk, die loopt door een aantal landen. Dus als wij het hier gaan regelen, maar dan komt ervan ergens anders vervuiling aan. Dan heeft het allemaal weinig zin natuurlijk, als je het niet Europees regelt. Het heeft wel degelijk zin. Maar de Natura2000 regeling vind ik dan weer heel erg strikt. Ze proberen het natuurlijk een euh, de natuur, een dynamisch geheel, vast te leggen in hele strikte aantallen en regels. En dat gaat af en toe, vind ik dan, wel te ver.

S: Ja... en dat je dan heel veel uit de kast moet halen om te bewijzen dat het geen significante... effect heeft. Ja. Soms gaat dat het gezond verstand voorbij... [S: Ja, dan moet er weer precies zoveel, zoveel van een bepaalde soort eh. Maarja, natuurlijke populatie effecten heb je ook mee te maken natuurlijk [H: ja] Dus als er iets in de natuur zich voordoet met zo'n soort en, euh, die toe of afneemt. Ja, dan wordt het lastig om die doelstellingen te halen en dan moet je toch alles uit de kast worden getrokken... Dus dat is weleens lastig. [D: ja...]

D: ja... dus eigenlijk zeg je goed dus dat die regels he, dat dat op Europees niveau wordt bepaald, want anders de effecten, he, teniet worden gedaan door het handelen van andere landen. Alleen soms is het wel heel stringent en heel rigide. Dat is dan dus eigenlijk [S: ja].

R: En wat je wel nog hebt, want je hebt, dat zit ik me nu te bedenken hoor. Voor bijvoorbeeld die hoogspanningslijn heb je ook landelijk beleid he en dan heb je zo'n voorzorgsbeginsel. Dat je binnen euh, 0,4 micotesla. [D: Micrótesla – gelach] Ja, micrótesla zeggen we ook wel eens, geen gevoelige bestemming mag hebben zoals crèches, woningen, scholen en dat soort zaken. Maar dan wordt er hier weleens door de raad gewapperd zo van 'ja, maar in België, Duitsland, is dat anders'. Dan zou weleens de voorkeur euh zijn vanuit hier, zo van nou het zou mooi zijn als je dan in Europa overal dezelfde richtlijnen voor dit soort grote projecten hebt. Zegmaar, dat is in Europa weer anders. In België hebben ze een andere richtlijn voor het wonen in de nabijheid van hoogspanningslijnen dan in Nederland.

D: Strenger of minder streng?

R: Nee, minder streng, he. In België is het minder streng terwijl euh het net lijkt alsof het strenger is. Daar hebben ze weer een standaardmaat, terwijl er hier echt in die micotesla wordt euh,

doodgeslagen [gelach]. Maar euh, Daar moet je dan. Er zijn ook raadvragen in die periode van, waar we sinds 2009, als gemeente moet je dat maar. Eigenlijk is het niet aan ons om dat uit te leggen. Het is dus heel moeilijk, zegmaar, als dat beleid in Europa zo verschillend is. Dus dat zou ervoor pleiten om te zeggen van, nou. Het zou mooi zijn wanneer er een richtlijn is in Europa en dat is er nu niet. Niet dat ik weet, dat dat er voor hoogspanningslijnen is. Maar ik heb me daar ook niet verder in verdiept hoor. Maar ik zat het nu zo te bedenken. Zo, voor zulke projecten zou het wel handig zijn, dan heb je de discussie gewoon niet.

S: Ja soms heb je, waar je dit ook merkt is dat voor bepaalde zaken is er gewoon een behoefte aan een Europese richtlijn. Hier hebben we het, vorige zomer hadden we problemen met de mossels. Want Nederland had, ja, bepaalde norm voor een bepaalde stof gehanteerd die ergens anders in Europa niet wordt gehanteerd.

H: Hoe bedoelt u dat?

[15:06]

S: Euh, bepaalde stoffen die hier, als die hier worden gemeten en als die een bepaalde norm overstijgen dan zeggen ze van 'dit gebied moet op slot. [D en R: Ohja R: Dat toxine verhaal] Terwijl ze in het buitenland ofwel die norm niet hanteren, ofwel die metingen niet uitvoeren. Ze zeiden hier, het komt overal voor in Europa maar wij worden gepakt. Dus het zou mooi zijn als er Europees 'een, ja een.

R: anders wordt er weer gewezen he. Ik bedoel, je kunt het moeilijk uitleggen als gemeente hoe het nu precies zit. Ook uit concurrentieoogpunt. Ja.

D: Ja, concurrentieoogpunt. Ik bedoel, grondkwaliteit is natuurlijk ook een hartstikke groot goed. Maarja. Ik snap ook die ondernemers, die zeggen van 'ja, in een ander land kan ik wel gewoon' producten nog verhandelen en hier mag het niet meer.

H: Dat kan ik me voorstellen. En ik wou u graag nog een aantal, een aantal euhm richtlijnen voorleggen, dus een aantal Europese. En dan zou ik graag willen dat u aangeeft in welke mate u daarmee in aanraking komt of dat u daarmee ervaring heeft gehad. Ten eerste de vogel en habitatrictlijn, heeft u daar een keer mee in aanraking gekomen, opmerkingen, aanmerkingen, iets?

[16:50]

R: Ja, die zit in toetsingen en indirect en zeker in zo'n rijksimpassingsplan en dan kijk je mee en dan zeg je, dan zit dat natuurlijk zo. Volgens mij zit dat ook met die draagslachtoffers, dat zit volgens mij ook in de vogel- en habitatrictlijn. Of niet? Dus, maarja, dan staat het al ergens genoemd en dan, of je daar nu echt zo op toetst als gemeente? Ja, je leest het eens door en het is niet dat ik dan zeg van 'het is fout' ofzo.

S: ja, inderdaad. Soms heb je van die dingen, rapporten. Maar vaak lees je eerst de conclusie en dan en dan wat me opvalt dan. Ja vaak gigantische verhalen maar vaak geen significant negatief effect, Ja en dan hoeft je niet het hele rapport door. En bovendien heb je mis je ook de expertise.

D: Ja, inderdaad, je kunt wel globaal kijken. Maar als dat door een deskundig bureau, ja hoe ver gaat dan je eigen deskundigheid om daar iets van te vinden. Je kunt alleen, komt het logisch voor, hoe is de opbouw, komt het logisch voor? Of he hoe zit dat? Maar die toetsing is vrij marginaal denk ik.

18:02

H: Duidelijk. Euhm de EFRO of euh, de structuurfondsen? De EFRO is het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Heeft u daar weleens aanspraak op gemaakt, of gebruik van gemaakt?

D: Onze afspraak volgens mij niet. Peter Kep is volgens mij weleens bezig geweest met inventarisatie voor mogelijke projecten die aanspraak maken op...

S: Ja, die hebben een poging gedaan inderdaad. [H: een poging gedaan om...?] Een poging om subsidie op te halen. Zo'n interreg subsidie. [H: En is dat gelukt?] Volgens mij niet.

D: En is dat niet voor dat fietsknooppunt? Dat fietsnetwerk ook? Dat kan best, dat is ook met subsidie gebeurt. Ja ik ben er verder niet bij betrokken geweest dus ik weet er maar een heel klein beetje van. Maar dat is een fietsknooppunt, netwerk, met allemaal bordjes. Het is grensoverschrijdend met België. En nog een stukje Brabant, ja, Johan [Gideonse] is daar betrokken bij geweest, als je daar nog iets meer over te weten zou willen komen zou je hem even moeten vragen. Ik dacht dat dat interregsubsidie was.

H: Ja daar ben ik wel benieuwd naar. Maar dat...

R: Hij liep net z'n kamer binnen dus we kunnen het even vragen. Zal ik het even vragen? Zal ik hem even roepen?

D: ik dacht dat het interreg was.

R: oh hij liep net binnen en hij is nu ook al weer weg.

S: Ja toen ik hier een jaar of, toen ik hier net was. Ja, dat smokkelpaadje was inderdaad net aangelegd met interreg. [R: Ja dat kan wel, daar bij de grensweg D: ja?] Ja. En de provincie doet nu en onderzoek via de provincie en daar zijn wij ook bij betrokken en dat gebeurt ook via interreg subsidie.

H: Wat voor onderzoek doet de provincie nu?

S: Dat is het frames onderzoek wat ik net noemde.

H: Ah ja, van de ruimtelijke adaptatie, ja.

S: Wat ze eigenlijk doen is, ze kijken naar de gevolgen van een overstroming. Een grote overstroming. Gevolgen voor de vitale infrastructuur in Reimerswaal. [D: is het alleen Reimerswaal? Omdat je zegt dat...] Dat is een onderdeel [D: ..het komt uit..] Dat is een onderdeel. Dus er zijn drie zaken die ze onderzoeken. Ook het Sloegebied. Daar hebben ze al het grootste, belangrijkste tak van het onderzoek. [D: en waarom Reimerswaal? Vanwege de ligging of?] Vanwege de ligging. Ja we zijn natuurlijk een soort toegangspoort tot zeeland. En hier lopen alle, alle toegangswegen, buisleidingen, het spoor. Hoogspanningsleiding, het loopt allemaal via hier. Dus als je hier een overstroming hebt dan heeft dat niet alleen gevolgen voor Reimerswaal, dan heeft dat ook gevolgen voor de rest van zeeland.

R: ja dan is er veel minder bereikbaarheid, in principe zijn we een soort schakel he, tussen twee gebieden.

D: Ja net als met de Vlakertunnel, als daar wat is he, ik zie net... [loopt de kamer uit naar Dhr. Gideonse die langsloopt].

R: Ja als, als calamiteit in de Vlakertunnel, dat ligt dus iets verder, dan ligt dus de hele, hele plat. In principe hebben we maar een verbinding. Ja, de A58, en we hebben natuurlijk ook een trein maar als er iets gebeurt dan zit eigenlijk heel Zeeland op slot. En de laatste tijd gebeurt er nogal eens wat in de tunnel. Ja en dan moet iedereen via de oude Rijksweg en ja dan... dan. Vorige keer was het toch een hoogwerker ofzo? Nou, nou dan loopt alles vast. [H: Dat kan ik me voorstellen] Ja.

S: Maar goed, dat onderzoek dat kijkt heel breed ook naar wat gebeurt er met de stroomvoorziening, wat gebeurt er met de watervoorziening? Hoe kun je daar nu al op anticiperen?

H: Heel goed dat daar nu al over wordt nagedacht. En, euh, u zei ook dat er een subsidie, dat ze het vanuit het rijk?

S: Ja, euh, ja dat doen ze met een interregsubsidie [H: dus dat houdt ook in dat het grensoverschrijdend is?] Ja, ja niet zo lang geleden zijn alle buitenlandse partners hier geweest om te kijken, ja dat klopt ja.

D: [komt terug het kantoor in] De interregsubsidie was alleen voor de aanleg van de daadwerkelijke, de fysieke aanleg [H: De fysieke aanleg] van het fietspad [R: de fysieke aanleg?] Ja bij de knooppunten. Bij de grenzen.

R: Dat smokkel? Dat smokkelroutetje zegmaar? En dat is echt hierzo, hierzo, hierzo ligt een klein weggetje richting België [staat op en wijst aan op een kaart]. [S: de smokkelroute] Ja! De smokkelroute naar België. Eigenlijk mag je daar niet met de auto maar dat gebeurt ook nog weleens [gelach]. Vroeger werden, werd het echt gebruikt als smokkelroute, ja, ja. Eigenlijk mag je daar niet, ik ben er weleens geweest. En dan staan er van die grote palen zo, maar dan gaan de auto's toch [D: via de berm?] ja via de berm. Ja dat scheelt toch, want anders moet je helemaal om via Zandvliet he. [S: het wordt best veel gebruikt]. Ja, ja. Ach.

D: En waar jij nu ook mee bezig bent, he. Dat project? Om allerlei bezienswaardigheden en bijzondere landschappen met elkaar te verbinden? Is dat ook?

S: Geopark?

D: Ja, is dat ook.

H: Jullie hebben hier ook een geopark?

D: Ja nou, dat is hij mee bezig, om te kijken. Ik denk dat dat ook uiteindelijk. Of heeft dat geen Europese raakvlakken?

S: Ja, nouja, het is natuurlijk grensoverschrijdend he. Het geopark, een deel van België zit erbij. De trekker is dan de stichting Brabantse Wallen. Ook de gemeente Noord-Brabant hoort erbij. En ja, wij zitten er middenin. Ja ze zitten nog in de zegmaar de fase dat ze echt aan het onderzoeken zijn dat ze, welk gebied. Ze moeten de aanvraag nog indienen voor de status. We hebben nog geen UNESCO-status, maar we zitten wel in het proces.

[23:37]

D: Als je zo denkt dan kom je nog best op een aantal! [S: Ja je komt nog best wel op veel dingen!] Ooh we hebben helemaal niets te vertellen hoor! [gelach]

S: Inmiddels is het uur al voorbij [gelach]. [D: Ik kwam even niet op de naam] [S: ja geopark ja, ja zitten toch grote delen van België bij] ja ja.

H: En daar heeft Europa ook echt mee van doen of is het meer dat jullie de, de euhm samenwerking met België zoeken?

S: ja dat is voor zon geopark heb je een bepaalde grootte nodig en een bepaald gebied. En volgens mij heb je die... Dat Belgische deel is gewoon nodig om de status te kunnen halen.

H: Ja duidelijk. Ja we hebben in Groningen, ik kom daar vandaan, en we hebben daar ook een Geopark, de Hondsrug, dat is ook wel heel mooi gedaan, euhm naja, eerst even terug. De kaderrichtlijn water, ik noemde hem net al even kort. Doet dat misschien een belletje rinkelen wat betreft Europese samenwerking? [R: Dan kijken we allemaal naar Ben [Sandee]].

S: Ja, alleen het is vooral een euhm, ja, iets wat bij provincie en waterschappen speelt. Dus we krijgen er wel zijlings mee te maken he, als we hier eens een keer een maatregel door willen voeren. Een natuurvriendelijke oever ofzo. Maar in principe, we blijven op de hoogte van de stand van zaken maar vooral voor de mensen die daar... En de waterschappen die daarmee bezig zijn.

H: En hebben jullie verder nog subsidies aangevraagd? Of euh, Life+ of hernieuwbare energie?

D: Ik weet niet of Martijn nog iets heeft lopen? [richt zich tot R] Energie dat is niet hier onze afdeling dat is daar, bij milieu en handhaving, daar zit iemand. Euh, die doet bodem en energie, dus, euhh

R: En voor die zonneparken, is daar nog iets? [D: ik weet het niet]. Europees?

D: Die mensen hebben zelf subsidies aangevraagd, dat gaat buiten ons om. Ja dat zijn dus, euh, gewoon die private partijen die dat dan doen, ja. Daar hebben wij opzich niet zoveel mee [R: ja].

S: Volgens mij zijn wij niet zo sterk in het subsidietraject.

H: En, euh, zouden jullie dat meer willen zijn? Is die behoefte er?

D: Ja misschien ook een stukje onbekendheid met de mogelijkheden etcetera. En ik denk dat je dan ook veel aan moet leveren. Ja, dat je heel veel uit de kast moet halen en aan moet tonen, he. [R: ja...] Voordat je überhaupt in aanmerking komt. En ik weet ook niet of daar, en dat is vaak bij subsidieregelingen of dat dat daar ook geldt. Maar dat je 50 procent zelf moet betalen he euh, cofinanciering, dat soort euh zaken dat daar misschien ook voor wordt terug geschrokken.

R: En doet de provincie dat meer? Dat soort dingen, dat je daarbij aan kunt haken? Ik weet het niet hoor.

S: Ja iseren van, zijn er nog, is er nog behoefte aan subsidie. Maar als je zomaar in de wilde weg gaat.. [D: Ja, je moet al concreet met iets bezig zijn]. Je moet concrete projecten hebben om, inderdaad, die de gemeente zelf draait.

D: Dhr. Kil, ik dacht dat dat de meneer is bij onze gemeente die zich daarmee bezig houdt. [S: Ja inderdaad] Maar die zit weer op een andere afdeling. Advies en ondersteuning..

H: En die houdt zich bezig met subsidieaanvraag of die houdt zich bezig met euhm, energie, of hoe moet ik dat zien?

D: Nee, dat is niet de energiemanager. Dat is een andere, ik weet niet wat hij precies doet, maar ik zie daar wel eens mailtjes van voorbij komen...

S: Hij zit in het 'Zeeuws subsidieteam'. Daarin wordt er dus Zeeuwsbreed gekeken naar welke mogelijkheden er zijn en hoe dit zit. Of je gezamenlijk iets kunt aanvragen, want ja, het is. Ik begrijp wel van hem, ja, dat het moeilijk is.

D: En het zijn ook niet specifieke voorbeelden. Of dat er mensen zijn die uiteindelijk zo'n subsidieaanvraag voorbereiden. Ik weet niet hoe dat zit. Geen idee... Dus.

H: En als u dan, euhm. U gaf bijvoorbeeld net aan dat de richtlijnen soms erg strikt zijn, bij het water bijvoorbeeld, zijn er dan bijvoorbeeld. Wordt er dan ook contact gezocht met andere instanties of wordt er actie ondernomen om dat te verminderen of gebeurt dat niet?

[27:41]

S: Ja, de gewone. Het aanpassen van de wetgeving zelf is een traject wat we niet ingaan. Maar er wordt natuurlijk wel gekeken naar, kunnen we dit gezamenlijk? Er zijn natuurlijk partijen die hier strikt aan vasthouden, natuurorganisaties. En hoe kun je dan samen toewerken naar een bepaald resultaat. Door mitigerende maatregelen of door ergens te compenseren of wat dan ook. Het wordt wel geprobeerd ja, maar echt de wetgeving zelf aanpassen, ja, dat... Nee. Ja je kan natuurlijk altijd, de deltawerken bijvoorbeeld, daar ligt een beheerplan. Ja, beheerplan deltawateren, Natura2000 richtlijnen liggen daaraan ten grondslag. En op het beheerplan kun je natuurlijk wel je zienswijzen indienen en zeggen wat je daarvan vindt. Dus je hebt wel inspraak, maar echt de wetgeving zelf? Nee, zover gaat het niet.

H: Duidelijk, en u gaf bijvoorbeeld aan dat u het wel fijn zou vinden als er, voor de hoogspanningslijn bijvoorbeeld, wat meer een Europese norm voor zou zijn. Zijn er dan ook momenten waarop u actie onderneemt om dat voor elkaar te krijgen? Of is dat, euh, meer een gevoel?

R: Nee, ja, nee actie ondernemen dat doen we hier niet echt, maar dat ligt dan ook voornamelijk aan de expertise. Dat is er dan ook niet om daar echt iets van te vinden, denk ik. Maar je probeert dan wel om op raadvragen te beantwoorden. We huren daar soms ook bureaus voor in he, die dan gewoon in meekijken die daar dan wel wat van vinden, die daar dan... [D: maar wij gaan niet actief proberen om dat te veranderen] ...maar wij gaan niet, nee.

D: Denk ook niet dat we dan de illusie moeten hebben dat, ik denk dat dat zover van ons bed dan staat. Dat je denkt van nou ik kan het wel proberen, maar nee.

R: Maar we doen bijvoorbeeld wel in, in het, euhm, want wij mogen daarop wel zienswijzen geven en als het voor ons onduidelijk is of wij moeten, wij huren wel bureaus in die meekijken in dat soort zaken.

D: maar de vraag is van, goh, zou je het eigenlijk fijn vinden om zo'n algemene norm te hebben, zo'n algemene norm [R: ja!] en ga je [R: maar daar nemen wij geen] en ga je daarvoor pleiten [R: nee, nee, nee] of ga je via de VNG euh [R: nee, niks], van onderaf proberen om dat voor mekaar te krijgen [R: Nee, dat doen we niet], he.

H: Duidelijk, dat waren voor mij alle vragen die ik voor jullie ieder had, en dan had ik voor jullie individueel nog twee stellingen individueel als dat zou kunnen dus ik weet niet wat een handige volgorde is.

D: Nou, ik ga plassen dus euh [gelach].

S: Ik ga wel als eerste

R: Nou dan gaan wij wel weg [gelach]

H: Nou, het is niet zo heel spannend hoor.

Interview met D

[31:23]

H: Euhm, ik heb nog 1 vraag waarop ik graag zou willen dat u iets voor me tekent. En dat heeft er, euh, mee te maken dat. We hebben nu natuurlijk een bepaalde verdeling van de, euh, de macht. Je hebt natuurlijk de gemeente, de provincie, het rijk, Europa en zou u voor mij allereerst met gewoon een blokkenschema kunnen aangeven hoe, euh, nu de verdeling is en vervolgens ook kunnen nadenken, hardop, over wat voor u een ideale verdeling zou zijn.

S: Qua macht?

H: Qua macht inderdaad, of qua inspraak of... euh.

S: De grootte is een, geeft de macht aan?

H: Ja precies, dus, euh, eerst voor hoe het naar uw beleving nu is.

S: En dan waar ik mee te maken heb?

[32:36].

H: ja

S: Dit blijft natuurlijk, je blijft natuurlijk toch tegen de hiërarchie aanlopen, met dat rijk, dat je... Als het rijk eenmaal iets wil dan. Ik doe het even in cirkels. Dit [wijst naar een cirkel], dit is het rijk. En euhm, ja. De provincie, ik denk dat dat, dit is. Die zit daar nog steeds tussen. En wij. Ja. Wij zijn wel iets kleiner, maar het verschil is niet meer zo heel groot vermoed ik. Gemeente. En dan, euhm, ja wat ideaal zou zijn..

H: Zou u Europa ook nog bij deze tekening in kunnen tekenen?

S: Europa's regelgeving in feite? [H: Ja...] Ja, euh, [H: Voor wat u inschat dat het nu is] ja in feite... Denk ik, ja de indeling. De indeling, het is maar een beetje hoe je het bekijkt... in ieder geval... de... de Europese regelgeving die stijgt hier gewoon nog bovenuit. Dus als de... maar er is natuurlijk niet voor alles Europese regelgeving. Dus... Dan zou ik hem denk ik. Dan zit hij wel... [tekent]

H: En waarom tekent u hem om het rijk heen?

S: Ja... Nee... dat is gewoon toevallig. Het gaat om de grootte.

H: En wat zou voor u ideaal zijn? U mag een nieuwe pagina pakken als u dat fijn vindt.

S: Ja... Eens even kijken hoor. Ja, het is wel makkelijk om te denken van, we geven onszelf heel veel macht.... Denk niet dat dat ook. Opzich zit er natuurlijk een bepaalde hiërarchie in en uiteindelijk, euh, ja je hoeft het er niet mee eens te zijn maar het rijk heeft natuurlijk een bepaalt, ja, bepaalde

overkoepelende effecten die je hebt he. We zijn natuurlijk ook in verhouding natuurlijk onderdeel van... [H: hmmhmm] Dus ik denk dat dat, ik denk dat gemeenten wat groter zullen gaan worden uiteindelijk. Euhm in de toekomst. He, we zijn hier in Zeeland met 13 gemeenten en ik denk dat dat er in de toekomst gewoon minder gaan worden. Dus wij zullen in principe. De invloed van de gemeenten, euhm, die zal, die zal eigenlijk richting. Ik had hem hier eigenlijk wat kleiner moeten tekenen. En dan is het, en dan zullen we hier naartoe gaan. Dat dat een beetje, dat het verschil tussen die twee [H: tussen provincie en gemeente?] ja. Het verschil, het verschil zal kleiner worden. Dus dit is eigenlijk een beetje het plaatje waar we naar toe gaan denk ik. Ik denk dat het rijk nog steeds. Dat Europa en het rijk nog steeds groot zijn, de grootste zijn en dat dan, euh. Naja ik zie niet in dat dat ook zou moeten veranderen. De provincie, dat de verschillen in ieder geval niet zo groot zijn. Maar, euh, dat we daar een beetje naar, dat dat zo zou moeten werken. Dus wat mij betreft is het al niet zo verkeerd als dat het nu is. [H: nee] Want als, ja, als die regie eruit haalt wordt het heel lastig om het te controleren.

H: Om hét te controleren? Wat bedoelt u daarmee?

S: Ja, gewoon om, om, je hebt nu een bepaalde structuur en je hebt, euhm, het is ook een beetje wat we in het begin aangaven. Voor sommige zaken is het goed dat er Europees zaken geregeld worden. In verband met die grensoverschrijdende effecten. Als je dat niet gaat doen, ja als je elk land voor zichzelf, dus he, als de Europese invloed op bepaalde zaken kleiner gaat maken. Zoals die kaderrichtlijn Water en bijvoorbeeld vervuilde kust uit de buurlanden komt hier langs met het vervuilde water [H: ja] Dus ik denk dat het opzich, dat dat wel goed is. Dat die toch een bepaalde, een behoorlijke invloed houdt, ookal hebben we er soms last van he. Van de Natura2000 en de zeldzame vogel die een project tegenhoudt. Dus.

H: Dus u zou hem, als ik even kan samenvatten. U zou hem ongeveer gelijk houden en dan de gemeente iets groter?

S: Ja ik had eigenlijk deze iets groter moeten tekenen, dat die wel ietsje dichter bij elkaar komen. Die gemeente gewoon. Ik denk dat dat er een bepaalde schaalvergroting gaat optreden, zodat er iets meer. Die komt iets dichter bij de provincies te staan. En de provincies die invloed zie je toch wat kleiner worden. Dus eigenlijk als je, ja, gemeenten worden wat groter. Die worden wat kleiner. Dit zal, ik denk dat dit ongeveer gelijk blijft.

H: En vindt u dit een fijne, een goede ontwikkeling?

S: Ja ik denk dat dat niet verkeerd is. [H: waarom?] Ja, je ziet gewoon dat er, je ziet. We zijn nu al veel aan het samenwerken met de regio de Beverlanden. Dan heb je het over vier of vijf gemeenten die eenzelfde soort grondgebied hebben. Die met dezelfde problematiek te maken hebben. Ja we kunnen allemaal... iedereen kan zijn eigen ding doen, dat ook nog een keer. Maar je kan ook slim samenwerken. Dus daar waar het kan in de toekomst slim samenwerken in de toekomst lijkt mij een goed idee.

H: Duidelijk.

[38:15]

S: Dus eigenlijk gezamenlijk oppakken. Dat proberen we eigenlijk nu al. Trouwens een beetje de nieuwe trend he, in regionale samenwerking. Die moet opgepakt worden. Dus...

H: En deze trend?

S: Ja. Dat, het krimpen van de provincie. Ik denk dat je dat... Die heb je in ieder geval van de provincie. Dat die wat kleiner wordt.

H: en wat vindt u daarvan?

S: Ja. Ik denk dat het, dat als de gemeenten wat groter worden en wat. Als er iets meer, ja. Met iets meer zaken iets te zeggen hebben dat dat in principe logisch is. Het ene hangt samen met het ander. Je ziet ook dat ik nu taken, het is ook een bepaalde trend he, natuurlijk. Dat er zaken naar de gemeente worden overgeheveld. En dan zijn er een beetje, en als je dat ook meeneemt. Ja dan zie je aan de ene kant een kleiner wordend effect en de gemeente worden dan wat groter. Omdat van alle taakvelden te overzien vind ik wel heel moeilijk.

H: Ja, ja, en dan specifiek op het gebied van Ruimtelijke Ordening?

S: Ja, die nieuwe omgevingswet die eraan komt. Ook dat moet ik toegeven, dat ik het nog lastig inschatten vindt... Ik bedoel, er gebeurt zoveel. Er komt zoveel op ons af, he. En het staat nu nog even op de rol. 2019 geloof ik?

H: Ja, 2017 was het streven en 2019 is het uiteindelijk geworden...

S: Het schuift op... Nouja, 2, 3 jaar geleden hadden we er al presentaties over. En toen dacht ik van, goh, het duurt nog vier jaar. Er gaat nog veel veranderen geloof ik. Dus dat is, en dat merk ik nog steeds. Alhoewel het wel steeds duidelijker wordt. Dat het moeilijk inschatten is hoe zich dat hier doorzet, hoe zich dat ontwikkelt.

H: Ja, de nieuwe omgevingswet probeert ook meer 'Europaproof' te zijn, geloof ik, dat dat het idee erachter is. Dus dat acht het rijk nodig, maar ja.

S: Dus dat vind ik wel een lastige, een lastige vraag... Dus dat is een beetje op het gevoel. Ja.

H: En dan heb ik nog, nog twee stellingen. En die zijn ook voor een deel al beantwoord, maar dat is zodat ik ook achteraf kan zeggen, van, ja. Zoveel procent zegt 'eens', of naja 'eens'... De stelling luidt: 'In mijn werk wordt ik nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen'. Heel erg eens – eens – oneens – sterk oneens.

S: Nooit gehinderd? [H: Ja] Nee, ja het gebeurt wel eens dus ik ben het er niet mee eens

H: Dus u bent oneens? [S: ja] Volgende, 'Ik heb het gevoel alsof Europa een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijke Ordening'.

S: Euhm... [lacht en denkt] ... nee, ja, dan moet ik zeggen oneens. Dat gevoel heb ik niet. Maar ... Die kant kunnen we wel opgaan. Maar als ik hem nu zou moeten antwoorden dan zou ik moeten zeggen nee, ikzelf heb dat gevoel niet.

H: Oké dat is heel duidelijk. Dat waren verder al mijn vragen. Ja... Heeft u verder nog opmerkingen/aanmerkingen? Wilt u nog ergens wisselen van standpunt? Dat kan antuurlijk ook.

S: Nee, in principe niet. Ik zou zeggen, als jij straks nog vragen hebt terwijl je het uitwerkt, stuur gewoon een e-mail of [H: super] he, bel even. We proberen je ook op weg te helpen. Ik hoop dat, dat je er wat mee kan. Dat er iets uit komt rollen. [H: Ja, absoluut] En ik hoop dat die andere gemeentes ook, euh, thuis geven, zou fijn zijn.

H: Ja super

S: Ja, je merkt, het is voor ons echt, in gemeenteland... Je hebt heel veel mensen. Kijk, nu heb je al een aantal mensen die al iets verder kijken maar 95% is echt bezig met zijn lokale taken. En die denken hier eigenlijk, ja ver van mijn bed show he, ja. Dus het is eigenlijk, het is wel lastig om ja. Ja, we hebben er eigenlijk wel mee te maken maar je denkt. Je staat er nooit zo bij stil in feite.

H: Ja, nee, dat is ook precies waarom ik dan dit onderwerp heb gekozen, van ja, er wordt heel weinig over nagedacht

S: inderdaad, voor de bewustwording van ons is het heel goed. Ik zal de volgende keer als ik bij zo'n overleg zit, denk ik.. Wacht even, dit moet ik even in de gaten houden.

H: Ja want het is ook een best groot iets, groot iets aan het worden dan. Vermoed ik. De Europese invloed. Europa trekt toch steeds meer dingen naar zich toe.

S: Ja die trend zie je inderdaad.

H: En het zorgt ook wel een beetje voor een grotere afstand tussen Europa en gemeenten. De gemeenten voeren nu het beleid uit. Maar nee, dit was in ieder geval heel nuttig. Dank u wel daarvoor! Toch nuttiger dan u dacht, dat is vast fijn om te horen.

S: Ja, ja zeker. Het zijn eye-openers he. Zal ik de volgende roepen? Die zullen vast... Succes verder! En als er wat is..

H: Ja dan zal ik een e-mail sturen of even bellen.

[45:07]

Interview met S

H: Een glaasje water, kan dat? Prima, bedankt. Ik had voor u nog twee stellingen, maar die eigenlijk al erg aansluiten bij wat we net hebben besproken en ik had nog de vraag of u iets voor me zou willen tekenen. Namelijk, euhm, ik zou graag van u willen [D: Ja] dat u een blokkenschema tekent met de huidige verdeling van de macht, de invloed op de besluitvorming, van de gemeenten, het rijk, provincie en Europa. Dus hoe de verdeling is van de invloed op RO. Dus heel sterk op RO, waar bevindt zich de concentratie van de besluitvorming van de macht? En euhm, daarnaast zou ik graag nog een tekening willen zien, naar wat naar uw inschatting de beste verdeling van de besluitvorming.

D: Een tekening? [H: een tekening] dus het maakt niet uit hoe je dat tekent? Mag je gewoon met percentages ofzo? [H: Jahoor, van mij mag dat] Of een groot of klein blok? Dus eerst de huidige situatie en dan de gewenste situatie? Dus qua invloed? Pfff, euhm, Dus je hebt Europa, rijk, provincie gemeenten? Dat is nog wel een lastige die je... Ik weet niet of de grootte gaat corresponderen met de, met de... Ik ga eerst gewoon de rondjes tekenen en dan de percentages erin zetten. Dus die corresponderen niet met de grootte van de bolletjes, euhm. Moet ik ook nog een onderscheid maken in... nee dat is de vraag niet... in regelgeving en afwegingsruimte? [H: Van mij mag het] Even kijken hoor. Als ik kijk naar. Als ik kijk van he, wat voor initiatieven hier binnenkomen. Dan kan het bijna altijd wel. Dus... Euhm... Euhm... Even kijken of ik dan nog genoeg heb om te verdelen. Ja dit klopt niet helemaal hoor. Qua, qua regelgeving denk ik dat er heel veel uiteindelijk uit Europa komt, maar, euhm,

als je kijkt naar of je daadwerkelijk iets kunt regelen of iets kan. Of je ruimte hebt om af te wegen of iets gemotiveerd toe te staan dan denk ik dat, daarom heb ik deze vrij laag gezet. [H: 10% voor Europa] Snap je wat ik bedoel? Ik beseft me wel dat qua regelgeving de invloed van Europa groter is. Ik heb dit puur bekeken in, euhm, wat kun je mogelijk maken... Hoeveel ruimte heb je als gemeente zijnde, dan denk ik dat je als gemeente best veel kunt bepalen. Wij hebben soms als gemeente ook wel eens discussies met de provincies.. Kan het wel? Kan het niet? En eigenlijk komen we er altijd wel uit. Dus in die zin heb ik zo van, de gemeente heeft wat dat betreft, toch best veel invloed.

H: Duidelijk.

D: En de nieuwe situatie, ja de nieuwe omgevingswet komt eraan. En dan wil de regering nog meer macht, of naja macht, meer ruimte bieden nog voor lokaal maatwerk. Ik ben wel benieuwd hoe dat dan weer verhoudt tot Europese regelgeving. [H: Gaat als het goed is, de nieuwe omgevingswet wordt meer 'Europaproof' is het idee. Dus meer aansluiten op Europa] Ja, ja alleen daar is juist ook weer de visie van, ja je moet steeds meer overlaten aan de lokale overheid. Dus ik ben wel heel benieuwd hoe ze dat willen laten aansluiten op Europa en daar heb je meer een denkbeeld bij van 'he, we regelen het van bovenaf', snap je? Dus dat zie ik nog niet helemaal. En, euhm, ja de toekomstige situatie. Of nee, de gewenste he? [H: Ja, de gewenste, naar wat u idee de ideale verdeling is, naar uw inschatting het meest perfect] Ja het klinkt misschien heel stom maar van mij mag de provincie er tussenuit. Mag dat ook? [H: Ja natuurlijk mag dat] Ik heb dan liever nog een regionale laag, dat die samen, dat je daar soort tussenvorm in hebt. Maar dat is mijn persoonlijk, euhm. [En waarom?] Ja, ik vind de toegevoegde waarde van de provincie. Die zie ik niet zo heel erg... [H: en waarom niet?] Ja, opzich vind ik het wel heel goed dat je wordt gestimuleerd om regionaal te kijken. En dat doet de provincie wel heel erg, nou dat vind ik goed. En dat legt de provincie ons ook op. Dus wat dat betreft vervullen ze een goede rol. Maar voor de rest denk ik van, is die tussenlaag nog nodig? Of, he, kunnen we dit niet beter anders oplossen? Maar hoe dan, daar heb ik niet echt een vastomleind beeld over dus ik heb hier. Dat.. Die 10% van de provincie mag naar daar. Niet qua regelgeving, nogmaals he. Dit is qua afweging. Ja... trouwens... ik ga het zo doen... [H: U verandert het rijk naar 20%, en waarom?] Ja die moeten zich alleen concentreren op grote nationale opgaven en niet te veel bemoeien met de lokale overheid. We gaan toch steeds meer naar een individuele samenleving en meer van onderuit dus in dat opzicht denk ik dat... [H: Dus u denkt dat, omdat het steeds meer richting die beweging wordt dat het rijk zijn rol kleiner wordt] Ja... Terugtrekkende overheid. Dus [H: En dat ziet u dus ook als ideaal?] Nou, ideaal, ideaal... ik denk dat er wel altijd bepaalde normen moeten blijven. Wat Catrienke ook zei, soms is het wel handig om houdvast te hebben, denk dat we nog een hele cultuuromslag moeten maken hoor. Want, net als die nieuwe omgevingswet, euhm, ja nu hebben we heel veel kwantitatieve normen: 'Een gebouw mag zo hoog zijn' komt er een aanvraag binnen en dan moet dat worden getoetst. En als dat kwantitatieve bepalingen worden, van het moet passen in de omgeving. Denk dat dat ook voor de ambtenaren een struggle wordt. 'ja, past dit nog wel? Ja, Pietje zegt van wel maar ik ben het er eigenlijk niet mee eens'. Dus wij merken dat ook, onze afdeling is eigenlijk verantwoordelijk voor het maken van beleid op, euh, het gebied van Ruimtelijke Ordening en wij merken heel sterk dat de roep van de afdeling die moet toetsen om het allemaal heel gedetailleerd te hebben en heel uitgewerkt en heel, ja, toetsbaar. Dat je kan zeggen van: Ja, past wel, of past niet. En dat zie ik nog wel heel erg als een, ja, uitdaging van hoe ga je daar mee om. Ook voor de Raad zelf hoor. Zo van, gaan ze dat loslaten? Of niet? Of zeggen ze van, tuurlijk, klinkt goed, loslaten. Maar als er dan een, een inwoner komt en die zegt van 'goh, wat mijn burens nu aan het doen zijn'... En hier zijn we er

heel sterk in om het probleem op onze schouders te nemen. En dan niet te zeggen van, goh, jullie hebben ook eigen verantwoordelijkheid. Los het onderling op. Of samen dan. Wij worden al heel snel probleemeigenaar.

H: En in deze schets, verandert u dan meer richting...?

D: Ja, nouja, he, qua invloed, in deze schets, daar zien we. Want hier staan de inwoners natuurlijk niet bij, dit zijn puur bestuurslagen. Dus ja... Ik denk dat er wel bepaalde Europese richtlijnen moeten zijn. Want, ja wat Ben zei, he. Als je een rivier hebt die door meerdere lidstaten en landen stromen dat je daar gewoon, gewoon behoefte aan hebt, aan regulering. Maar dat er ook gewoon een hele boel op lokaal niveau geregeld kan worden. Maar misschien dat dan de verschillen heel groot worden, waar de gemeentegrens ophoudt. Maar ik denk dat we nu ook al wel best wel veel afwegingsruimte hebben, toch nog. En we kunnen, euh, vaak niet als iets niet voldoet toch gemotiveerd afwijken. Dus die ruimte, ik voel me niet beperkt door, euh, vaak door zaken behalve dan soms, de woningbouwprogramma's die dan gemaakt moeten worden. Die zijn erg op aantallen. En als basis voor die aantallen is dan de voorspelde behoefte, de verwachting, de prognose die is allemaal heel onzeker. En dan worden er echt harde getallen genoemd en dan denk ik van, ja... Als er daar dan wat meer bijkomen en dan moeten ze daar af. En dan denk ik van, dat vind ik wel heel erg geneuzel op de vierkante centimeter. Ik vind het wel goed dat er afspraken komen maar ik vind het wel, dat het wat flexibeler... En aan de ene kant goed dat de provincie stimuleert dat die regio's samen in overleg gaan dat hoe ze dingen oppakken. Maar het mag ook wel wat minder stringent op een aantal punten.

H: ik heb nog twee stellingen die leunen op wat we net hebben besproken. Zodat mijn dataverzameling klopt. De eerste is, naja, u gaf bijna net zelf al antwoord... 'Ik word nooit gehinderd door Europese richtlijnen.

D: Nah, ik voel me niet gehinderd hoor. Nee... Soms heb je wel eens dat je normen hebt... En dat je dan denkt van goh in bepaalde situaties...

H: Zou u daar een concreet voorbeeld bij kunnen noemen?

D: Naja, dat... daar kunnen we afwijken hoor. Maar dat is een sauna in het buitengebied van Waarde. En die mensen die zijn hier gewoon geweest. Aan de balie. Sauna in de tuin voor privégebruik. En ja, we hebben een erfbebouwingsregeling en dat paste gewoon. Maar wat blijkt nu, ze gebruiken het niet zelf, ze exploiteren het bedrijfsmatig. Alleen er zit een woning pal naast. Dus de Ruimtelijke Ordeningsafdeling had gezegd van, ja dat kan dus niet. Want die moet zoveel meter van de achtertuin, je moet een aantal meter in acht nemen. Ook vooral qua geluid enzo. En wat blijkt nu... Er is een geluidsmeting geweest en de geluidsbelasting is te hoog. En dat wordt eigenlijk veroorzaakt door twee dingen. En dat klinkt heel raar, maar de grasmaaier [H: ja] en dan het vertrekkende en aankomende bezoek in de avonduren. En dat snap ik. En dan aan de andere kant, he, zo'n grasmaaier. He, stel hij had geen sauna en hij had zijn land helemaal ingezaaid met gras dan had hij die ook moeten gebruiken. Snap je? Dan denk je aan de ene kant, je kunt gemotiveerd afwijken van zo'n richtwaarde, want daar zit hij dan net boven, ja. Daar kun je een verhaal bij houden. Maar je kunt ook zeggen van ze hebben een groot gezin en ze hebben een paar kinderen die ook auto's hebben. Ja die komen ook wel eens 's avonds laat thuis. Maar aan de andere kant wil je ook niet, wil je ook die belangen van de buur beschermen. Nou woont er een oude vrouw die misschien niet meer zo goed hoort. Maar he, in de toekomst kan dat ook, ja, problemen opleveren. Maar je hebt wel dan de ruimte om af te kunnen

wijken, maar dan moet je wel bedenken van... Wil je dat in dit geval wel? Tot hoe ver gaan we? Dus opzich, nee ik voel me niet, nee niet vaak gehinderd door, nee ook met de provincie wat ik zei. Dan lijkt er een keer een probleem te zijn. Een keer met een verplaatsing van een fietswinkel. En die wou dan naast de Aldi vestigen. En uiteindelijk is dat gewoon allemaal goed gekomen.

H: Ja... Dus het gaat alleen wat meer tijd overheen?

D: Ja, maar door overleg en nadere motiveringen kan er altijd wel weer een oplossing gevonden worden. Dus nee, ik kan me niet, gehinderd. Nu moet ik zeggen dat ik niet echt meer ruimtelijke projecten doe, dus dat moet je wel even in je achterhoofd houden. Maar ook daarvoor, nee. Nee, ik heb niet dat je dan denkt van, goh, nu kan dit niet omdat die wet er is en ik vind het belachelijk dat die er is, nee dat gevoel heb ik nooit gehad.

H: En de laatste stelling: Ik heb het gevoel alsof Europa een andere rol is gaan spelen in de besluitvorming rondom Ruimtelijke Ordening.

D: nee, dat kan ik niet overzien. Nee.

H: Dus u bent..

D: Nee, dat kan ik niet overzien. Ja eigenlijk is het niet mee oneens en niet mee eens. Eigenlijk geen mening. Nee. Ja, ik heb dat gevoel niet. Ja, ik heb het gevoel. In die zin kan ik zeggen mee oneens omdat ik dat gevoel niet heb. Maar ja ik heb er geen mening over.

H: Duidelijk.

D: Zal ik Catrienke even roepen? Veel succes nog! Wanneer moet het af zijn?

H: Zomervakantie.

D: En dan ben je afgestudeerd?

H: Ja! Dan heb ik mijn papiertje...

[1:02:41]

Interview met G

H: Vindt u het erg als ik mijn microfoon nog even aan zet?

G: Nee hoor, ik heb mijn geheime zender ook aan. [gelach]

H: U zei net dat het een crime was om uitbetaald te krijgen van de EU, zou u dat kunnen toelichten?

G: Nou, de hele financiële administratie was heel ingewikkeld. Die heeft het havenbedrijf Antwerpen, die hebben daar iemand opgezet en dat kostte echt substantieel tijd. En in de contacten met het secretariaat, of ik weet niet meer precies hoe het heette, het interregsecretariaat laten we dat maar even zeggen, ging heel moeizaam. Eerst om aan te tonen dat het werk was verricht en vervolgens ook tot uitbetaling te komen. [H: Oké...] En dat is het mooie van een fietspad, dat je eroverheen kunt. Dat op een gegeven moment, is het ook wel gelukt. Maarja die aannemer stuurde eerder zijn factuur op dan dat het geld binnen is. Dus als we er een ding van hebben geleerd dan is het dat het heel moeizaam is. De co-financiering hadden we voor elkaar, maar het stukje Europees geld, ja eigenlijk moet je dat ook nog voorfinancieren want dat is er niet snel. Dus bij de grote infrastructureel project. En dit ging

over de verbetering van de fietsroutes in de haven van Antwerpen. Waar wij dan een klein stukje, zegmaar een darmpje richting Bath, aan vast gingen, aan vast hebben geknoopt. Ja dat viel niet mee, dus dat heeft de vreugde over de subsidietoekenning niet getemperd. Maar het kost wel heel veel moeite om het los te krijgen.

H: Oké dat is in ieder geval een duidelijke ervaring...

G: ja, het is een praktijkervaring van inmiddels meer dan 10 jaar geleden dus dat zal ongetwijfeld nu een stuk beter gaan.

[1:04:30]

Interview R

H: Ik had nog drie vragen en de eerste is of u iets voor me zou willen tekenen en dat heeft er mee te maken. Ik zou graag van u zien, de huidige verdeling van de macht op besluitvorming op het gebied van Ruimtelijke Ordening met daarin de gemeente, provincie, het rijk en Europa. En dan uw ideale verdeling van de besluitvorming. En dan kunt u zelf besluiten hoe u dit prettig vindt om te tekenen.

R: Oh, wat leuk! Even denken, hoe we dat nu leuk doen. Euh, even kijken hoe ik dat zie hoor. Europa zie ik dan, kan ik dat ergens los tekenen dan? [H: Jahoor, natuurlijk] En wat zijn wij? Wij zitten lekker hier. Euhm... Dan zie ik nog wel, even kijken hoor, want de provincie die houdt ons toch nog wel iets te veel in de greep. Dus dat zit dan hier ofzo. En het rijk, ja. Ik weet niet zo goed hoe ik dat moet, die zie ik dan hier. Zegmaar als je het niet snapt hoor! [H: Jahoor. Gelach] Ja, dat vind ik, euhm... nou misschien gewoon hetzelfde.

H: En overlapt hij bewust niet met de provincie?

R: Oh ja, nee, die hoort daar inderdaad wel. Ja ik kijk even naar de invloed nu op de gemeenten. Ja en de EU die zit er wel. Maar die zie ik dan meer, dat ze dat dan zo indirect hierop, niet direct. Maar dat komt misschien omdat wij ons er niet heel erg bewust van zijn. En eigenlijk... moet het, ideaal zou eigenlijk zijn als het gewoon... Euh... zo naast elkaar en dan misschien dan inderdaad, als het dan toch de EU, dat het dan meer zoiets is dan. Zo. Weet ik het. Snap je dat?

H: en dan zit er nu een directe lijn vanuit de EU naar de gemeente?

R: Ja, misschien moeten we ons daar iets meer bewust van worden. Want nu zit het vooral indirect, maar het is misschien goed als wij ons, ons er iets bewuster van worden dat dat direct zou zijn. Maar dat...

H: En dan, als u dan nog onderscheid zou moeten maken tussen verschillende aspecten van de ruimtelijke ordening, zou u dat nog?

R: Nouja ik heb hier meer zoiets van bij een gemeente... alles wat hier echt over de euhm, lokale dingen gaat. Lokaal beleid enzo. Nu vind ik dat de provincie nog veel te veel meekijkt. Dan zeggen ze wel van decentraal waar kan. Maar we voelen ons in heel veel dingen nog wel dat de provincie iets teveel touwtjes. Dus ik vind, dit moet echt gewoon bij de gemeente blijven en daar moet de provincie niet teveel, eigenlijk gewoon niet zoveel meer van te zeggen hebben. Maar om een vuist te maken richting bijvoorbeeld de landelijke, moet je juist misschien meer gemeentes onderling. Hier zitten er dan nog

meer bij, die moeten dan bijvoorbeeld samen gaan om wat meer invloed te kunnen hebben. Want als Reimerswaal zijnde kunnen we dat niet alleen. Daarvoor zijn we gewoon te klein. En daarvoor kunnen we de provincie bij betrekken. Maar dit moet meer intergemeentelijk, zeg maar, met elkaar, richting de landelijke politiek. En ja, misschien. Er wordt wel eens gezegd van, er komt één 'gemeente Zeeland', maar dat zie ik er toch echt niet van komen. Daar zijn we gewoon te verschillend voor.

H: En, gaat dan, als ik het figuur goed lees, ook de invloed van de EU nog weer via het land naar de gemeente of lees ik hem dan verkeerd dat de invloed dan ook zo gaat?

R: Ja, het is meer, ik denk dat deze wel wat sterker is, maar we moeten ons iets meer bewust worden van, maar dan zeg ik. Zo'n overleg is dan ook wel weer goed. Dat je dan toch natuurlijk met Europese wet- en regelgeving die vanuit het rijk zeg maar hier, hier bij de gemeente landen.

H: En waarom denkt u dat dat belangrijk is?

R: Ja, ik denk dat je. Uiteindelijk moet je, euhm, je moet veel meer samen doen. Dus op den duur... Het houdt niet op bij gemeentegrenzen. Wet- en regelgeving niet en beleid ook niet. Ik bedoel, dus ja. Hoe meer je samen doet, hoe meer je ook moet kijken naar regelgeving die ook grensoverschrijdend opgelegd wordt. En daar kun je dan allemaal misschien je voordeel bij doen. Of als je ergens tegen wil ageren. Dat je zegt van, ja dit gaat gewoon te ver. Dan sta je ook sterker. Dus dat is het misschien meer. Dat krachtenspel wordt denk ik, misschien meer. [H: Krachtenspel?] Ja nouja, Europese wet- en regelgeving moet je natuurlijk ergens lokaal vertalen. [H: hmmhmm] maar als je het ergens niet mee eens zou zijn dan is het beter dat je je verenigt als zeeland zijnde. Om richting Europa je, je wensen kenbaar te maken.

H: En hoe zou hier dan de verdeling van de macht euhm, "macht" zijn, de verdeling van de invloed? Waar wordt het meest bepaalt?

R: Ja ik hoop dat het meest bepaalt blijft bij de regio zelf, dus niet dat we... Uiteindelijk weten we hier het beste, denk ik dan, wat goed is voor de regio. Maar als je, ja, je moet waken voor precedentwerking, voor concurrentie. Je moet wel ergens richtlijnen hebben die het algemeen belang, zeg maar, dienen. Die moeten gewoon landelijk blijven denk ik dan. Maar er moet niet. Kijk, provincie kijkt nu, wat mij betreft iets te veel mee met zaken die de gemeente prima zelf kan.

H: Heeft u daar een voorbeeld van?

R: Euh, nou, provincie kijkt bijvoorbeeld mee. Wij zijn redelijk agrarisch buitengebied, redelijk veel grote ondernemers. Nou, provincie is heel terughoudend in bijvoorbeeld het toestaan van extra bouwblokken in het buitengebied, omvorming van agrarische complexen of wonen in het buitengebied. Ik snap best dat je daar Zeeuws breed iets van moet vinden maar ik denk dat gemeentes dat ook prima zelf kunnen bepalen. Wat goed is voor de regio, maar dat... dat... Maar aan de andere kant, wat ik net zei over richtlijnen over bijvoorbeeld. Want dat is natuurlijk inherent aan zo'n hoogspanningslijn d'r zou een verband zijn tussen leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van een hoogspanningslijn. Ja daarvan, omdat het gaat over het algemeen belang van alle inwoners in Nederland die daarmee te maken hebben. Ja, zou het makkelijk zijn als dat gewoon iets is van wat in heel de EU hetzelfde zou zijn. Niet dat de ene daar nou weer strikter mee omgaat dan de ander. Dat kan je op een gegeven moment niet meer uitleggen richting. Dat is iets tussen lokaal, regionaal en het algemeen belang van de hele Nederlandse of Europese bevolking. Dus wat dat betreft vind ik dat dat

soort dingen over natuur, klimaat, euh, gezondheid. Ja dat vind ik prima dat dat vanuit de EU wordt geregeld.

H: Duidelijk! En dan heb ik nog twee stellingen waar we het al eerder kort over gehad hebben. De eerste stelling luidt 'Ik wordt in mijn werk nooit gehinderd door landelijke of Europese richtlijnen.

R: ja, mee oneens natuurlijk. Ja gehinderd. Ik bedoel, je hebt ermee te maken. En ik denk dat de bewustwording dat dat voortvloeit uit Europese wetgeving is misschien ja, ja op den duur weet je dat er een natura2000 toets of flora fauna gebeuren moet. Maar ik sta er niet zo bij stil dat dat echt vanuit Europa wordt opgelegd.

H: En dat hindert dan...?

R: Ja, hinderen niet. Ja het hinderen zit misschien meer in als iets... maar dat gaf Ben ook al aan... Vaak heeft het hier geen significant effect ze maar. Het zou anders zijn als het allerlei effecten wel zou hebben. Daar wordt je dan wel door gehinderd. Maar dat is ook meer, wij hebben een dossier gehad. Maar dat is dan ook meer praktijkervaring. Wij wilden hier een [loopt naar de kaart en wijst aan] een ontwikkeling toestaan met redelijk wat personen. Een geluidsportencentrum zou er moeten komen. Nou... dat speelt hier al jaren vanwege het feit dat Bas F. hier met bepaalde... Ja, ik weet niet echt of dat Europese richtlijnen... Maar die hebben een bepaald groepsrisico vanwege externe veiligheid. En volgens mij zijn er ook Europese richtlijnen voor. En in ieder geval landelijk. En die cirkel was zo groot dat hier eigenlijk vanwege de calamiteiten die hier konden ontstaan, we hier geen mensenmenigte neer konden zetten. En dat is wel iets... dan gaat zo'n enorme gigant, het economisch belang gaat dan weer voor. Euh, ja dat kan je soms hinderen...

H: En Bas F, dat is een...?

R: Dat is een grote chemieconcern, dus euh ja wat dat betreft heeft het grensoverschrijdend flink invloed op ontwikkelingen die wij binnen onze gemeente kunnen doen.

H: Ja, duidelijk... En de laatste stelling is 'ik heb het gevoel alsof de EU een andere rol is gaan spelen in de ontwikkeling rondom Ruimtelijke Ordening.

R: Volgensmij ben ik daarin neutraal. Ik ben me daar, me daar ook niet zo heel erg bewust van. Misschien nu, naar aanleiding van dit gesprek iets meer, maar. Maar wat ik me wel nog afvroeg. Want die Europese wet- en regelgeving is in principe niet per definitie alleen maar voor grensgemeenten. Vanwaar de reden dat je dan alleen grensgemeenten opzoekt en niet een grotere gemeente in bijvoorbeeld de randstad?

H: Dat heeft er mee te maken dat ik vermoedde, het is een vermoeden van mij, dat je in grensgemeenten de grootste kans hebt, in die zin, op aanraking met de EU zonder dat er een gespecialiseerd loket is. Want je ziet vaak, in Amsterdam, is er een loket dat zich helemaal gespecialiseerd heeft op het aanvragen van subsidies. En het leek mij juist interessanter om te zien hoe dat dan gaat in grensgemeenten waar je aan de ene kant heel veel ermee te maken hebt. Je zit in een grensgemeente altijd die overschreiding en die samenwerking die je zoekt. En tegelijkertijd zijn het vaak toch ruralere gemeenten, waar dus niet de capaciteit is om zo'n loket op te zetten of om gespecialiseerd iemand voor de EU aan te nemen. En dat ik dacht, waarom, dat dit mij een interessantere casus leek waar de, de tegenstellingen en ook juist de samenwerkingen vergroot zouden zijn omdat je juist hier wel heel sterk ermee in aanraking komt. Maar ik vermoedde er niet zo

sterk van bewust bent. Vandaar dat ik voor grensgemeenten heb gekozen. Ik dacht, dan kies ik drie verschillende verzorgingsgebieden en maar wel ongeveer vergelijkbaar qua demografie.

R: Ja want ik vroeg het me zomaar af, want ik zie natuurlijk dat alle wet- en regelgeving voor iedereen... of je nu aan de grens zit of niet, is gelijk. Dus

H: Ja vandaar inderdaad mijn keuze voor grensgemeente. En verder... heeft u nog vragen? Wilt u nog ergens wisselen van standpunt dan is daar nu mogelijkheid voor. Of als u denkt van goh, ik heb nog op of aanmerkingen.

R: Nee, nee, ik wens je veel succes met je afrondingen. Wat is dan nu je tijdspad? Want je probeert dan nu nog met andere gemeenten om tafel te gaan zitten. En dan is het praktijkstuk klaar? En dan moet je verwerken?

H: Ja... Het tijdspad is dat met de zomervakantie wil ik graag klaar zijn. Want ik werk daarnaast ook nog als docent aardrijkskunde op een middelbare school dus ik, maar ik ben tegelijkertijd mijn studie aan het afronden. Dus nu interviews doen, alles afronden en dan klaar!

R: Nou heel veel succes, met euh, de afronding en ook je studie en werk!